

**Załącznik nr 1
do Uchwały nr XVIII/113/20
Rady Gminy Garbatka-Letnisko
z dnia 30 października 2020 r.**

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ
I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA
PRZESTRZENNEGO
GMINY GARBATKA-LETNISKO**

ujednolicone ustalenia tekstowe

**Przewodniczący Rady
Włodzimierz Mazur**

WÓJT GMINY GARBATKA-LETNISKO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GARBATKA-LETNISKO

- tekst ujednolicony -

UWARUNKOWANIA ROZWOJU

Studium 1998 rok

Podstawowy zespół autorski:

główny projektant: mgr inż.arch. Elżbieta Mazurkiewicz-Pietruczenia
uprawnienia urbanistyczne Nr 1125/90

projektanci: mgr Marta Chałubińska
uprawnienia urbanistyczne Nr 1185/91

mgr Kazimiera Denkiewicz
uprawnienia urbanistyczne Nr 27/88

Opracowanie wykonano na podstawie UMOWY O DZIEŁO zawartej w dniu 29.01.1998 roku, w trybie ustawy o zamówieniach publicznych /art.13 pkt 3, Du.U.Nr76, poz.344 z dnia 10.06.1994 roku z późniejszymi zmianami/. Prawa autorskie zastrzeżone: Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.Nr 24 poz.83).

Zmiana nr 2 studium 2012 rok

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko, przyjętego Uchwałą Nr XV/11/12 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 02.02.2012 r. została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą.

Podstawowy zespół autorski:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04 – 390 Warszawa
ul. gen. Ludwika Kickiego 26B/10
tel.22 870 42 62, fax: 870 42 62
e-mail: budplan@vp.pl

główny projektant: mgr inż. Anna Bereś
członek WOIU z siedzibą w Warszawie – WA 355

autorzy: mgr Natalia Pawlik
mgr inż. Magdalena Smoczyńska

Zmiana nr 3 studium 2015 rok

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko, przyjętego Uchwałą Nr X/61/15 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 17 listopada 2015 r. została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą oraz przypisem []¹.

Podstawowy zespół autorski:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04 – 327 Warszawa
ul. Kordeckiego 20
tel. 22 870 42 62, fax: 870 42 62
e-mail: kontakt@budplan.net

główny projektant:

mgr inż. Anna Bereś

autorzy:

inż. Agnieszka Szaniawska
inż. Adam Potapowicz
mgr inż. Magdalena Smoczyńska
inż. Anna Januszko
inż. Monika Nasiłowska

Zmiana nr 4 studium 2016 rok

Zmiana wprowadzona na skutek Zarządzenia Zastępczego Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko (znak LEX-IV.742.7.2016) została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą, czerwonym kolorem czcionki oraz przypisem []².

Zmiana nr 5 studium 2019 rok

Zmiana nr 5 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko dla działki nr ewd. 51 położonej w Anelinie i części działki nr ewid. 248/30 położonej w Brzustowie, przyjęta Uchwałą Nr .../.../... Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 2019 r. została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą, czerwonym kolorem czcionki oraz przypisem []³.

Podstawowy zespół autorski:

U&K STUDIO Anna Wasilewska
ul. Zwoleńska 66/1
26-600 Radom

główny projektant:

mgr Paulina Jamka

zespół:

mgr inż. arch. Paweł Wasilewski
inż. Bogusław Ciastek
mgr Mariusz Gunia
mgr Magdalena Romanowska

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	8
1. INFORMACJE FORMALNO – PRAWNE	8
2. PRZEDMIOT I CEL OPRACOWANIA	8
3. ROLA I ZADANIA STUDYUM	9
4. <i>PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY NR 2 STUDYUM</i>	9
5. <i>[PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA ZMIANY NR 3 STUDYUM</i>	11
II. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	13
1. UWARUNKOWANIA, CELE I KIERUNKI POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA (ART. 6 UST.2 USTAWY O ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM)	13
2. OBSZAR GMINY GARBATKA LETNISKO W „STUDYUM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA RADOMSKIEGO”	15
III. DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA I WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY	21
1. ZAŁOŻENIA ROZWOJU GMINY W OBOWIĄZUJĄCYCH USTALENIACH PLANISTYCZNYCH	21
2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA I WŁADANIA GRUNTÓW	23
3. SFERY SPOŁECZNO – GOSPODARCZE ORAZ ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO	26
3.1. SFERA SPOŁECZNA	26
3.1.1. Procesy demograficzne	26
3.1.2. Zjawiska społeczne	29
3.1.3. Mieszkalnictwo	31
3.1.4. Sieć osadnicza	33
3.1.5. Obsługa ludności	34
3.1.6. Wypoczynek i turystyka	38
3.1.7. Poziom życia ludności	41
3.2. SFERA PRODUKCYJNA	43
3.2.1. Działalność produkcyjna (pozarolnicza)	43

3.2.2. Gospodarka rolna	46
3.3 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	51
3.3.1. Komunikacja	51
3.3.2. Telekomunikacja	56
3.3.3. Elektroenergetyka	56
3.3.4. Zaopatrzenie w gaz	58
3.3.5. Zaopatrzenie w ciepło	59
3.3.6. Gospodarka wodna	59
3.3.7. Gospodarka ściekowa	64
3.3.8. Gospodarka odpadami	66
3.4. SFERA EKOLOGICZNA	67
3.4.1 Zasoby środowiska przyrodniczego	67
3.4.2. Ochrona prawna zasobów środowiska przyrodniczego	80
3.4.3. Diagnoza stanu środowiska	92
3.4.4. Tereny cenne przyrodniczo	98
3.5. SFERA KULTUROWA	100
3.5.1. Historia i kultura	101
3.5.2. Ochrona prawna wartości kulturowych	103

I. WSTĘP

1. Informacje formalno – prawne

Artykuły 6 i 67 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 89, poz. 415) zobowiązują wszystkie gminy w Polsce do sporządzenia i uchwalenia „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy”. Uchwalenie przez Radę Gminy tego dokumentu planistycznego jest obowiązkowe do końca 1999 r. tj. przed utratą mocy prawnej przez plany miejscowe sporządzone w trybie nieobowiązującej już ustawy z 1984 r. o planowaniu przestrzennym. „Studium gminy” stanowi podstawę do prowadzenia przez gminę polityki przestrzennej, lecz nie stanowi bezpośredniej podstawy prawnej do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Zarząd Gminy sporządza „studium gminy” uwzględniając uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa, w zakresie obszaru swojej gminy. Art. 6 ust. 2 w/w ustawy wiąże więc „studium gminy” ze „studium zagospodarowania przestrzennego województwa” związanego z kolei art. 57 z „konceptcją polityki przestrzennego zagospodarowania kraju”.

„Studium gminy” jest przedmiotem opiniowania przez Wojewodę, Zarządy Gmin sąsiednich, właściwe terytorialnie organy wojskowe, bezpieczeństwa państwa i zarządy dróg.

2. Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy **GARBATKA LETNISKO**” w jej granicach administracyjnych.

Zgodnie z regulacją art. 6 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym „studium gminy” określa „politykę przestrzenną gminy”. Celem opracowania jest rozpoznanie uwarunkowań rozwoju gminy oraz określenie i wykładnia kierunków polityki przestrzennej gminy.

Polityka przestrzenna jest ukierunkowanym zbiorem działań i decyzji związanym z zarządzaniem i planowaniem rozwoju przestrzennego. Polityka przestrzenna jest współzależna z polityką ekologiczną, społeczną, ekonomiczną. Podstawowe komponenty polityki przestrzennej to przede wszystkim:

- polityka lokalizacyjna,
- polityka w zakresie obrotu nieruchomościami (głównie obrotu gruntami),
- polityka inwestycyjna (procesy inwestycyjne, finansowanie inwestycji),

Przez politykę przestrzenną gminy należy więc rozumieć określenie i egzekwowanie przez władze samorządowe zasad użytkowania, zagospodarowania i zabudowy terenów, umożliwiających realizację interesów osób fizycznych i niepublicznych osób prawnych gospodarujących w obszarze gminy, w zgodzie z interesem publicznym określonym w ustawach i interesem ogólnospołecznym określonym poprzez cele rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Jednym z głównych zadań polityki przestrzennej będzie harmonizowanie interesu publicznego z interesami prywatnymi.

Mówiąc o celach i interesie publicznym należy mieć na uwadze, że dla obszaru, na którym ma być realizowany lokalny cel publiczny i mają być wydawane finanse publiczne, wymagane będzie sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

3. Rola i zadania studium

Studium pełni rolę narzędzia służącego do osiągnięcia celów stawianych wobec zagospodarowania przestrzennego gminy. Ustalenia studium, uchwalone przez Radę Gminy, stanowią zobowiązania własne samorządu Gminy do prowadzenia określonej polityki przestrzennej dotyczącej zasobów i uwarunkowań rozwojowych gminy.

Studium jako jedyne kompleksowe opracowanie planistyczne sporządzone dla obszaru całej gminy stanowi podstawę do koordynacji działań przestrzennych w sytuacji, gdy plany miejscowe będą sporządzane dla odrębnych części obszarów gminy. Opracowane studium jest więc najważniejszym punktem odniesienia i źródłem informacji merytorycznych i koordynacyjnych dla planów miejscowych oraz decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planu miejscowego.

Studium gminy przez zawarte w nim informacje może również pełnić znaczącą rolę do prowadzenia polityki promocyjnej i ofertowej na rzecz rozwoju gminy. Ponadto może służyć za podstawę do sporządzenia różnego rodzaju programów rozwoju systemów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć realizacyjnych.

Studium może i powinno być również wykorzystane jako materiał informacyjny dla studium zagospodarowania przestrzennego województwa, w zakresie możliwości rozwojowych gminy, ponadlokalnych potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej, technicznej oraz skutków realizowania na terenie gminy zadań rządowych.

Reasumując podstawowym zadaniem studium jest:

- rozpoznanie aktualnej sytuacji gminy, określenie istniejących uwarunkowań i problemów związanych z jej rozwojem;
- określenie kierunków i zasad zagospodarowania przestrzennego gminy;
- wyznaczenie obszarów, które będą objęte planem miejscowym ze względu na przepisy szczególne lub istniejące uwarunkowania;
- stworzenie podstaw do koordynacji planów miejscowych i decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydawanych bez planów;
- promocja rozwoju gminy.

4. Podstawa, zakres i cel opracowania zmiany nr 2 studium

Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717) zastępująca ustawę z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Z 1999 r. Nr 15, poz. 139 wraz ze zmianami), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną – powodują zasadność przystosowania zapisu Studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.

Wymieniona wyżej ustawa z 2003 roku jednoznacznie stwierdza w art. 9 ust. 4 „Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych” a w art. 20 ust. 1 „Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu jego zgodności z ustaleniami Studium ...”

Cytowana ustawa podnosi, więc rangę Studium jako aktu kierownictwa wewnętrznego w stosunku do zapisu ustawy z 1994 roku, według której wymagano jedynie spójności pomiędzy Studium a planem miejscowym.

Nowym elementem ustawy z 2003 roku jest stwierdzenie, że w ramach polityki przestrzennej gminy istnieje wymóg określenia „... lokalnych zasad zagospodarowania

przestrzennego ...". Uzupełnienie to jest bardzo istotne i ma swoje konsekwencje w cyt. Art. 9 o wiążącym znaczeniu ustaleń „Studium ...” przy sporządzaniu planów miejscowych.

Rada Gminy Garbatka-Letnisko podjęła Uchwałę Nr XXX/ 7 /10 z dnia 04 lutego 2010r. w sprawie sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Garbatka Letnisko” uchwalonego uchwałą Nr V/ 33 /98 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 29 grudnia 1998r. dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Spacerowa, Krasickiego, Partyzantów, Kolejowa.

Zgodnie z powyższą uchwałą Studium ma obejmować teren ograniczony ulicami: Spacerowa, Krasickiego, Partyzantów, Kolejowa, liczący ok. 15 ha. Zmiany i aktualizacje w tekście oraz nowo dodane elementy zostały wyróżnione kursywą.

Zmian w Studium dla terenu określonego w Uchwale Nr XXX/ 7 /10 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 04 lutego 2010r. dokonano w zakresie aktualizacji części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz przystosowano zapisy kierunków zagospodarowania przestrzennego do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r.

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717) w studium, a w tym również w zmianie studium, określa się w szczególności:

- *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;*
- *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;*
- *obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego;*
- *obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
- *kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;*
- *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;*
- *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;*
- *obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;*
- *obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;*
- *kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;*
- *obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;*
- *obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami szczególnymi;*
- *obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;*
- *granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.*

5. [Podstawa, zakres i cel opracowania zmiany nr 3 studium

Rada Gminy Garbatka-Letnisko podjęła Uchwałę Nr XXXVII/24/14 z dnia 22 maja 2014r. w sprawie sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Garbatka Letnisko” uchwalonego uchwałą Nr XV/11/12 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 2 lutego 2012r., dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Czarnoleska, Kruczkowskiego, zmienionej uchwałą Nr X/59/15 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 17 listopada 2015 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Kruczkowskiego i Czarnoleska.

Zgodnie z powyższą uchwałą Studium ma obejmować teren ograniczony ulicami: Czarnoleska, Kochanowskiego, Kruczkowskiego, liczący ok. 6 ha. Zmiany i aktualizacje w tekście oraz nowo dodane elementy zostały wyróżnione kursywą.

Zmian w Studium dla terenu określonego w Uchwale Nr XXXVII/24/14 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 22 maja 2014r. dokonano w zakresie aktualizacji części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz przystosowano zapisy kierunków zagospodarowania przestrzennego do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r.

Zgodnie z Ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717) w studium, a w tym również w zmianie studium, określa się w szczególności:

- kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;
- obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego;
- obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;
- obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i leśne;
- kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;

- obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami szczególnymi;
- obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.]}¹

6. [Podstawa, zakres i cel opracowania zmiany nr 4 studium

[Potrzeba dokonania zmiany w studium wynika wprost z Zarządzenia Zastępczego Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko (znak LEX-IV.742.7.2016). Podstawą do jego wydania jest art. 96 ust. 1 i 8 i art. 208 ust. 2 i 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. z 2015 r. poz. 196 z późn. zm.), mówiący o konieczności ujawniania przez gminy w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, obszarów złóż kopalin, dla których właściwy organ administracji geologicznej zatwierdził dokumentację geologiczną. Obszar udokumentowanego złoża kopalin obowiązkowo wprowadza się do studium, nie później niż w terminie 2 lata od jego zatwierdzenia. Po upływie terminu, wojewoda wydaje w tej sprawie zarządzenie zastępcze.

Jednocześnie, zgodnie z obowiązującymi przepisami, w tym przypadku nie wymaga się sporządzenia ujednoliconego projektu studium z wyróżnioną zmianą oraz wykładania do publicznego wglądu. Zmiany, o których mowa zostały natomiast uwzględnione przy sporządzaniu kolejnej zmiany studium, przyjętej Uchwałą..... Uchwałą Nr .../.../... Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 2019 r. na rysunku i w tekście, w której ujawniono obszary udokumentowanych złóż kopalin wymienione w ww. Zarządzeniu.]}²

7. [Podstawa, zakres i cel opracowania zmiany nr 5 studium

Rada Gminy Garbatka-Letnisko podjęła Uchwałę z dnia 23 lutego 2018 r. Nr XXXII/8/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany nr 5 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko dla działki nr ewid. 51 położonej w Anielinie i części działki nr ewid. 248/30 położonej w Brzustowie.

W przypadku obszarów objętych zmianą celem opracowania jest ujawnienie w studium złoża kruszywa naturalnego o nazwie "Żytkowice 5" w miejscowości Brzustów oraz umożliwienie wydobycia kruszywa naturalnego ze złoża o nazwie "Anielin 1". W aktualnym stanie prawnym prowadzenie działalności wydobywczej z drugiego z ww. złóż nie jest możliwe, natomiast obowiązek ujawnienia w studium pierwszego z ww. wynika z przepisów obowiązującego prawa. W związku z powyższym za zasadne uznano przystąpienie do niniejszej zmiany, która zgodnie art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonuje się w takim samym trybie, w jakim zostało uchwalone. W ramach przedmiotowej procedury opracowano zarówno ujednolicony tekst studium, jak i rysunek w części uwarunkowań i kierunków. Zmianą objęte zostały wyznaczone w dokumentacji teren planowanego wydobycia wraz z otoczeniem o powierzchni 46,3 ha w miejscowości Anielin oraz złoża wraz z otoczeniem o powierzchni 38,8 ha w miejscowości Brzustów.]}³

II. ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. Uwarunkowania, cele i kierunki polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa (art. 6 ust.2 ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym)

1.1. Obszar województwa radomskiego w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – Polska 2000 Plus” [*]1

„Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju - Polska 2000 Plus” upubliczniona do uzgodnień przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych w lipcu 1997 r. przyjmuje strategię dynamicznego równoważenia rozwoju kraju jako wiodącą zasadę polityki przestrzennego zagospodarowania kraju, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych (ekorozwój).

Podstawowe elementy stabilizujące rozwój, określone w koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju stanowiąc mają:

- **Krajowy system osadniczy** z polityką kształtowania i rozwoju aglomeracji wielkomiejskich oraz polityką kształtowania krajowych ośrodków (biegunów) równoważenia rozwoju, wśród których jest m. RADOM.
- **Systemy infrastruktury technicznej** z polityką kształtowania pasm rozwojowych poprzez modernizację i budowę infrastruktury technicznej o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i międzyregionalnym (systemy transportu, telekomunikacji, energetyki, gospodarki wodnej).

Wśród dróg ekspresowych określonych jako „niezbędnych dla równoważenia rozwoju” wprowadzona została do krajowego układu komunikacyjnego tzw. droga pierścieniowa „wokół Warszawy” w randze „planowanej trasy ekspresowej” z nowym przebiegiem w obszarze województwa radomskiego na odcinku **Radom - Kozienice - nowy most na Wiśle - Siedlce**.

Uwagi Wojewody Radomskiego dotyczyły między innymi propozycji poprowadzenia drogi pierścieniowej wokół Warszawy istniejącym śladem trasy 44 z odejściem na Siedlce w Puławach, dla zachowania i ochrony walorów przyrodniczych Puszczy Kozienickiej. Ostateczny dokument „koncepcji krajowej” planowany jest do opracowania i upublicznienia w 1998 r.

- **Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich** z polityką modernizacji i powstawania nowych urządzeń infrastruktury technicznej, rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego i innych gałęzi związanych z otoczeniem rolnictwa, w tym między innymi turystyki i wypoczynku oraz agroturystyki. Obszary o niskiej przydatności gleb do produkcji rolniczej planowane są do zalesienia. Prognozy dla obszarów środkowej Polski, w obszarze której jest województwo radomskie przewidują wzrost średniej wielkości gospodarstw indywidualnych do 7-9 ha (średnia wielkość indywidualnego gospodarstwa rolnego w gminie Garbatka Letnisko to 4,9ha). Proces restrukturyzacji rolnictwa wiąże się z integracją Polski z Unią Europejską, a jego zakres i tempo od marca 1998 r. są m.in. przedmiotem negocjacji.

- **Krajowa sieć ekologiczna „ECONET-POLSKA”** z polityką zachowania i ochrony różnorodności biologicznej i krajobrazowej obszarów najcenniejszych przyrodniczo. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej określiła spójny przestrzennie system obszarów, których walory przyrodnicze mają najwyższą rangę międzynarodową i krajową. W obszarze województwa radomskiego wyróżnione zostały: dolina Wisły, Pilicy i Zwoleńki o znaczeniu międzynarodowym; Lasy Przysusko-Szydłowieckie i **Puszcza Kozienicka (Leśny Kompleks Promocyjny) o znaczeniu krajowym.**

Puszcza Kozienicka (objęta ochroną w formie Kozienickiego Parku Krajobrazowego), Kazimiersko-Naęczowski Park Krajobrazowy oraz Roztocze Lubelskie określone zostały jako „obszary strategiczne ochrony ekologicznej”.

[- zgodnie z obowiązującym stanem, na obszarze objętym zmianą studium nr 3 obowiązuje nowa „Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030”, przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. Powyższy dokument aktualizuje cele i kierunki polityki przestrzennej kraju, zastępując tym samym „Koncepcję polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – Polska 2000 Plus”.*

KPKZ 2030 jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Przedstawia on wizję rozwoju Polski w perspektywie do roku 2030, biorąc pod uwagę złożone aspekty polityki przestrzennej oraz procesy społeczno-geograficzne, środowiskowe i kulturowe. W dokumencie zostały określone cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, które powinny zostać przeniesione na grunt planów zagospodarowania przestrzennego województw. Zintegrowane podejście do planowania umożliwi określenie właściwych wytycznych, które przyczynią się do skoordynowanych zmian polskiej przestrzeni i budowaniu silnej pozycji kraju w Europie.

Wizja Polski w ciągu najbliższych kilkunastu lat opiera się na strategicznych cechach polskiej przestrzeni, do których zaliczono:

- **Konkurencyjność i innowacyjność** - oparta na rozwiniętej sieci osadniczej, której główne węzły stanowią największe polskie miasta; najbliższym ośrodkiem, w zasięgu którego znajduje się gmina Garbatka-Letnisko jest Radom, który zaliczony został do ośrodków regionalnych, uzupełniających pod względem funkcjonalnym obszary metropolitalne;
- **Bogactwo i różnorodność biologiczna** - główną formą ochrony obszarów charakteryzujących się bogactwem walorów przyrodniczych jest Europejska sieć ekologiczna Natura 2000, wzajemne relacje komponentów środowiska decydują o zachowaniu równowagi ekologicznej i różnorodności biologicznej ekosystemów; na terenie gminy Garbatka-Letnisko funkcjonują dwa obszary Natura 2000: Ostoja Kozienicka (PLB 140013) i Puszcza Kozienicka (PLH 140035);
- **Bezpieczeństwo** - w szczególności bezpieczeństwo energetyczne osiągnięte poprzez racjonalizowanie kosztów przesyłu energii oraz dywersyfikacji źródeł jej wytwarzania, zwraca się uwagę na rosnące znaczenie odnawialnych źródeł energii w kształtowaniu systemu energetycznego kraju;
- **Spójność wewnętrzną** - integracja przestrzenna zachodzi równocześnie na kilku płaszczyznach, wyróżnia się poziom lokalny, regionalny, krajowy oraz międzynarodowy; w

skali regionalnej podkreśla się rolę największych miast w Polsce, oddziałujących na ośrodki subregionalne i otaczające je obszary wiejskie; Garbatka-Letnisko znajduje się w obszarze wpływów miasta Radom; obszary wiejskie mają pełnić istotną rolę w integracji wewnętrznej kraju, dzięki postępującej urbanizacji oraz rozwiniętym połączeniom z ośrodkami miejskimi stale zmieniają swoją strukturę;

- **Ład przestrzenny** - osiągnięty poprzez integralny rozwój poszczególnych elementów przestrzeni oraz zapobieganie potencjalnym konfliktom i kolizjom przestrzennym; zarządzanie odbywa się na kilku równoległych poziomach, które pozostają w hierarchicznej relacji, tzn. dokumenty i opracowania wykonywane na poziomie lokalnym muszą być zgodne z zamierzeniami o zasięgu wojewódzkim lub krajowym.^{1]}

2. Obszar gminy Garbatka Letnisko w „Studium zagospodarowania przestrzennego województwa radomskiego” (I wersja-lipiec 1996 r.) [*]^{1]}

Podstawowe informacje o gminie

Gmina Garbatka Letnisko położona jest w środkowo-wschodniej części województwa sąsiadując z gminami: Pionki, Kozienice, Sieciechów, Gniewoszków, Policzna.

Pod względem różnych potencjałów wśród innych gmin województwa, gmina Garbatka Letnisko zajmuje:

- 37 miejsce pod względem liczby ludności z gęstością zaludnienia 76 osób/ km², przy 57 osobach/km² w granicach obszarów wiejskich województwa;
- 11 miejsce pod względem zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, ze wskaźnikiem 46,7, przy średnim 34,7 dla gmin obszarów wiejskich;
- 59 miejsce w jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej ze wskaźnikiem 50,0 w skali 100 punktowej, przy średnim wojewódzkim 62,8 i 53 miejsce w waloryzacji ekonomiczno przyrodniczej ze wskaźnikiem 34,81, przy średnim wojewódzkim 39,62;
- 1 miejsce w liczbie abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców, ze wskaźnikiem 171, przy średnim wojewódzkim 40,9 w gminach obszarów wiejskich;
- 11 miejsce w zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych, ze zużyciem 15,9 m/ na 1 mieszkańca, przy średnim, wojewódzkim 9,4 m³ w gminach obszarów wiejskich;
- 2 miejsce w liczbie lekarzy ogólnych na 10000 mieszkańców ze wskaźnikiem 7,1, przy średnim 3,5 dla gmin obszarów wiejskich i odpowiednio 1 miejsce w liczbie lekarzy dentyistów na 10000 mieszkańców ze wskaźnikiem 5,3, przy średnim wojewódzkim 1,9 dla gmin obszarów wiejskich;
- 2 miejsce w lesistości gminy z udziałem lasów wynoszącym 49,5 % w ogólnej powierzchni gminy, przy średnim poziomie lesistości obszarów województwa na poziomie 22 %.

Prognoza demograficzna województwa i gminy określona w studium wojewódzkim"

• Województwo radomskie - prognoza ludności 2020 r.

Przyjęcie prognozy demograficznej ma na celu określenie liczby ludności, jej struktury wiekowej, stanowiących przesłanki przewidywań w sferze społecznej i infrastruktury (zasoby pracy, potrzeby mieszkaniowe, zapotrzebowanie na obiekty, systemy infrastruktury społecznej i technicznej).

Prognoza ludności miast i obszarów wiejskich województwa do roku 2020 określona została w „studium zagospodarowania przestrzennego województwa radomskiego” w oparciu o prognozy Głównego Urzędu Statystycznego.

Uwarunkowania demograficzne, społeczne, gospodarcze stanowiły przesłankę do założeń dwu wariantów prognozy ludności województwa a mianowicie:

- **„wariant centralny”** opracowany przez G.U.S przewidujący w zasadzie stabilizację liczby ludności na poziomie obecnego stanu istniejącego i odpływ ludności na zewnątrz województwa obejmujący niemal cały przyrost naturalny w okresie do 2020 r. tj. ok. 100 tys. osób. Wariant ten przyjmuje umiarkowany rozwój miast ze stałą tendencją wzrostową oraz głęboką przebudowę struktury agrarnej ze znaczącym odpływem ludności wiejskiej i określa liczbę ludności w wielkościach:
 - prognoza biologiczna - 878 tys. m.
 - prognoza pomigracyjna - 773 tys. m.
- **„wariant wojewódzki”** przyjmuje w prognozie zarysowanie i kształtujące się w latach dziewięćdziesiątych trendy migracyjne, stabilizację liczby ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich (wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich) oraz analogicznie jak w wariantie „centralnym” umiarkowane tempo rozwoju ludności w miastach i określa liczbę ludności w wielkościach:
 - prognoza biologiczna - 878 tys. m.
 - prognoza pomigracyjna - 840 tys. m.

- **Gmina Garbatka Letnisko – prognoza ludności w „wariantie wojewódzkim”:**

W założeniach prognozy dla poszczególnych gmin województwa, w tym dla gminy Garbatka Letnisko, uwzględniane były m.in. czynniki takie jak:

- dotychczasowe trendy procesów demograficznych,
- własny rozwój biologiczny,
- położenie i dostępność komunikacyjna,
- stan i struktura gospodarki rolnej,
- wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną.

Prognoza ludności gminy Garbatka Letnisko określona została w wielkościach:

- prognoza biologiczna - 6300 osób
- prognoza pomigracyjna - 5800 - 6000 osób
- prognoza struktury wieku:

	biologiczna	pomigracyjna
0-17	30%	29%
18 - 64 m .59 k.	55%	55%
18-44	36%	35%
45 - 64 m.59 k.	19%	20%
65 m. 60 k. i więcej	15%	16%

Podstawowe kierunki rozwoju i polityki przestrzennej obszaru gminy określone w „studium wojewódzkim”:

A - UKŁAD WĘZŁOWY - OSADNICZY

Główne jednostki obsługi ludności gminy Garbatka Letnisko:

- **GARBATKA LETNISKO** - lokalny ośrodek rozwoju, siedziba Urzędu Gminy. Funkcje podstawowe - obsługa ludności i rolnictwa gminy z polityką wspierania rozwoju funkcji wypoczynkowo-turystycznej o znaczeniu ponadlokalnym z uwagi na m.in.
 - wyróżniające Garbatkę Letnisko w województwie szczególne walory mikroklimatyczne, przyrodnicze i krajobrazowe, tradycje „miejscowości letniskowej”, zainwestowanie pensjonatowe i rekreacyjne stanowiące przesłankę do ubiegania się o uzyskanie statusu miejscowości klimatyczno-uzdrowiskowej;
 - bardzo dobry stopień wyposażenia w infrastrukturę techniczną, oraz usługi stopnia podstawowego;
 - dostępność komunikacyjną kolejową i drogową.
- **KOZIENICE** - główny ponadlokalny ośrodek rozwoju, potencjalny ośrodek powiatowy w planowanej reformie administracyjnej kraju, z projektowanym zasięgiem obsługi obejmującym między innymi obszar gminy Garbatka Letnisko. Siedziba Urzędu Rejonowego oraz wszystkich instytucji „administracji specjalnej szczebla rejonowego” obsługujących między innymi gminę Garbatka Letnisko (Komendy Rejonowe Straży i Policji, Zespół Opieki Zdrowotnej ze szpitalem na 479 łóżek i stacją pogotowia ratunkowego, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Delegatura Zamiejscowa Kuratorium Oświaty i szkolnictwo ponadpodstawowe, Urząd Skarbowy, Inspektorat ZUS, Oddział WUS, WKU, Rejon Energetyczny). Uzupełnienie obsługi stanowią Zarząd Dróg Publicznych w Zwoleniu oraz Inspektorat PZU w Pionkach.
- **M. RADOM** - krajowy ośrodek rozwoju. Ośrodek administracji szczebla wojewódzkiego, z szansą funkcjonowania w nowym podziale administracyjnym tylko w wariantcie „podziału kraju na 25 województw”. Siedziba między innymi instytucji nauki (4 wyższe uczelnie), oświaty (ok. 70 różnych kierunków kształcenia na poziomie ponadpodstawowym), kultury (teatr, muzea, w tym Muzeum Wsi Radomskiej) ochrony zdrowia (szpital wojewódzki, szpital psychiatryczny), Radomskiej Giełdy Rolnej itp. Garbatka Letnisko stanowi wschodnie ogniwo zdelimitowanej strefy zurbanizowanej m. Radomia.

B - UKŁAD PASMOWY - PODSTAWOWE SYSTEMY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Podstawowe systemy infrastruktury technicznej o znaczeniu ponadlokalnym stanowią:

- drogi krajowe regionalne
 - Nr 723 Warszawa - Koziernice - GARBATKA LETNISKO - Zwolenie - Lipsko - Tarnobrzeg
 - Nr 738 Koziernice - Bąkowiec - Góra Puławska
 - Nr 822 Bąkowiec – Kock
- drogi wojewódzkie (wybrane)
 - Nr 34 422 Garbatka Letnisko - Laski - Pionki z proponowaną korektą jej przebiegu na odcinku Pionki-Brzustów
- koleje
 - linia kolejowa I rzędna zelektryfikowana Radom - Garbatka Letnisko - Dęblin

- linie energetyczne
 - 110 kV relacji Pionki - Kozienice
- telekomunikacja
 - linie światłowodowe Kozienice - Garbatka Letnisko Zwoleń - Lipsko; Pionki - Garbatka Letnisko - Sieciechów-Gniewoszów
- gaz
 - gazociąg wysokoprężny ϕ 200 Radom - Kozienice ze stacją redukcyjno-pomiarową w Bogucinie
 - gazociąg wysokoprężny Bogucin-Garbatka Letnisko-Policzna-Zwoleń

W polityce kształtowania ponadlokalnych systemów infrastruktury technicznej szczególne znaczenie dla dalszego rozwoju gminy mają:

- zapewnienie dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację dróg krajowych regionalnych oraz modernizację drogi wojewódzkiej Nr 34 422 i budowa jej przedłużenia w kierunku Pionek do Radomia;
- ochrona środowiska poprzez zakończenie wyposażenia gminy w systemy infrastruktury technicznej o znaczeniu lokalnym (przede wszystkim kontynuacja kanalizacji sanitarnej wobec już zrealizowanych m.in. oczyszczalni ścieków, wodociągów, części gazociągów, kabli światłowodowych i gminnego składowiska odpadów).

C - UKŁAD STREFOWY - WIODĄCE FUNKCJE TERENÓW

W układzie strefowym odpowiadającym wiodącym funkcjom terenu uwarunkowanym walorami i zasobami środowiska w obszarze gminy Garbatka Letnisko wyróżniają się:

- Tereny systemu przyrodniczego z polityką zachowania i ochrony wysokich walorów środowiska, stanowiące elementy krajowej sieci ekologicznej o znaczeniu:
 - międzynarodowym - obszar węzłowy związany z systemem (doliną) rzeki Wisły stanowiący wschodnią część gminy;
 - krajowym - obszar węzłowy stanowiący Lasy Puszczy Kozienickiej o bogatych i zróżnicowanych ekosystemach leśnych oraz urozmaiconej rzeźbie terenu obejmujący m.in. połowę powierzchni gminy Garbatka Letnisko w jej północnej i zachodniej części.

Formy prawne ochrony terenów systemu przyrodniczego:

Istniejąca ochrona prawna:

- Kozienicki Park Krajobrazowy z otuliną obejmującą aktualnie północną część gminy Garbatka Letnisko);
- rezerwat krajobrazowy „Krępiec” o powierzchni 278,96 ha w Garbatce Letnisko stanowiący 1 z 10 rezerwatów Puszczy Kozienickiej;
- użytki ekologiczne - 4 obiekty;
- pomniki przyrody - 13 obiektów w obszarze gminy spośród ok. 200 ustanowionych w Puszczy Kozienickiej;
- lasy szczególnie chronione tzw. „ochronne” (glebochronne w okolicy Bąkowca, wodochronne w północnej i południowo-zachodniej części gminy, lasy uszkodzone przez przemysł w północnej i południowo-zachodniej części gminy);

- Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”

Planowana ochrona prawna

- projektowane rozszerzenie zasięgu Kozienickiego Parku Krajobrazowego pokrywające się w obszarze gminy w przewadze z obszarem istniejącej otuliny (wyłączenia w rejonie miejscowości Garbatka Letnisko oraz wsi Molendy i Bogucina);
- projektowana otulina KPK obejmująca m.in. południowe obszary gminy z wyjątkiem małego fragmentu we wschodniej części gminy.

Tereny o wiodących funkcjach rolniczych z polityką prowadzenia średniointensywnego rolnictwa z uwagi na położenie gminy w rejonie o przewadze średnich i słabych gleb. Udział gleb ki. V i VI wynosi w gminie 72 %. Większe kompleksy gleb klasy IV występują w południowo-środkowej części gminy.

[- zgodnie z obowiązującym stanem, na obszarze objętym zmianą studium nr 3 obowiązuje Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, przyjętego przez Sejmik Województwa Mazowieckiego Uchwałą Nr 180/14 z dnia 7 lipca 2014 r. Plan jest głównym elementem systemu planowania przestrzennego w województwie, nie ma rangi prawa miejscowego, mimo to jest wiążący w stosunku do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ponadto w planie zostają zapisane wszystkie zadania rządowe i samorządowe województwa, które mają służyć realizacji ponadlokalnych celów publicznych wraz ze wskazaniem obszarów, na których te zadania miałyby być realizowane.*

Uwarunkowania rozwoju istotne dla zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko

- w zakresie powiązań komunikacyjnych:
 - bliskie sąsiedztwo Radomia, ośrodka regionalnego o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania;
 - droga krajowa nr 79 relacji Warszawa - Kozienice - Sandomierz - Kraków - Trzebinia - Katowice - Chorzów - Bytom;
 - droga krajowa nr 48 relacji Tomaszów Mazowiecki - Inowódz - Potworów - Białobrzegi - Kozienice - Nowe Słowiki - Dęblin - Kock;
 - droga wojewódzka nr 691 relacji Pionki - Laski - Garbatka - Podlas - Bąkowiec - Opactwo;
 - droga wojewódzka nr 738 relacji Nowe Słowiki - Góra Puławska;
 - linia kolejowa 26 obsługująca ruch w kierunku Łuków - Radom.
- w zakresie środowiska przyrodniczego:
 - rozwinięta sieć hydrograficzna województwa;
 - niski stopień naturalnej retencji gruntów;
 - zwarte kompleksy leśne Puszczy Kozienickiej, decydujące o bioróżnorodności obszaru;
 - tereny o cennych walorach przyrodniczych objęte formami ochrony przyrody: Kozienicki Park Krajobrazowy, obszary Natura 2000.
- w zakresie środowiska kulturowego:
 - zarówno miasto Radom jak i powiat radomski charakteryzują się bogactwem dziedzictwa kulturowego;

- *gmina Garbatka-Letnisko nie posiada obiektów zabytków wyróżniających się na tle województwa.*
- *w zakresie sfery gospodarczej:*
 - *województwo mazowieckie należy do najlepiej rozwiniętych gospodarczo regionów Polski;*
 - *region radomski, w którego obrębie znajduje się gmina Garbatka-Letnisko, odznacza się najniższym wskaźnikiem PKB w województwie;*
 - *wysoki odsetek pracujących w rolnictwie;*
 - *Garbatka-Letnisko predysponowana do pełnienia funkcji strategicznego obszaru żywicielskiego.*
- *w zakresie infrastruktury technicznej:*
 - *niedostatecznie rozwinięta sieć infrastruktury energetycznej na terenie województwa,*
 - *znaczący udział korzystających z oczyszczalni ścieków w powiecie kozienickim.*

Rolą planu zagospodarowania przestrzennego województwa jest kreowanie struktury przestrzennej regionu przy uwzględnieniu szeregu czynników i założeń polityki rozwoju województwa. W planie podkreśla się zintegrowane podejście do zachodzących procesów rozwojowych.]¹

III. DIAGNOZA STANU ZAGOSPODAROWANIA I WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU GMINY

1. ZAŁOŻENIA ROZWOJU GMINY W OBOWIĄZUJĄCYCH USTALENIACH PLANISTYCZNYCH

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego miejscowości Garbatka Letnisko - Uchwała Nr III/15/93 Rady Gminy z dnia 14.04.1993 r. (Dz. Urz. Woj. Radomskiego nr 10 poz.60 z dnia 21.VI.1993 r).
- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka Letnisko Uchwała nr IV/91/88 GRN z dnia 29.09.1988 r. (Dz.Urz.Woj.Radomskiego nr 12 poz. 13).
- Zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka Letnisko. Uchwała Nr VI/24/94 Rady Gminy w Garbatce Letnisko z dnia 28.11.1994r. (Dz.Urz.Woj.Radomskiego Nr 19.poz.165).
- Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego osiedla budownictwa jednorodzinnego przy ul. Kruczkowskiego w Garbatce Letnisko Uchwała Nr VI/28/85 GRN z dnia 14.06.1985 r.
- Miejscowy plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego zespołu budownictwa letniskowego we wsi Molendy, gmina Garbatka Letnisko. Uchwała Nr XIX/50/81 GRN w Garbatce Letnisko z dnia 30 lipca 1981r.(Dz. Urz. WRN Nr 6, poz. 27).

Założenia planistyczne:

- Prognozy ludności gminy /2010r/:

biologiczna - 7400 osób

pomigracyjna - 8000 osób

z sygnałem ewentualnej weryfikacji prognoz wobec zmieniających się trendów społeczno-gospodarczych w latach dziewięćdziesiątych;

- **Wiodące funkcje:** ponadlokalna funkcja turystyczno wypoczynkowa, funkcje uzupełniające: przemysłowa oraz rolnictwo z ochroną kompleksów gleb dobrych dla potrzeb gospodarki żywnościowej;
- **Obsługa ludności:** koncentracja podstawowych usług związanych z obsługą ludności, turystyki, rolnictwa w miejscowości gminnej Garbatka Letnisko;
- **Struktura funkcjonalno-przestrzenna:** w układzie struktury funkcjonalno-przestrzennej wyróżnione zostały:
 - miejscowość gminna, jako główne ogniwo struktury z funkcją podstawowej obsługi ludności i rolnictwa oraz wypoczynku i turystyki;
 - obszary o podstawowej funkcji rolniczej obejmujące południowe tereny gminy;
 - obszary o podstawowej funkcji wypoczynkowej obejmujące północne obszary gminy /na północ od linii kolejowej/ w większości stanowiące zwarte kompleksy Puszczy Kozienickiej;

- obszary koncentracji podstawowych zakładów produkcyjnych w zachodniej części gminy.

Teksty planów /prawo miejscowe/ - ustalenia realizacyjne

Ustalenia ogólne określające rodzaje, sposoby i zasady realizacji inwestycji w wyróżnionych strefach funkcjonalnych, którymi uznane zostały:

- Strefa mieszkaniowo-usługowa obejmująca istniejące zainwestowanie i tereny projektowane w miejscowości gminnej oraz poszczególnych sołectwach. Możliwość adaptacji i porządkowania istniejącej zabudowy oraz realizacja nowych form budownictwa usługowego, mieszkaniowego jednorodzinnego /w części wg ustaleń planu szczegółowego/, zagrodowego, wypoczynkowego, w tym zabudowy mieszkalno-pensjonatowej w miejscowości gminnej;
- Strefa produkcyjno-usługowa /tereny przemysłowe/ jako wielofunkcyjna strefa o podstawowej funkcji przemysłowej i sposobie użytkowania regulowanym przepisami sanitarnymi obejmująca przede wszystkim tereny istniejącego zainwestowania we wschodniej części miejscowości gminnej oraz zachodniej części gminy Bogucin – Brzustów - Żytkowice;
- Strefa rolnicza /tereny rolne/ - obejmująca tereny o wiodącej funkcji rolniczej przede wszystkim w południowej części gminy. W strefie rolniczej, w uzasadnionych określonych przypadkach dopuszczona została lokalizacja obiektów służących intensywnej gospodarce rolnej, obiektów gospodarki komunalnej /podstawowe uzbrojenie terenu/ oraz obiektów turystyki i wypoczynku /obozowiska, campingi, biwaki/;
- Strefa ochrony ekologicznej /tereny rekreacyjne/ - obejmująca obszary środowiska przyrodniczego podlegające ochronie /otulina Kozienickiego Parku Krajobrazowego/ oraz obszary o wiodącej funkcji wypoczynkowej z możliwością realizacji budownictwa letniskowego w wyznaczonych nowych zespołach w sołectwach Molendy /istniejące zrealizowane wg planu szczegółowego/ Brzustów, Garbatka Długa, Garbatka Zbyszyn oraz we wsiach uznanych jako letniskowe: Bogucin, Brzustów, Molendy, Garbatka Długa, Garbatka Zbyszyn, Anielin;
- Strefa ochrony konserwatorskiej obejmująca obiekty zabytkowe, stanowiska archeologiczne, miejsca pamięci narodowej i cmentarze;
- Tereny obsługi technicznej /infrastruktury technicznej/ występujące we wszystkich strefach obejmujące m.in. adaptację układu komunikacyjnego z elementami projektowanymi /bezkolizyjne skrzyżowanie z torami PKP na drodze krajowej Kozienice - Zwoleń, kładka nad torami kolejowymi w rejonie dworca PKP, projektowana droga Radom - Garbatka śladem istniejących ciągów/; założenia rozbudowy sieci wodociągowej i budowy systemów kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej; adaptację systemów elektroenergetyki; realizację programu gazyfikacji gminy.

Ustalenia szczegółowe dla terenów wydzielonych liniami rozgraniczającymi w rysunkach planu określające użytkowanie terenów o różnych funkcjach.

Podstawowe programy i koncepcje rozwoju gminy:

- Strategia ekorozwoju gminy Garbatka Letnisko zatwierdzona Uchwałą Rady Gminy Nr 5/29/95 z dnia 28 lipca 1995 r.
- Koncepcja zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska w gminie wiejskiej Garbatka Letnisko /mgr Tadeusz Molenda - Wójt Gminy Garbatka Letnisko/.

- Koncepcja zaopatrzenia w wodę.
- Koncepcja programowo-przestrzenna gospodarki ściekowej.
- Program gazyfikacji miasta i gminy Zwoleń oraz gmin Garbatka Letnisko i Policzna.
- Kompleksowy program gospodarki odpadami.
- Leśny Kompleks Promocyjny "Lasy Puszczy Kozienickiej".
- Granica polno-leśna.
- Program małej retencji.

2. STRUKTURA UŻYTKOWANIA I WŁADANIA GRUNTÓW

Powierzchnia ogólna gminy Garbatka Letnisko wynosi 7401 ha. Cechą charakterystyczną dla gminy jest równorzędny udział we władaniu sektora publicznego i sektora indywidualnego jak również równorzędny udział powierzchni lasów oraz powierzchni użytków rolnych i terenów zainwestowanych.

Struktura użytkowania gruntów

W strukturze użytkowania połowę powierzchni gminy tj. 3665 ha (49,5 %) stanowią lasy, drugą połowę natomiast w przewadze zajmują użytki rolne: 2739 ha (37 %). Uzupełniające tereny osiedlowe i komunikacyjne zajmują odpowiednio 311 ha (4,2 %) i 388 ha (5,3 %). Grunty pod wodami, nieużytki i tereny różne stanowią razem 295 ha (4 %).

W strukturze władania gruntów udział sektora publicznego z powierzchnią 3620 ha stanowi 49 % oraz sektora indywidualnego z powierzchnią 3779 ha, 51 %.

Struktura władania gruntów

W strukturze władania gruntów udział sektora publicznego z powierzchnią 3620 ha stanowi 49 % oraz sektora indywidualnego z powierzchnią 3779 ha - 51 %.

Sektor publiczny obejmujący 3620 ha (49 %) stanowią przede wszystkim:

- Grunty lasów państwowych o powierzchni 2788 ha (77 % udziału w sektorze) obejmujące w przewadze północną część gminy;
- Grunty AWRSP i inne grunty skarbu państwa o powierzchni 313 ha (8,8 % udziału w sektorze). W połowie są to grunty pod wodami (stawy rybne o pow. ok. 150 ha w Bąkowcu) oraz użytki rolne (łącznie 99 ha) jako kilkunasto i kilku hektarowe powierzchnie m.in. w Brzustowie, Bąkowcu, Bogucinie, Garbatce Długiej, Garbatce Dziewiątce. 33 ha zajmują grunty pod lasami, 15 ha nieużytki, 3 ha - tereny zabudowane (w Bąkowcu, Brzustowie, Bogucinie), po 2 ha - tereny komunikacyjne i nieużytki;
- Grunty państwowe komunalne o łącznej powierzchni 150 ha (4,2 % udziału w sektorze). W jednej trzeciej są to grunty zabudowane, przekazane w wieczyste użytkowanie lub zarząd m.in. w Garbatce Letnisko, Brzustowie i Bogucinie. 38 ha stanowią nieużytki, 27 - użytki rolne, 17 ha - grunty pod lasami, 8 ha - tereny komunikacyjne, 1 ha - zieleni urządzona. W gruntach komunalnych 30 ha stanowią „zasoby gruntów” z których 9 ha jest niezabudowanych (m.in. w Garbatce Letnisko ok. 2,0 ha, Garbatce Długiej - ok. 2, 5 ha, Molendach - 1,3 ha, Garbatce Zbyszczyn - 2,5 ha);
- Tereny komunikacyjne publiczne zajmują 356 ha jako przede wszystkim: tereny kolejowe - 195 ha, drogi 121 ha, tereny osiedlowe kolejowe 36 ha i grunty pod lasami 4,0 ha;

- Inne tereny państwowe to 11 ha jako rowy i wody stojące.

Sektor indywidualny obejmujący 3779 ha (51 %) stanowią przede wszystkim:

- Indywidualne gospodarstwa rolne z ogólną powierzchnią 3389 ha, w przewadze jako użytki rolne (2505 ha) i lasy (774 ha);
- Inne grunty indywidualne o powierzchni 223 ha w połowie stanowiące tereny osiedlowe (118 ha) oraz w części użytki rolne (70 ha) i lasy (19 ha);
- Wspólnoty gruntowe o powierzchni 167 ha w przewadze stanowiące lasy (159 ha).

STRUKTURA UŻYTKOWANIA I STRUKTURA WŁADANIA GRUNTÓW (źródło - wykaz gruntów wg stanu 01.01.98 r. Urząd Gminy)

struktura użytkowania			struktura władania																
			sektor publiczny												sektor indywidualny				
wykaz gruntów	pow. ha	%	sektor publiczny razem ha	%	lasy państwo- we	grunty państwowe kom.			P.F.Z.		tereny komunik.		państw. wody rowy	kółka roln.	sektor ind. razem ha	%	ind. gosp. rolne	inne grunty ind.	wspólnoty grunt.
						przekazanie		inne państw. i społ.	AWR SP	SP	drogi public zne	kolejo- we							
						w zarząd wiecz. użyt.	zasoby gruntów												
POWIERZCHNA OGÓŁEM (+powierzchnia wyrównawcza)	7401 (+2)	100	3620	49	2788	86	30	34	277	36	121	235	11	2	3779	51	3389	223	167
w tym																			
użytki rolne	2739	37,0	163	6	35	-	9	18	89	10	-	-	-	2	2576	94	2505	70	1
grunty pod lasami i zadrzewienia	3665	49,5	2713	74	2659	7	6	4	8	25	-	36	-	-	952	26	774	19	159
tereny osiedlowe	312	4,2	97	31	4	40	4	10	2	1	-	36	-	-	215	69	96	118	1
w tym																			
zabudowane	306	-	-	-	4	40	4	9	2	1	-	36	-	-	210	-	96	113	1
niezabudowane	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	5	-
zieleń	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
tereny komunikacyjne	388	5,3	387	99,7	61	3	3	2	2	-	121	195	-	-	1	0,3	1	-	-
w tym																			
drogi	190	-	-	-	60	3	3	-	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
koleje	198	-	-	-	1	-	-	2	-	-	121	-	-	-	-	-	-	-	-
grunty pod wodami i rowy	191	2,6	178	93	5	-	3	-	159	-	-	195	11	-	13	7	13	-	-
nieużytki	77	1,0	56	73	16	36	2	-	2	-	-	-	-	-	21	2,7	-	15	6
tereny różne	27	0,4	26	9,6	8	-	2	-	15	-	-	-	-	-	1	4	-	1	-

3. SFERY SPOŁECZNO – GOSPODARCZE ORAZ ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO I KULTUROWEGO

3.1. SFERA SPOŁECZNA

3.1.1. Procesy demograficzne

Obszar województwa radomskiego w ciągu ostatnich 20 lat był obszarem odpływu ludności, przede wszystkim z obszarów wiejskich. Ten trend rozwojowy ludności uległ załamaniu w latach dziewięćdziesiątych. Rok 1991 był ostatnim rokiem spadku zaludnienia wsi, a rok 1992 pierwszym rokiem sukcesywnego wzrostu ludności obszarów wiejskich. Przyrost naturalny, główny czynnik wzrostu demograficznego cechuje niskowa tendencja zarówno w miastach jak i na wsi. Relatywnie niższy poziom przyrostu naturalnego na obszarach wsi jest rezultatem odpływu roczników młodych, biorących udział w procesach prokreacyjnych. Niskową tendencję mają również procesy migracji. Spadek przyrostu naturalnego jest częścią ogólnych zjawisk cywilizacyjnych w kraju (i Europie), natomiast zmniejszenie rozmiarów migracji związane jest ze zmniejszeniem rynku pracy w miastach, tradycyjnych kierunkach emigracji w okresie przechodzenia „na tory” gospodarki rynkowej.

Zbliżone procesy demograficzne jak w obszarze województwa (i kraju) zachodzą w gminie Garbatka Letnisko. Obszar gminy Garbatka Letnisko o pow. 7401 ha zamieszkiwało na koniec 1997 r. 5633 osoby w 9 sołectwach. Gęstość zaludnienia na 1 km wynosi 76 osób przy średniej gęstości zaludnienia obszarów wiejskich województwa – 57 osób/ km. Przebieg podstawowych procesów demograficznych w gminie dokumentują zestawienia:

Zaludnienie – kierunki zmian
(źródło W.U.S.)

	gmina Garbatka Letnisko	województwo			
		ogółem w tys. osób		w tym miasto	wieś
	osoby				
1975	6516	678,1		263,7	414,4
1980	5960	702,2		291,2	411,0
1985	5956	729,7		326,9	402,8
1990	5732	751,1		357,1	394,0
1995	5656	763,8		365,3	398,5
1996	5649	764,1		365,3	398,4

Saldo migracji (różnica odpływu i napływu ludności):

	gmina Garbatka Letnisko	województwo			
		ogółem w tys. osób		w tym miasto	wieś
	osoby				
1975	-35	-3804		+4210	-8014

1980	-110	-2701	+2878	-5579
1985	-81	-1361	+1720	-3081
1990	-71	-1111	+2238	-3349
1995	-4	-962	-191	-771
1996	-8	-1066	-283	-783

Przyrost naturalny (różnica urodzeń i zgonów na 1000 ludności):

	gmina Garbatka Letnisko	województwo			
		ogółem w tys. osób		w tym miasto	wieś
	osoby				
1975	7,7	11,2		12,0	10,7
1980	9,1	10,6		11,8	9,8
1985	9,3	8,8		9,8	8,0
1990	1,4	5,2		-	-
1995	-0,5	11		2,7	1,7
1996	- 2,8	1,5		1,9	1,1

Struktura płci ludności:

Wskaźnik feminizacji (kobiety/100 mężczyzn)

	ludność gmina ogółem	mężczyźni	kobiety	wskaźnik gmina	województwo ogółem	obszary wsi województwa
1978 WSP	6115	2984	3131	105	104	101
1988 WSP	5866	2881	2985	104	103	100
1996 WUS	5649	2794	2855	102	103,5	100,1

Struktura wieku ludności:

wiek przedprodukcyjny- %

wiek produkcyjny-%

wiek poprodukcyjny-%

	gmina	ok. ogółem	ok. wieś	gmina	ok. ogółem	wieś	gmina	ok. ogółem	wieś
1978 NSP	28,3	29,8	29,5	54,4	55,6	53,3	17,3	14,6	17,2
1988 NSP	29,1	31,3	30,2	51,0	52,0	50,0	19,9	16,7	19,8
1996 WUS	26,9	28,7	-	54,6	56,3	-	19,1	15,0	-

Szczegółowa struktura wieku ludności:

	ogółem	%	mężczyźni	%	kobiety	%
ludność ogółem	5649	100,0	2794	100,0	2855	100,0
w tym						
wiek przedprodukcyjny	1516	26,9	783	28,0	733	25,7
0-2	197	-	103	-	94	-
3-6	294	-	152	-	142	-
7-14	771	-	380	-	391	-
15-17	254	-	148	-	106	-

wiek produkcyjny	3051	54,0	1667	59,7	1384	48,4
18-64 lata mężczyźni	-	-	1667	-	-	-
18-59 lat kobiety	-	-	-	-	1384	-
wiek produkcyjno – mobilny 18-44 lata	2187	38,7	1175	42,0	1012	35,4
wiek produkcyjno – niemobilny	864	15,3	492	17,7	372	13,0
45-64 lata mężczyźni	-	-	492	-	-	-
45-59 lat kobiety	-	-	-	372	-	-
wiek poprodukcyjny	1082	19,1	344	12,3	738	25,9
65 lat i więcej mężczyźni	-	-	344	-	-	-
60 lat i więcej kobiety	-	-	-	-	738	-

Poziom wykształcenia ludności w wieku 15 lat i więcej
(okresy wg dostępnych źródeł)

wykształcenie	1988 NSP			1996 Spis Rolny		
	ogółem osoby	gmina	ok. obszary wsi	ogółem osoby (zam. w gospod. Rolnych)	gmina	ok. obszary wsi
	osoby	%	%	osoby	%	%
ludność powyżej 15 lat	4010	100	100	1968	100	100
wyższe	131	3,3	1,4	59	3	1,6
średnie	844	21,0	11,3	392	20	16
zasadnicze zawodowe	1102	24,8	21,4	573	29	26,8
podstawowe (i niepełne podstawowe)	1933	53,3	65,9	944	48	55,6

Przestrzenne rozmieszczenie ludności gminy

	1970	1978 NSP	1988 NSP	1998 (ewidencja gminy)
1. GARBATKA-LETNISKO	3670	3410	3239	3391
2. ANIELIN	170	131	130	114
3. BĄKOWIEC	537	472	451	453
4. BOGUCIN	350	323	290	296
5. BRZUSTÓW	312	300	320	218
6. GARBATKA DŁUGA	408	425	382	390
7. GARBATKA ZBYCZYN (DZIEWIĄTKA)	309	243	215	225
8. MOLENDY	308	254	240	229
9. PONIKWA	580	557	599	317
RAZEM	6664	6115	5866	5633

Ocena procesów demograficznych

Gmina Garbatka Letnisko jest obszarem względnie zrównoważonego rozwoju demograficznego, a podstawowe procesy demograficzne cechuje ok.:

- tendencja zmniejszania się przyrostu liczby ludności stale zamieszkującej w gminie z wyraźnym „zwolnieniem” tego procesu w ostatnich latach;
- spadek mobilności przestrzennej ludności (migracji) oraz niskie tempo przyrostu naturalnego, znacząco niższe od średniego w obszarach wiejskich województwa, ale nie jest to jeszcze skala deformacji;
- równowaga struktury płci i względna równowaga struktur wieku;
- korzystniejszy od pozostałych obszarów wiejskich województwa poziom wykształcenia ludności gminy mierzony udziałem ludności w wieku powyżej 15 lat z wyższym i średnim wykształceniem;
- wyróżniająca gminę koncentracja w przestrzennym rozmieszczeniu ludności wyrażająca się ok. średnią liczbą ludności ok.625 osób na 1 sołectwo, przy 260 osobach w pozostałych obszarach wiejskich województwa;
- nie występowanie zdecydowanie pozytywnych, ani zdecydowanie negatywnych podstawowych zjawisk demograficznych w gminie w ostatnich dwudziestu latach. Wydaje się realne kształtowanie się liczby ludności gminy do roku 2020 w granicach określonych (w „studium wojewódzkim”) pomiędzy prognozą biologiczną 6300 osób, a prognozą pomigracyjną 6000 osób.

3.1.2. Zjawiska społeczne

Bezrobocie

Okres lat po 1989 r. to czas przemian w życiu politycznym, społecznym i gospodarczym kraju przekładających się na województwa i gminy.

Przemiany w kierunku „gospodarki rynkowej”, załamanie się tradycyjnych rynków zbytu i w konsekwencji załamanie się produkcji wpłynęły na znaczące zmniejszenie miejsc pracy i zaistnienie zjawiska bezrobocia.

Dla prowadzenia prawidłowego rejestru ludzi pozostających bez pracy oraz przeciwdziałaniu bezrobociu powołane zostały na szczeblach administracji rządowej „urzędy pracy” realizujące zadania wynikające z ustawy „o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu”.

Poziom bezrobocia określa się „stopą bezrobocia” stanowiącą udział ludności pozostającej bez pracy w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym. Stopa bezrobocia poniżej 10 % określana jest jako jeszcze „bezpieczna”. Zarówno w kraju, województwie radomskim jak i gminie Garbatka Letnisko począwszy od 1991 r. poziom bezrobocia znacząco przewyższa tzw. „bezpieczną” stopę bezrobocia.

W obszarze województwa radomskiego stopa bezrobocia kształtuje się nieznacznie powyżej średniej krajowej i w wybranych latach wynosiła odpowiednio:

	kraj	województwo	gmina Garbatka-Letnisko
1991	11,8	12,3	-
1994	16,0	18,7	21,9
1997	11,0	15,7	15,0

W gminie Garbatka-Letnisko stan bezrobocia w ostatnich latach kształtuje się w wielkościach:

	1994	1997
liczba bezrobotnych	666	479
bezrobocie z prawem do zasiłku	338	152
absolwenci	29	16
zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	-	39
stopa bezrobocia	21,9%	15,0 %

Rejonowy Urząd Pracy w Kozienicach, obejmujący obszarem działania miasto i gminę Kozienice oraz 6 gmin wiejskich, w tym Garbatkę Letnisko podejmuje próby łagodzenia zjawiska poprzez wykorzystywanie środków Funduszu Pracy na itp.:

- przyuczanie do zawodu
- prace interwencyjne
- roboty publiczne
- pożyczki
- refundacje absolwentów
- przygotowanie zawodowe młodocianych.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest „instytucją” polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia (ustawa o pomocy społecznej). Prawo do korzystania z pomocy społecznej przysługuje osobom bez źródeł dochodu lub o bardzo niskich dochodach nieprzekraczających najniższej emerytury. Pomoc udzielona jest w formie itp. zasiłków stałych, dodatków do zasiłków stałych, zasiłków okresowych, świadczeń celowych. Dominującą formą świadczeń są zasiłki okresowe oraz świadczenia celowe (leki, opał itp.).

Od 1990 r. nastąpił znaczący wzrost liczby osób i rodzin spełniających warunki prawne do ubiegania się o pomoc społeczną, a jedną z przyczyn jest bezrobocie. Środki finansowe przeznaczone na ten cel w budżecie państwa i budżetach gmin nie zawsze są wystarczające.

Udział osób i ich rodzin korzystających z różnych form pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców kształtuje się w wielkościach:

	województwo ogółem	gmina Garbatka-Letnisko
1994	19,2	26,7
1997	18,9	25,0

Różnymi formami pomocy społecznej w gminie Garbatka Letnisko objętych było:

rok 1994	
zasiłki stałe	12 rodzin
zasiłki okresowe	191 rodzin
zasiłki celowe	104 rodzin
usługi	34 rodzin
razem dotyczy	341 rodzin

rok 1997		
zadania zlecone z budżetu Wojewody		
	liczba rodzin	liczba os. w rodzinie
zasiłki stałe	10	22
zasiłki okresowe	207	757
zasiłki gwarantowane	11	33
renty socjalne	8	34
zasiłki macierzyńskie	32	110
zasiłki rodzinne	3	11
zasiłki pielęgnacyjne	10	34
pomoc celowa samorządowa		
usługi opiekuńcze	34	39
zasiłki	165	401
razem dotyczy	280 rodzin z liczba 1441 osób	

Pomoc instytucjonalna

Pomoc instytucjonalną stacjonarną pełnią „domy pomocy społecznej”. W obszarze województwa jest 17 domów pomocy społecznej dla osób przewlekle chorych, umysłowo upośledzonych i ludzi w podeszłym wieku o łącznej ilości 1500 miejsc (w Radomiu, Drzewicy, Grójcu, Iłży, Kozienicach, Nowym Mieście n/Pilicą, Mogielnicy, Jedlińsku, Gródku, Stromcu i Wierzbicy).

W „rejonie” gminy Garbatka Letnisko funkcjonującymi zakładami opieki społecznej są:

- w Kozienicach dla przewlekle chorych dorosłych
- w Gródku (gm. Policzna) dla przewlekle chorych ze schorzeniami układu nerwowego.

3.1.3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe gminy

zasoby

zasoby	1990	1996
mieszkania	1692	1740
izby	5429	5725
powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	100,4	106,1

Warunki mieszkaniowe – wskaźniki:

	gmina	m.in. obszary wsi	gmina	m.in. obszary wsi
przeciętna powierzchnia użytkowa na osobę w m ²	17,5	16,6	19,2	17,5
liczba izb w mieszkaniu	3,21	3,08	3,29	3,15
średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w m ²	59	62	61	64
liczba mieszkań na 100 ludności	295	260	308	271
mieszkania oddawane do użytku na 100 ludności	1,7	3,1	1,8	1,8

Inwestycje – mieszkania oddawane do użytku

oddane do użytku	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
mieszkania	10	12	10	-	10	10	10
izby	72	77	63	-	61	49	59
pow. uż. w m ²	1400	1100	1100	-	1170	1136	1278

Charakterystyka i ocena warunków mieszkaniowych

Warunki mieszkaniowe

- Warunki mieszkaniowe ludności gminy mierzone podstawowymi badanymi wskaźnikami ulegają systematycznej poprawie i następuje:
 - przyrost liczby mieszkań i wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania;
 - wzrost przeciętnej liczby izb w mieszkaniu i przeciętnej pow. użytkowej na osobę;
 - wzrost liczby mieszkań na 1000 ludności;
- Wskaźniki charakteryzujące warunki mieszkaniowe ludności gminy są korzystniejsze niż średnio w gminach wiejskich województwa;
- W strukturze mieszkań m.in. 60 % stanowią mieszkania 2 i 3 izbowe, m.in. 35 % - 4 i więcej izbowe;
- Stopień wyposażenia mieszkań w podstawowe sieci szacuje się w wielkościach; m.in. 90 % mieszkań posiada podłączenie do sieci wodociągowej; m.in. połowa mieszkań jest wyposażona w łazienkę, ustęp spłukiwany, ciepłą (własną) wodę; m.in. 60 % mieszkań ma możliwość podłączenia do wykonanej sieci gazowej;
- Zasoby mieszkaniowe o niepalnym charakterze ścian stanowią m.in. ok. 60 %;
- Efekty mieszkaniowe „oddawane do użytku” kształtują się na poziomie jak średnio w gminach wiejskich województwa;
- Podstawowym wskaźnikiem stosowanym w kraju dla określenia warunków mieszkaniowych jak i standardów w tym zakresie jest ilość mieszkań na 1000 ludności.
- W gminie Garbatka Letnisko wskaźnik ten kształtuje się na dużo wyższym poziomie niż średnio w województwie i wynosi 308 mieszkań na 1000 ludności przy 271 w gminach wiejskich województwa;
- W polityce mieszkaniowej państwa, standardy mieszkaniowe do jakich należy dążyć, określone zostały docelowym wskaźnikiem 350 mieszkań na 1000 ludności (Monitor Polski Nr 35, poz. 412/95).

Zasoby i tereny mieszkaniowe brutto

- Podstawowe zasoby mieszkaniowe gminy stanowią:
 - zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna (ponad połowa zasobów) w przewadze występująca w miejscowości gminnej zlokalizowana w większości w obszarze między torami a ulicą Kochanowskiego;
 - zabudowa willowo-pensjonatowa (m.in. 10 % zasobów) występująca w północnej części miejscowości gminnej (Garbatka północ). Stanowią ją w większości przedwojenne wille-pensjonaty, w przewadze drewniane, o charakterystycznym stylu (zbliżonym do góralskiego) i zróżnicowanym stanie technicznym. Zabudowa powstawała w okresie międzywojennym na terenach leśnych, dzielonych na duże działki (2000-2500 m² i więcej) za zgodą Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu;

- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna (m.in. 5 % zasobów) obejmująca razem m.in. 100 mieszkań w budynkach 2-3-4 kondygnacyjnych. Jest to zabudowa zrealizowana dla potrzeb pracowników określonych zakładów i instytucji (m.in. dom nauczyciela w Garbatce Letnisko, 3 budynki wielorodzinne w Brzustowie dla Zakładów Silikatowych „Żytkowice”, 2 budynki wielorodzinne w Garbatce Letnisko dla SKR, byłe bloki mieszkalne „Destylarni” przy ul. Partyzantów i Dębowej);
- zabudowa zagrodowa z udziałem budynków jednorodzinnych w południowej części Garbatki Letnisko (na południe od ul. Kochanowskiego) oraz w pozostałych sołectwach gminy.
- Zabudowę mieszkaniową cechuje koncentracja i zwartość przede wszystkim w miejscowości gminnej jak również w pozostałych sołectwach gminy (koncentracja zabudowy wzdłuż dróg).
- Tereny budowlane mieszkaniowe brutto wskazane do inwestowania w planach ogólnych zagospodarowania przestrzennego gminy i miejscowości gminnej stanowią przede wszystkim:
 - istniejące i projektowane tereny dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz usług o charakterze nieuciążliwym w Garbatce Letnisko i Bąkowcu. W Garbatce Letnisko są to przede wszystkim tereny niezainwestowane w południowej części miejscowości, na południe od linii kolejowej (w tym m.in. zgodnie z opracowanym planem szczegółowym zagospodarowania) oraz tereny do uzupełniania zabudową jednorodziną w istniejącej zabudowie jednorodzinnej i o charakterze pensjonatowym na terenach zalesionych (na północ od linii kolejowej);
 - istniejące i projektowane tereny dla zabudowy zagrodowej z uzupełniającą zabudową jednorodziną i usługową w Garbatce Letnisko, Anielinie, Bąkowcu, Brzustowie, Garbatce Długiej, Garbatce Zbyczyn, Molendach i Ponikwie (wszystkie sołectwa gminy);
 - tereny dla budownictwa letniskowego w Molendach, Brzustowie, Garbatce Długiej, Garbatce Zbyczyn oraz możliwość uzupełniania zabudową letniskową terenów mieszkalnictwa zagrodowego w Anielinie, Brzustowie, Garbatce Długiej, Molendach i Ponikwie.

3.1.4. Sieć osadnicza

Sieć osadnicza gminy jest wiodącym elementem struktury przestrzennej. W sieci osadniczej wyrażona jest bowiem ostateczna forma w jakiej występuje rozmieszczenie ludności oraz aktywności społeczno – gospodarczej i jest wypadkową uwarunkowań środowiskowych oraz dotychczasowych procesów rozwojowych.

Sieć osadniczą województwa tworzy 16 miast oraz 1432 sołectwa obejmujące 1528 miejscowości. W miastach mieszka 48% ogółu ludności, na obszarach wiejskich pozostałe 52%.

Sieć osadnicza gminy tworzona przez dziewięć sołectw wpisuje się w układ osadniczy województwa z dominującą rolą miejscowości gminnej Garbatka Letnisko z uwagi, że:

- **GARBATKA LETNISKO stanowi ukształtowany lokalny ośrodek rozwoju** pełniąc funkcje obsługi ludności gminy oraz ponadlokalne funkcje w zakresie wypoczynku a wśród innych wiejskich ośrodków gminnych wyróżnia się między innymi:
 - wielkością zajmując pod względem liczby ludności drugie miejsce wśród ośrodków gminnych po Wierzbicy. Tylko trzy wiejskie ośrodki gminne w województwie przekraczają 3000 mieszkańców i są to: Wierzbica-4200 m, Garbatka Letnisko-3400 m.

- Jedlnia Letnisko-3000 m. Pozostałe ośrodki gminne w województwie liczą w przewadze po ok. 1000 mieszkańców;
- położeniem na obrzeżu Puszczy Kozienickiej, korzystnym pod względem atrakcyjności przyrodniczej oraz niepowtarzalnymi walorami mikroklimatu;
- koncentracją ludności skupiając 60% mieszkańców własnej gminy;
- pełnym wyposażeniem w instytucje obsługi ludności oraz dobrym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną (zaopatrzenie w wodę, gaz, telefony, nowa oczyszczalnia ścieków, komunalne składowisko odpadów);
- dostępnością komunikacyjną poprzez linię kolejową Radom-Dęblin oraz drogi krajowe i wojewódzkie.
- Pozostałe sołectwa gminy cechuje między innymi:
 - koncentracja i zwartość zabudowy wzdłuż istniejących dróg wyróżniająca je pozytywnie wśród innych wiejskich obszarów województwa;
 - wyższa liczba ludności sołectw niż średnio w województwie. Połowa z 1528 miejscowości w obszarze województwa nie przekracza 200 mieszkańców, podczas gdy w gminie jest jedna miejscowość tego typu (Anielin-114 osób). Pod względem liczby ludności pozostałe sołectwa szeregują się odpowiednio: Ponikwa 599 m, Bąkowiec 451 m, Garbatka Długa 382 m, Brzustów 320 m, Bogucin 290 m, Molendy 240 m, Garbatka Zbyszyn 215 m.

Porównanie udziału wielkości sołectw pod względem liczby ludności w obszarze województwa wypada na korzyść gminy, potwierdza prawidłowy układ sieci osadniczej i przedstawia się następująco:

	gmina Garbatka-Letnisko		województwo	
liczba osób	liczba miejscowości	%	liczba miejscowości	%
do 99	-	-	289	18,9
100-199	1	11	484	31,7
200-499	6	67	588	38,5
500-999	1	11	136	8,9
1000-1999	-	-	28	1,8
2000-5000	1	11	3	2
razem	9	100	1528	100

3.1.5. Obsługa ludności

Poziom ponadlokalny

Gmina Garbatka Letnisko, w zakresie obsługi na poziomie ponadlokalnym położona jest w zasięgu oddziaływania m. Kozienice, siedziby wszystkich instytucji tzw. „administracji specjalnej szczebla rejonowego”. M. Kozienice stanowi potencjalny ośrodek powiatowy w projektowanej reformie administracyjnej kraju, z przestrzennym zasięgiem obejmującym itp. obszar gminy Garbatka Letnisko.

Poziom lokalny

Podstawową obsługę ludności pełni miejscowość gminna Garbatka Letnisko, koncentrująca 60% ludności gminy, wyposażona w obiekty administracji publicznej, oświaty, ochrony zdrowia,

kultury, sportu i rekreacji, obsługi rolnictwa, handlu i usług oraz systemy infrastruktury technicznej.

Pozostałe miejscowości gminy w niewielkim stopniu uzupełniają obsługę ludności przede wszystkim w zakresie oświaty (Bąkowiec, Bogucin) oraz handlu i usług.

Gminny ośrodek usługowy stanowią przede wszystkim instytucje użyteczności publicznej, komunalnej oraz obsługi ludności dostosowane i dostosowywane do pełnionych funkcji w zakresie:

- Administracja samorządowa i „specjalna”

Funkcjonujące instytucje:

- Urząd Gminy;
- Urząd Stanu Cywilnego;
- Bank Spółdzielczy;
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
- Komisariat Policji;
- Organizacje OSP i strażnice w Garbatce Letnisko oraz Garbatce Nowej, Ponikwie, Bąkowcu;
- Zarząd Dróg Publicznych w Zwoleniu-Obwód Drogowy w Garbatce Letnisko;
- Urząd Pocztowy;
- Nadleśnictwo Zwoleń - Leśnictwa w Garbatce Letnisko, Molendach, Bąkowcu;
- Telekomunikacja Polska SA: nadzór i placówka usług telekomunikacyjnych z centralą automatyczną na 1000 NN.

- Ochrona zdrowia

Placówki ochrony zdrowia:

- Gminny Ośrodek Zdrowia z gabinetami itp. poradnia ogólna, poradnia dla kobiet, gabinet EKG, stomatologiczny, laboratorium, poradnia dla dzieci zdrowych, poradnia dla dzieci chorych;
- Apteka;
- Przychodnia Kolejowa Zakładowa;
- Gabinety stomatologiczne prywatne.

Kadry medyczne

- Lekarze ogólni – 4, stomatolodzy – 3, pielęgniarki – 7.

- Oświata i wychowanie

Placówki oświaty:

- Szkoły ponadpodstawowe:
 - Zespół Szkół Drzewnych: Technikum Drzewne; Zasadnicza Szkoła Zawodowa: internat. Naukę pobiera itp. 275 młodzieży, w tym na poziomie średnim – 80, z obszaru gminy, województwa i województw ościennych. Podstawowe kierunki kształcenia-stolarstwo i meblarstwo;
- Szkoły podstawowe:
 - Publiczna Szkoła Podstawowa I-VIII w Garbatce Letnisko; Dom Nauczyciela; boisko sportowe. Szkoła prowadzi zmianowy tok nauczania. Projektowana dla 400 uczniów obejmuje nauczaniem w zależności od roku szkolnego od 500 do 600 uczniów;

- Szkoła Podstawowa I-VIII w Bogucinie;
- Szkoła podstawowa I-IV w Bąkowcu;

W roku szkolnym 996/97 liczba uczniów szkół podstawowych wynosiła 758.

– Przedszkola

- Przedszkole samorządowe w Garbatce Letnisko i Bąkowcu;
- Oddziały przedszkolne przy istniejących szkołach podstawowych;

Opieką przedszkolną objętych jest 130 dzieci tj. 45% w wieku 3-6 lat, przy 100 % udziale sześciolatków.

Dział edukacji zatrudnia 102 osoby co daje wskaźnik 88 zatrudnionych na 1000 dzieci i młodzieży objętych nauczaniem i opieką, przy analogicznym wskaźniku dla gmin wiejskich województwa -97.

Wskaźnik ilości szkół podstawowych na 1000 M kształtuje się na średnim poziomie wojewódzkim i wynosi 0.5 przy 0.6 w gminach wiejskich. Szkolnictwo na poziomie ponadpodstawowym występuje tylko w 5 gminach wiejskich województwa, w tym w Garbatce Letnisko.

- Kultura

Placówki kultury

- Gminny Ośrodek Kultury /budynek wspólny z OSP/ z salą widowiskową i pomieszczeniami klubowymi /klub Seniora, Zespół folklorystyczny „Podlasiacy”/;
- Gminna Biblioteka Publiczna w Garbatce Letnisko oraz punkty biblioteczne w Ponikwie i Bąkowcu z ogólną ilością 20 tys. woluminów; liczba mieszkańców przypadająca na 1 placówkę biblioteczną wynosi 1900, przy 2300 w gminach obszarów wiejskich województwa;
- Obiekty kultu religijnego: Kościół parafialny pw. Nawiedzenia NMP w Garbatce Letnisko. Obiekt zabytkowej architektury, Kościół parafialny św. Maksymiliana w Bogucinie; Kaplica w Bąkowcu pw. Matki Boskiej Sulisławskiej (parafia Opactwo gm. Sieciechów)

- Sport i rekreacja

Obiekty sportowo-rekreacyjne:

- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji obejmujący itp. zbiornik wodny, plażę, bazę noclegową w ogólnodostępnych domkach turystycznych (ok. 60 miejsc), gastronomię sezonową, małe boiska sportowe, korty tenisowe, amfiteatr;
- Boisko sportowe ogólnodostępne.

- Gospodarka komunalna

- Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej dla zarządzania i obsługi funkcjonowania m.in. komunalnych zasobów lokalowych, terenów zielonych, stacji wodociągowej i sprzedaży wody, eksploatacji oczyszczalni ścieków, składowiska odpadów, targowicy itp.;
- Cmentarze: cmentarz w Garbatce Letnisko; cmentarz w Bogucinie.

- Jednostki obsługi rolnictwa
 - Spółdzielnia Usług Transportowo-Rolniczych (zmiana profilu usług SKR);
 - Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”: (w dzierżawie piekarnia), punkty skupu, zaopatrzenia, magazyny, (niektóre obiekty kubaturowe do zagospodarowania)
 - Zakład Weterynarii: lecznica dla zwierząt, punkt unasienniania zwierząt;
 - Punkt skupu mleka (obiekt nie czynny).
- Inne obiekty i usługi
 - Targowica;
 - Placówki handlowe wielobranżowe;
 - Placówki handlowe spożywcze, spożywczo-przemysłowe, przemysłowe, chemiczne, dziewiarskie itp. W miejscowości gminnej funkcjonuje itp. 40 placówek handlowych różnych branż;
 - Baza gastronomiczna: restauracja „Karczma u Chłopa” na itp. 150 miejsc; bary gastronomiczne: trzy placówki w Garbatce Letnisko; bar w Bąkowcu; bar w Ponikwie; „mała gastronomia” sezonowa w Garbatce Letnisko.
 - Placówki usługowe i usługowo-produkcyjne: w ośrodku gminnym zarejestrowanych jest ok. 60 podmiotów gospodarczych prowadzących działalność usługową i produkcyjno-usługową z zakresu między innymi: obsługi ludności (fryzjerstwo, krawiectwo, szewstwo, kaletnictwo, cukiernictwo); budownictwa (stolarstwo, betoniarstwo, ślusarstwo, instalatorstwo, roboty centralnego ogrzewania i wodno-kanalizacyjne, roboty murarskie, tynkarskie, usługi kominiarskie); obsługi rolnictwa (usługi polowe): transportu (usługi przewoźnicze, transport samochodowy); motoryzacji (mechanika pojazdowa, blacharstwo, lakiernictwo. Pojedyncze zakłady zarejestrowane są i funkcjonują w innych sołectwach gminy itp. w Ponikwie, Molendach, Bąkowcu, Bogucinie.

Ocena stanu zainwestowania instytucji i obiektów obsługi

- Podstawowym ośrodkiem obsługi ludności jest miejscowość gminna (60% ludności gminy) z prawidłowo ukształtowanym i wyposażonym ośrodkiem usługowym. Dobra dostępność drogowa i kolejowa ułatwia i zapewnia mieszkańcom całej gminy korzystanie z usług przede wszystkim z zakresu ochrony zdrowia, oświaty, administracji, obsługi rolnictwa;
- Wyposażenie w usługi w niektórych dziedzinach jest bardzo dobre stawiające gminę na wysokim miejscu wśród innych gmin wiejskich województwa. Dotyczy to przede wszystkim dostępności do usług z zakresu ochrony zdrowia (lekarskich, farmaceutycznych, dentystycznych), oświaty, (Zespół Szkół Drzewnych na poziomie ponadpodstawowym, szkolnictwo podstawowe), wypoczynku sobotnio-niedzielnego (jeden z najatrakcyjniejszych w województwie pod względem położenia gminny ośrodek sportu i rekreacji);
- Na szczególną uwagę zasługuje wyposażenie miejscowości gminnej w infrastrukturę techniczną dającą możliwość podłączenia się zainteresowanym użytkownikom do sieci wodociągowych, telekomunikacyjnych, gazowych;
- Usługi handlowe, gastronomiczne, rzemiosła usługowego funkcjonują już w sektorze prywatnym;

- Jednostki i obiekty obsługi rolnictwa (usługi polowe, weterynaryjne, zaopatrzenie w nawozy, pasze) są na wystarczającym poziomie. Proces ich przekształceń znajduje się na różnym etapie;
- Stan techniczny obiektów użyteczności publicznej w przewadze dobry (obiekty administracji, poczty telekomunikacji) i średni. Obiekty m.in. szkolne, przedszkolne, resortu zdrowia, gminnego ośrodka sportu i rekreacji w średnim stanie technicznym. Obiekt Publicznej Szkoły Podstawowej mało funkcjonalny (zmianowy tok nauczania);
- Do zagospodarowania i przystosowania do nowych funkcji pozostają niektóre obiekty kubaturowe, powierzchnie składowo-magazynowe jednostek spółdzielczych (m.in. .obiekty byłej masarni, obiekt Sp-ni „Inwalidów” zaadoptowany został na prywatną piekarnię i sklepy);
- dla zapewnienia wysokich standardów obsługi ludności gminy i ludności przebywającej w celach wypoczynkowo-turystycznych celowe byłoby między innymi:
 - przystosowanie części pomieszczeń w budynku apteki komunalnej dla potrzeb rehabilitacji, fizykoterapii itp.;
 - budowa obiektu szkolnego (dla zespołu szkół ponadpodstawowych, ewentualnie gimnazjum w nowej organizacji szkolnictwa) z internatem, pod kątem możliwości wykorzystywania tych obiektów w okresie wakacyjnym dla celów wypoczynkowych; rozbudowa przedszkola;
 - budowa (rozbudowa) ośrodka kultury z pomieszczeniami klubowymi, biblioteki, księgarni, informacji turystycznej itp.;
 - budowa kompleksów sportowych ogólnodostępnych obejmujących stadion, halę sportową, pływalnię, korty tenisowe, strzelnicę sportową itp.;
 - rozbudowa (budowa) wyspecjalizowanych placówek handlowo-usługowych (supermarket);
 - budowa wielofunkcyjnego obiektu dla administracji specjalnych i samorządowej (służby policji, straży, obrony cywilnej, administracji samorządowej);

3.1.6. Wypoczynek i turystyka

O ponadlokalnej znaczącej funkcji wypoczynkowej Garbatki Letnisko przesądzają:

- uwarunkowania przyrodnicze
- tradycje
- zainwestowanie rekreacyjne

Uwarunkowania przyrodnicze

Lasy Puszczy Kozienickiej obejmujące m.in. połowę obszaru gminy Garbatki Letnisko stanowią jeden z najatrakcyjniejszych obszarów województwa dla rozwoju funkcji wypoczynkowej. W skali kraju rejon ten został zwaloryzowany jako II (w skali III stopniowej) kategoria atrakcyjności turystycznej.

Waloryzacja lasów Puszczy Kozienickiej określa jako:

- lasy szczególnie atrakcyjne pod względem wypoczynkowym położone na północ od miejscowości Garbatka Letnisko, w tym położone w obszarze gminy w oddziałach 166-155, 152-147, 141-133, 129-126, oraz poza granicami administracyjnymi gminy w oddziałach 28, 58, 37, 36, 27, 26, 34, 91, 43, 42, w tym

- lasy masowego wypoczynku (krajobrazowe) położone w obszarze gminy obejmujące oddziały 156, 155, 147, 148, 141-133, 121-129.

Najcenniejszym elementem Puszczy jest jej przyroda z zachowanymi naturalnymi zbiorowiskami borów, olsów, łęgów, lasów mieszanych. Przebiegają tędy granice zasięgów jodły pospolitej, klonu pospolitego, cisu i buku zwyczajnego. Równinny krajobraz Puszczy urozmaicają malownicze przełomy rzek Brzeźniczki i Krępcy w obszarze gminy oraz Zagożdżonki i Radomki poza obszarem gminy. Charakterystyczne dla krajobrazu są wzniesienia wydmowe zwane „górami” i zabagnienia zwane „ługami”.

Dla zachowania krajobrazu przyrodniczego i kulturowego Puszcza Kozienicka została objęta ochroną prawną poprzez utworzenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego z otuliną obejmującą m.in. północne obszary gminy. Najlepiej zachowane i najbardziej charakterystyczne naturalne drzewostany oraz najcenniejsze obszary uznane zostały rezerwatami przyrody. W obszarze Puszczy wśród ustanowionych rezerwatów przyrody, wyróżnia się położony w obszarze gminy, między Garbatka Letnisko a Molendami rezerwat krajobrazowy „Krępiec”. Najstarsze i najokazalsze drzewa zostały objęte indywidualną ochroną jako pomniki przyrody.

„Udostępnianie” Puszczy Kozienickiej dla różnego rodzaju form wypoczynku (wycieczki przyrodnicze, rowerowe, spacer, grzybobranie) odbywa się poprzez wyznaczone i oznakowane szlaki turystyczne zagospodarowane parkingi leśne oraz oznakowane miejsca wypoczynku.

Atrakcyjne przyrodniczo i krajobrazowo są również niektóre tereny południowej części gminy, a przede wszystkim dolina rzeki Strugi Polickiej z możliwością i celowością zagospodarowania rekreacyjnego.

Tradycje

Dobre warunki klimatyczne, niewielkie wahania temperatur, korzystne warunki solarne, wietrzne, wilgotnościowe przesądziły o „letniskowym” charakterze miejscowości Garbatka Letnisko.

Otoczona lasami sosnowymi i jodłowymi jako „letnisko” zaczęła Garbatka funkcjonować po 1885 r., kiedy powstała linia kolejowa. Do Garbatki przyjeżdżali ludzie „słabego zdrowia i o wątpliwych płucach”, którym służyło „leśne powietrze i zdrowa woda”. Inicjatorem „letniska” był Grek Antonis Jani reklamujący Garbatkę jako „letnisko-uzdrowisko”. Lekarze przysyłali do Garbatki pacjentów potrzebujących „poratowania płuc, nerwów oraz wypoczynku”. Przed 1 wojną światową niektórzy lekarze zainteresowali się Garbatką, a po przebadaniu składników powietrza i wody postanowiono założyć lecznicę rządową dla leczenia urzędników państwowych „słabych na płuca i nerwy oraz dla przepracowanych” za pomocą „czystego i suchego powietrza pełnego leśnych aromatów”. Wojna zniweczyła te plany i zamiary, ale Garbatkę zaczęła być znana i opisywana jako: „położona w lesie sosnowym, podzielonym wzniesieniami zabezpieczającymi ją od silnych wiatrów, ma prawie równomierną temperaturę. Powietrze bardzo dobre, czyste, kuracyjne dla słabych na płuca zbawienne”. Niektórzy lekarze dowodzili, że Garbatką pod względem powietrza i wody „zajmuje drugie miejsce po Zakopanym, a powietrze nie tak ostre, kojąco działa na płuca, nerwy i stan psychiczny”.

W okresie międzywojennym zwolennicy tej pięknej miejscowości „na własną rękę” zaczęli budować wille na placach wydzierżawianych od Dyrekcji Państwowych Lasów w Radomiu, która dzieliła las na działki, oddając je pod budowę willi za opłatą roczną. Powstawały także działki kolejowe. Plany sytuacyjne działek letniskowych i osadniczych z lat trzydziestych dokumentują

m.in. 105 regularnych działek letniskowych, średnio po m.in. 2000 m, wydzielonych, w lesie na północ od kolei z wydźwiniętym terenem tartaku, „nadleśniczówki i leśniczówki”. Na południe od kolei /pomiędzy kolej, a współczesną ulicą J. Kochanowskiego/ wydzielonych było w tym czasie ponad 200 regularnych, /średnio od 1000 do 2000m²/ działek, określanych, jako osadnicze.

Na stałe do Garbatki zaczęli przenosić się m.in. lekarze, urzędnicy, emeryci budując domy na własnych działkach lub zamieszkując w wynajętych willach z całodziennym utrzymaniem. Sezon letni wypoczynkowy trwał od maja /a nawet od marca/ do listopada, a liczba kuracjuszy wynosiła osiem tysięcy, czterokrotnie przewyższając liczbę stałych mieszkańców. Domów do wynajęcia dla gości sezonowych było przeszło czterysta. Za lasem w stronę Żagożdżona „na terenie piasków jeden z doktorów” miał zamiar budować sanatorium z kąpielami słonecznymi i plażą.

Po drugiej wojnie światowej Garbatka Letnisko zachowała swój charakter „miejscowości letniskowej” z tradycją pobytu sezonowego letniego (matki z dziećmi, urlopowicze, emeryci), a liczba letników dochodziła do 12 tysięcy. Biuro podróży „Gromada” organizowało „wczasy pod gruszą” w kwaterach prywatnych. Powstały funkcjonujące do chwili obecnej „ośrodki kolonijne”. W sezonie letnim wypoczywa w Garbatce Letnisko ok. 4000 osób.

Zainwestowanie rekreacyjne

Zainwestowanie o charakterze wypoczynkowo-turystycznym w gminie stanowią przede wszystkim:

- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji o pow. 24,5 ha. Zlokalizowany nad zbiornikiem wodnym „Polanka” na rz. Brzeźniczce, otoczony pięknym starodrzewem Puszczy Kozienickiej, cechuje się niezwykle atrakcyjnymi walorami krajobrazowymi (rezerwat krajobrazowy „Krępiec”) Ogólnodostępna baza ośrodka obejmuje m.in. około 60 sezonowych miejsc noclegowych (domki turystyczne, pole namiotowe), placówki „małej gastronomii”, urządzenia i boiska sportowe, ogródek jordanowski, amfiteatr;
- Zabudowa willowa-pensjonatowa, w większości z okresu międzywojennego, położona w lasach sosnowo-jodłowych na północ od stacji PKP. Obejmuje blisko 200 prywatnych obiektów, z których znaczna część jest wynajmowana w okresie letnim;
- Ośrodki kolonijne stałe na m.in. 250 miejsc oraz miejsca kolonijne organizowane w obiektach szkolnych w okresie wakacyjnym;
- Miejsca noclegowe hotelowe w budynku Urzędu Poczty - 20 miejsc;
- Budownictwo letniskowe: wydzielone działki z przeznaczeniem na cele budownictwa letniskowego występują we wsi Molendy, a tereny dla tej formy inwestowania wskazane są również w Garbatce Letnisko, Garbatce Zbyszyn, Garbatce Długiej oraz Brzustowie;
- Piesze szlaki turystyczne wytyczone i oznakowane:
 - Pieszy szlak turystyczny niebieski Nr 8 o długości 107 km relacji: Janowiec - Kozienice - Studzianki Pancerne. Szlak malowniczy, piękny i długi z przegłębem środowisk przyrodniczych oraz miejsc pamięci narodowej;
 - Pieszy szlak turystyczny zielony Nr 5 długości 57.5 km relacji: Głusiec - Opactwo Sieciechów - Garbatka Letnisko – Krępiec - Pionki PKP – Sucha - Zwolen. Atrakcyjny przyrodniczo szlak zapoznaje m.in. z Garbatką Letnisko oraz niektórymi rezerwatami przyrody Puszczy Kozienickiej, w tym przede wszystkim z rezerwatem krajobrazowym „Krępiec”;
 - Pieszy szlak turystyczny czarny Nr 10 długości 4 km Bąkowiec PKP. Szlak łącznikowy ze szlakiem zielonym nr 5; Przy szlakach turystycznych urządzone są w obszarze

gminy miejsca wypoczynku dla turystów pieszych: obiekty „Garbatka”, „Molendy” (oddz.137 i 104) oraz miejsca postoju przy trasie Kozienice - Bąkowiec, obiekt „Słowiki” (oddz.114) i planowany obiekt „Krępiec” (oddz.152).

Ocena możliwości rozwoju funkcji wypoczynkowej

Warunki przyrodnicze tradycje wypoczynku oraz istniejące zainwestowanie rekreacyjne stanowią, że:

- Garbatka Letnisko zajmuje i winna zajmować szczególne miejsce w województwie dla „wspierania” rozwoju funkcji wypoczynkowej, z uwagi na atrakcyjne położenie na obrzeżu Puszczy Kozienickiej, korzystny mikroklimat, tradycje letniska oraz współczesne wyposażenie w podstawową infrastrukturę społeczną i techniczną;
- Puszcza Kozienicka i turystyczne zagospodarowanie jej obrzeży stanowić może atrakcyjny obszar wypoczynkowy dla ćwierćmilionowego, odległego o 40 km miasta Radomia, jak również ludności województw sąsiednich rejonie Puszczy można organizować różne formy wypoczynku i turystyki m.in. hipoterapię, rajdy, wycieczki rowerowe, wycieczki przyrodnicze, wczasy, obozy, kolonie plenery fotograficzne, malarskie m.in. Puszcza Kozienicka to nie tylko atrakcyjne walory przyrodnicze, ale również tradycja i historia;
- Dla dalszego rozwoju ponadlokalnej funkcji wypoczynkowej Garbatki Letnisko celowe jest m.in.:
 - promocja gminy w ramach programu „REGION MAZOWSZE”;
 - rozbudowa infrastruktury turystycznej obejmująca w przyszłości bazę turystyczną w obszarze Puszczy (miejsca postojowe, parkingi, pola namiotowe); ogólnodostępną bazę noclegową w Garbatce Letnisko (motel, wielofunkcyjne obiekty wypoczynkowe, w tym dla leczenia klimatycznego);
 - utworzenie letniego ośrodka hipoterapii na bazie Stadniny Koni w Kozienicach;
 - rozbudowa bazy sportowej (pływalnia, korty tenisowe, stadion sportowy z boiskami piłkarskimi);
 - realizacja programu małej retencji dla celów rekreacyjnych oraz turystyczne zagospodarowywanie „nowych terenów” w obszarze gminy w tym m.in. w Garbatce Zbyszyn;
 - odtworzenie turystycznej kolejki wąskotorowej;
 - rozwój indywidualnego budownictwa letniskowego m.in. w Molendach, Garbatce Zbyszyn, Garbatce Długiej, Brzustowie.

3.1.7. Poziom życia ludności

Poziom życia ludności określany jest oceną dostępności do usług podstawowych oraz oceną podstawowych zjawisk społecznych. Dla badania poziomu życia ludności w gminie Garbatka Letnisko jak i obszarze województwa posłużono się 14 wskaźnikami określonymi przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych powszechnie i publicznie stosowanymi w kraju. Są to wskaźniki dla badania zjawisk w grupach charakteryzujących:

- procesy społeczne i demograficzne (udział roczników biorących udział w procesach prokreacyjnych, badania umieralności w tym niemowląt, stopa bezrobocia i korzystający z pomocy społecznej);
- aktywność ekonomiczną gminy (dochody, wydatki na inwestycje);

- wyposażenie w mieszkania, dostępność do usług oświaty, ochrony zdrowia, kultury);
- wyposażenie w podstawową infrastrukturę techniczną (dostępność komunikacyjną, telekomunikacyjną, wodociągi);

Analizy i badania przeprowadzone w 1994 r. dla obszaru całego województwa wykazały, że gmina Garbatka Letnisko położona jest w obszarze gmin grupujących przewagę wskaźników na średnim poziomie wojewódzkim, a w niektórych elementach na poziomie wyższym od średniego dla województwa. Cechy te dotyczą gmin położonych w dwóch rejonach województwa i są to: rejon gmin położonych wokół Radomia i nie dalekiej odległości od Radomia i w tym obszarze jest gmina Garbatka-Letnisko oraz rejon gmin położonych w północnej części województwa (sadowniczy rejon grójecko-warecki).

Analiza badanych zjawisk i procesów oraz zestawienie charakteryzujących ich wskaźników za lata 1994 i 1996 dla gminy Garbatka Letnisko oraz województwa, z wyróżnieniem dla właściwego odniesienia obszarów wiejskich województwa, stanowią przesłankę do porównania poziomu życia ludności i potwierdzają:

- wyższy poziom gminy Garbatka Letnisko od innych gmin wiejskich województwa w zakresie dostępności do usług oraz wyposażenia w infrastrukturę techniczną (ochrona zdrowia, oświata, kultura, sport i rekreacja oraz wodociągi, telefony, drogi, zaopatrzenie w gaz);
- wysoką aktywność ekonomiczną gminy, przede wszystkim w zakresie inwestycji infrastrukturalnych jak również dobrą aktywność mieszkańców gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego. Średnia wydatków inwestycyjnych gminy za lata 1991-1997 wyniosła 37,7%
- utrzymującą się na średnim poziomie sytuację w zakresie zjawisk społecznych (poziom bezrobocia) oraz demograficznych. Pogorszył się wskaźnik liczby kobiet w wieku 20-39 lat/100 mężczyzn, co przy jednoczesnym mało korzystnym wskaźniku umieralności niemowląt znalazło bezpośrednie odbicie w niskim przyroście naturalnym ludności.

Poziom życia ludności

Wartości wybranych wskaźników dla gminy Garbatka Letnisko i obszaru województwa radomskiego

Elementy badane – wskaźniki	Gmina Garbatka-Letnisko		Województwo		
	1994 r.	1996 r.	ogółem	ogółem	obszary wsi
			1994 r.	1996 r.	1996 r.
Liczba kobiet w wieku 20-39 lat/ 1 00 M.	90	88,4	92,9	93,6	86,2
Liczba zgonów w stosunku do liczby urodzeń	0,88	1,27	0,75	0,87	0,91
Umieralność niemowląt na 100 urodzeń żywych	3,89	6,7	1.5 3	1.54	1,49
Wielkość inwestycji gminnych na 1 mieszkańca – w zł	-	162,2	72,5	141,0	186,6
Dochody budżetów gmin ogółem na 1 mieszkańca – w zł	205.9	627,4	270,9	686,9	802.8
Drogi publiczne twarde na 100 miesz- kańców	5 9.2	-	66,3	69,8	-

Mieszkania indywidualne oddawane do użytku na 1000 M.	1,8	1,8	1,6	1,7	1,7
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych w m /mieszkańca	1 1,5	15,9	33,0	32,0	9,4
Liczba abonentów telefonicznych na 1 000 mieszkańców	5 9,9	61,6	105,9	129,6	40,9
Liczba szkół podstawowych na 1000 mieszkańców	0,5	0,5	0,6	0,9	0,6
Liczba mieszkańców na 1 placówkę biblioteczną	1 128	1900	2826	3727	2300
Liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców	7,1	7,1	16,6	16,6	3,5
Stopa bezrobocia	21,9	15,0	16,3	15,7	-
Udział korzystających z różnych form pomocy społecznej	26,7	25	19,2	18,8	-

3.2. SFERA PRODUKCYJNA

3.2.1. Działalność produkcyjna (pozarolnicza)

Zatrudnienie

Rozmiary pozarolniczej działalności gospodarczo-usługowej określa m.in. stan zatrudnienia obejmujący pracujących poza rolnictwem.

Zatrudnienie w gospodarce narodowej w obszarze gminy:

Pracujący w gospodarce narodowej (bez rolnictwa indywidualnego) wg Europejskiej Klasyfikacji Działalności (źródło W.U.S)

	gmina Garbatka-Letnisko				woj. ogółem obszary wsi	
	1994		1997		1997	
	pracujący	%	pracujący	%	%	%
ogółem	950	-	860	100	100	100
mężczyźni	593	-	549	-	-	-
kobiety	357	-	311	-	-	-
w tym:						
sektor publiczny	747	79	653	76	61	57
mężczyźni	474	-	412	-	-	-
kobiety	273	-	241	-	-	-
sektor prywatny	203	21	207	24	39	43
mężczyźni	119	-	137	-	-	-
kobiety	84	-	70	-	-	-

Zaznacza się powolna lecz pożądana tendencja wzrostu zatrudnienia w sektorze prywatnym (21% w 1994r i 24% w 1997r). Pracujący w gospodarce narodowej w gminie stanowią grupę 860osób tj 28% ludności w wieku produkcyjnym. Udział sektora prywatnego w zatrudnieniu

wynoszący 24% jest niższy niż w gminach wiejskich województwa (43%) i wiąże się z występowaniem w obszarze gminy przedsiębiorstw państwowych.

Zatrudnienie w poszczególnych działach gospodarki:

Sekcje EKD	1994			1997		
	ogółem	sektor publiczny	sektor prywatny	ogółem	sektor publiczny	sektor prywa
A. rolnictwo i leśnictwo	37	12	25	29	13	16
B. rybołówstwo	1	1	-	5	-	5
D. dział produkcji	302	149	153	273	ISO	93
E. zaopatrzenie. W cc, wodę	-	-	-	23	23	-
F. budownictwo	28	28	-	33	7	26
G. handel hurtowy	15	1	14	15	-	15
I. transport i łączność	272	269	3	150	144	6
J. pośrednictwo finansowe	8	-	8	8	-	8
K. Obsługa nieruchomości	5	5	-	-	-	-
L. administracja	132	132	-	126	126	-
M. edukacja	105	105	-	102	102	-
N. ochrona zdrowia	40	40	-	52	52	-
O. poz. Działalność usług	-	-	-	44	6	38
P. działalność komunalna	5	5	-	-	-	-
Razem	950	747	203	860	653	207

Podmioty gospodarcze

Struktura podmiotowa gospodarki gminy podlega przemianom zgodnym z tendencjami obserwowanymi w kraju i województwie w latach dziewięćdziesiątych. Procesy dostosowawcze do rynkowych warunków gospodarowania, równouprawnienia prawne w działalności sektorów, ograniczenia w zatrudnieniu w sektorze państwowym „wymusiły” wzrost zainteresowania działalnością gospodarczą. Wynikiem jest powstawanie licznych jednostek gospodarczych w sektorze prywatnym. Przyrost rejestrowanych podmiotów gospodarczych w systemie Regon w latach dziewięćdziesiątych kształtował się w wielkościach:

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996
liczba podmiotów gospodarczych w gminie	15	53	86	188	164	193	264
liczba podmiotów gospodarczych na 1000 ludności gminy Garbatka-Letnisko	3	9	15	33	29	34	47
gminy wiejskie	-	8	17	26	26	30	35

Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych wynosząca w gminie 47 na 1000 ludności jest wyższa od analogicznego wskaźnika dla gmin wiejskich województwa wynoszącego 35. O wzrastającej aktywności ekonomicznej ludności gminy świadczy również pięciokrotnie

przyrost zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w latach 1991-1996 (gminy wiejskie województwa – dynamika 4,3).

W poszczególnych działach gospodarki w 1996 r. zarejestrowane były podmioty w liczbie:

rolnictwo	1
działalność produkcyjna	50
budownictwo	33
handel i naprawy	77
transport i łączność	20
obsługa nieruchomości	32
administracja	2
edukacja	4
ochrona zdrowia	12
pozostała działalność usługowa	20

Większe zakłady produkcyjno-usługowe (zatrudnienie powyżej 10 osób):

- Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie: zatrudnienie 80 osób;
- Zakłady Silikatowe „Żytkowice” w Brzustowie: zatrudnienie ok. 90 osób;

Inne większe zakłady:

- „Mazowia” s.c.-Przedsiębiorstwo Chemicznego Przerobu żywicy w Garbatce Letnisko sprywatyzowane na rzecz „osoby fizycznej”: zatrudnienie ok. 20 osób;
- PKP Baza w Żytkowicach: zatrudnienie 50 osób;
- Piekarnia w Garbatce Letnisko przy ul. Przemysłowej: zatrudnienie 23 osoby; przy ul. Targowej – 12 osób;
- Spółdzielnia Usług Transportowo-Rolniczych w Garbatce Letnisko: zatrudnienie 20 osób;
- Spółdzielnia „Midex” w Garbatce Letnisko: zatrudnienie 19 osób;
- Zakłady Przemysłu Drzewnego w Garbatce Letnisko: zatrudnienie 16 osób;
- Przedsiębiorstwo wielobranżowe El-Mag w Garbatce Letnisko: zatrudnienie 24 osoby;
- Tartak w Garbatce Podlas: zatrudnienie 11 osób.

Przestrzenne rozmieszczenie zakładów produkcyjno-usługowych

Działalność produkcyjno-usługowa koncentruje się w dwóch rejonach, w zachodniej części gminy oraz we wschodniej części miejscowości gminnej i są to:

- Strefa produkcyjna „Brzustów-Bogucin” w zachodniej części gminy:
 - W strefie funkcjonują między innymi:
 - Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie z produkcją elementów nawierzchni dróg i dachów, stropów żebrańskich, elementów garażowych. Powierzchnia zakładu – 22,9 ha, pod zabudowę przemysłową 12,0 ha. Zarząd Komisaryczny.
 - Kopalnia złoża piasków budowlanych „Bogucin” - 41060 m²;
 - Zakłady Silikatowe „Żytkowice” w Brzustowie z produkcją cegły silikatowej pełnej i drążonej.
 - Powierzchnia nieruchomości 45,5 ha, pod zabudowę 21,0 ha;
 - Kopalnia Zakładów Silikatowych „Żytkowice”. Powierzchnia wyrobiska ok. 67 ha;

- PKP Baza w „Żytkowicach” – montaż, demontaż nawierzchni kolejowych;
- Bocznic kolejowa;
- Zakład Karny w „Żytkowicach”;
- Lokalizacja zgrupowania przemysłowego „Brzustów-Bogucin” uwarunkowana była m.in.:
 - występowaniem surowców mineralnych dla produkcji materiałów budowlanych;
 - dostępnością transportową (linia kolejowa, bocznic);
 - występowaniem gleb nieprzydatnych dla produkcji rolniczej.

Powyższe uwarunkowania przesądziły o lokalizacji zakładów produkujących cegłę (RZCB z produkcją cegły w latach siedemdziesiątych ok. 50 mln sztuk rocznie) oraz pod koniec lat siedemdziesiątych „Fabryki Domów” w Bogucinie z produkcją 6000 izb rocznie dla potrzeb budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne m.in. w Radomiu.

Okres lat dziewięćdziesiątych nie pozostał bez wpływu na sytuację tych zakładów (spadek produkcji, ograniczenie zatrudnienia). Przedsiębiorstwa odnajdują się w nowych realiach, przechodzą procesy przekształceń, poszukują partnerów do współpracy gospodarczej, modernizacji i rozszerzania rynków zbytu.

- Strefa produkcyjna we wschodniej części miejscowości gminnej:

Rozwój zakładów produkcyjnych w Garbatce Letnisko uwarunkowany był przede wszystkim zapleczem surowcowym Puszczy Kozienickiej i były to zakłady związane z przerobem drewna. W okresie międzywojennym funkcjonował w Garbatce Letnisko tartak trzytraktowy z możliwością przetarcia 15 tys. m² drewna rocznie oraz powstała destylarnia żywicy. W latach sześćdziesiątych Zakłady Chemicznego Przerobu Żywicy przerabiały ponad 10 tys. ton żywicy rocznie, a produkcja była eksportowana do ośmiu krajów Europy zachodniej. Powstało również szkolnictwo ponadpodstawowe ukierunkowane na kształcenie kadr w zakresie obróbki drewna (Zespół Szkół Drzewnych).

Okres przekształceń lat dziewięćdziesiątych to praktyczne sprywatyzowanie „przemysłu drzewnego”. W sektorze prywatnym funkcjonują już Zakłady Chemicznego Przerobu Żywicy jako „Mazovia s.c.” oraz osiem podmiotów gospodarczych zajmujących się przerobem drewna (tartaki, stolarstwo). W sektorze prywatnym działają również inne zakłady produkcyjno-usługowe, a m.in. piekarnie, przetwórstwo mięsno-spożywcze, wytwórnia wód gazowanych.

Przestrzenna koncentracja większych zakładów przemysłowych w dwóch wyraźnie ukształtowanych strefach produkcyjnych jest cechą pozytywną: do adaptacji w kształtowaniu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

3.2.2. Gospodarka rolna

Pracujący w rolnictwie

Szacunek wielkości zatrudnienia w sektorze prywatnym rolnictwa podaje Spis Rolny. W gminie Garbatka Letnisko pracujący w indywidualnych gospodarstwach rolnych o powierzchni powyżej 1,0 ha oraz na działkach rolnych do 1,0 ha stanowią (Spis Rolny tab.29):

	gospodarstwa rolne /działki rolne	
	powyżej 1,0 ha	do 1,0 ha
ludność w wieku 15 lat i więcej w	1638	323

gospodarstwach domowych z użytkownikiem ind. gosp. rolnego/działki rolnej		
pracujący razem	1341	232
w tym		
w swoim gosp. rolnym/działce rolnej	872	134
poza swoim gosp. rolnym/działce rolnej	469	98
bezrobotni	36	11
bierni zawodowo	261	80

Określona w Spisie Rolnym liczba 1006 (872 + 134) osób pracujących w swoim gospodarstwie rolnym lub na działce rolnej pomniejszona o liczbę ujętej młodzieży w wieku szkolnym 15-18 lat określona na 336 osób (źródło WUS) daje przybliżoną liczbę 680 osób pracujących w rolnictwie. Wielkość taka jest w zgodności z liczbą 681 indywidualnych gospodarstw rolnych podaną w wynikach tego samego Spisu Rolnego.

Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Rolniczą przestrzeń produkcyjną gminy tworzy 2730 ha użytków rolnych tj. 37% powierzchni gminy. Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej budują w przewadze gleby wytworzone z piasków gliniastych luźnych przedstawiając średnią i niską przydatność dla rolnictwa. Poszczególne czynniki środowiska takie jak gleby, agroklimat, rzeźba terenu i warunki wodne składające się na syntetyczną ocenę przestrzeni rolniczej w obszarze gminy kształtują się następująco (IUNG-Puławy):

- gleby: przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej zajmując aż 72 % ogólnej powierzchni użytków rolnych. Zwarte kompleksy gleb IV klasy stanowią 26 %, a tylko 2 % użytków rolnych stanowią gleby klasy III;
- agroklimat: długość okresu wegetacyjnego wynosi od 210 do 220 dni. Średni wskaźnik agroklimatu dla obszaru gminy określony jest w wielkości 11,6 w 15 punktowej skali, przy średnim wojewódzkim 11,4;
- warunki wodne w obszarze gminy określone są jako średnio-korzystne, a wielkość wskaźnika wynosi 4,2 punkty w skali 10 punktowej, przy średnim wojewódzkim 6,6. Około 20 % użytków rolnych to tereny z przewagą relatywnie optymalnej ilości wody, 16% to tereny z przewagą gleb o okresowym nadmiarze wody, a pozostałe 64 % użytków rolnych to tereny o okresowym niedoborze wody;
- rzeźba terenu cechuje się występowaniem terenów korzystnych i bardzo korzystnych do organizacji produkcji rolniczej (wskaźnik 8.8 w skali 10 punktowej).

Syntetyczny wskaźnik rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy wynikający z wyżej określonych cech wynosi 50 w skali 100 punktowej, przy średnim wojewódzkim 62,8. Szereguje to gminę Garbatkę Letnisko na 59 miejscu wśród 63 jednostek administracyjnych.

Ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ochrona prawna (ustawowa) rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmuje: grunty rolne stanowiące użytki rolne o najwyższej przydatności rolniczej – klasy gleb I-III.

W obszarze gminy użytki rolne klasy III stanowią tylko 40 ha tj 2 % UR. Zmiana przeznaczenia klasy III o zwartym obszarze przekraczającym 0,5 ha wymaga uzyskania zgody Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, w trybie sporządzenia planu miejscowego;

- grunty rolne stanowiące zwarte kompleksy gleb klasy IV. W obszarze gminy użytki rolne klasy IV stanowią np. 750 ha tj 26%UR. Zmiana przeznaczenia zwartego obszaru przekraczającego 1,0 ha wymaga uzyskania zgody Wojewody, w trybie sporządzenia planu miejscowego.

Większe kompleksy gleb klasy IV występują w południowo-środkowej części gminy; grunty rolne wytworzone z gleb pochodzenia organicznego: gleby torfowe i murszowe.

Zmiana przeznaczenia gleb torfowych i murszowych klasy V i VI wymaga uzyskania zgody Wojewody w trybie sporządzenia planu miejscowego. Gleby pochodzenia organicznego występują przede wszystkim w rejonie Bąkowca i Molend.

Kompleksy rolniczej przydatności gleb

Przydatność rolnicza gleb określona jest w skali województwa „dziewięcioma” rodzajami kompleksów glebowo-rolniczych. W obszarze gminy występują następujące kompleksy glebowe:

	udziały	
	gmina	obszar województwa
GRUNTY ORNE		
kompleks żytni słaby(6)	37	20,1
kompleks żytni bard/o słaby(7")	33	16,3
kompleks żytni dobry(5)	15	17,8
kompleks zbożowo-pastewny słaby(.9)	10	9,7
kompleks żytni bardzo dobry(4)	4	15,2
kompleks zbożowo-pastewny mocny(8)	1	16,3
UŻYTKI ZIELONE		
kompleks słaby i bardzo słaby (2z)	43,1	-
kompleks średni (3z)	41	56,5

Kompleksy żytne słabe i żytne bardzo słabe występujące w największym udziale (70%), to gleby lekkie wytworzone z piasków, w większości za suche ze względu na dużą przepuszczalność i małą pojemność wodną. Podniesienie stopnia kultury (miąższość poziomu orno-próchniczego) jest bardzo trudne. Przeważają w nich gleby klasy IV i V, a w kompleksie żytnim bardzo słabym – klasy VI. Roślinami możliwymi do uprawiania na glebach tych kompleksów są przede wszystkim żyto, gryka, ziemniaki, seradela, owies, a w kompleksie żytnim bardzo słabym żyto i łubin. Kompleksy żytne słabe i bardzo słabe występują w obszarze całej gminy z wyraźną dominacją w zachodniej części gminy oraz częściowo we wschodniej części gminy. (Brzustów, Anielin, Bogucin, Garbatka Podlas).

Kompleksy żytne dobre i bardzo dobre (19% udziału) cechują się bardziej wszechstronną przydatnością rolniczą i możliwym do uzyskania wysokim stopniem kultury. Gleby tych kompleksów są strukturalne i mają dobrze wykształcony poziom próchniczny oraz właściwe stosunki wodne. Wykazany dobór roślin obejmuje praktycznie wszystkie powszechnie znane gatunki. Obszary tych kompleksów stanowiące nieliczne w obszarze gminy gleby klasy III (2%) oraz gleby klasy IVa (26%) winny być szczególnie chronione przed zmianą użytkowania. Są to w przewadze rejon południowej części gminy (Garbatka Nowa, południowa część Garbatki Długiej).

Kompleks zbożowo-pastewny słaby (10% udziału) to w przewadze obszary dolin rzecznych i większych powierzchni płaskich o słabym odpływie. Problem regulacji stosunków wodnych tych gleb jest bardzo trudny. Uwilgotnienie tych gleb (przeważnie wiosenne) sprzyja uprawie roślin pastewnych-kapusta, buraki pastewne, brukiew.

Użytki zielone stanowiące 12 % użytków rolnych to kompleksy słabe i średnie, średnio żyzne o często wadliwych stosunkach powietrzno-wodnych. Poprawa stosunków wodnych poprzez melioracje, szczególnie kompleksu średniego prowadzi do możliwości uzyskiwania dobrych plonów.

Struktura obszarowa

Struktura użytkowania użytków rolnych (źródło-Urząd Gminy)

	gmina	województwo	obszary wsi
użytkowanie ogółem w ha	2739	100%	100%
w tym			
grunty orne	2371	68,6	73
sady	42	1,5	9
łąki trwałe	228	8,3	12
pastwiska trwałe	98	3,6	6

Struktura władania użytków rolnych

W strukturze władania gruntów przeważa sektor indywidualny, we władaniu którego znajduje się 2576 ha tj. 94% użytków rolnych. W sektorze publicznym znajduje się tylko 163 ha (6%) i są to w przewadze użytki rolne (89 ha) we władaniu AWRSP, w niewielkiej części (35 ha) we władaniu lasów państwowych, a pozostałe stanowią grunty państwowe komunalne.

Struktura indywidualnych gospodarstw rolnych

Liczba indywidualnych gospodarstw rolnych wynosi 681 (Spis Rolny 1997 r). Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego (powyżej 1,0 ha) wzrosła z 3,8 ha w 1980r. do 4,5 ha użytków rolnych (4,9ha pow. ogółem). W strukturze gospodarstw rolnych dominują gospodarstwa średnie i małe, w 122 gospodarstwach użytki rolne nie przekraczają 1,0 ha (działki rolne), a tylko 8 gospodarstw posiada powierzchnię ponad 15 ha.

Struktura gospodarstw rolnych w obszarze gminy:

	gmina Garbatka-Letnisko				województwo
	1980		1997		1997
	gospod. rolne	%	gospod. rolne	%	%
do 1 ha	-	-	122	18	15
1-2	219	30	155	22	13
2-3	-	-	95	14	10
3-5	270	35	149	22	19
5-7	121	16	66	10	17
7-10	103	13	59	9	16
10-15	49	6	27	4	8
powyżej 15 ha	-	-	8	1	2
ogółem	762	100	681	100	100

Przekształcenia w strukturze gospodarstw rolnych są procesem powolnym, nie tylko w obszarze gminy Garbatka, ale również w województwie i kraju i jest to zjawisko trwałe. Tzw. naturalne tempo poprawy struktury agrarnej mierzone tempem ubytku liczby gospodarstw rolnych, w polskich warunkach wynosi np. 1% średnio rocznie –w Garbatce Letnisko 1,1 %. Tymczasem dla dokonania głębokiej restrukturyzacji w krótkim okresie konieczne jest tempo np. 4% rocznie (takie tempo wystąpiło w krajach UE w fazie intensywnej transformacji rolnictwa w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych). Naturalne tempo zmian może być przyspieszone przez czynniki zewnętrzne tj. instrumenty ogólnej polityki ekonomicznej i rolnej.

Kierunki produkcji rolnej

Produkcja roślinna

Struktura upraw jest tradycyjna, dostosowana do możliwości kompleksów glebowo-rolniczych i kształtuje się w obszarze gminy w wielkościach (Spis Rolny);

	gmina		województwo
powierzchnia zasiewów	1837 ha	100%	100%
w tym			
zboża	1315	72	71
ziemniaki	272	15	16
pastewne	148	8	6
pozostałe	102	5	7

W powierzchni zasiewów zbóż dominuje żyto (44%), po np. 10% zasiewów zajmują pszenżyto, mieszanki zbożowe, owies, po np. 3 % stanowią zasiewy pszenicy i jęczmienia. Rozwijać się zaczyna uprawa truskawek, krzewów jagodowych, uprawy pod folią i jest to proces korzystny.

Plony zbóż i ziemniaków w indywidualnych gospodarstwach rolnych nie odbiegają od średnich wojewódzkich i kształtują się w wielkościach:

	gmina q/ha	województwo q/ha
zboża	22	24,6
w tym		
żyto	20	22,8
owies	26	24,2
ziemniaki	220	194

Produkcja zwierzęca

Główne kierunki hodowli to tradycyjna hodowla bydła i trzody chlewnej w indywidualnych gospodarstwach rolnych oraz rozwijające się fermy drobiowe.

Obsada trzody chlewnej i bydła w indywidualnych gospodarstwach rolnych na 100 ha użytków rolnych:

	gmina	województwo
trzoda chlewna	62	58
bydło	32	33

Fermy drobiowe:

Garbatka-Letnisko	7500 sztuk brojlerów
Garbatka-Dziewiątka	2 kurniki po 17 000 brojlerów
Żytkowice	25000 brojlerów

Gospodarstwa rybackie:

Bąkowiec - gospodarstwo rybackie ze stawami wodnymi o pow. ok. 150 ha (w procesie prywatyzacji).

Obsługa rolnictwa

Podstawową obsługę rolnictwa pełnią jednostki funkcjonujące w miejscowości gminnej i są to np.:

- Spółdzielnia Usług Transportowo Rolniczych: usługi polowe, chemizacyjne, transportowe, remonty i naprawy maszyn rolniczych, handel częściami zamiennymi itp.;
- Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” (w procesie przekształceń): magazyny, punkty zaopatrzenia w nawozy mineralne, nasiona, pasze, opał, środki ochrony roślin itp.;
- Lecznica dla zwierząt;

Funkcjonujące jednostki zabezpieczają na wystarczającym poziomie podstawową obsługę rolnictwa gminy.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy

Predyspozycje gospodarowania:

- kompleksy gleb przydatnych do produkcji rolniczej (żytni bardzo dobry, żytni dobry, zbożowo-pastewny mocny, a nawet żytni słaby) występujące w przewadze w południowej części gminy – wskazywane użytkowanie rolnicze;
- użytki zielone z uwagi na przewagę gleb pochodzenia organicznego oraz szczególną rolę w systemie sieci ekologicznej – wskazywane użytkowanie dotychczasowe;
- kompleksy gleb o bardzo niskiej przydatności rolniczej (żytni bardzo słaby) występujące w przewadze w zachodniej części gminy – wskazywane sukcesywne „dolesianie” zgodnie z opracowaną granicą polno-leśną oraz gminnym programem zwiększania lesistości;
- kompleksy gleb o bardzo niskiej przydatności rolniczej położone w rejonach istniejącego zainwestowania i miejscach atrakcyjnych krajobrazowo- wskazywane zagospodarowywanie o charakterze wypoczynkowym np. indywidualne budownictwo letniskowe, zagospodarowanie turystyczne ogólnodostępne (pola namiotowe, campingi), sportowe i inne.

3.3 INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

3.3.1. Komunikacja

Układ komunikacyjny kolejowy i drogowy gminy tworzą:

- Linia kolejowa Radom-Dęblin
- Drogi krajowe regionalne

- Drogi wojewódzkie
- Drogi gminne

Układ kolejowy – powiązania zewnętrzne

Linia kolejowa I rzędna zelektryfikowana Radom – Pionki – Garbatka Letnisko – Dęblin ze stacjami kolejowymi w obszarze gminy:

- Żytkowice (rampa kolejowa, bocznicą)
- Garbatka Letnisko (rampy kolejowe bocznicę)
- Bąkowiec (bocznicą –Świerże Górne)
- Bąkowiec – Wysokie Koło (bocznicą nieczynną – do celów specjalnych)

Układ drogowy

Drogi krajowe regionalne – powiązania zewnętrzne

- Nr 723 Warszawa – Kozienice-Garbatka Letnisko – Zwolen – Lipsko – Tarnobrzeg
- Nr 738 Kozienice – Bąkowiec – Góra Puławska
- Nr 822 Bąkowiec – Dęblin – Kock

Drogi wojewódzkie – powiązania zewnętrzne i wewnętrzne

- Nr 34422 Garbatka Letnisko – Ponikwa – Laski Pionki (z proponowaną w „studium wojewódzkim” korektą przebiegu na odcinku Brzustów – Pionki - w kierunku Radomia)
- Nr 34 531 Bogucin - Brzustów
- Nr 34 532 Garbatka Letnisko - Molendy
- Nr 34 533 Garbatka Letnisko (ul. Kochanowskiego) – Bąkowiec
- Nr 34 534 Garbatka Nowa - (most na Strudze Polickiej) – Garbatka Dziewiątka – Bąkowiec
- Nr 34 537 Garbatka Letnisko – południowa granica gminy – Czarnolas
- Nr 34 599 Stacja kolejowa Bąkowiec – wschodnia granica gminy – Sieciechów

Drogi gminne – powiązania wewnętrzne

- Nr 3424 001 przez wieś Anielin (3/4 odcinka droga żużlowa, 1/4 – gruntowa)
- Nr 3424 002 Garbatka Letnisko - obszar Puszczy Kozienickiej - granica gminy (droga gruntowa)
- Nr 3424 003 Molendy - obszar Puszczy Kozienickiej - granica północna gminy (droga gruntowa)
- Nr 3424 004 Molendy - granica północna gminy (droga gruntowa)
- Nr 3424 005 Bogucin - granica zachodnia gminy (droga żużlowa)

Drogi rolnicze (z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych)

- droga rolnicza w Molendach
- droga rolnicza w Garbatce Zbyczyn (do wykupu)
- droga rolnicza w Kolonii Bąkowiec – do łąk „Biele” (przy oczyszczalni)

Układ komunikacyjny miejscowości gminnej

Układ komunikacyjny miejscowości gminnej tworzy ponad 60 ulic wydzielonych, z których funkcje ulic zbiorczych pełnią:

- ul. Kochanowskiego – w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34 533 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej
- ul. Partyzantów – w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34 532 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej
- ul. Kolejowa – w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34532 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej
- ul. Targowa – zbiorcza osiedlowa
- ulice lokalne pozostałe – ok.60 ulic w znaczącej części nieutwardzonych

Zalecane linie rozgraniczenia dróg

- droga krajowa regionalna Nr 723: szerokość w liniach rozgraniczenia 30 m.
- drogi krajowe regionalne Nr 738 i 822: szerokość w liniach rozgraniczenia 20 m.
- drogi wojewódzkie: szerokość w liniach rozgraniczenia 15 m.
- drogi gminne: szerokość w liniach rozgraniczenia 12-15 m.
- ulice zbiorcze w Garbatce Letnisko: szerokość w liniach rozgraniczenia 15 m.
- ulice lokalne w Garbatce Letnisko: szerokość w liniach rozgraniczenia 10-15 m.

Układ drogowy na obszarze zmiany studium nr 2

Reforma administracyjna Polski wprowadzona w 1999 r. zmieniła układ dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze całego kraju. Tym samym układ drogowy w gminie Garbatka-Letnisko kształtuje się następująco:

Drogi krajowe:

- nr 79 Warszawa – Tarnobrzeg

Drogi wojewódzkie:

- nr 691 Pionki – Laski – Garbatka Podlas
- nr 738 Nowe Słowiki – granica województwa
- nr 782 Stacja PKP Bąkowiec – Bąkowiec – Garbatka Podlas
- nr 822 Bąkowiec – Opactwo

Drogi powiatowe:

- Nr 34 531 Bogucin – Brzustów
- Nr 34 532 Molendy – Garbatka
- Nr 34 534 Grudek Poduchowny – Bąkowiec
- Nr 34 537 Garbatka – Czarnolas
- Nr 34 599 PKP Bąkowiec – Sieciechów

Drogi gminne

Na obszarze objętym zmianą studium nr 2 zlokalizowana jest droga powiatowa nr 34 532 Molendy – Garbatka w ciągu ulicy Partyzantów i ulicy Kolejowej.

[Układ drogowy na obszarze zmiany studium nr 3

Na obszarze objętym zmianą studium nr 3 zlokalizowana jest droga powiatowa nr 34 537 Garbatka – Czarnolas w ciągu ulicy Czarnoleskiej.]¹

Dostępność komunikacyjna

Transport osobowy

Dostępność komunikacyjną gminy zapewniają:

- połączenia kolejowe w ruchu dobowym zwykłym
 - 8 połączeń kolejowych z Garbatki Letnisko (z przystankiem kolejowym w Bąkowcu) w kierunku Dębina (w tym niektóre do Lublina);
 - 9 połączeń kolejowych z Garbatki Letnisko (z przystankiem kolejowym, w Żytkowicach) w kierunku Radomia (w tym niektóre do Skarżyska Kamiennej i Kielc);
 - 9 połączeń kolejowych z Radomia do Garbatki Letnisko;
- połączenia autobusowe PKS z ośrodkami miejskimi
 - połączenia do Kozienic: przez Molendy; przez Kociołki; przez Żytkowice; przez Policzną - Gniewoszów;
 - połączenia do Pionek przez Żytkowice;
 - połączenia do Zwolenia: przez Policzną; przez Gródek;
 - połączenia do Radomia przez Laski-Pionki;
 - połączenia do Warszawy przez Głowaczów; przez Magnuszew;
 - połączenia do Lipska przez Zwoleń.

W obszarze gminy długość linii PKS wynosi 25,5 km obsługiwanych przez Przedsiębiorstwo PKS w Kozienicach.

Samochody osobowe prywatne

W gminie zarejestrowanych jest 765 samochodów osobowych. Wskaźnik motoryzacji określany liczbą samochodów osobowych na 1000 ludności wynosi 135, przy średnim wskaźniku wojewódzkim 154 samochody osobowe na 1000 ludności.

Transport towarowy

Usługi przewozowe

Uzupełnienie transportu kolejowego i autobusowego stanowi sektor prywatny z zarejestrowanymi podmiotami gospodarczymi obejmującymi transport towarowy i osobowy, z których:

- 6 podmiotów prowadzi usługi przewozowe na terenie kraju;
- 1 podmiot prowadzi usługi transportu krajowego i międzynarodowego;
- „Mini Bus” - prowadzi przewozy osobowe.

Transport towarowy kolejowy

Dostępność dla przewozów towarowych zapewniają stacje kolejowe otwarte dla przesyłek wagonowych:

- w Garbatce Letnisko (bez rampy kolejowej);
- w Bąkowcu (na terenie stacji Bąkowiec włącza się bocznica ze Świerży Górnych);
- w Żytkowicach (z bocznica kolejową). Ładunki przewozowe obejmują przede wszystkim;
 - w Garbatce Letnisko i Bąkowcu – nawozy, węgiel;

- w Żytkowicach – materiały budowlane, elementy nawierzchni kolejowych, złom.

Techniczne zaplecze motoryzacji

Jednostki zaplecza motoryzacji:

- Stacja paliw w Garbatce Letnisko;
- Stacja paliw gazowych w Garbatce Letnisko;
- Warsztaty usługowe naprawcze w Garbatce Letnisko: dwa zakłady z zakresu mechaniki pojazdowej; dwa zakłady z zakresu lakiernictwa i blacharstwa.

Ocena układu komunikacyjnego

Podstawowy istniejący układ komunikacyjny gminy zapewnia:

- powiązanie zewnętrzne bezpośrednie poprzez drogi krajowe regionalne i linię kolejową z: ośrodkami gminnymi sąsiednimi; ośrodkami ponadlokalnymi (Kozienice, Pionki, Zwoleń); istniejącymi ośrodkami wojewódzkimi (Radom, Kielce, Lublin); stolicą kraju Warszawą;
- powiązania wewnętrzne poprzez drogi wojewódzkie i gminne ośrodka gminnego z poszczególnymi sołectwami swojej gminy oraz połączenia sołectw ze stacjami kolejowymi w Garbatce Letnisko, Żytkowicach i Bąkowcu;
- powiązania wewnętrzne miejscowości gminnej poprzez układ ulic zbiorczych i osiedlowych z terenami usługowymi, mieszkaniowymi i wypoczynkowymi.

Ograniczenia w funkcjonowaniu układu komunikacyjnego wiążą się przede wszystkim:

- z niskimi standardami i niedostosowanymi parametrami dróg krajowych jak i wojewódzkich przy zwiększającym się ciągle natężeniu ruchu. Badania pomiaru ruchu prowadzone na drogach krajowych w okresach pięcioletnich wykazały w 1995 r. dla drogi Nr 723 wzrost wielkości wskaźnika natężenia ruchu o 1.45, przy średnim krajowym 1.42;
- z ograniczonymi środkami finansowymi i „nie nadążaniem” z modernizacją i remontami częściowymi nawierzchni dróg oraz utwardzaniem nowych odcinków. Modernizacji praktycznie wymagają drogi krajowe i wszystkie drogi wojewódzkie – stanowisko Zarządu Dróg w Zwoleń, a w szczególności odcinki dróg; 34 533 Garbatka Letnisko-Bąkowiec; 34 537 Garbatka Letnisko-Czarnolas; 34 534 Gródek-Bąkowiec; 34 532 Molendy-Garbatka Letnisko; 34 422; 34 531; 34 599;
- z brakiem bezkolizyjnego rozwiązania dla pieszych użytkowników w rejonie dworca PKP w Garbatce Letnisko. Linia kolejowa dzieli miejscowość gminną na długości ponad 3 km na część północną z zainwestowaniem o charakterze wypoczynkowym i mieszkaniowym oraz część południową z zainwestowaniem w przewadze usługowym, mieszkaniowym jednorodzinym i zagrodowym, produkcyjnym. Połączenia stanowią poziome przejścia piesze i jednopoziomowe skrzyżowania niezapewniające w pełni bezpieczeństwa ruchu;
- z brakiem uzupełniających, wydzielonych systemów komunikacji rowerowej w miejscowości gminnej;
- szczególna funkcja Garbatki Letnisko jako jednego z głównych ośrodków wypoczynku sobotnio-niedzielnego i letniego ośrodka wypoczynkowego przede wszystkim dla

ćwierćmilionowego m. Radomia stanowi, że celowa byłaby realizacja planowanego od lat ciągu drogowego Radom – Pionki – Garbatka Letnisko, po południowej stronie linii kolejowej, łączącego się z drogą wojewódzką Nr 34 422 w miejscowości Brzustów. Połączenie takie umożliwiłoby aktywizację nowych atrakcyjnych terenów wypoczynkowych m.in. w Garbatce Zbyczyn, jak również stanowiłoby „odciążenie z ruchu” drogi krajowej Nr 737;

- w docelowym układzie komunikacyjnym prawidłowe są, zalecane do utrzymania w studium gminnym”, rozwiązania przyjęte w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego miejscowości gminnej i obszaru gminy – stanowisko Dyrekcji Okręgowej Dróg Publicznych w Kielcach;
- w kolizji z wysokimi walorami środowiska przyrodniczego Puszczy Kozienickiej (Kozienicki Park Krajobrazowy, Leśny Kompleks Promocyjny) pozostaje wskazywana w „koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – Polska 2000 Plus”, droga pierścieniowa „wokół Warszawy” w randze „planowanej ekspresowej” z nowym przebiegiem w obszarze województwa radomskiego na odcinku Radom – Kozienice - nowy most na Wiśle - Siedlce.

3.3.2. Telekomunikacja

Podstawowe systemy łączności:

- centrala automatyczna o pojemności 1000 NN w Garbatce Letnisko;
- kabel światłowodowy relacji Kozienice – Zwoleń – Lipsko;
- kabelświatłowodowy relacji Garbatka Letnisko – Sieciechów – Gniewoszków.

Ocena funkcjonowania systemów łączności:

Gmina należy do radomskiej strefy numeracyjnej i okręgu telefonicznego w Kozienicach.

W ramach strefy zamyka się ruch telefoniczny strefowy, a ruch telefoniczny pomiędzy abonentami różnych stref kierowany jest poprzez sieć międzymiastową. Liczba abonentów telefonicznych na 1000 ludności w gminie w 1996 r. wynosiła 61,6, przy 40,9 w gminach wiejskich województwa i zwiększyła się do 171 w 1998 r. (ponad 900 abonentów), co stawia Garbatkę Letnisko na pierwszym miejscu wśród gmin wiejskich województwa.

3.3.3. Elektroenergetyka

Obiekty elektroenergetyki

Linie energetyczne przesyłowe przebiegające przez obszar gminy:

- Linia 10 kV relacji Pionki –Kozienice;

Źródła zasilania obszaru gminy w energię elektryczną:

- Linie średniego napięcia wraz ze stacjami SN/nn i linie niskiego napięcia doprowadzające energię do wszystkich gospodarstw domowych i odbiorców;
- Stacje transformatorowe 15/0,4 kV typu napowietrznego i wewnętrznego (stacja główna) pokrywające zapotrzebowanie mocy odbiorców bytowo-komunalnych i zakładów produkcyjnych;

Ocena źródeł zasilania gminy w energię elektryczną;

Istniejące obiekty i urządzenia elektroenergetyki pokrywają zapotrzebowanie odbiorców gminy w zakresie energii elektrycznej w 100%. Eksploatację i nadzór sieci i urządzeń elektroenergetyki prowadzi Rejonowy Zakład Energetyczny w Kozienicach. Dla utrzymania właściwego stanu technicznego linii prowadzone są remonty i modernizacje, które w obszarze gminy Garbatka Letnisko winny objąć przede wszystkim:

W zakresie linii 15 kV

- przebudowę punktu węzłowego na działce przy zbiegu ulic Kochanowskiego i Zwoleńskiej;
- wymianę linii magistralnych 15 kV na przewody izolowane PAS ze względu na przebiegające linie przez tereny Kozienickiego Parku Krajobrazowego.

Są to następujące linie SN:

- Pionki-Garbatka Letnisko na odcinku Żytkowice – Garbatka Letnisko;
- Słowiki na odcinku Słowiki – Garbatka Letnisko;
- Garbatka Letnisko na odcinku bramka Wola Klasztorna – bramka Tartak.

W zakresie linii niskiego napięcia

- Kolonia Bąkowiec; Garbatka Letnisko Kochanowskiego I i II; Garbatka Kościół; Garbatka Letnisko Partyzantów I; - wymiana przewodów na izolowane i zabudowa złącz licznikowych na zewnątrz budynku;
- Garbatka Podlas – wymiana przewodów na izolowane i zabudowa złącz licznikowych na zewnątrz budynku oraz wybudowanie stacji transformatorowej i odcinka linii SN;

Remonty bieżące prowadzone i planowane

W 1998 r. rozpoczęto wymianę przewodów na izolowane i zabudowę złącz licznikowych na zewnątrz budynku w Garbatce Letnisko w linii nn przebiegającej przy ul. Piaskowej, Zdrowotnej. W planach remontowo – inwestycyjnych opracowywanych corocznie na najbliższe lata przewidywane jest wprowadzenie do prac wymiany przewodów gołych na izolowane w części północnej Garbatki Letnisko. Podyktowane jest to silnym zadrzewieniem tego terenu i związaną z tym dużą awaryjnością.

Strefy ochronne

- Linie 15 kV i 30 kV – 5m – minimalna odległość pozioma budynków od osi linii napowietrznych PN-75/E-05100);
- Linie 110 kV – Strefa ochronna dla nowych budynków mieszkalnych;
 - 9m – od osi linii w obie strony dla budynków bez balkonów i tarasów;
 - 18,5m – w obie strony dla budynków wysokich z balkonami i tarasami od osi słupów przelotowych oraz 17,2 m od osi słupów odporowych.

Najmniejsza odległość między najbliższym przewodem, a krawędzią balkonu lub tarasu winna wynosić minimum 14,5 m (Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 28 stycznia 1985r – MP Nr 3/65).

Strefa bezpieczeństwa

- 18,65m w obie strony od osi linii dla słupów przelotowych oraz 17,7 m od osi linii dla słupów podporowych dla budynków wznoszonych (Rozporządzenie Nr 93 MBiPMB w sprawie BHP przy wykonywaniu robót –Dz.U.Nr 13/72).

3.3.4. Zaopatrzenie w gaz

Źródła zaopatrzenia w gaz przewodowy obszaru gminy:

- gazociąg wysokoprężny relacji „Radom – Kozienice” stanowiący odgałęzienie od głównej magistrali gazowej województwa „Lubienia-Sękocin”;
- stacja redukcyjno-pomiarowa w Bogucinie odgałęzieniu od gazociągu „Radom-Kozienice”;
- rurociąg gazowy /średnica 200/ od stacji redukcyjno-pomiarowej w Bogucinie, relacji Bogucin – Ponikwa – Garbatka Letnisko z odgałęzieniem na wysokości ul. Kochanowskiego dla rozprowadzenia przewodów gazowniczych i poprowadzenia głównego przewodu ulicą Kochanowskiego.

Wypożyczenie w gaz przewodowy:

- miejscowości wyposażone w sieć gazową: miejscowość gminna Garbatka Letnisko, Bogucin, Ponikwa, Molendy;
- istniejące podłączenia do sieci gazowej: budynki mieszkalne – około 400 gospodarstw domowych; obiekty użyteczności publicznej – Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Komisariat Policji, szkoły podstawowe w Garbatce Letnisko i Bogucinie, Zespół Szkół Drzewnych i Dom Nauczyciela w Garbatce Letnisko.

Ocena zaopatrzenia w gaz przewodowy:

- Dla rozwiązania zaopatrzenia w gaz przewodowy powstało porozumienie gmin i wspólny „Program gazyfikacji miasta i gminy Zwolen oraz gmin Garbatka Letnisko i Policzna”. W obszarze gminy Garbatka Letnisko program obejmował doprowadzenie sieci gazowej do miejscowości Garbatka Letnisko, Bogucin, Ponikwa, Molendy (program zrealizowany) oraz Brzustów (do zrealizowania). Warunki dostawy gazu określone przez Mazowieckie Zakłady Gazownicze dopuszczają projektowanie przeznaczania gazu do przygotowywania posiłków oraz dla celów grzewczych dla 42 % odbiorców. Roczne zużycie gazu dla miejscowości Garbatka Letnisko szacowane jest na 2871 877 Nm³. Istniejąca sieć gazowa daje możliwość podłączenia ok. 75 % gospodarstw domowych w gminie. Dopełnieniem gazyfikacji przewodowej jest gazyfikacja bezprzewodowa jak również korzystanie z węgla i drewna.
- Dla pełnej gazyfikacji obszaru gminy celowe jest opracowanie programu uzupełniającego obejmującego pozostałe sołectwa gminy – Bąkowiec, Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyszyn, Anielin.

3.3.5. Zaopatrzenie w ciepło

Źródła zaopatrzenia w ciepło:

- indywidualne źródła ciepła (piece, piece c.o.) oparte na paliwie węglowym i częściowo gazowym obejmujące ponad 90 % gospodarstw domowych;
- kotłownie lokalne w obiektach użyteczności publicznej (modernizowane pod kątem zamiany paliwa koksowego na olejowo-gazowe) o mocach:

Garbatka Letnisko	„Silikaty” Żytkowice	5247 kW
Żytkowice	Zakład Karny	241 kW
Garbatka Letnisko	ZS Drzewnych	61 kW
Garbatka Letnisko	Szkoła podstawowa	386 kW
Garbatka Letnisko	GS „SCH”	111 kW
Garbatka Letnisko	Mazowia s.c	1576 kW
Garbatka Letnisko	„Wimpol”	606 kW
Garbatka Letnisko	SUTR	156 kW
Garbatka Letnisko	blok mieszkalny	105 kW
Garbatka Letnisko	Ośrodek Zdrowia	86 kW
Garbatka Letnisko	stacja wodociągowa	76 kW
Bąkowiec	Szkoła podstawowa	66 kW
Garbatka Letnisko	Urząd pocztowy	50 kW kotłownia gazowa
Bogucin	Szkoła podstawowa	47 kW kotłownia gazowa
Garbatka Letnisko	Ośrodek Kultury	40 kW kotłownia gazowa
Garbatka Letnisko	Urząd Gminy	30 kW kotłownia gazowa
Garbatka Letnisko	komisariat Policji	22 kW kotłownia gazowa

W zakresie zaopatrzenia w ciepło istotna jest sukcesywna modernizacja rozwiązań wytwarzania energii cieplnej i stopniowa zamiana czynnika grzewczego z węglowego i koksowego na olejowo-gazowe. Aktualne warunki dostawy gazu określają możliwości przeznaczania gazu do celów grzewczych dla 42 % odbiorców w gminie.

3.3.6. Gospodarka wodna

Zaopatrzenie w wodę

Podstawowe źródła zaopatrzenia w wodę mieszkańców gminy:

- wodociągi zbiorowe z długością sieci rozdzielczej 66,2 km z przyłączonymi 1180 budynkami obejmującymi 1210 mieszkań (ponad 90% gospodarstw domowych);
- studnie kopane (część miejscowości Garbatka Zbuczyn);
- źródła uliczne – 5 punktów w miejscowości gminnej.

Długość sieci i ilość podłączonych mieszkań w poszczególnych miejscowościach gminy:

Miejscowość	Wodociągi				
	długość czynnej sieci rozdziel- czej (bez przyłączy i w km	budynki mieszkalne i zbiorowego zamieszkania przyłączone do sieci wodociągowej.		Czynne źródle uliczne	woda dostarczona gosp. domowym, gosp. zbiorowym i ind. gosp. rolnym w d a m ³
		budynki	mieszkania w br bud.		
		w sztukach			
Ogółem gmina	66,2	1 180	1210	5	77.1
Garbatka Letnisko	31,8	734	764	5	58,7
Garbatka Nowa	2,6	29	29		2 ,2
Garbatka Długa	4,9	49	49		2,7
Ponikwa	1,8	46	46		2,8
Bogucin	5,2	91	91		5,1
Molendy	4,7	45	45		1,6
Anielin	2,7	26	26		0,2
Brzustów	4,1	37	37		0,5
Bąkowiec	5,5	92	92		2,1
Garbatka Dziewiątka	2,6	25	25		1,0
Garbatka Zbyszyn	0,3	6	6		0,2

Źródła zasilania w wodę sieci wodociągowej:

Ujęcie gminne o wydajności 121 m³/h (z rezerwą 60 - 70% maksymalnej wydajności) zlokalizowane w Garbatce Podlas zaopatrujące w wodę wszystkich mieszkańców sołectw z wyjątkiem części Garbatki Zbyszyn, dla której istnieje możliwość podłączenia do odwiertu na terenie gminnego składowiska odpadów. Stacja wodociągowa posiada dwie studnie głębinowe, z których studnia Nr 1 jest nieczynna (przewidziana do remontu na skutek zamulenia);

Ujęcie głębinowe w Bogucinie (na terenie Przedsiębiorstwa Produkcji Prefabrykatów i Usług) czynne lecz, wyłączone z zasilania.

Strefy ochronne gminnego ujęcia wody:

Strefy ochronne wyznaczane są dla źródła i ujęć wody służących do zbiorowego zaopatrywania w wodę do picia i potrzeb gospodarstw domowych oraz do produkcji artykułów żywnościowych i farmaceutycznych.

- Strefy ochrony bezpośredniej ujęcia gminnego dotyczą obszaru ogrodzonej działki wodociągowej(decyzja Wojewody Radomskiego w OSKP.III-W-62 10/13/97 z dnia 30.05.1997). Na obszarze strefy zabronione jest użytkowanie gruntów dla celów nie związanych z eksploatacją wody;
- Teren ochrony pośredniej zewnętrzny dotyczy obszaru zasilania ujęcia (decyzja Wojewody Radomskiego Nr OSKP.III-W-7622/1/97 z dnia 1998-01-21).

Funkcjonowanie ujęcia wody innych użytkowników na obszarze gminy: Garbatka Podlas

- WIMOPOL – piekarnia Garbatka Południe
- Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w upadłości Garbatka Północ

- „MAZOVIA”, dawny Z-d Chemicznego Przerobu Żywicy
- Ośrodek Kolonijny PSS „SPOŁEM”
- Nadleśnictwo Zwolen
- ujęcie prywatne byłej Sp. Inwalidów „Jutrzenka” Bogucin
- Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług Brzustów
- Baza Nawierzchniowa PKP(Żytkowice)
- osiedle mieszkaniowe
- Zakłady Silikatowe „Żytkowice” Garbatka Dziewiątka
- ujęcie prywatne (ferma drobiu) Molendy
- ujęcie prywatne (po byłej fermie drobiu) Ponikwa
- ujęcie prywatne
- ujęcie prywatne (szklarnia)

Ocena warunków zaopatrzenia w wodę gminy.

- Stopień zwodociągowania gminy szereguje Garbatkę Letnisko w grupie gmin o najwyższym (III stopień) stopniu zwodociągowania ze wskaźnikiem 98%;
- Istniejąca sieć wodociągowa daje praktyczną możliwość podłączenia się do sieci każdemu zainteresowanemu użytkownikowi. Potrzeby dotyczą np. rozbudowania urządzeń regulujących ciśnienie tj. stacji redukcyjnych (Molendy, Bąkowiec, Garbatka Dziewiątka), pompowni (Ponikwa), opomiarowania, bieżącej konserwacji.
- istniejące gminne ujęcie wody o wydajności 121 m³/h wykorzystuje 30-40 % maksymalnej wydajności (pozwolenie wodno- prawne). Rezerwy w zasobach wód i istniejące urządzenia techniczne są atutem gminy w jej dalszym rozwoju.

Retencja wód

Rola retencji naturalnej

Retencja to zdolność zatrzymywania wody przez glebę, rośliny, gruntowe warstwy wodonośne, obniżenia terenowe, bagna i torfowiska oraz naturalne i sztuczne zbiorniki wodne. Pozwala na przetrzymywanie wody z okresów jej nadmiaru i wykorzystania jej w okresach deficytowych, a więc także reguluje i kontroluje obieg wody w środowisku przyrodniczym.

Szczególnie duża rola w retencionowaniu wody przypada lasom. Pokrywające całą północną część gminy i południowo-zachodnią (około połowa powierzchni gminy), wyrównują odpływ akumulując wodę do momentu całkowitej intercepcji i nasycenia podszytu, runa i ściółki, dopiero potem następuje niekontrolowany spływ powierzchniowy. Im większy obszar zlewni jest zalesiony i im bardziej naturalny charakter posiada las (mieszany o wielopiętrowej strukturze), tym jego wpływ na wyrównanie przepływu w rzece jest większy.

Istotny wpływ na warunki hydrologiczne wywierają bagna (torfowiska, mokradła) powodujące zahamowanie spływu wód wielkich dzięki zatrzymaniu wody w porach gleby i na jej powierzchni. Dlatego tak ważne np. z punktu widzenia retencji są użytki ekologiczne (4 obiekty na terenie leśnym gminy Garbatka Letnisko spośród 112 występujących w Kozienickim Parku Krajobrazowym).

Retencja wód powierzchniowych, to gromadzenie wody w naturalnych i sztucznych ciekach, stawach i małych zbiornikach. Zalicza się tu także: oczka wodne, kanały, rowy i te ciek, na których wykonano budowle dające możliwość regulacji przepływów i poziomu zwierciadła wody. Duże

potencjalne możliwości magazynowania wody istnieją przy prawidłowym usytuowaniu okolicznych systemów melioracyjnych składających się zazwyczaj z gęstej sieci rowów (we wschodniej części gminy, urządzenia melioracyjne w obrębie zagłębienia jeziornego- starorzecza Wisły, rejon Molend w północnej części gminy). Zbiorniki wodne, niezależnie od ich podstawowej funkcji wpływają pozytywnie na poprawę bilansu wodnego-obniżają falę powodziową oraz zwiększają przepływy niżówkowe w ciekach. Ponadto zwiększając zasoby wodne, wzbogacają walory estetyczne krajobrazu zlewni.

Mała retencja

Przez teren gminy przepływają niewielkie rzeczki: Brzeźniczka (Krypianka) z Krępcem, Struga Policka, Zwołanka. Zbiorników wodnych jest 11 o powierzchni 162,49 ha. Wśród nich 7 posiada przeznaczenie - hodowla ryb i gospodarcze, 2 pełnią funkcję przeciwpożarową, 1- rekreacyjną i przeciwpowodziową, 1- hodowla ryb i rekreacja. Do największych zbiorników należy zespół stawów rybnych w Bąkowcu (zasilanie przez Strugę Policką i Zwołankę) o powierzchni 157 ha i pojemności 800 tys.m³ i zespół stawów rybnych w Molendach, o powierzchni 2,8 ha i pojemności 28 tys.m³ (zasilany przez Krypiankę). Pozostałe zbiorniki są małe, ich powierzchnia nie przekracza 0,5 ha a pojemność 8,5 tys.m³.

Stan techniczny zbiorników jest różny, część z nich wymaga modernizacji. Informacje na temat zbiorników małej retencji przedstawia załączona tabela:

lp	Miejscowość	pow. ha	Pojemn. tys. m ³	Zlewnia	Przeznaczenie	Użytkownik	Okres wvk.	Stan techni- czny	Planowa-ne prace modern.
1	Bakowiec	0,01	0,14	Struga Policka	przeciwpożarow y retencyjny	Ochotn. Straż Pożarna	1968	średni	
2	Bakowiec	157,00		Zwołanka Struga Policka	hodowla ryb gospodarcze retencja	AWR SP	1977- 1979	dostate czny	
3	Garbatka Północ	0,50	5,00	Brzeźni- czka	hodowla ryb gospodarcze retencja	Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji	1973	zły	odbudowa mnicha i grobli
4	Garbatka zbiornik	0,40	4,00	Brzeźni- czka	hodowla ryb gospodarcze retencja	Polski Związek Wędkarski	1976	średni	
5	Garbatka Polanka	0,56	8,50	Brzeźni- czka	rekreacja przeciwpow- dziowy, retencja	Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji	1977	dostate czny	wzmocnie- nie spiętrzenia
6	Garbatka kolejka	0,30	3,00	Brzeźni- czka	hodowla ryb gospodarcze retencja	Nadleś- nictwo Zwoleń	1970	zły	odbudowa piętrzenia z przejazdem
7	Bogucin	0,14	1,96	Brzeźni- czka	hodowla ryb gospodarcze retencja	S.Sekuła	1987	średni	

8	Bogucin	0,01	0,15	Zagodzinka	przeciwpożarowy retencyjny	Ochotn. Straż Pożarna	196 7	średni	
9	Molendy Krępiec	0,46	7,36	Krypianka	hodowla ryb rekreacja retencja	Nadleśnictwo Zwoleń	1979	zły	odbudowa piętrzenia z mostem
10	Molendy	0,31	3,00	Krypianka	hodowla ryb gospodarcze retencja	F.Kutyła	1978	średni	
11	Molendy	2,80	28,00	Krypianka	hodowla ryb gospodarcze retencja	B.Maciejewski	1980-198 7	średni	
	Razem	162,49							

Ocena możliwości retencjonowania wody na obszarze gminy:

Największy udział w naturalnym retencjonowaniu wody przypada lasom, które przede wszystkim wodę zatrzymują. Znaczna ilość gruntów przepuszczalnych (około 64% gruntów), a więc o dużych właściwościach infiltracyjnych nie sprzyja gromadzeniu i magazynowaniu wody opadowej. Ilość zbiorników sztucznych i ich pojemność jest stosunkowo niewielka. Istnieje możliwość odtworzenia zarośniętych zbiorników, modernizacja budowli piętrzących i innych urządzeń hydrotechnicznych. Opracowanie programu małej retencji przez Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Radomiu dla obszaru województwa, w tym gm. Garbatka Letnisko, studium urządzenia małej retencji na terenie Kozińskiego Parku Krajobrazowego dla potrzeb Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Radomiu i szczegółowego programu małej retencji przez gminę oraz uwzględnienie potrzeby działań retencyjnych w opracowaniu strategii ekorozwoju gminy świadczy o dużej potrzebie i woli działania w tym zakresie.

Melioracje

Urządzenia melioracyjne stanowią:

- urządzenia melioracji szczegółowej gruntów ornych i użytków zielonych
- urządzenia melioracji podstawowych - regulacji rzek

W obrębie gminy Garbatka Letnisko potrzeby i realizacje w zakresie melioracji kształtują się w wielkościach:

użytki rolne ogółem	wymagające melioracji	zmeliorowane	%
Potrzeby melioracyjne ogółem	375 ha	338 ha	90
Urządzenia melioracji szczegółowych:			
grunty orne	75 ha	55 ha	73
użytki zielone	300 ha	283 ha	94
Urządzenia melioracji podstawowych			
regulacja rzek	9,36 km	4,05 km	43

Melioracje przeprowadzono w 2 rejonach gminy:

- rejon wsi Molendy (odnośnie terenów zielonych z nawodnieniem gruntów ornych) - pow. 683 ha całego zadania „Molendy - Krypianka” łącznie z terenami leśnymi gm. Kozienice.
- wschodnia część gminy - równina torfowa, zagłębienia jeziorne lub starorzecze (odwodnienie z nawodnieniem terenów zielonych)
- uregulowano rzekę Krypiankę.

Ocena naturalnych warunków środowiskowych oraz dotychczasowych działań w zakresie melioracji.

- naturalne własności gleb użytków rolnych (IUNG):
- np. 20% - tereny z przewagą relatywnie optymalnej ilości wody np. 16% - tereny z przewagą gleb o okresowym nadmiarze wody np. 64% - tereny o okresowym lub stałym niedoborze wody
- uboga sieć rzeczna na obszarze gminy; rzeki małe o niskich przepływach, mała ilość rzek
- obniżenie poziomu wód gruntowych – jako następstwo nadmiernej eksploatacji wód powierzchniowych dla celów komunalnych i przemysłowych (np. leje depresyjne Pionek, Kozienic), susze hydrologiczne ostatnich kilkunastu lat; w efekcie pogłębienie deficytu wodnego na terenach leśnych i rolnych
- brak aspektu ekologicznego w pracach melioracyjnych lat ubiegłych. Melioracje polegały na budowie rowów odwadniających i sieci drenarskiej, regulacji rzek i korekt inżynierskich ich naturalnego biegu oraz na wykonaniu budowli umożliwiających nawodnienie w okresach suchych. Brak konserwacji tych ostatnich spowodował, że melioracje de facto miały działanie osuszające, a tereny zmeliorowane zostały znacznie przekształcone
- błędna polityka resortu leśnictwa w latach sześćdziesiątych polegająca na maksymalnej produkcji drewna przez wszystkie powierzchnie leśne - przyczyna odwodnienia bagien leśnych, nieużytków, obszarów silnie uwilgotnionych. Na terenie obr. Garbatka, w oddziałach przylegających do północnej granicy gminy, ale poza jej terenem (oddz. 30, 47-52) wykonano sieć rowów odwadniających, z których część funkcjonuje do dzisiaj. W środkowej części kompleksu „Policzna” (oddz. 12-15, 20-22) wykonano sieć rowów odwadniających trwale kilkanaście małych bagienek.

3.3.7. Gospodarka ściekowa

Gminne obiekty i urządzenia gospodarki ściekowej:

- Gminna oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu o przepustowości 180 m³/d, z docelową średnią przepustowością 560 m³/d i maksymalną (w okresie letnim) – 740 m³/d;
- kolektory sanitarne istniejące i w trakcie realizacji - 11485 mb oraz przykanaliki o długości 1776 mb.

Gminna oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu jest pierwszą w województwie i jedną z nielicznych w Polsce oczyszczalni hydro - biologicznych, wybudowanych w amerykańskim systemie „Lemna”. Obiekt przyjmuje ścieki z całej gminy, które dostarczane są zarówno kolektorem sanitar-

nym z Bąkowca (3,7 km długości), Garbatki Dziewiątki (0,8 km długości) i Garbatki Letnisko (7,0 km) jak też i beczkownikami z pozostałej części gminy (na punkt zlewny) oraz z gminy Gniewoszów. Obecnie trafia tu około 180 m³ ścieków komunalnych na dobę. W trakcie realizacji znajduje się kolektor sanitarny łączący istniejącą sieć w Garbatce Dziewiątki z projektowanym kolektorem w Garbatce Letnisko za pośrednictwem pompowni w Garbatce Długiej.

Ocena oddziaływania gminnej oczyszczalni na środowisko.

Ocena oddziaływania na środowisko projektu oczyszczalni przewiduje, że obiekt nie powinien stwarzać zagrożeń dla środowiska dzięki:

- zakładanej redukcji zanieczyszczeń 60 - 95% (nie zostanie naruszona chłonność odbiornika);
- uszczelnieniom stawów za pomocą folii (zabezpieczenie wód gruntowych przed zanieczyszczeniem);
- wywozowi skratek z oczyszczalni po uprzednim wapnowaniu i piasku po odsączeniu na wysypisko komunalne w Garbatce Zbuczyn;
- przeróbce biomasy (rzęsy) na kompost ogrodniczy lub na karmę dla drobiu;
- przekazywaniu co kilka lat (w miarę potrzeb) zmineralizowanych osadów dennych, do dużych oczyszczalni w celu odwodnienia i zagospodarowania;
- utrzymaniu istniejącego zadrzewienia i zalesienie terenu wokół oczyszczalni.

Inne funkcjonujące rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej:

- Sieć kanalizacyjna Przedsiębiorstwa Przerobu Żywicy (w upadłości). W 1996 roku przywrócono drożność sieci kanalizacyjnej i dokonano remontu osadników przepływowych, przez co zlikwidowano rozlewisko ścieków przy osadnikach;
- wywóz ścieków do oczyszczalni „Pronit” w Pionkach z Zakładu „Mazovia” (na terenie byłego Zakładu Chemicznego Przerobu Żywicy);
- pole rozsączkowe przy ul. Przemysłowej w Garbatce Letnisko dla potrzeb masarni i wytwórni wód
- nieczynna zakładowa oczyszczalnia ścieków (teren Vimopolu) w Garbatce Letnisko
- kanał sanitarny w Garbatce Letnisko w ulicy Dębowej, do którego nielegalnie podłączone są domki jednorodzinne mieszczące się przy tej ulicy. Kanał posiada ujście na terenie leśnym;
- oczyszczalnie przyzagrodowe typu rozsączkowego w Bogucinie (4 obiekty) oraz przy szkole podstawowej w Bogucinie oczyszczalnia o przepustowości 3,25 m³/d;
- pole rozsączkowe Przedsiębiorstwa Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie znajdujące się poza polem zasilania zakładowej studni głębinowej. Na pole to trafiają również ścieki z Zakładu Karnego w Żytkowicach.
- pole rozsączkowe przy osiedlu mieszkaniowym „Silikatów” w Brzustowie.

Ocena funkcjonowania systemów gospodarki ściekowej:

System unieszkodliwiania i utylizacji odpadów płynnych realizowany jest w oparciu o opracowaną koncepcję programowo-przestrzenną gospodarki ściekowej. Założenia koncepcji obejmowały realizację sieci kanalizacyjnej w obszarze 11 wsi. Ze względu na warunki fizjograficzne i hydrografię terenu gminy rozdzielonego działem wodnym zlewni rzek: Brzeźniczki (Krypianki) i Strugi Polickiej, sieć kanalizacyjna rozdzielona została na 2 strefy stosownie do układu zlewni w/w

rzek. Sieć każdej ze stref zakończona miała być oddzielną oczyszczalnią typu „Lemna” (rzęsowa): w Bąkowcu (GOW) i w Molendach (GOP).

W trakcie praktycznej realizacji koncepcji gospodarki ściekowej, zarysowała się możliwość jej zmiany. Zmiana polegałaby na oparciu systemu oczyszczania o wybudowaną już oczyszczalnię ścieków w Bąkowcu i na realizacji kilku przepompowni ścieków.

Planowana budowa oczyszczalni w Molendach mogłaby w tej sytuacji pozostać rozwiązaniem alternatywnym. Zrealizowanie pełnego programu gospodarki ściekowej i gospodarki wodami deszczowymi (m.in. Kanalizacja sanitarna i deszczowa miejscowości gminnej, oczyszczalnia ścieków produkcyjnych ZChPZ „MAZOVIA”) jest dla Garbatki Letnisko szczególnie istotne z uwagi na funkcje wypoczynkowe i klimatyczno-zdrowotne obszaru gminy.

3.3.8. Gospodarka odpadami

Obiekty i urządzenia gospodarki odpadami:

- gminne składowisko odpadów komunalnych w Garbatce Zbyszyn dla obsługi gmin Garbatka Letnisko i Policzna z przewidywaną eksploatacją do 2034 roku;
- systemy selekcji wielopojemnikowej w poszczególnych miejscowościach gminy;

Powierzchnia gminnego wysypiska funkcjonującego od 1993 roku wynosi 3,4 ha, samej czaszy 0,9 ha. Spośród 5 kwater, wypełniona jest jedna. Obiekt ma charakter nadpoziomowy, przy czym wysokość składowania wynosić będzie 2,3 m. Dno czaszy wysypiska uszczelnione jest membraną, boki- wyłożone zużytymi oponami i zasypane piaskiem. Wody spływowe i odcieki za pomocą drenażu odprowadzane są do studni zbiorczej, skąd wywożone są do oczyszczalni w Bąkowcu. Na składowisku gromadzone są odpady komunalne pochodzące z gospodarstw domowych i zakładów pracy w ilości około 1 100 m³/rok; do czerwca 1997 roku zdeponowano około 3063 m³ odpadów. Przed składowaniem odpady są segregowane i pozbawiane tych składników, które mają znaczenie jako surowce wtórne (szkło, plastik, złom metali, ogumienie).

Oddziaływanie składowiska:

Badania wód i gleb (przeprowadzone w 1996 roku) wokół wysypiska nie wykazały niekorzystnego oddziaływania na środowisko. W gazie wysypiskowym nie wykryto metanu. Biorąc jednak pod uwagę skład zgromadzonych odpadów zawierający małą ilość materii organicznej, oraz sposób eksploatacji wysypiska (małe partie odpadów dowożone jednorazowo i brak ugniatania) oraz temperaturę w rurze studni wyższą o około 21 stopni od temperatury powietrza na zewnątrz (w trakcie pomiarów), stwierdzono, że w złożu odpadów zachodzą egzotermiczne procesy rozkładu tlenowego.

Działania gminy na rzecz prawidłowej gospodarki odpadami:

Opracowany „Kompleksowy program gospodarki odpadami w gminie Garbatka Letnisko” (H. Piotrowski, B. Litwin – zlecenie gminy 1997r.) uwzględnia wytyczne przez Unię Europejską strategiczne kierunki działań, strategię ekologiczną Państwa oraz uwarunkowania i możliwości gminy w długookresowej strategii gospodarki odpadami. Program ten jest już realizowany od momentu wybudowania składowiska. Inne spełnione warunki to:

- bezpieczne deponowanie odpadów (uszczelnione dno i zabezpieczone boki)

- deponowanie odpadu nieuniknionego (częściowa selekcja odpadów i odzysk surowców wtórnych) i odzysk „u źródła”.

Przyjęta strategia pozwala przedłużyć dyspozycyjność wysypiska na wiele lat. Rekreacyjne i klimatyczne walory gminy, funkcje letniskowe i właściwości uzdrowiskowe określają potrzebę docelowego wyposażenia wszystkich nieruchomości w pojemniki do gromadzenia odpadów. Dalej funkcjonował będzie system selekcji wielopojemnikowy. Odpady niebezpieczne występujące w odpadach komunalnych (światłówki, baterie, akumulatory ołowiowe, farby, lakiery m.in.) z uwagi na zagrożenie organizmów żywych powinny być „odcięte” od środowiska w pierwszej kolejności. Zawarta została umowa na utylizację lamp rtęciowych oraz opon i ogumienia z PPHU „ABBA EKOMED” w Toruniu. Gmina posiada list intencyjny firmy „CETAN&WAW” w sprawie granulacji plastiku. Utylizacja stłuczki szklanej dokonywana jest przez hutę w Pionkach. Żłom wykorzystuje gliwicka firma „METBUD” posiadająca swoją filię w Bogucinie (teren byłej Fabryki Domów). Odpady wielkogabarytowe przyjmowane są na wysypisko w ściśle określonych terminach. Zadania związane z rozwojem systemu gospodarki odpadami na lata 1997-2002 nakreślone w programie, są systematycznie realizowane i tak m.in.:

- w trakcie realizacji jest budowa drogi dojazdowej i doposażenie wysypiska w sprzęt;
- selekcja i segregacja odpadów jest systematycznie wdrażana;
- realizacja programu działań w zakresie edukacji ekologicznej to m.in. ‘Młodzieżowe Forum Ekologiczne Gminy Garbatka Letnisko”;
- w ramach tworzenia prawa lokalnego podjęta została uchwała
- Nr IX/57/97 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 25.07.1997 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku w gminie Garbatka Letnisko.
- w maju 1998 roku rozpoczęto kontrolę stanu czystości oraz sprawdzania dowodów odbioru odpadów ciekłych przez firmy wywozowe, u poszczególnych właścicieli nieruchomości

3.4. SFERA EKOLOGICZNA

3.4.1 Zasoby środowiska przyrodniczego

Położenie, rzeźba terenu

Obszar gminy Garbatka Letnisko położony jest w obrębie 2 makroregionów (J.Kondracki):

- MAKROREGION NIZINY ŚRODKOWO- MAZOWIECKIEJ obejmujący mezoregiony:
 - Równiny Kozienickiej (pas biegnący przez środek gminy o kierunku północny zachód- południowy wschód)
 - Dolina środkowej Wisły (wschodnia część gminy związana z tarasem akumulacyjnym Wisły)
- MAKROREGION WZNIESIEŃ POŁUDNIOWO - MAZOWIECKICH
 - Równina Radomska (zachodnia i południowo środkowa część gminy)

Obszar gminy, pod względem morfologicznym jest mało zróżnicowany, pochylony lekko w kierunku północnym i północno - wschodnim w stronę tarasu akumulacyjnego Wisły. Przejście jest stopniowe i słabo widoczne w terenie: od 170 m n.p.m. do 125 m n.p.m. W obrębie Doliny Środkowej Wisły znajduje się taras zalewowy położony na wschodnim skraju (112-115 m n.p.m.) zbudowany z utworów piaszczystych i organicznych oraz taras akumulacyjny plejstoceni

oddzielony od tarasu zalewowego wyraźną krawędzią erozyjną o wysokości kilku metrów, którego rzedne terenu wynoszą od 120- 140 m.

Rzeźba Równiny Radomskiej ma charakter poligenetyczny. Na jej terenie występują formy akumulacji rzecznej preglacjalnej oraz formy akumulacji lodowcowej, wodno - lodowcowej i zastoiskowej zlodowacenia środkowopolskiego. Nałożyły się na nie holocenyjskie formy eoliczne (wydmy, pola piasków przewianych) i fluwialne (rzeczne). Monotonna rzeźba Równiny Radomskiej urozmaicona jest często podłużnymi wydmami o wysokości względnej kilku metrów. Wzniesienia wydmore zwane są „garbami”- stąd nazwa miejscowości: „Garbatka” lub „górami” np.: Wilcza Góra, Krzeczowa Góra, Krzesowa Góra, Kanerskie Góry, Bożomęcka Góra.

Doliny niektórych rzek wcinają się głęboko w wysoczyznę na kilka do kilkunastu metrów tworząc przełomy. Np. rzeka Krępiec posiada swoje liczne źródła w głębokim wąwozie ciągnącym się na długości 1,5 km. Podobnie rzeka Brzeźniczka płynie wąwozem o głębokości 6 - 8 m.

Maksymalna deniwelacja na obszarze gminy wynosi 73,4 m (od 112,2 m n.p.m. na tarasie zalewowym Wisły do 185,6 m. n.p.m. na wierzchołku wydmy w Brzustowie).

Budowa geologiczna

Gmina Garbatka Letnisko położona jest w północno - wschodniej części synklinorium lubelskiego, które jest częścią synklinorium brzeżnego. Na powierzchni terenu występują tylko utwory czwartorzędowe. Skały starsze wieku paleozoicznego i mezozoicznego zostały stwierdzone w utworach stratygraficznych na terenie gm. Pionki, w niedużej odległości od granic z gm. Garbatka Letnisko. Osady trzeciorzędowe rozpoznano w wierceniach hydrogeologicznych.

Osady czwartorzędowe sięgające miąższość do 40 m. są różnego pochodzenia. Najliczniejszym są osady rzeczno - lodowcowe i rzeczne tarasów akumulacyjnych wykształcone w postaci piasków drobno i średnioziarnistych z przewarstwieniami pospółek i żwirów oraz z wkładkami osadów lodowcowych i zastoiskowych (iły warwowe i mułki ilaste) od ślaniającymi się w rejonie Garbatki Zbyszyn. Gliny zwałowe (gliny piaszczyste ze żwirkiem) występują na powierzchni w rejonie Garbatki Dziewiątki, Garbatki Długiej i Ponikwy.

Na glinach zwałowych i piaskach fluwioglacjalnych i rzecznych zalegają piaski pochodzenia eolicznego: pola piasków przewianych i wydmy.

Utwory holocenyjskie to: piaski i żwiry rzeczne tarasów zalewowych (miąższość kilka metrów) rzek: Brzeźniczki, Krypianki, Strugi Polickiej, Zwolanki oraz namuły i torfy występujące na tarasie zalewowym Wisły w rejonie Bąkowca i w bezodpływowych zagłębieniach okolic Anielina.

Budowa geologiczna stanowi bazę surowców mineralnych.

Surowce okrucowe są jedynymi mającymi znaczenie w gospodarce. Na skalę przemysłową są eksploatowane złoża piasków „Żytkowice” i „Bogucin”. Z materiałów archiwalnych wynika, że istnieje możliwość wytypowania nowych złóż piasku o znaczeniu lokalnym (rejon Bogucina, Ponikwy, Garbatki Nowej i Garbatki Zbyszyn) i przemysłowym (rejon Anielina).

Wymagania techniczne do produkcji betonów zwykłych spełniają piaski w rejonie Bąkowca. Złoże w rejonie Bąkowca i inne szacunkowo występujące na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego nie mogą być eksploatowane na skalę przemysłową m.in. z powodu występowania w obszarze specjalnie chronionym.

Surowce ilaste nie mają znaczenia praktycznego. Żadne ze złóż surowców ilastych nie zostało udokumentowane, jakość ich jest niska i nie nadaje się do produkcji wyrobów ceramiki budowlanej. Możliwości rozpoznania złóż surowców ilastych są znikome.

W rejonie Bąkowca, na tarasie zalewowym Wisły rozpoznano 2 złoża torfów o zasobach pozabilansowych: „Bąkowiec - Czarnolas A” i „Bąkowiec - Czarnolas B”. Ze względu na wysoką rangę ekosystemów torfowiskowych w systemie przyrodniczym gminy, nie powinny być one eksploatowane.

[W granicach administracyjnych gminy Garbatka-letnisko, znajduje się ponadto następujące obszary udokumentowanych złóż kopalin:

- 1. złoża kruszywa naturalnego "Anielówka";*
- 2. złoża kruszywa naturalnego "Brzustów";*
- 3. złoża piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice";*
- 4. złoża piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice 1";*
- 5. złoża piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice 2";*
- 6. złoża kruszywa naturalnego "Żytkowice 3";*
- 7. złoża kruszywa naturalnego "Żytkowice 4".]²*
- 8. [złoża kruszywa naturalnego "Żytkowice 5"*
- 9. złoża kruszywa naturalnego "Anielin 1".]³*

[dla których właściwy organ administracji geologicznej zatwierdził dokumentację geologiczną lub dodatek do dokumentacji geologicznej w terminie, od którego upłynęło co najmniej dwa lata od daty wydania zarządzenia zastępczego lub przyjął dokumentację geologiczną bez zastrzeżeń.

1. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - ANIELÓWKA

– kopalnia : kruszywa naturalne (piaski poza piaskami szklarskimi)

– miejscowość: Anielin

– decyzja nr / znak sprawy: RŁOŚ 751/25/09 z dnia 21.09.2009 r.

2. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - BRZUSTÓW

– kopalnia: kruszywa naturalne (piaski budowlane)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RŁOŚ.751.14/00 z dnia 10.10.2000 r.

3. ZŁOŻE PIASKÓW KWARCYTOWYCH DO PRODUKCJI CEGŁY SILIKATOWEJ - ŻYTKOWICE

– kopalina: piaski kwarcowe do produkcji cegły silikatowej (wapienno-piaskowej)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: PŚ-II.7427.13.2014.Mł z dnia 25.02.2014 r.

4. ZŁOŻE PIASKÓW KWARCYTOWYCH DO PRODUKCJI CEGŁY SILIKATOWEJ - ŻYTKOWICE 1

– kopalina: piaski kwarcowe do produkcji cegły silikatowej (wapienno-piaskowej)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RŁŚ.6528.4.2011 z dnia 03.11.2011 r.

5. ZŁOŻE PIASKÓW KWARCYTOWYCH DO PRODUKCJI CEGŁY SILIKATOWEJ - ŻYTKOWICE 2

– kopalina: piaski kwarcowe do produkcji cegły silikatowej (wapienno-piaskowej)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RŁOŚ751/4/04 z dnia 06.04.2004 r.

6. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - ŻYTKOWICE 3

– kopalina: kruszywa naturalne (piaski budowlane)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RLŚ.6528.1.2013 z dnia 26.06.2013 r.

7. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - ŻYTKOWICE 4

– kopalina: kruszywa naturalne (piaski budowlane)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RLŚ.6528.1.2014 z dnia 26.05.2014 r.]²

8. [ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - ŻYTKOWICE 5

– kopalina: kruszywa naturalne (piaski budowlane)

– miejscowość: Brzustów

– decyzja nr / znak sprawy: RLŚ.6528.1.2016

9. ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO - ANIELIN 1

– kopalina: złoża piasków

– miejscowość: Anielin

– decyzja/znak sprawy : PE-I.7427.54.2019.Mł Marszałka Województwa Mazowieckiego.]³

Wody podziemne

Układ stosunków wodnych na terenie gminy jest ściśle związany z budową geologiczną i morfologiczną terenu.

Wody gruntowe

Wyróżnić można 2 zasadnicze obszary występowania wód gruntowych:

- obszar swobodnego zwierciadła wód gruntowych występujący w obrębie tarasów akumulacyjnych, na terenie wysoczyzny zbudowanej z gruntów piaszczystych łatwo przepuszczalnych a także w dolinach rzecznych. Wody gruntowe występują na głębokości 1- 4 m. i głębiej. Głębokość do I-go poziomu wody gruntowej w gruntach łatwo przepuszczalnych zależy głównie od wyniesienia terenu nad poziom zwierciadła wód rzecznych i od odległości od rzek.

Na obszarze den dolin rzecznych, zwierciadło wód gruntowych w przewadze występuje na głębokości 0-1 m, lokalnie 0-2m. Rzeki i cieki, w okresach niskich stanów wody oddziałują na tereny do nich przyległe jako naturalny drenaż. Natomiast po roztopach i przy wysokich stanach wody, wpływają na podniesienie poziomu wód gruntowych w najbliższym sąsiedztwie.

W obrębie tarasu akumulacyjnego głębokość występowania zwierciadła wody gruntowej wynosi 2-3 m. Na obszarze wysoczyzny wody przeważnie występują głębiej niż 4 m.

- obszar wód gruntowych występujących pod ciśnieniem

Na wysoczyźnie zbudowanej z utworów trudno przepuszczalnych, poziom wód gruntowych występuje w przewadze głębiej niż 4 m. od powierzchni terenu, w piaszczystych przewarstwieniach wśród glin. Są to wody o zwierciadle napiętym. Zwierciadło wody gruntowej nie wykazuje ciągłości, miejscami może podlegać napięciom hydrostatycznym. Woda spływająca z powierzchni gruntów trudniej przepuszczalnych, wypełnia warstwy gruntu łatwoprzepuszczalne.

Ponadto zróżnicowane warunki wód gruntowych występować mogą w obrębie form wydmowych. Poziom wody gruntowej występuje wtedy w przewadze – głęboko. Jednakże w zagłębieniach międzywydmowych (deflacyjnych) występuje on na ogół płytko, okresowo nawet formy te wypełnione mogą być wodą od powierzchni.

Główne poziomy wodonośne

Główne poziomy wodonośne związane są z utworami wieku czwartorzędowego, trzeciorzędowego i kredowego.

- Czwartorzędowy poziom wodonośny to pod względem strukturalno - genetycznym fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) - Doliny Środkowej Wisły Nr 222. Wody tego poziomu związane są z piaskami, pospótkami i żwirami rzeczno-fluwioglacjalnymi.

Zbiornik występujący na terenie płn-wsch. Części gminy charakteryzuje się dużymi zasobami, wysoką wydajnością oraz dobrymi parametrami fizyczno-chemicznymi: są to wody słodkie, bezbarwne, klarowne, bez zapachu, o pH 7,0, nieagresywne.

Ujęcie wody w Garbatce Podlas zaopatrujące niemal wszystkie miejscowości gminy, czerpie wody czwartorzędowe z GZWP Dolina Środkowej Wisły. Ponadto, ujęcia tego poziomu znajdują się w zachodniej części gminy (Molendy, Garbatka Letnisko, Żytkowice). Zwierciadło wody w większości studni jest swobodne i występuje na głębokości od 0,1 m w Molendach do 7,1 m. w Garbatce Letnisko. Wydajność studni czwartorzędowych waha się od kilku m³/h do ponad 84 m³/h (Zakłady Silikatowe „Żytkowice” i Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie). Wykonana w 1996 r dokumentacja hydrologiczna dla GZWP 222, zweryfikowała dotychczasowe granice zbiornika oraz jego parametry, a ponadto wyznaczyła strefy ochronne (Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr GK/Kdn/BJ/013/6030/97 z dnia 15.12.1997)

- Trzeciorzędowy poziom wodonośny
Wody trzeciorzędowe związane są z utworami piaszczystymi miocenu i oligocenu oraz skałami wapiennymi i piaskowcowymi paleocenu (wody porowe). Warstwy wodonośne nie tworzą jednolitego poziomu, są poprzedzielane wkładkami warstw nieprzepuszczalnych. Poziom wód trzeciorzędowych nawiercono w 3 studniach w Garbatce Letnisko, w 5 studniach w Garbatce Podlas i w jednej w Żytkowicach. Wody występują na głębokościach od 14,2 m do 40 m. Studnie charakteryzują się wydajnością rzędu 30 m³/h. Wody trzeciorzędowe są wodami słodkimi, miękkimi i średnio-twardymi, lekko zabarwionymi i mętnymi na skutek wytrącania się związków żelaza.
- Kredowy poziom wodonośny

Cały obszar gminy położony jest w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) – Niecka Radomska Nr 405 wieku górnokredowego. W utworach piaskowcowych występują wody szczelinowo-porowate pod małym ciśnieniem. Nawiercono je na głębokości 111 m. w studni wykonanej dla potrzeb piekarni w Garbatce Letnisko przy ul. Skrzyńskich (dawna Targowa). Zbiornik nie posiada dokumentacji hydrogeologicznej. Wydajność jednostkowa wynosi 0,17 m³/h

Wody powierzchniowe

Rzeki

Cała gmina znajduje się w dorzeczu lewobrzeżnych dopływów rzeki Wisły. Przez środkową część gminy przepływa rzeka Brzeźniczka, której obszar źródłowy znajduje się w południowej części wsi Garbatka Podlas. Poziom wody w rzece ulega znacznym zmianom: od stanów bardzo niskich do bardzo wysokich. W okresach wysokich stanów wód zasilana jest wodami spływającymi rowami melioracyjnymi z lasu położonego na południe od Ponikwy. Płynąca prawie południkowo, tworzy niewielki przełom wśród piaszczystych i zalesionych wzgórz, na północ od linii kolejowej Radom - Dęblin. Przełomowi towarzyszą 4 zbiorniki o charakterze retencyjno - rekreacyjnym: Staw Baran, Zbiornik Górny, Zbiornik Polanka i Zbiornik Budowa. Na północ od Molend, Brzeźniczka łączy się z kilkoma lokalnymi ciekami i zmienia nazwę na Krypiankę.

Od zachodu, do Krypianki wpada niewielki potok Krępiec. Jego źródła o charakterze wywierzyskowym znajdują się w kolistym rozszerzeniu wąwozu, w pobliżu nasypu nieczynnej kolejki wąskotorowej. Dolina potoku (powyżej i w miejscu istniejącego, przewidzianego do modernizacji zbiornika) jest wąwozem wciętym na głębokość 6 - 8 m. względem otaczającego terenu. W Molendach, rzeka przepływa w pobliżu stawów rybnych zlokalizowanych na północno-zachodnim skraju wsi.

W południowo - wschodniej części gminy, przez wsie Garbatka Zbyszyn, Garbatka Długa i Bąkowiec przepływa Struga Policka (Potok Gródecki, Policzanka, Policznianka). Rzeka bierze swój początek w kompleksie leśnym „Policzna”. Na całej długości poza niewielkimi odcinkami nie jest uregulowana. Niejednokrotnie płynie głęboką doliną, czasem dolina jej rozszerza się i występują wtedy podmokłości. Rzeka posiada małe przepływy (część wody odparowuje, część ucieka w głąb przepuszczalnego podłoża), zaznacza się erozja denną i boczną (strona wschodnia zbocza doliny w rejonie Garbatki Zbyszyn). Prawie na całej długości towarzyszą jej zadrzewienia i zakrzewienia. Po połączeniu z rzeką Zwołanką i przepłynięciu przez stawy w Bąkowcu, Struga Policka wpada do Kanału Gniewoszowsko - Kozienickiego (uregulowanej i zmeliorowanej rzeki Łachy).

Zbiorniki wodne

Pod wodami stojącymi, płynącymi i rowami melioracyjnymi znajduje się 268 ha. Na terenie gminy występuje 11 zbiorników retencyjnych o różnym przeznaczeniu (przeciwpożarowe, gospodarcze, hodowlane, rekreacyjne). Do największych należą 2 zbiorniki:

- w Bąkowcu na rzece Zwołance i Strudze Polickiej o pow. 157 ha (potencjalnie)
- w Molendach na Krypiance o pow. 2,82 ha (pojemność 28 tys. m³).

Tereny zalewowe

Dolina Wisły, jej taras zalewowy i akumulacyjny wkraczający od wschodu na teren gminy są zagrożone „wodą stuletnią” (wg opracowania Biura Studiów i Projektów Gospodarki Wodnej i Rolnictwa „BIPROMEL”, Warszawa 1994 r.)

Wg informacji Wojewódzkiego Komitetu Przeciwpowodziowego, potencjalne zagrożenie powodziowe (stopień zagrożenia- stan mogący zagrozić bezpieczeństwu) dotyczy następujących rzek:

- Struga Policka na kilometrażu rzeki 4+000 w Bąkowcu (oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w obrębie stawów rybnych)
- Brzeźniczka na kilometrażu 17+500 i 18+100 w Garbatce Letnisko (piętrzenie powyżej 2 m, stan techniczny piętrzenia zły)

Sieć hydrograficzna terenu gminy jest uboga. Przepływające rzeki są niewielkie, ich przepływy - małe. Wyraźnie zaznaczają się zjawiska erozji bocznej i dennej. Ta ostatnia jest wynikiem „uciekania” wody w głąb przepuszczalnego podłoża na skutek obniżania się poziomu wód podziemnych. Rzeki są nieuregulowane, tworzą malownicze przełomy, ich dolinom towarzyszą zadrzewienia, powierzchnie leśne. Istniejące na nich kiedyś małe zbiorniki wodne wymagają modernizacji a nawet odbudowy.

Klimat

Gmina położona jest w radomskiej dzielnicy klimatycznej (Gumiński 1948r.). Indywidualność tej dzielnicy zaznacza się w warunkach termicznych: jest to obszar wyraźnie cieplejszy w stosunku do terenów położonych na północ i na wschód. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,6 stopni C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec +17,5 stopni C, najzimniejszym – luty: -3,5 stopnia C. Notuje się poniżej 50 dni mroźnych rocznie, 115- 117 dni z przymrozkami. Średnia roczna suma opadów wynosi 550 - 650 mm., czas trwania pokrywy śnieżnej - do 60 dni. Okres wegetacyjny o średniej dobowej temperaturze powyżej 5 stopni C trwa 210- 220 dni. Dni bezwietrznych jest 52, z opadami powyżej 0,1mm - 149,8, większość stanowią wiatry zachodnie.

Znaczne powierzchnie leśne wywierają wyraźny wpływ na warunki klimatyczne. Na terenach leśnych, przebieg roczny temperatury i wilgotności jest bardziej wyrównany niż na otwartej przestrzeni. W ciągu dnia latem, w gęstym zadrzewieniu występują inwersje, co powoduje odczuwanie przyjemnego chłodu. W nocy natomiast panuje izotermia.

Dla lasów charakterystyczna jest podwyższona wilgotność powietrza oraz stosunkowo wyrównany przebieg roczny i dobowy. W efekcie, różnice między wilgotnością względną lasu a otwartą przestrzenią najmniejsze są w godzinach rannych, po wschodzie słońca zaczynają rosnąć i osiągają maksimum około godz. 14- tej.

Tereny leśne powodują znaczne osłabienie prędkości wiatru, charakteryzują się dużą ilością cisz. Ponad lasem, wykazują znaczną turbulencję sięgającą wysokości 200- 300 m. Może ona przy niskim poziomie kondensacji (jesienią) spowodować opady nad lasem, nie występujące w tym czasie na terenach bezleśnych.

Drzewostan leśny wydziela fitoncydy, olejki eteryczne o właściwościach bakteriobójczych. Intensywność ich działania zależy od wilgotności powietrza, temperatury, gatunku drzewostanu.

Generalnie, zwarte kompleksy leśne, korzystnie wpływają na warunki klimatyczne i bioklimatyczne sąsiadujących terenów. Stanowią istotny walor dla rozwoju turystyki pieszej, rekreacji pobytowej i lecznictwa klimatycznego.

Lasy

Struktura własności

Najpowszechniejszym ekosystemem na terenie gminy Garbatka Letnisko są lasy. Rozległe i jednolite połacie leśne stanowiące zarazem dobrze zachowaną część Puszczy Kozienickiej pokrywają północną część gminy, przechodząc w części zachodniej bardziej rozrzedzonym zalesieniem w zwarty kompleks znajdujący się pomiędzy Brzustowem a Policzna; ponadto niewielkie powierzchnie leśne rozproszone są w okolicy Garbatki Zbyszyn.

Wg. „wykazu gruntów” sporządzonego przez Urząd Gminy, na koniec 1997 r. powierzchnia ich w poszczególnych sołectwach wyglądała następująco:

lp	sołectwo	Powierzchnia lasów w ha	
		ogółem	prywatne*
1	Garbatka Letnisko	1476,7	52,5
2	Garbatka Podlas	2,5	2,7
3	Anielin	261,8	236,5
4	Bąkowiec	230,0	79,5
5	Bogucin	463,2	232,0
6	Brzustów	980,4	189,5
7	Garbatka Długa	21,7	21,2
8	Garbatka Zbyszyn	27,3	22,3
9	Garbatka Dziewiątka	1,2	1,9
10	Molendy	25,9	15,8
11	Ponikwa	137,6	137,0
	razem	3629,0	990,9

*stan na 31.12.1995 r. wg. Uproszczonych planów urządzania lasów nie stanowiących własności państwa. Lesistość gminy wynosi ok. 49%

Lasy prywatne

Lasy niepaństwowe na terenie gminy Garbatka Letnisko stanowią drobne rozproszone powierzchnie występujące we wszystkich sołectwach. Największe powierzchnie, ponad 100 ha. Zlokalizowane są w sołectwach: Anielin, Brzustów, Ponikwa. W lasach nie występuje zagrożenie dla zdrowotnego stanu drzewostanów. Nie ma także szkód spowodowanych przez szkodniki owadzie, pasożytnicze grzyby oraz czynniki przyrody nieożywionej.

Udział lasów prywatnych w powierzchni gminy wynosi 20%. Wg. „uproszczonych planów urządzania lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa a należących do indywidualnych właścicieli, dla poszczególnych wsi”, charakterystyka lasów prywatnych wyglądała następująco (31.12.1995 r.).

Lp	Sołectwo	Pow. w ha	Typy siedliskowe lasu – pow. w ha								Rodzaj drzewostanu – pow. w ha							
			BS	Bśw	BMśw	BMw	LMśw	LMw	LW	OL	So	Św	Db	Brz	Ol	Ak	Os	Lp
1	Bąkowiec	79,48		24,33	8,35	0,37				46,43	30,35			2,81	46,32			
2	Molendy	15,85		0,29	1,43	2,22	8,89	0,09	2,19	0,74	8,92	0,78	0,26	1,40	4,49			
3	Garbatka Zbyszyn	22,27		20,10						2,17	14,07			1,79	6,41			
4	Garbatka Podlas	2,73			2,73						1,94			0,79				
5	Garbatka Letnisko	52,49			14,71	1,49	24,88			11,41	40,51		0,57		11,41			
6	Garbatka Dziewiątka	1,88			1,88						1,55			0,33				
7	Garbatka Długa	21,18	0,28	3,00	17,90						16,59			4,37		0,22		
8	Brzustów	189,51	64,09	124,85	0,36	0,21					180,06			8,37		0,87	0,21	
9	Anielin	236,53	18,22	155,39	44,11	18,81					217,74			18,53		0,26		
10	Ponikwa	136,97	5,96	125,17	5,84						123,89			12,60			0,16	0,32
11	Bogucin	232,01	46,33	160,00	20,63	5,05					192,00		0,12	38,56		1,33		
razem		990,90	134,88	613,13	117,94	28,15	33,77	0,09	2,19	60,75	827,62	0,78	0,95	89,55	68,63	2,68	0,37	0,32

Dolesienia

Potrzeba połączenia drobnych rozproszonych powierzchni o nieregularnej linii brzegowej, prywatna własność gruntów, znaczne powierzchnie o małej przydatności rolniczej i nieużytków, rozwinięta i rozwijająca się funkcja rekreacyjna gminy, to powody do zwiększania powierzchni lasów głównie prywatnych. Opracowana granica polno - leśna w 1994 r. przewidywała zalesienie 493,15 ha.

Grunty do zalesienia w ha				
Lp	Sołectwo	Ogółem	w I kolejności	Czasowe użytków. Rolnicze
1	Anielin	44,76	37,12	7,64
2	Bakowiec	75,64	30,22	45,42
3	Bogucin	176,58	106,80	69,78
4	Brzustów	104,78	55,85	48,93
5	Garbatka Długa	42,93	42,93	-
6	Molendy	25,84	22,67	3,17
7	Ponikwa	22,62	22,62	-
		493,15	318,21	174,94

Różnorodność biologiczna Puszczy Kozienickiej

Roślinność

Typy siedliskowe lasu

Puszcza Kozienicka znajduje się w VI Krainie Małopolskiej, dzielnicy Radomsko - Iłżeckiej (regionalizacja przyrodniczo - leśna – wg. Mroczkiewicza). Różnorodność warunków przyrodniczych wpłynęła na zróżnicowanie siedlisk leśnych, występują wszystkie rodzaje siedlisk: od wilgotnych po suche, od lasowych po borowe. Największy udział mają:

bór suchy	2,9%	Bs
bór świeży	21,3%	Bśw
bór wilgotny	2,2%	Bw
bór bagienny	0,1%	Bbg
bór mieszany świeży	31,8%	BMśw
bór mieszany wilgotny	3,1%	BMw
las mieszany	26,0%	LM
las świeży	7,5%	Lśw
las wilgotny	0,5%	Lw
ols jesionowy	0,3%	Olj
ols	4,2%	Ol

W borze mieszanym świeżym przeważają drzewostany wielogatunkowe, często wielopiętrowe. Gatunkiem panującym jest sosna, a współ-panującymi dąb i jodła. W roli gatunków domieszkowych występuje: buk, brzoza, świerk, lipa, grab, rzadziej osika i klon. Dolne piętro tworzą: dąb, jodła, świerk, buk i pojedynczo grab. Podszyt na ogół jest dość dobrze rozwinięty, złożony z: jarzębiny, tarniny, trzmieliny oraz podszytowych form dębu, grabu, buka i jodły.

W lesie mieszanym, wielopiętrowe i wielogatunkowe drzewostany tworzą: dąb, jodła i sosna - jako gatunki panujące i współpanujące. W roli gatunków domieszkowych występują:

modrzew, brzoza, świerk, osika, lipa i klon. Drugie piętro wykształca się w zależności od składu gatunkowego górnego piętra drzewostanu: jest ono zazwyczaj bogate, zanika jednak w drzewostanach z przewagą jodły, złożone jest najczęściej z grabu, jodły, dębu, rzadziej świerka i lipy. Podszyt jest na ogół dość bogaty, z wyjątkiem drzewostanów cienistych. W podszycie występują: jarzębina, leszczyna, bez, trzmielina, kruszyna, grab oraz gatunki dzikich drzew owocowych. W wilgotnym wariantcie lasu mieszanego (las wilgotny) rolę gatunków panujących i współpanujących obejmują: jodła, dąb i świerk. W podszycie przeważa kruszyna, miejscami pojawia się czeremcha i krzewiaste formy gatunków z wyższych pięter drzewostanu.

W lesie świeżym przeważają drzewostany wielopiętrowe i wielogatunkowe. Gatunkami panującymi są: dąb, jodła, i sosna. Domieszkę stanowią: modrzew, lipa, klon, jawor, brzoza, świerk, grab. Dolne piętro, zależnie od składu gatunkowego i zwartości drzewostanu, składa się z: grabu, jodły, dębu, buka, rzadziej świerka i lipy. Podszyt o różnym stopniu rozwoju w zależności od warunków świetlnych tworzą: grab, leszczyna, jarzębina, wiciokrzew, trzmielina, kruszyna, bez, głóg i inne.

W borze mieszanym wilgotnym, drzewostany wielopiętrowe i wielogatunkowe tworzy sosna z udziałem dębu, świerka i jodły oraz znaczną domieszką brzozy, niekiedy osiki i olszy. W obfitym dolnym piętrze występują: świerk, jodła, dąb, rzadziej grab i olsza. Podszyt złożony jest z: kruszyny, jarzębiny, wierzb krzewiastych oraz podszytowych form świerka, jodły, rzadziej dębu i grabu.

W borze świeżym panuje sosna z domieszką brzozy i niekiedy modrzewia. W drugim piętrze pojawia się jodła i dąb. Podszyt nieliczny złożony z jałowca, jarzębiny, kruszyny oraz podszytowych form dębu, świerka, grabu.

W borze wilgotnym panuje sosna ze znaczną domieszką brzozy i miejscami świerka. W II piętrze występuje niekiedy świerk, pojedynczo pojawia się dąb i jodła. Podszyt tworzą: kruszyna, jałowiec, jarzębina, wierzba krzewiasta.

W borze bagiennym występują niskiej bonitacji drzewostany sosnowe z domieszką brzozy. W podszycie spotkać można: kruszynę i wierzbę krzewiastą.

W borze suchym panuje sosna tworząca drzewostany jednogatunkowe i jednopiętrowe, sporadycznie z domieszką brzozy. W podszycie występują nielicznie: jałowiec oraz skąłowaciata forma podszytu dębu.

W olsach panuje olsza, lokalnie z domieszką jesionu, wierzby i świerka.

Skład gatunkowy

Dominującym gatunkiem Puszczy Kozienickiej jest sosna porastająca 84% powierzchni. Poza tym występują takie gatunki jak: jodła - 4%, dąb - 6%, olsza - 5%, świerk - 1%. Tworzą one drzewostany sosnowe, jodłowo- dębowe i olszynowe.

Zasobność siedlisk nie jest w pełni wykorzystywana. Na żyznych siedliskach wprowadzono monokultury sosnowe. Obecne zagospodarowanie drzewostanów ma m.in. na celu ich przebudowę oraz zmianę składu gatunkowego upraw leśnych.

Na terenie Puszczy stwierdzono występowanie 35 gatunków drzew, 33 gatunków krzewów i 25 gatunków krzewinek.

Przez teren Puszczy przebiegają granice zasięgu wielu gatunków drzew: płu- wsch granica buka, jodły, jawora, modrzewia polskiego i cisa oraz północna granica południowego zasięgu świerka. Gatunki te wraz z pozostałymi gatunkami Puszczy tworzą drzewostany mieszane na niezmiennych siedliskach leśnych z bogatą roślinnością zielną, ciekawym ukształtowaniem

powierzchni i różnorodnym krajobrazem. Najlepiej zachowane, najcenniejsze drzewostany objęte zostały ochroną rezerwatową.

W działalności gospodarczej zaznacza się dążenie do wzbogacenia składu gatunkowego drzewostanów przy wykorzystaniu miejscowych ekotypów oraz wprowadzaniu gatunków, których zasięg występowania obejmuje Puszczę. Skład gatunkowy i struktura przestrzenna drzewostanów są dobierane zgodnie z warunkami siedliskowymi, w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej i zwiększenia odporności lasu na czynniki biologiczne.

Flora roślin naczyniowych Puszczy Kozienickiej została poznana przy okazji opracowywania dokumentacji proj. rezerwatów przyrody, planów urządzania rezerwatów oraz operatów glebowo - siedliskowych. Brak jest informacji na temat roślin naczyniowych innych ekosystemów. W rezerwacie „Krępiec” zanotowano 77 gatunków roślin naczyniowych spośród 568 gatunków występujących na terenie Puszczy Kozienickiej.

Z przeprowadzonej wstępnej klasyfikacji częstości występowania wynika, że w lasach istnieją: 252 gat. sporadyczne, 182- rzadkie, 111 - częstych i 23 - pospolite. Pod względem stopnia zagrożenia, stwierdzono 3 gatunki wymierające, 6 gatunków zagrożonych wyginięciem.

Gatunków chronionych rośnie w Puszczy 40, z tego 29 podlega ochronie ścisłej i 11- częściowej. Gatunków wpisanych do „Czerwonej księgi roślin polskich” zanotowano 14. Pod względem ilościowym najliczniejszym rodzajem są turzyce, których w Puszczy stwierdzono 33 gatunki.

Z gatunków chronionych spotyka się większość roślin rosnących w warunkach nizinnych kraju. Należą do nich: wawrzynek wilczełyko, bluszcz pospolity, widłak wroniec, widłak jodłowy, widłak goździsty, widłak spłaszczony, widłak cyprysowy, pełnik europejski, orlik pospolity, sasanka otwarta, sasanka łąkowa, rosziczka okrągłolistna, lilia złotogłów, śnieżyczka przebiśnieg, podkolan biały, kruszczyk rdzawoczerwony, buławnik czerwony, listera jajowata, gnieźnik leśny, tajęża jednostronna, zimoziół północny.

Rośliny częściowo chronione to: płucnica islandzka, granicznik płucnik, brodaczek, paprotka zwyczajna, pierwiosnka lekarska, mącznica lekarska.

Gatunkami rzadkimi nieobjętymi ochroną są: czosnek skalny, czosnek niedźwiedzi, przetacznik górski, lędźwion wschodniokarpacki, kokorycz pusta, okrzyn średniolistny, gorysz siny i inne.

Mchy. Na terenach leśnych zanotowano 94 gatunki mchów należące do 46 rodzajów. Jest to jedynie 15% gatunków krajowej bioflory. Wśród nich: 67 gat. to występujące sporadycznie, 13- gat. rzadkie.

Porosty, to swoista grupa organizmów powstałych jako wynik symbiozy glonu i grzyba. Uważane są za czułe bioindykatory wskazujące na stan środowiska przyrodniczego; im głębsze są przeobrażenia w ekosystemach, tym bardziej ubożeje flora porostów. Stwierdzono występowanie 76 rodzajów porostów (204 gatunki), co stanowi ok. 12% flory Polski. Wyróżnia się porosty nadrzewne (epifity), murszejącego drewna (epiksylity), naziemne (epigeity), i naskalne (epility). W rejonie Bogucina występuje epifit Koerber rosnący na drzewach poza zbiorowiskiem leśnym, będący porostem wymierającym w kraju. Bardzo powszechnie wzdłuż torów kolejowych w rejonie Garbatki Letnisko i Żytkowic występują stalowoszare kobierce porostów naziemnych charakterystyczne dla stanowisk suchych, nasłonecznionych i muraw napiaskowych.

Fauna

Świat zwierzęcy Puszczy Kozienickiej i terenów do niej przyległych jest bogaty, różnorodny i cenny.

Ptaki. Stwierdzono występowanie tu: bociana czarnego, orlika krzykliwego, brodziec samotnego, zimorodka, jarząbka, żurawia, cietrzewia - rzadkich gatunków.

Ptaki są świetnymi bioindykatorami środowiska. Reagują na wszelkie zmiany zachodzące w poszczególnych biotopach i mogą być wykorzystywane do oceny ich przekształceń. Wiele ptaków reaguje na zachodzące zmiany przez wycofanie się z danego terenu. Szczególnie dotyczy to gatunków związanych ze środowiskami wodno - błotnymi i wilgotnymi. W ostatnich 100 latach z obszaru Puszczy ubyło przynajmniej 11 gatunków ptaków: 8 gatunków wycofało się całkowicie z tego obszaru, a pozostałe przestały się lęgnać. Aż 6 z nich (łaczak, rybitwa białowąsa, batalion, cietrzew, głuszec, orlik grubodzioby), to gatunki silnie związane ze środowiskiem wodno - błotnym i wilgotnym.

W ostatnim 20 - leciu na obszarze Puszczy Kozienickiej awifauna wzbogaciła się o 3 nowe gatunki: klaskawkę, wąsatkę i gęś gęgawę.

Obecnie zaobserwowano 248 gatunków ptaków, z czego 158 lęgowych (w gm. Garbatka Letnisko 153 gat. lęgowe i 33 gat. nielegowe). Do „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt” wpisano 35 gatunków ptaków występujących w Puszczy (10 gat. wymierających, 14 gat. narażonych na wyginięcie, 9 gat. rzadkich, oraz 2 gat. wydobyte z zagrożenia). Wśród gatunków lęgowych stwierdzonych na terenie gminy, 143 gat. należą do chronionych. Wśród gatunków nielegowych - 30 gat. objętych jest ochroną.

Spośród ssaków występujących na obszarze Puszczy spotkać można 58 gat. stale bytujących (łoś, jeleń, bóbr, dzik, sarna itd.), oraz 1 gat. (wilk) sporadycznie zachodzący na teren lasu. W tym jest 28 gatunków objętych ochroną gatunkową (bez wilka i niedźwiedzia) oraz 9 gatunków wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi.

Wśród 34 gat. ssaków stwierdzonych na obszarze gminy 15 gat. jest chronionych. Na szczególną uwagę zasługuje bogactwo nietoperzy. Obszar Puszczy można w tym wypadku określić jako bardzo cenny, porównywalny z Puszcza Białowieską. Stwierdzono występowanie 16 gat. nietoperzy, z których 14 rozmnaża się na tym terenie.

Płazy na terenie Puszczy posiadają dogodne warunki do życia i rozrodu. Stwierdzono występowanie 13 (grzebiuszka ziemna, traszka grzebieniasta, zwyczajna, kumak nizinny, ropucha szara, zielona, paskówka, rzekotka drzewna itd.) gatunków chronionych (wszystkie występują w gminie Garbatka Letnisko) spośród 18 gatunków występujących w Polsce.

Gady (padalec zwyczajny, jaszczurka zwinka, żyworodna, zaskroniec zwyczajny, żmija zygzakowata) należące do gatunków chronionych spotyka się w gminie Garbatka. Spośród 9 gatunków chronionych występujących w Polsce, 5 gat. notuje się na obszarze Puszczy i gminy.

Zadrzewienia

„ Wykaz gruntów - 1.01.1998” opracowany przez Urząd Gminy w Garbatce Letnisko podaje powierzchnię około 32 ha. Stanowiącą grunty zadrzewione i zalesione. Najwięcej zadrzewień znajduje się na terenie Bąkowca - ponad 17 ha, i Garbatce Letnisko - około 4,5 ha. W pozostałych sołectwach wielkości te oscylują wokół 1 ha. Najczęściej występującymi formami są zadrzewienia przyzagrodowe znajdujące się we wszystkich miejscowościach. W Garbatce Letnisko w składzie zadrzewień przeważają gatunki leśne: sosna, dąb szypułkowy liczące około 60- 100 lat oraz gatunki ogrodowe tj.: jabłonie, grusza, bzy lilaki, sosna wejmutka.

W sołectwie Molendy, przy zagrodach występują zadrzewienia kępowe, wzdłuż dróg i rzek- zadrzewienia rządowe. Skład gatunkowy tych zadrzewień, to: lipy, topole, kasztanowce, jesiony, jabłonie, grusze i jarzębina. Zadrzewienia są dobrze pielęgnowane.

Na terenie sołectwa Bogucin, zadrzewienia przyzagrodowe mają formę kępową. W składzie gatunkowym występują: topole, klony, jabłonie, grusze i lipy. Stanowią uzupełnienie lasów otaczających wieś.

Zadrzewienia towarzyszące dolinom rzecznych. Po obu stronach Strugi Polickiej występują zadrzewienia w formie drzew i krzewów. Rzeka Brzeźniczka, część swojego biegu odbywa przez tereny leśne, ale płynąc przez agrocenozy i tereny zabudowane, dzięki zadrzewieniom obustronnym wzmacnia swoją rolę w systemie przyrodniczym gminy.

Zadrzewienia przydrożne towarzyszą ważniejszym ulicom, drogom i granicom wsi; między innymi dotyczy to takich dróg jak: Garbatka Podlas – Garbatka Nowa, Garbatka Nowa – Gródek Nowy, Garbatka Podlas – Garbatka Dziewiątka – Bąkowiec, Garbatka Dziewiątka – Garbatka Zbyszyn.

Zieleń urządzona na terenie miejscowości gminnej: 3 parki leśne, zieleń osiedlowa, zieleń izolacyjna wysoka w pasie kolejowym, zieleń cmentarna.

Zadrzewień na terenie gminy jest stosunkowo mało. Zadrzewienia przyzagrodowe wymagają pielęgnacji i uzupełnień szczególnie w gatunki rodzime i ozdobne. Uzupełnień wymagają zadrzewienia wzdłuż Strugi Polickiej, wzdłuż ważniejszych dróg, na lokalnych działach wodnych, gdzie pełnić będą rolę zadrzewień śródpolnych. Niewystarczająca jest zieleń izolacyjna wzdłuż dużego emitora hałasu, jakim jest kolej.

3.4.2. Ochrona prawna zasobów środowiska przyrodniczego

Najważniejsze akty ustawowe z zakresu ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:

- ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska
- prawo geologiczne i górnicze
- prawo wodne
- ustawa o lasach
- ustawa o ochronie przyrody
- ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Surowce mineralne

Złożami udokumentowanymi na terenie gminy są:

- „Żytkowice” – piaski kwarcowe o zasobach ok. 770 tys. m³
- (31.12.1996 r.), eksploatacja prowadzona na skalę przemysłową. Powierzchnia obszaru górniczego wynosi 92 ha. Surowiec spełnia kryteria do produkcji cegły wapienno - piaskowej
- „Bogucin” – piaski budowlane o zasobach ok. 950 tys. t., eksploatowane do celów przemysłowych (ok. 7 tys. t rocznie). Powierzchnia obszaru górniczego wynosi ok. 7,3 ha, udokumentowanego złoża - 8,6 ha. Surowiec wykorzystywany jest do wyrobu płyt prefabrykowanych.
- „Bąkowiec - Czarnolas A”- torfy o zasobach pozabilansowych ok. 477 tys. m³ (przydatny do celów rolniczych). Surowiec stanowią torfy trzcinowo - drzewne i

drzewne o niewielkiej miąższości: 0,64- 1,22 m popielność: 10,5 - 33,9, stopień rozkładu dość wysoki 38,0 - 50,0.

- „Bąkowiec - Czarnolas B” o zasobach pozabilansowych ok. 302 tys. m³ (zastosowanie jako opał). Miąższość, popielność i stopień rozkładu-jak w złożu „A”.

Powierzchnie obu złóż- 1500 ha.

Udokumentowane złoża kruszywa, w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców.

[Na obszarach objętych zmianą studium nr 5 znajdują się następujące udokumentowane złoża:

- *w miejscowości Brzustów: w postaci piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej - fragment złoża Żytowice (obszar I pole A i B) oraz Żytkowice 3, Żytkowice 4 i Żytkowice 5 (złoże zalegające na złożu Żytkowice).*
- *w miejscowości Anielin: w postaci złoża piasków*

Aktualnie koncesję na wydobycie objęte są złoża:

- *obszar górniczy Żytkowice 3 - nr rejestrowy 10-7/11/1101, część działki nr ewid. 248/30, powierzchnia 19 094 m², zasięg tożsamy z terenem górniczym;*
- *obszar górniczy Żytkowice 4 - nr rejestrowy 10-7/11/1122, działka nr ewid. 248/31, powierzchnia 19 900 m², zasięg tożsamy z terenem górniczym,*
- *obszar górniczy Żytkowice 5 - nr rejestrowy 10-7/12/1251, część działki nr ewid. 248/30, powierzchnia 19 956 m², zasięg tożsamy z terenem górniczym]³*

Ochrona zasobów wód podziemnych

Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły” posiada opracowaną i zatwierdzoną dokumentację hydrogeologiczną z wyznaczonymi strefami ochronnymi (Decyzja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr GK/Kdh/013/6030/97 z dn. 15.12.97 r.)

Strefy ochrony szczególnej GZWP

„A2” - obszar występujący w północno - wschodniej części gminy (ok. 1/5 powierzchni gminy) leżący w obrębie GZWP 222. Jest to teren o przewodnictwie utworów czwartorzędowych: wysokim i dużym, gdzie występuje bezpośredni kontakt z wodami trzeciorzędowymi, obszar silnie zagrożony zanieczyszczeniami z powierzchni terenu (czas przesączania wody 0 - 5 lat), cenność obszaru: duża i średnia. Naturalność wody dobra, miejscami niska. Możliwość budowy ujęć komunalnych i ujęć dla pojedynczych odbiorców.

Zakazy

- lokalizacji inwestycji, które są szczególnie szkodliwe dla środowiska i mogą zanieczyścić wody podziemne ze względu na wytwarzane ścieki, emitowane pyły i gazy oraz składowane odpady, wymienionych w Rozporządzeniu MOŚZNiL z dn. 13.05.95 w sprawie określania rodzajów inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz ocen oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 52 poz. 285)
- lokalizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska wód podziemnych, wymienionych w cytowanym rozporządzeniu, w przypadku lokalizacji małych obiektów (nie dotyczy to wylewisk i wysypisk przemysłowych) o zezwoleniu na lokalizację decydować będą organy administracji państwowej w oparciu o

obligatoryjną ocenę oddziaływania na środowisko poprzedzoną wykonanym projektem inwestycji zawierającej proponowane urządzenia zabezpieczające ochronę środowiska

- wprowadzania ścieków do ziemi
- wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych nie spełniających rozporządzenia MOŚZNiL z dn. 5.1.1.91 (Dz. U. nr 16 poz. 503)
- rolniczego wykorzystania ścieków
- lokalizacji bezściłkowych ferm chowu zwierząt
- lokalizacji zabudowy przemysłowej i zwartej mieszkaniowej
- lokalizacji mogiłników środków ochrony roślin

Nakazy

- objęcie kanalizacją wszystkich zwodociągowanych wsi, które dotychczas takiej kanalizacji nie posiadają
- przy budowie nowych wodociągów wiejskich nakaz wykonania kanalizacji i jeżeli jest to konieczne lokalną oczyszczalnię
- natychmiastowa rekultywacja stwierdzonych zanieczyszczeń gruntu i likwidacja zanieczyszczeń antropogenicznych wód podziemnych
- wytyczenie tras przewozu środków szczególnie niebezpiecznych dla jakości wód podziemnych
- ograniczenie rozbudowy dróg kołowych o dużym natężeniu ruchu – ustalenie ograniczeń w nawożeniu i stosowaniu SOR na wskazanych obszarach (szczegółowe zasady nawożenia należy przeprowadzić wykorzystując mapy glebowo - rolnicze)
- utworzenie lub kontynuacja lokalnego monitoringu wokół wybranych obiektów. Zasięg i zasady funkcjonowania poszczególnych sieci monitoringu powinny być dostosowane indywidualnie

Zalecenia

- poprawa klasy czystości wód powierzchniowych w ciekach – poprawa gospodarki wodno - ściekowej na obszarach zabudowy wiejskiej nieskanalizowanej poprzez kontrolowanie sposobu gromadzenia i wykorzystania ścieków, oraz stanu sanitarnego studni gospodarczych

„A3”- obszar występujący poza granicami GZWP 222 obejmujący środkową część gminy z sołectwami: Garbatka Podlas, Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyczyn, Garbatka Długa, Molendy, Bogucin. Są to tereny słabo izolowane, o średnich i dużych przewodnościach. Charakterystyczna jest niska naturalna jakość wód, średnia cenność obszaru. Możliwość budowy ujęć komunalnych i ujęć dla pojedynczych odbiorców ograniczona występowaniem wody niskiej jakości i nie najwyższej zasobności zbiornika.

Zakazy

- lokalizacji inwestycji, które są szczególnie szkodliwe dla środowiska i mogą zanieczyścić wody podziemne ze względu na wytwarzane ścieki, emitowane pyły i gazy oraz składowane odpady, wymienianych w Rozporządzeniu MOŚZNiL z dn. 13.05.95 w sprawie określenia rodzajów inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz ocen oddziaływania na środowisko (Dz. U. nr 52 poz. 285)

- lokalizacji inwestycji mogących pogorszyć stan środowiska wód podziemnych, wymienionych w cytowanym rozporządzeniu, w przypadku lokalizacji małych obiektów (nie dotyczy to wylewisk) o zezwoleniu na lokalizację decydować będą organy administracji państwowej w oparciu o obowiązkową ocenę oddziaływania na środowisko poprzedzone wykonaniem projektem badań środowiska
- wprowadzenia ścieków do ziemi
- wprowadzenia ścieków do wód powierzchniowych nie spełniających Rozporządzenia MOŚZNiL z dn. 5.1.1.91 (Dz. U. nr 116 poz. 503)
- rolniczego wykorzystania ścieków
- lokalizacji bezściłkowych ferm chowu zwierząt
- lokalizacji zabudowy przemysłowej i zwartej mieszkaniowej bez uregulowania gospodarki ściekowej
- lokalizacji mogiłników środków ochrony roślin

Nakazy

- objęcie kanalizacją wszystkich zwodociągowanych wsi, które dotychczas takiej kanalizacji nie posiadają
- przy budowie nowych wodociągów wiejskich nakazuje się wykonanie kanalizacji i jeśli to konieczne lokalnych oczyszczalni
- natychmiastowa rekultywacja stwierdzonych zanieczyszczeń gruntu i likwidacja zanieczyszczeń antropogenicznych wód podziemnych
- ustalenie ograniczeń w nawożeniu i stosowaniu SOR na wskazanych obszarach (szczegółowe zasady należy przeprowadzić zgodnie z metodą wykorzystującą mapy glebowo - rolnicze)
- utworzenie lub kontynuacja lokalnego monitoringu wokół wybranych obiektów. Zasięg i zasady funkcjonowania poszczególnych sieci monitoringu powinny być dostosowane indywidualnie

Zalecenia

- wytyczenie tras przewozu środków szczególnie niebezpiecznych dla jakości wód podziemnych
- poprawa gospodarki wodno-ściekowej na obszarach zabudowy wiejskiej nieskanalizowanej poprzez kontrolowanie sposobu gromadzenia i wykorzystania ścieków, oraz stanu sanitarnego studni gospodarczych

„C” obszar zabudowy mieszkaniowej miejscowości gminnej w dużym stopniu leżącej na terenach zalesionych. Obszar silnie zagrożony zanieczyszczeniami (czas przesączania 0 - 5 lat), wysokie przewodnictwo, jakość wody na ogół dobra, cenność obszaru średnia.

Niewskazana budowa nowych ujęć z powodu utrudnionych działań ochronnych. Możliwość skutecznych działań ochronnych dla istniejących ujęć wodociągowych w ramach wyznaczonych stref ochronnych z koniecznością ograniczenia eksploatacji innych użytkowników wód podziemnych.

Zakazy

- lokalizacji inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na obszary ochronne A2, A3
- wprowadzania ścieków do ziemi

- wprowadzania ścieków do wód powierzchniowych nie spełniających Rozporządzenia MOŚNiL z dn. 5.11.91 (Dz. U. nr 116 poz. 503)

Nakazy

- objęcie bezwzględnie kanalizacji obszarów zabudowanych, które dotychczas takiej kanalizacji nie posiadają
- objęcie wodociągiem obszarów zabudowanych z równoczesnym ograniczeniem indywidualnego korzystania z wody podziemnej
- natychmiastowa rekultywacja stwierdzonych zanieczyszczeń gruntu i likwidacja zanieczyszczeń antropogenicznych wód podziemnych
- utworzenie lub kontynuacja lokalnego monitoringu wokół wybranych obiektów. Zasięg i zasady funkcjonowania poszczególnych sieci monitoringu powinny być dostosowane indywidualnie

OCHRONA KOZIENICKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

Obszar leśny o dobrej jakości wody, naturalne zagrożenie wód podziemnych - różne, cenność obszaru - różna. Zalecenia ochronne parku, zasady gospodarowania i zakazy stanowią uzupełnienie wyznaczonych stref ochronnych zbiornika (A2, A3, C).

Dla terenu całej strefy ochrony GZWP nr 222 proponuje się następujące nakazy i zalecenia:

Nakazy

- prowadzenie monitoringu jakości wód podziemnych GZWP
- oznakowanie terenu wyznaczonego zbiornika nr 222 oraz jego strefy ochronnej poprzez umieszczenie tablic informacyjnych na przecięciu poszczególnych granic z ważniejszymi drogami międzynarodowymi, wojewódzkimi, krajowymi
- wykonanie OOS dla wszystkich obiektów uciążliwych (załączniki nr 9, 10, 11 dokumentacji hydrologicznej)
- okresowa kontrola szkodliwości obiektów wymienionych w zestawieniu obiektów uciążliwych załączniki nr 9, 10, 11 dokumentacji hydrologicznej.

Zalecenia

- przeprowadzenie weryfikacji zatwierdzonych zasobów eksploatacyjnych ujęć wód podziemnych na obszarze zbiornika ze względu na zbyt wysoką wartość w stosunku do zasobów dyspozycyjnych

Cele ochrony GZWP nr 222

- zapobieżenie procesowi zanieczyszczenia wód podziemnych,
- zachowanie naturalnej jakości wód w przyszłości,
- racjonalna gospodarka wodami podziemnymi w ramach istniejących zasobów odnawialnych i dyspozycyjnych.

Gminne ujęcie wody w Garbatce Podlas

strefy ochrony bezpośredniej (decyzja Wojewody Radomskiego Nr OSKP.IH – W - 6210/13/97 z dn. 30. 05. 97 r.) - dla 2 studni ujęcia gminnego w ramach ogrodzonej działki obowiązują zasady:

- zapewnienie odprowadzenia wód opadowych w taki sposób, ażeby nie mogły przedostawać się do studni

- zapewnienie szczelnego odprowadzania ścieków z urządzeń sanitarnych- poza granicę obszaru ochronnego
- zagospodarowanie terenu zielenią
- teren ochrony pośredniej zewnętrznej (decyzja Wojewody Radomskiego Nr OSKP.III-W- 7622/1/97 z dn. 1998.01.21) - obszar zasilania ujęcia.

Zakazy

- wprowadzania ścieków do gruntu i wód powierzchniowych
- rolniczego wykorzystywania ścieków
- przechowywania i składowania substancji toksycznych i promieniotwórczych
- wydobywania kopalin
- wykonywania prac mogących zmniejszyć izolujący charakter nadkładu warstwy wodonośnej
- lokalizacji wysypisk i wylewisk
- lokalizacji cmentarzy i miejsc grzebania zwierząt
- budowy nowych ujęć wód podziemnych bez określenia ich wzajemnego oddziaływania

Integralną częścią decyzji jest „Projekt strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dla wodociągu wiejskiego w miejscowości Garbatka- Letnisko Podlas”, który zawiera m.in. opis i wielkość terenu zewnętrznego strefy ochrony pośredniej (przy wydatku pompowania 300 m³/d równym zużycia dobowego, obszar zasilania o szer. ok. 320 m. rozciągający się ok. 1700 m. na południowy – zachód w górę strumienia wód podziemnych i ok. 90 m. w dół strumienia).

Cytowana dokumentacja podaje także zasady stosowane przy wydawaniu decyzji lokalizacyjnych, w zasięgu strefy ochronnej:

- każda inwestycja budowlana lub działalność stanowiąca potencjalne zagrożenie dla jakości wody ujmowanej warstwy wodonośnej, powinna posiadać bezpieczny system odprowadzania ścieków,
- inwestycje produkcyjne powinny mieć opracowane oceny oddziaływania na środowisko ze szczególnym uwzględnieniem wód podziemnych.

Formy ochrony lasów

Lasy szczególnie chronione (lasy ochronne) - zarządzenie Nr 80 MOSZNiL z dn. 01.10.1993r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Zwoleń- an. Garbatka Letnisko oraz zarządzenie Nr 16 MOŚZNiL z dnia 30.03.1993r. w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Zwoleń, obręb Małomierzyce (obecnie Lipsko), Zwoleń.

Lasy wodochronne odgrywają ogromną rolę w retencjonowaniu wód i przyczyniają się znacznie do poprawy bilansu wodnego; korzystnie oddziałują na środowisko przyrodnicze; związane są przede wszystkim z terenami podmokłymi, o wysokim poziomie wód gruntowych, z wodami powierzchniowymi, obszarami źródłkowymi rzek i ujęć wody oraz obszarami ochronnymi zbiorników wód podziemnych. Zasady gospodarowania na ich terenie:

- konieczność utrzymywania w sprawności urządzeń piętrzących (zastawki)
- ograniczanie melioracji do lokalnego odprowadzania nadmiaru wód

- ograniczenie udostępniania oraz pozyskiwania drewna i wykonywanie zabiegów gospodarczych

Lasy uszkodzone przez przemysł (II strefa zagrożenia przemysłowego). Należą do nich lasy z uszkodzonym drzewostanem w wyniku oddziaływania gazów i pyłów emitowanych przez zakłady przemysłowe. II stopień zagrożenia objawia się znacznym ponad 25% ubytkiem liści oraz zniekształceniem koron. Objęcie uszkodzonych lasów ochroną ma na celu poprawę stanu środowiska leśnego, kondycji zdrowotnej drzewostanów oraz utrzymanie stanu sanitarnego na poziomie zapewniającym ciągłość i trwałość użytkowania.

Zasady postępowania i gospodarowania:

- stosowanie specjalnych metod rekultywacji poprzez m.in. przebudowę drzewostanów głównie pod kątem zwiększenia udziału gatunków liściastych, wprowadzanie podszytów oraz II piętra
- ograniczenie udostępniania lasu oraz pozyskiwania drewna
- prowadzenie monitoringu zmian zachodzących w drzewostanach oraz interwencja u sprawców degradacji lasów

Lasy uszkodzone przez przemysł zaliczone do wodochronnych. Zasady gospodarowania:

- konieczność wzmocnionej ochrony lasu oraz przebudowa pod kątem wprowadzenia maksymalnie dużego udziału gatunków liściastych w drzewostanach od III a klasy wieku, wprowadzenie podszytów oraz II piętra
- ograniczenie melioracji wodnych do niezbędnego odprowadzania nadmiaru wód dla umożliwienia odnowienia powierzchni zrębowych. Utrzymanie w sprawności urządzeń melioracyjnych
- ograniczenie dostępności

Lasy glebochronne chronią glebę przed erozją i innymi procesami degradującymi. Należą do nich lasy i zadrzewienia porastające wydmy, pola piasków rozwiewanych, tereny podatne na osuwiska, spęływanie gleby przy stokach o nachyleniu powyżej 20 stopni w przypadku gleb luźnych i powyżej 35 stopni przy glebach zwięzłych. Lasy glebochronne występują w południowo - wschodniej części gminy i zajmują 1 39 ha.

Leśny kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej” (zarządzenie Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dn. 19. 12. 1994 r. w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego z późniejszymi zmianami i zarządzenie Nr 28 DGLP z dn. 1 1. 08. 1995 r.) utworzono z fragmentów 3 nadleśnictw: Radom (obręb Jedlnia- pow. 4783 ha), Zwoleń (obręby: Garbatka i Zwoleń - pow. 10229 ha) i Kozienice (obręby: Kozienice, Pionki, Zagożdżon - pow. 14960 ha), jako jeden z elementów realizacji programu polityki zrównoważonej gospodarki leśnej, propagującej proekologiczne technologie w gospodarce leśnej. Jest to obszar o szczególnym znaczeniu ekologicznym, edukacyjnym i społecznym.

Walory przyrodnicze LKP

- bogactwo siedlisk wyrażające się dużym zróżnicowaniem i występowaniem wszystkich nizinnych siedliskowych typów lasów
- duży udział siedlisk lasowych wynoszący ok. 34,8%

- bogactwo szaty roślinnej przejawiające się występowaniem wszystkich głównych gatunków drzew lasotwórczych, zróżnicowaną strukturą wiekową i piętrową, dobrze rozwiniętą warstwą podrostowo - podszytową, dużą liczbą gatunków występujących w runie
- duża ilość obiektów objętych ochroną prawną (10 rezerwatów, 116 pomników przyrody, 113 użytków ekologicznych, liczne projektowane pomniki przyrody oraz 6 proj. rezerwatów)
- wartości przyrody potwierdzone waloryzacją przyrodniczo - leśną (309 ha lasów o charakterze naturalnym, 69 ha - o dużym bogactwie florystycznym, 3390 ha lasów na siedliskach wilgotnych, 37 ha terenów wydmykowych, 479 ha bagien i torfowisk, występowanie licznych gatunków zwierząt i roślin, w tym gatunków chronionych i rzadkich np. 11 stanowisk bociana czarnego, 1 stanowisko orlika krzykliwego)

Cele trwałej zrównoważonej gospodarki leśnej:

- zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie
- restytucja metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych
- ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin, zwierząt i mikroorganizmów
- zwiększenie korzystnego wpływu lasu na środowisko przyrodnicze oraz harmonizowanie społecznego i gospodarczego rozwoju regionu przez racjonalne użytkowanie i odnawianie zasobów leśnych bez zmniejszania produkcyjnej zasobności lasów.

Ochrona przyrody

Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną (Uchwała Nr XV/70/83 WRN w Radomiu z dnia 28.06.1983r. z późn. zm., w powiększonym zasięgu terytorialnym Rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 stycznia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 11, poz. 107 z 29.01.2001 r. z późn. zm. Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 41, poz. 937 z 14.02.2002 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 58 z 16.03.2004 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 208, poz. 5581 z 19.08.2004 r. i Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75, poz. 1980 z dnia 4.04.2005 r.).

Park wraz z otuliną w całości obejmuje teren gminy Garbatka-Letnisko, z czego powierzchnia Parku zajmuje 2 767,62 ha (37,4% pow. gminy) a jego otulina 4 633,38 ha (62,6% pow. gminy).

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 11 Wojewody Mazowieckiego z dnia 4 kwietnia 2005 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75, poz. 1980) Park utworzono w celu:

- zachowania charakterystycznego lokalnego krajobrazu przyrodniczo-geograficznego Puszczy Kozienickiej, z bogatymi drzewostanami mającymi w dużej części charakter zbliżony do naturalnego, tworzonymi między innymi przez występujące na granicy zasięgu jodłę, buk i jawor,

- zachowania siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk cennych gatunków roślin, zwierząt i grzybów;
- zachowania cennych z punktu widzenia różnorodności biologicznej obszarów ekotonowych na pograniczu obszarów leśnych i nieleśnych, w tym zwłaszcza dolin rzecznych, mokradeł i łąk;
- dążenia do uzyskania zgodności struktury ekosystemów leśnych (w tym składu gatunkowego drzewostanów) z uwarunkowaniami siedliskowymi.

Na terenie Parku obowiązują zakazy i nakazy mające wpływ na zagospodarowanie terenu, w szczególności:

- zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska
- zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
- zakaz pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwośliskowym lub budowa, odbudowa, utrzymaniem, remontem lub naprawa urządzeń wodnych;
- zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;
- zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno błotnych;
- zakaz utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych
- zakaz organizowania rajdów motorowych i samochodowych;
- zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

Otulinę utworzono w celu zabezpieczenia Parku przed zniekształceniem oraz stworzenia warunków do rozwoju turystyki i wypoczynku wokół Parku. W skład otuliny wchodzi przede wszystkim obszary leśne, tereny osiedleńcze i agrocenozy.

Na obszarze otuliny zabrania się:

- wprowadzania zmian stosunków wodnych mogących negatywnie wpłynąć na środowisko przyrodnicze,
- likwidowania oczek wodnych, starorzeczy oraz przekształcania terenów podmokłych,
- biwakowania poza miejscami wyznaczonymi,
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
- likwidowania istniejących zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,
- niszczenia gleb, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz poboru kruszywa naturalnego i innych kopalin na cele przemysłowe, za wyjątkiem poboru kruszywa na obszarach położonych m.in. w gminie Garbatka Letnisko: obszarze ograniczonym od wschodu drogą Bogucic-Brzustów-Anielówka, od południa zabudowaniami wsi Anielówka i od zachodu granicą gminy, od północy linią kolejową Radom-Dęblin oraz obszarze ograniczonym od

wschodu i północy granicą Lasów Państwowych obrębu Garbatka do oddziału 162i, a następnie drogą gruntową do wsi Bogucic, od zachodu drogą asfaltową Bogucic-Brzustów do torów kolejowych, na południu linią kolejową Radom-Dęblin,

- *wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleb oraz powietrza poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,*
- *wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalną rzeźbę terenu,*
- *lokalizowania budownictwa lotniskowego oraz inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,*
- *budowy i modernizacji przemysłowych linii energetycznych, ciepłowniczych i innych mediów technicznych bez opinii Dyrektora Parku,*
- *organizowania na terenach leśnych masowych imprez bez uzgodnienia z Dyrektorem Parku.*

Rezerwat przyrody „Krepiec” - krajobrazowy o pow. 278,96 ha położony na terenie gm. Garbatka Letnisko i Kozienice (zarz. MOŚZNiL z dn. 12. 09. 1994 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. M.P. Nr 51, poz. 435). *Obecnie brak jest obowiązującego planu ochrony istniejącego rezerwatu przyrody. W przypadku ich opracowania i uprawomocnienia będą obowiązywać ustalenia i wytyczne w nich zawarte. Do tego czasu obowiązują zakazy i nakazy wynikające z przepisów Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.).*

W skład obiektu wchodzi 256,31 ha pow. Leśnej i 22,6 ha pow. Nieleśnej. Utworzono go dla zachowania urozmaiconego krajobrazowo i geomorfologicznie fragmentu Puszczy ze zróżnicowanymi drzewostanami i bogatą siecią wodną. Z południa na północ przepływa rzeka Brzeźniczka tworząc przełom i płynąc w głębokim wąwozie. Na rzece tej wybudowano 3 zbiorniki wodne. W zachodniej części rezerwatu znajdują się źródła rzeki Krepiec - dopływu Brzeźniczki, który płynie także głębokim jarem. Wielkim przyrodniczym walorem rezerwatu jest jego zróżnicowanie geomorfologiczne od wzniesień wydmowych poprzez tereny płaskie do głębokich wąwozów związanych z przełomami rzek. W rezerwacie przeważają drzewostany z panującą sosną, w domieszce znajdują się wszystkie gatunki występujące w Puszczy. Nad Brzeźniczką, na bogatym siedlisku rosną olchy. Liczny i zróżnicowany podszyt tworzą: leszczyna, grab, brzoza, osika, trzmielina, dereń, jałowiec, sosna, dąb i wierzba. Część drzewostanu przekroczyła ponad 100 lat.

Wśród ponad 100 gatunków roślin naczyniowych występujących w rezerwacie, do najcenniejszych należą: paprotka zwyczajna, bluszcz pospolity, turzyca odległokłosa. Na chronionym terenie gniazduje ponad 30 gatunków ptaków, w tym m.in. mysikrólik, pętlarz leśny, myszołów, krzyżodziób oraz kaczka krzyżówka.

Sąsiedztwo zakładów przemysłowych sprawia, iż w wyniku ujemnego oddziaływania emisji przemysłowych, rezerwat położony jest na obszarach zaliczonych do II strefy uszkodzeń przemysłowych. Duże zróżnicowanie krajobrazów roślinnych, bogactwo florystyczne oraz położenie w pobliżu atrakcyjnej lotniskowo miejscowości zdecydowało o tym, że oddziały 141, 147, 148, 155, 156 rezerwatu zaliczone zostały do lasów ochronnych (masowego wypoczynku). Na terenie rezerwatu znajduje się ośrodek wypoczynkowy.

Natura 2000 Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Kozienicka (PLB 140013) (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000). Obejmuje obszar o powierzchni 68301,2 ha położony w województwie mazowieckim, w tym 7359,6 ha na terenie gminy Garbatka-Letnisko. Utworzony ze względu na występowanie co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, tj.: bąk, bączek, bocian czarny, bocian biały, trzmielojad, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, kropiatka, zielonka, derkacza, żurawia, batalion, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, lelek, zimorodek, kraska, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł średni, lerka, świergotek polny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan. 7 gatunków ptaków wpisane jest do Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Ogólnie stwierdzono występowanie tu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej C6 - gatunki zagrożone w państwach Unii Europejskiej tj.: bączek, bocian czarny, kraska, lelek. Stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają: bąk, bocian biały, rybitwa czarna. Zgodnie z Dyrektywą „ptasią” na obszarze OSO ochroną objęte są zarówno ptaki występujące w stanie dzikim, jak i miejsca lęgowe, miejsca przebywania i miejsca ich zatrzymania się. „Ostoją Kozienicką” obejmuje znaczną część kompleksu leśnego Puszczy Kozienickiej wraz z obszarami tarasów denudacyjnych, poprzedzielanych licznymi wałami oraz zagłębieniami, często silnie zabagnionymi. Oprócz terenów leśnych tworzą ją tereny pól uprawnych, łąk i pastwisk. Występują tu również interesujące połączenia torfowisk wysokich i niskich.

Wśród zagrożeń dla danego obszaru wymienia się zabudowywanie obszarów dotąd niezabudowanych i silną presję turystyczną związaną z rekreacją.

Do czasu opracowania planu ochrony obszaru Natura 2000 obowiązują wyłącznie zakazy i nakazy wynikające z przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Puszcza Kozienicka PLH140035 – Shadow List. Projektowany obszar w celu ochrony siedlisk leśnych i nieleśnych Puszczy Kozienickiej stanowiący jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów puszczańskich w Polsce. O jego randze świadczy przede wszystkim wysoka różnorodność biologiczna mierzona na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Występuje w jej obrębie szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych zagrożonych wymarciem w skali kraju i kontynentu.

Użytki ekologiczne (Rozporządzenie Nr 63 Wojewody Radomskiego z dn. 6. 09. 96 r. w sprawie uznania za użytki ekologiczne, Dz. Urz. Ok. Radomskiego Nr 21/96 poz. 219), występujące na terenie Nadleśnictwa Zwoleń obręb Garbatka

- bagno o pow. 0,89 ha, oddz. 21 c
- bagno o pow. 0,32 ha, oddz. 20f
- zbiornik wodny przeciwpożarowy zarośnięty szuwarami o pow. 0,46 ha, oddz. 19b
- bagno otoczone wydmami o pow. 1,8 ha, oddz. 9f i 10a

Pomniki przyrody ożywionej (Rozporządzenie Nr 65 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 r. , Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 194, poz. 7026)

Lp.	Lokalizacja	Nazwa gatunkowa polska	Nazwa gatunkowa łacińska	Obwód pnia [cm]	Wys. [m]
1	Wieś Bogucin w południowo-zachodniej części gruntów wsi na granicy roli i lasów, działka nr ewid. 150	Jałowiec pospolity	<i>Juniperus communis</i>	40	8
2	Nadleśnictwo Zwoleń Obręb Garbatka pododdział 147 a	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	315	23
3	Nadleśnictwo Zwoleń Obręb Garbatka pododdział 147 c	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	262	21
4	Wieś Garbatka Zbyszyn Drzewo rośnie na terenie leśnym nad rzeką ok. 80m. na Pn od grobli dawnego stawu, działka nr ewid. 103	Wiąz szypułkowy	<i>Ulmus leavis</i>	320	20
5	Wieś Garbatka Letnisko, teren prywatny, działka ewid. 141	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	340	22
6	Wieś Garbatka Długa, teren prywatny, działka ewid. 162	Wiąz szypułkowy	<i>Ulmus leavis</i>	320	23
7	Wieś Garbatka Długa, działka nr ewid. 149/8	Lipa drobnolistna	<i>Tilia cordata</i>	340	22
8	Wieś Bąkowiec Stary, teren prywatny, działka nr ewid. 271	Wiąz szypułkowy	<i>Ulmus leavis</i>	400	20
9	Garbatka letnisko, w części północno-zachodniej terenu Przedsiębiorstwa Chemicznego Przerobu Żywicy „Garba-chem” Sp. z o.o. działka ewid. 21/8	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	400	24
10	Garbatka Letnisko, w części północno-zachodniej terenu Przedsiębiorstwa Chemicznego Przerobu Żywicy „Garba-chem” Sp. z o.o. działka ewid. 21/9	Dąb bezszypułkowy	<i>Quercus petraea</i>	300	20
11	Nadleśnictwo Zwoleń, Obręb Garbatka, poddz. 147 x	Dąb bezszypułkowy	<i>Quercus petraea</i>	380	22
12	Nadleśnictwo Zwoleń, Obręb Garbatka, poddz. 26 m	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	420	21
13	Nadleśnictwo Zwoleń, Obręb Garbatka, poddz. 147 c	Dąb szypułkowy	<i>Quercus robur</i>	340	21

Zgodnie z Rozporządzeniem ochrona drzew w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

Prawo lokalne

Rada Gminy Garbatka Letnisko podjęła szereg działań legislacyjnych dla sprawniejszej i skuteczniejszej ochrony i kształtowania środowiska na własnym obszarze:

- Uchwała Nr IX/57/97 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dn. 25 lipca 1997 r. w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku w gminie Garbatka Letnisko

- Uchwała Nr III/17/94 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dn. 14 kwietnia 1994 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Ochrony Środowiska Przed Odpadami Komunalnymi i Fekaliami na terenie gminy Garbatka Letnisko
- Uchwała Nr V/29/95 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dn. 28 lipca 1995 r. w sprawie uchwalenia programu gospodarczego dla gminy Garbatka Letnisko

3.4.3. Diagnoza stanu środowiska

Higiena atmosfery

Zakłady i obiekty wpływające negatywnie na warunki aerosanitarne:

- Zakłady Silikatowe w Żytkowicach
- Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie
- Baza Nawierzchniowa PKP w Żytkowicach
- „Mazovia” Zakład Przetwórstwa Żywności w Garbatce Letnisko
- Piekarnia w Garbatce Letnisko
- fermy drobiu
 - Garbatka Letnisko (po zakładzie poligraficznym) ul. Kochanowskiego - 7500 sztuk brojlerów (40 DJP)
 - Garbatka Dziewiątka - 2 kurniki po 17000 brojlerów (184 DJP)
 - Żytkowice (po bazie mięsa) - kurnik na 25000 brojlerów (135 DJP)
- komunikacja samochodowa i kolejowa
- duże zakłady przemysłowe zlokalizowane poza terenem gminy Garbatka emitujące ogromne ilości pyłów i gazów, np.: Elektrownia „Kozienice” w Świerżach Górnych, Zakłady Tworzyw Sztucznych „Pronit” w Pionkach, Zakłady Azotowe w Puławach.

Przekroczenie bardzo ostrych norm opadu pyłu w 1996 r. (80% pow.) gminy, to obszar specjalnie chroniony) o 21,33% w miejscowości gminnej; norma dopuszczalna dla obszarów specjalnie chronionych - 40 g/m²/rok, dla obszarów pozostałych - 200 g/m²/rok (Rozp. Min. Ochr. Śr, Zas. Nat. i Leś z dnia 12.02.1990 r w sprawie ochrony powietrza przed zanieczyszczeniami, Dz. U. Nr 15, poz. 92)*

Działania w kierunku poprawy stanu sanitarnego atmosfery:

- modernizacja systemów ciepłowniczych - przestawianie kotłowni koksowych i węglowych na gazowe w obiektach użyteczności publicznej (w Garbatce Letnisko - szkoła podstawowa, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Kultury, Dom Nauczyciela i w Bogucinie - szkoła podstawowa)
- kontynuacja gazyfikacji gminy wg opracowanego programu (w 4 największych pod względem liczby ludności miejscowościach, z gazu korzysta ok. 400 gospodarstw; do zgazyfikowania pozostała miejscowość Brzustów) i coraz częstsze wykorzystywanie tego paliwa do celów grzewczych przez indywidualnych odbiorców.

Istnieją techniczne możliwości podłączenia do gazu większej liczby odbiorców w ramach realizowanego programu gazyfikacji, co stwarza szansę na znaczne ograniczenie emisji SO₂, NO_x, CO i pyłów i tym samym poprawę warunków aerosanitarnych.

Swoisty mikroklimat związany z dużymi zwartymi kompleksami leśnymi Puszczy Kozienickiej wydzielającymi olejki eteryczne o bakteriobójczym działaniu oraz poprawiający się stan atmosfery stwarzają do godne warunki do leczenia górnych dróg oddechowych, zwłaszcza u dzieci.

*Nowe przepisy, które ukazały się w 1998 roku (Rozp. Min.Ochr. Śród. , Zas.Nat. i Leśn. z dn 28.04.1998r w sprawie dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu Dz. U. Nr 55 poz. 355) dokonały zmiany w kwalifikacji terenów: obszarem specjalnie chronionym jest Leśny Kompleks Promocyjny a nie Kozienicki Park Krajobrazowy. Dopuszczalna norma opadu pyłu dla całej gminy (także LKP) wynosi 200g/m²/rok

Hałas

Obiekty i elementy zagospodarowania wpływające na klimat akustyczny gminy:

- układ drogowy (drogi krajowe, wojewódzkie, gminne, ulice zbiorcze)
- układ kolejowy (linia kolejowa Radom - Dęblin, stacja kolejowa, dworzec, przystanek)
- zakłady przemysłowe (tartaki w Ponikwie i Garbatce Długiej)

Klimat akustyczny miejscowości gminnej (badania 1996 r.)

- pomiary hałasu drogowego przeprowadzano w porze dziennej wzdłuż ciągów komunikacyjnych, tj. o znaczeniu tranzytowym względnie lokalnym, gdzie spodziewano się największych wartości poziomu hałasu (ul. Kochanowskiego, ul. Kozienicka, ul. Zwoleńska). We wszystkich punktach pomiarowych nastąpiło przekroczenie dopuszczalnych norm. Największe wartości zanotowano przy ul. Kozienickiej przebiegającej przez teren otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Równoważny poziom dźwięku- poniżej 65 dB/A zanotowano w 27,2% ilości pomiarów, w przedziale 65 - 70 dB/A- w 36,4% ilości pomiarów i w przedziale 70 - 75 dB/A - także w 36,4% ilości pomiarów (dopuszczalny równoważny poziom dźwięku dla obszarów specjalnie chronionych wynosi 40 dB/A, dla pozostałych - 50 dB/A).
- pomiary hałasu kolejowego wykonano wzdłuż 3 km odcinka trasy kolejowej, na granicy terenu kolejowego i otuliny KPK. We wszystkich punktach nastąpiło przekroczenie dopuszczalnych norm hałasu o ponad 23 dB/A.

Ocena klimatu akustycznego miejscowości Garbatka Letnisko

Na terenie miejscowości gminnej, klimat akustyczny jest kształtowany przez komunikację samochodową i kolejową. Przekroczenie norm dopuszczalnego równoważnego poziomu hałasu w dzień wynika to m. in. z przebiegu tras przelotowych (dróg krajowych i wojewódzkich) przez tereny zabudowane i niewielkiej ilości zadrzewień przyzagrodowych. Także przebieg traktacji kolejowej i zagospodarowanie terenów przyległych (minimalna ilość urządzonej zieleni izolacyjnej) wpływają niekorzystnie na klimat akustyczny miejscowości.

Wyniki badań skonfrontowano z Rozp. R. Min. z dn. 30.09.1980 r w sprawie ochrony środowiska przed hałasem, (Dz. U. Nr 24 poz. 90), w 1998 r. ukazały się nowe przepisy - Rozp. Min. Ochr. Śród., Zas. Nat. i Leśn z dnia 13.05.1998 w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66 poz. 436), wg którego hałas powodowany przez drogi lub linie kolejowe dla terenów wypoczynkowo - rekreacyjnych, zabudowy jednorodzinnej itd. wynosi 55 dB/A w dzień. Porównując wyniki pomiarów z 1996 r z obowiązującymi normami okazuje się, że dopuszczalne wskaźniki przekraczane są tylko o kilka - kilkanaście dB.

Wody powierzchniowe

Badania jakości wód płynących przez teren gminy Garbatka Letnisko nie są prowadzone systematycznie. W 1992 r., badania takie zostały wykonane na zlecenie Urzędu Gminy. Potok Krępiec, na odcinku do wsi Molendy, posiadał I klasę czystości. Rzeki: Zwolanka i Kanał Gniewo-

szowsko - Kozienicki były silnie zanieczyszczone - ich wody były pozaklasowe (n o n). Obydwie rzeki posiadają swoje źródła poza gminą Garbatka Letnisko, na jej teren wpływają już bardzo zanieczyszczone. Pozostałe wody mieściły się w II klasie czystości. Ponadnormatywne zawartości azotanów i fosforanów związane są z niewłaściwym stosowaniem środków nawożenia i ochrony roślin.

Wody podziemne

Naturalne zabezpieczenie wód podziemnych przed możliwością skażenia

Zbiornik „Dolina Środkowej Wisły” występujący w północno - wschodniej części gminy pozbawiony jest izolacji od powierzchni terenu lub posiada niewielki nadkład do (2 m.) utworów słaboprzepuszczalnych (namuły, mułki). Jest on zbiornikiem o łatwej odnawialności i dużej zasobności. Zasilany jest głównie przez infiltrację wód opadowych a dodatkowo przez dopływ z wysoczyzny. Dopływ ten stanowi jednak niewielki procent zasilania z uwagi na niekorzystne warunki hydrogeologiczne panujące na wysoczyźnie. Zwierciadło wody ulega wahaniom, głównie w zależności od ilości opadów atmosferycznych, stanu wody w rzekach. Wahania wody dochodzą do 1,5 m. , wysokie stany wód związane są z okresami wiosennych roztopów i wysokich opadów, niskie - z okresami suszy.

Obszar zbiornika wód czwartorzędowych pokrywa się częściowo z obszarem Głównego Zbiornika Wód Podziemnych w utworach kredowych „Niecka Radomska” Nr 405. Brak jest kontaktu hydraulicznego pomiędzy tymi GZWP.

Bardzo istotnym czynnikiem mającym wpływ na jakość wód podziemnych jest pokrycie terenu oraz występowanie obszarów przyrodniczych prawnie chronionych.

W gminie Garbatka Letnisko, obszar GZWP Nr 222 w znacznym stopniu pokryty jest lasem, stanowiącym otulinę Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Lasy te chronione są potrójnie: jako obszar chroniony z punktu widzenia ustawy o ochronie przyrody i jako lasy ochronne - chronione (glebochronne, wodochronne, II stopień uszkodzenia przemysłowego) z punktu widzenia ustawy o lasach. Ponadto decyzja Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 1997 r. zatwierdzająca dokumentację określającą warunki hydrogeologiczne dla ustanowienia stref ochronnych GZWP Nr 222 ustalająca zakazy, nakazy i zalecenia, chroni także wody podziemne zbiornika czwartorzędowego i częściowo kredowego (w zasięgu strefy ochronnej).

Bardziej narażonymi na zanieczyszczenia wód podziemnych są rejon położone w obrębie doliny rzeki. Wisły, pozbawione pokrycia lasem, a więc tereny znajdujące się na północny- wschód od linii kolejowej i drogi: Bakowiec - Kozienice.

Główne źródła zagrożeń jakości wód podziemnych na terenie gminy

- nieuporządkowana gospodarka ściekowa (brak lub niepełna kanalizacja wsi zwodociągowanych, brak przewidzianych programem wszystkich oczyszczalni ścieków, zrzuty ścieków bezpośrednio do gruntu i wód powierzchniowych, nieszczelne szamba)
- obiekty hodowlane
- stacje paliw
- niewłaściwie stosowane środki nawożenia i ochrony roślin (ponadnormatywne zawartości azotanów i fosforanów w wodach płynących)
- dzikie wysypiska śmieci

Na terenie gminy zarejestrowano ok. 20 znaczących dzikich wysypisk odpadów zlokalizowanych najczęściej w starych niezagospodarowanych wyrobiskach i zagłębieniach terenu.

Eksploracja surowców mineralnych

Główne niebezpieczeństwo polega na składowaniu odpadów w wyrobiskach poeksploatacyjnych sięgających do zwierciadła wód gruntowych lub zakończonych tuż nad nimi. Np. jakość wody w studni znajdującej się na terenie Przeds. Prod. Prefabryk. I Usług (kopalnia „Bogucin”) jest zagrożona przez możliwość dopływu zanieczyszczeń z powierzchni terenu wraz z infiltrującymi wodami opadowymi. Ponadto, na terenie wyrobiska znajduje się obszar, gdzie gromadzone są zrzucane z PPPIU wody opadowe oraz dzikie składowisko odpadów poprodukcyjnych z zakładu.

Zakłady przetwórcze

Poważne zagrożenie stwarzają zakłady „Mazovia” w Garbatce Letnisko, odprowadzające ścieki za pośrednictwem lokalnej kanalizacji i rowu dopływowego przez niesprawną oczyszczalnię mechaniczną, na tereny leśne. Ścieki te wywożone są także do oczyszczalni w Pionkach.

Źródła emisji dużych ilości zanieczyszczeń pyłowych i gazowych spoza terenu gminy

Do uciążliwego zakładu emitującego duże ilości pyłów i gazów należy Elektrownia „Kozienice” w Świerżach Górnych leżąca poza terenem gminy. Roczna emisja gazów wynosi 74411 t (1993 r.) i jest zbliżona do emisji gazowej dla całej Warszawy. Emisja pyłów wyniosła 8556 t (1993r). Średni opad pyłu w rejonie Elektrowni nie przekracza dopuszczalnej wartości 200 g/m²/rok, ale przekracza dla obszarów specjalnie chronionych (Kozienicki Park Krajobrazowy). Zakłady Azotowe w Puławach usytuowane około 15 km na półd- wsch. od granic GZWP Nr 222 i około 20 km od granic gm. Garbatka Letnisko, ze względu na emisję znacznych ilości pyłów i gazów (31840 t w 1993 r.), mogą negatywnie wpływać na środowisko wód podziemnych, nawet na obszar zbiornika przy niekorzystnych wiatrach wschodnich i południowo - wschodnich. Z opadem pyłów wiąże się wzbogacenie terenów zbiornika w metale ciężkie. Przy płytko występującym zwierciadle wody oraz zwykle braku pokrywy izolującej następuje systematyczna infiltracja do warstwy wodonośnej.

Jakość wód podziemnych

Wg „Oceny stanu zagrożenia i zanieczyszczenia wód podziemnych woj. radomskiego wraz z projektem sieci monitoringu regionalnego zwykłych wód podziemnych” (Przeds. Geolog. Łódź, 1993 r.), na terenie gminy występuje II klasa czystości wód podziemnych (na 4 istniejące w klasyfikacji). II klasa to: dobra jakość wody wymagająca prostego uzdatnienia ze względu na zawartość żelaza (0,5- 4,0 mg/dm³), manganu (0,1- 0,4 mg/dm³), barwy (20-30 mg Pt/dm³).

W Molendach stwierdzono występowanie: fenoli, detergentów, ołowiu, kadmu i NNH₄. W Garbatce Letnisko w rejonie Zakładów Przerobu Żywicy wykryto ołów w wodach trzeciorzędowych.

Obniżenie poziomu wód podziemnych

Na terenie gminy obserwuje się obniżenie poziomu wód podziemnych w wyniku działalności człowieka:

- eksploatacja złoża piasków „Żytkowice” przyczyniła się do obniżenia poziomu wodonośnego o ok. 2m.
- w wyniku wydobywania piasków ze złoża „Bogucin”; obniżył się poziom wody w studniach kopanych Bogucina, Ponikwy i Brzustowa o ok. 3,5 m. (od 1976 r.)
- nadmierny pobór wody dla celów komunalnych i przemysłowych (przemysł chemiczny - wodochłonny) Pionek spowodował powstanie rozległego leja depresyjnego położonego w sąsiedztwie zachodniej części gminy Garbatka Letnisko

- osuszający charakter działań melioracyjnych na terenach leśnych w latach ubiegłych przy wysokich własnościach infiltracyjnych gleb, przyczynił się do obniżenia poziomu wód gruntowych, o czym świadczą liczne suche zagłębienia deflacyjne, które były kiedyś mokrymi.

Działania w celu ochrony wód podziemnych:

- W 1996 r. przywrócono drożność sieci kanalizacyjnej i dokonano remontu osadników przepływowych, przez co zlikwidowano rozle-wisko ścieków przy osadnikach należących do Zakładów Przerobu Żywicy (w upadłości)
- Na terenie zakładu „Mazovia” zabezpieczono obszar załadunku ter-pentyny przed zanieczyszczeniem gleby (wymieniono nawierzchnię betonową miejsca załadunku), wyremontowano betonowe wanny pod zbiornikiem terpentyny,
- W 1997 r. oddano do użytku gminną oczyszczalnię ścieków (I etap) w Bąkowcu, trwa realizacja systemu kanalizowama wsi posiadających wodociągi
- Wybudowano kilka przyzagrodowych oczyszczalni ścieków w Bogucinie
- Rozpoczęto realizację programu małej retencji opracowanej w 1996 r. przez WZMIUW w Radomiu (odbudowa zbiorników na terenach leśnych i rolnych)
- Realizacja zalesień w oparciu o opracowaną granicę polno - leśną w 1994 r.

Ochrona jakościowa wód podziemnych jest realizowana na szeroką skalę. Największe zaangażowanie dotyczy uporządkowania gospodarki ściekowej komunalnej. Konieczna jest kontynuacja podjętych działań programowych oraz bardzo pilnym jest uporządkowanie gospodarki ściekami przemysłowymi.

Degradacja powierzchni ziemi

Zniekształcenia rzeźby terenu

Największy wpływ na przekształcenie rzeźby terenu wywiera eksploatacja surowców mineralnych.

- W wyniku pozyskiwania piasku kwarcowego przez kopalnię Zakładów Silikatowych „Żytkowice” w Żytkowicach, powstało wyrobisko o nieregularnym kształcie o pow. ok. 67 ha (wymiary 750m na 900 m). W ciągu kilkudziesięciu lat eksploatacji uległa rozcięciu zalesiona wydma, a część jej została zlikwidowana
- Kopalnia złoża piasków budowlanych „Bogucin” funkcjonuje od 1983 r. Teren przed eksploatacją płaski, częściowo zalesiony, rozcięty został wyrobiskiem o średniej głębokości 5 m i powierzchni ok. 4,1 ha.
- Wyrobiska małe powstałe w wyniku dorywczej eksploatacji przez osoby prywatne, na cele lokalne. Na terenie gminy jest ich kilkadziesiąt, część uległa samorekultywacji, część wymaga wyrównania i rekultywacji (głównie - zalesienia)

Degradacja gleb

87% gleb należy do kwaśnych i bardzo kwaśnych o $pH < 5,5$. W próbce pobranej do badania stwierdzono podwyższoną zawartość metali ciężkich- kadmu (I stopień)

Stan lasów

Czynniki wpływające negatywnie na ekosystemy leśne

- znaczna emisja pyłów i gazów przez zakłady przemysłowe znajdujące się w bliższej i dalszej odległości
- emisja metali ciężkich, głównie przez samochody
- obniżenie poziomu wód gruntowych, na skutek nadmiernego zczepkiwania wody dla celów komunalnych i przemysłowych (Radom. Pionki, Kozienice) i powstanie rozległych lejów depresyjnych oraz osuszenie terenu w wyniku powszechnych odwadniających melioracji lat ubiegłych
- masowa penetracja drzewostanów przez ludność miejską m. Radomia, Pionek, Puław
- zagrożenia abiotyczne, do których należą: długotrwałe susze hydrologiczne, ostre zimy, klęski huraganowe i pożary, np. w 1989 r. pożar zniszczył kilkadziesiąt hektarów lasów pomiędzy Bogucinem a Krasną Dąbrową w gm. Pionki.

Zmiany w ekosystemach leśnych

Negatywne oddziaływanie antropogeniczne na drzewostany, pozwala wyróżnić 3 strefy zagrożenia. Na terenie gm. Garbatka Letnisko stwierdzono występowanie II strefy średniego zagrożenia - zaawansowane objawy uszkodzeń aparatu asymilacyjnego drzew. (>25% ubytek liści i zniekształcenie koron).

Z badań wykonanych przez Pracownię Ekologii Ogrodu Botanicznego PAN w Warszawie w 1992 r. w zakresie oceny zanieczyszczenia terenów rolniczo-leśnych siarką i metalami ciężkimi w Rejonie Warszawskim wynika, że Puszcza Kozienicka znajduje się w rejonie o dużym uszkodzeniu lasów. Wskaźnik defoliacji wyniósł tu średnio 2,84. Na ustalone 3 strefy uszkodzeń, lasy Puszczy w całości znajdują się w strefie III.

Stwierdza się stałe pogarszanie zdrowotności drzewostanów zwłaszcza, że przeważają gatunki iglaste o znacznej wrażliwości na zanieczyszczenia powietrza.

Obserwuje się duże osłabienie żywotności drzewostanów w średnim wieku oraz intensywne usychanie drzew. Oznaką niekorzystnych zmian w ekosystemach roślinnych jest masowe występowanie jemioli na sosnach, brzozech, topolach.

Duża ilość zanieczyszczeń prowadzi do zmian w ekosystemach roślinnych, powoduje antropogeniczne bielicowanie gleb, zakłócające pobieranie składników odżywczych oraz grożące obumieraniu korzeni.

Pogarszający się stan sanitarny i zdrowotny lasu prowadzi często do wzmożonego wydzielania posuszu i obumierania drzew. W ostatnich latach zaznaczył się wzrost aktywności pasożytniczych grzybów tj.: opieńka miodowa, huba korzeniowa. Drzewostany ulegają także inwazji szkodników tj.: borecznik sosnowiec, brudnica mniszka, cetyniec, zwójka jodłowa i sosnowa.

Obiekty uciążliwe

Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dn. 14 lipca 1998 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji, dokonuje podziału inwestycji (obiektów) na: szczególnie szkodliwe dla środowiska i zdrowia ludzi i mogące pogorszyć stan środowiska. Na terenie gminy Garbatka są to:

Obiekty szczególnie szkodliwe:

- odkrywkowy zakład górniczy o powierzchni odkrywki powyżej 25 ha w Żytkowicach

Obiekty mogące pogorszyć stan środowiska:

- ферmy drobiu w Garbatce Dziewiątce i Żytkowicach (powyżej 50 DJP)
- gazociąg średnioprężny i wysokoprężny
- stacja paliw w Garbatce Letnisko
- tartaki w Ponikwie i Garbatce Długiej
- Zakłady „Mazovia” w Garbatce Letnisko
- linia kolejowa: Kozienice - Wysokie Koło
- oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu oraz projektowana w Molendach
- regulacja rzek i urządzenia przeciwpowodziowe
- drogi krajowe i wojewódzkie
- pola campingowe w Garbatce Letnisko
- ośrodki wypoczynkowe w Garbatce Letnisko i projektowany nad Strugą Policką
- składowisko odpadów komunalnych w Garbatce Zbyszyn
- urządzenia przeładunkowe w Żytkowicach (rampa kolejowa)
- linia dalekobieżna ruchu kolejowego Radom - Dęblin
- kanał Gniewoszowsko - Kozienicki
- stawy w Bąkowcu
- linia energetyczna 110 kV Kozienice- Pionki

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska

Prawdopodobieństwo wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska (n z ś) wiąże się z możliwością awarii w obiektach przemysłowych, transporcie drogowym i kolejowym substancji toksycznych i niebezpiecznych. Niebezpieczeństwo w transporcie związane jest głównie z katastrofami drogowymi i kolejowymi, przeładunkami i manewrami. Układ komunikacyjny gminy Garbatka Letnisko to przede wszystkim drogi tranzytowe: Kozienice - Zwoleń i Kozienice - Puławy oraz linia kolejowa Radom – Bąkowiec - Dęblin. Z obiektów stacjonarnych, pewne zagrożenie może grozić ze strony stacji paliw.

3.4.4. Tereny cenne przyrodniczo

Analiza poszczególnych komponentów środowiska przyrodniczego pozwala na dokonanie jego waloryzacji. Najogólniej biorąc można podzielić teren gminy na obszary o predyspozycjach do zainwestowania - zabudowy i obszary wolne, które dzięki swojej otwartości na zewnątrz i wysokim walorom przyrodniczym są częścią obiektywnie istniejącej sieci ekologicznej.

Wysokie walory przyrodnicze dotyczą elementów biotycznych i abiotycznych środowiska, dotyczą elementów objętych ochroną prawną, przewidzianych do ochrony prawnej i takich, które prawnie chronione być nie muszą, ale pełnią bardzo ważne funkcje: ekologiczne, klimatyczne, hydrologiczne, estetyczno - krajobrazowe. Są to:

Elementy objęte ochroną prawną:

- *Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną,*
- Rezerwat przyrody „Krępiec”,
- *Obszar Natura 2000 Ostoja Kozienicka PLB140013,*
- Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”,
- lasy, w tym lasy szczególnie chronione,

- 4 użytki ekologiczne w Obr. Garbatka Nadl. Zwoleń
- 13 pomników przyrody ożywionej
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych „Dolina Środkowej Wisły” wraz ze strefami ochrony szczególnej
- ujęcie gminne w Garbatce Podlas wraz ze strefami ochronnymi
- udokumentowane złoża surowców mineralnych: „Żytkowice” i „Bogucin” wraz z obszarami górniczymi

Elementy przyrodnicze planowane do objęcia ochroną prawną:

- *Otulina rezerwatu przyrody „Krępiec”,*
- *Obszar Natura 2000 Puszcza Kozienicka PLH140035,*
- pomniki przyrody-waloryzacja przyrodnicza terenów nieleśnych gminy wytypowała 11 drzew do objęcia ochroną prawną w formie pomników przyrody. Najczęściej rosną one na gruntach prywatnych, głównie przy zagrodach. Wśród okazałych drzew znajdują się: 1 dąb bezszypułkowy, 1 wiąz szypułkowy, 1 jawor, 3 klony pospolite i 5 lip drobnolistnych. Rosną one w następujących miejscowościach: Garbatka Letn., Anielin, Kol. Bąkowiec, Molendy, Garbatka Dziewiątka, Brzustów, Ponikwa. Oto projektowane pomniki przyrody:
 - Lipa drobnolistna średnica 96 cm, wysokość 17 m, w obejściu Kol. Bąkowiec 1 13a, własność prywatna
 - Wiąz szypułkowy obwód 470 cm, wysokość 22m ,na skraju zadrzewienia w dolinie rzeczki, własność prywatna G. Dziewiątka
 - Dąb bezszypułkowy obwód 355 cm, wysokość 20 m, przy drodze naprzeciwko gospodarstwa Ponikwa 76a, własność prywatna
 - Lipa drobnolistna obwód 620 cm, wysokość 18 m, na wysokości cm rozwidła się na trzy pnie o obwodzie 255, 265, 360 cm, w dawnym sadzie Brzustów 18, własność prywatna
 - Klon pospolity średnica 110 cm, wysokość 17 m, przy drodze Brzustów 13, własność prywatna
 - Jawor obwód 240 cm, wysokość 22m, w zadrzewieniu nad rzeczką, własność prywatna, Molendy
 - Lipa drobnolistna - (8 szt.) obwód 225-240 cm 5 szt., 255 cm, 320 cm, 150 cm, wysokość 17 m, przy drodze, własność prywatna, Anielin
 - Klon pospolity obwód 300 cm, wysokość 18 m, w zagrodzie, własność prywatna, Anielin
 - Lipa drobnolistna obwód 300 cm, wysokość 18 m, Bąkowiec 39, własność prywatna
 - Lipa drobnolistna obwód 320 cm, wysokość 18 m, przy drodze, własność Urząd Gminy
 - Klon pospolity obwód 230 cm , wysokość 19 m, w zagrodzie, własność prywatna, Molendy użytki ekologiczne
- stawy rybne w Bąkowcu, w znacznej części porośnięte roślinnością szuwarową, z miejscami lęgowymi wielu rzadkich gatunków ptaków tj.: wąsatka, krakwa, rycyk,

krwawodziób, łabędź niemy, z miejscem żerowania i odpoczynku wielu gatunków przelotowych: bataliona, sieweczki rzecznej i obrożnej, kszyska, samotnika i innych.

- uroczysko „Kresy” nad Strugą Policką, głęboko wcięta dolina rzeczna z olesem, miejscami zabagniona z trzciną i pozostałościami dawnych stawów; także teren źródliskowy, miejsce bytowania: krzyżówki, zimorodka, samotnika, remiza, licznych płazów i wążek

Pozostałe tereny cenne przyrodniczo, nieprzewidziane do objęcia ochroną prawną

Analizy i studia nad środowiskiem przyrodniczym gminy, wartościowaniem z punktu widzenia pełnienia przez jego składowe funkcji ekologicznych, klimatycznych, hydrologicznych i estetyczno - krajobrazowych, wskazały jako szczególnie cenne:

- systemy dolin rzecznych Strugi Polickiej, Zwolanki, Brzeźniczki, Wisły z tarasami zalewowymi, nadzalewowymi, starorzeczami i obniżeniami jeziornymi, podcięciami erozyjnymi, zadrzewieniami, roślinnością łąkową, torfowiskową i szuwarową oraz lasami
- suche dolinki płaskodenne i nieckowate, którymi okresowo płyną wody roztopowe, często z agrocenozami, zadrzewieniami, roślinnością seminaturalną
- ciągi wydm, pola piasków przewianych często porośniętych lasem i zagłębień deflacyjnych żyznych z bogactwem biomasy, bo wypełnionych wodą
- zbocza erozyjno - denudacyjne wysoczyzny Równiny Radomskiej i Kozienickiej
- obszary zbudowane z utworów przepuszczalnych, a więc o dogodnych warunkach infiltracyjnych (prawie cały obszar gminy z wyjątkiem południowej i południowo-wschodniej części)
- źródła rzek: Krępiec, Brzeźniczka oraz obszary źródliskowe Strugi Polickiej i Brzeźniczki (obniżenie międzywydmowe) w południowej części kompleksu, Policzna”
- obszar wysiękowy wody ze zboczy wąwozu, którym płynie Brzeźniczka
- urozmaicony i zróżnicowany krajobraz
- północna i południowo - zachodnia część gminy posiada krajobraz zbliżony do naturalnego, na który składają się: zróżnicowana rzeźba terenu w postaci ciągów wałów wydmowych najczęściej porośniętych lasem z głęboko wcinającymi się rzekami tworzącymi przełomy przez wały wydmowe
- południowa część gminy, to obszar wysoczyzny polodowcowej poprzecinanej wąwozami i głęboko wcinającymi się dolinami rzeczными (wyerodowane zbocza w wysoczyźnie). Malowniczości dodają: szachownice pól uprawnych, drobne laski i zadrzewienia towarzyszące najczęściej rzekom i zagrodom
- wschodnia część gminy, to obszar płaski, o monotonnej rzeźbie, poprzecinany rowami melioracyjnymi ze skupiskiem stawów hodowlanych, z których część pozbawiona wody, stanowi torfowiska z roślinnością szuwarowo - torfowiskową. Ponadto, w krajobrazie mocnymi akcentami są duże powierzchnie lak z licznymi zadrzewieniami oraz lasy
- swoisty, łagodny mikroklimat kształtowany obecnością dużych, zwartych kompleksów leśnych i brakiem poważnych źródeł zanieczyszczeń.

3.5. SFERA KULTUROWA

3.5.1. Historia i kultura

Rys historyczny

Miejscowość Garbatka nazwę swą zawdzięcza licznym wzgórzom zwanych „garbami terenu”. Najwcześniejsze wzmianki o Garbatce występują w „Liber beneficiorum” Jana Długosza oraz radomskich Księgach ziemskich z połowy XV w, jako o własności rodziny Slizów herbu Awdaniec. Później Garbatka przeszła w ręce rodziny Kochanowskich przez małżeństwo Barbary Slizówny z dziadem poety.

Przez wieki dzieje tego rejonu związane były z założonym w 1 połowie XII wieku Opactwem Benedyktynów w Sieciechowie (jedną z najstarszych fundacji klasztornych na ziemiach polskich). Gospodarka tych terenów wiązała się z terenami Puszczy Radomsko-Kozienickiej. Były to obszary łowisk królewskich, a przede wszystkim rejon polowań Jagiellonów, zatrzymujących się na łowy podczas podróży z Krakowa na Litwę („droga królewska”, „stary gościniec”). Łowcy mogli zakładać barcie, rozwinęło się więc bartnictwo ze stolicą „sądów bartnych” w Jedlni. Benedyktyni sieciechowscy eksploatowali także, sposobem powierzchniowym, znajdujące się między Garbatką a Gródkiem pokłady rudy żelaznej. Ważnym też było pozyskiwanie drewna.

W XVIII w. w Garbatce znajdowały się między innymi cegielnia, młyn, karczma. Do końca XVII w. gospodarka puszczańska była tradycyjna, dopiero akcja osiedleńcza na przełomie XVIII i XIX wieku przyczyniła się do wytrzebień lasów i produkcji drewna (drewno z Puszczy przeznaczone było m.in. przez Bacciarellego do budowy Łazienek). Powstało wtedy wiele polan i wyrębów rozpoznawanych dziś po prostych granicach lasów. Przy dawniejszych młynach powstały osady Bąkowiec i Molendy. Wieś Molendy powstała w XVIII w. na terenach między rzeczkami Krępcem i Brzeźniczką, a nazwa jej pochodzi od włościan Molendów.

Po likwidacji klasztoru w 1819 r. lasy należące do benedyktynów znalazły się pod zarządem leśnictwa Kozienice. Ludność Puszczy, także Garbatki, miała prawo ugaju i wypasania bydła. W latach 1827-1837 zlikwidowano bartnictwo, upadło łowiectwo.

Wpływ na dalszy rozwój Garbatki miało wybudowanie kolei carskiej, zwanej Iwanogrodzko-Dąbrowską, później „Nadwiślańską”. Przeprowadzane co pewien czas spisy ludności podają między innymi liczbę mieszkańców:

w 1787 r.: Garbatka-253; Molendy-41; Bogucin-32;

W 1827 r.: Garbatka-46 1; Bąkowiec-266;

w 1895 r.: Garbatka-7 1 5; Bogucin-302; Molendy-177; Bąkowiec-30 1; Brzustów-69;

w 1907 r.: Garbatka-133 1; Bąkowiec-60 1; Molendy-290; Bogucin-355 Brzustów-1 20;

w 1940 r. : Garbatka-3996; Bąkowiec-864; Molendy-385; Bogucin-283 Brzustów-252;

W okresie międzywojennym w Garbatce znajduje się m.in. Zarząd Nadleśnictwa Lasów Państwowych, tartak państwowy trzytraktowy z możliwością przetarcia 15 tys.m² drewna rocznie (dyr. Lewandowicz) ze stolarnią mebli, skład węgla i narzędzi rolniczych oraz skład wyrobów cementowych. W 1936 r. powstała w Garbatce duża destylarnia żywicy. Od 1900 r. istniała Wytwórnia Organów Kościelnych, powstał Komitet Budowy Kościoła (do 1929 r. Garbatka należała do parafii w Grodku, w Garbatce murowany spichlerz pozostały po Austriakach przerobiony był na kaplicę).

Garbatka w tym okresie zaczyna być znana jako „letnisko-uzdrowisko” z corocznymi pobytami „letników” dochodzącymi do 8 tys. W 1930 r. Garbatka liczyła 2000 osób, komunikację zapewniało przejeżdżających codziennie 8 pociągów w stronę Skarżyska - Kamiennej oraz 7 w stronę Dębina.

W okresie wojennym najtragiczniejszym był rok 1942, kiedy to 12 lipca hitlerowcy przeprowadzili pacyfikację Garbatki. Przeszło 900 osób zostało aresztowanych i wywiezionych do Oświęcimia. Po pacyfikacji liczba ludności Garbatki zmniejszyła się.

Po wojnie miejscowość stała się siedzibą gminy, po reformie w 1954 r. przekształcona została w wieś gromadzką. Od 1 stycznia 1973 r. ponownie została utworzona gmina Garbatka Letnisko z podziałem na 9 sołectw. Dla zachowania pamięci o historii w trakcie opracowania jest "Kronika Garbatki Letnisko".

Szkic martyrologiczny

Położenie Garbatki Letnisko w rejonie Puszczy Kozienickiej przesądziło o uczestnictwie w znaczących momentach historii. Puszcza „dawała schronienie” powstańcom powstania styczniowego, była miejscem bitew w okresie I wojny światowej oraz pacyfikacji w okresie II wojny światowej. Upamiętnieniem zdarzeń są pozostałe cmentarze, mogiły oraz miejsca pamięci.

W obszarze gminy Garbatka Letnisko cmentarze wojenne, pomniki i miejsca pamięci stanowią:

- Mauzoleum I Brygady w Żytkowicach – Ku Czcii Poległych Legionistów w bitwie pod Anielinem – Laskami w 1914 r. Mauzoleum zbudowano w 1933 roku. W mauzoleum znalazło miejsce wiecznego spoczynku ok. 150 żołnierzy poległych w dniach 22-26.X. 1914 r. w boju pod Laskami – Anielinem;
- Cmentarze z okresu I wojny światowej:
 - Bąkowiec – cmentarz poległych z armii rosyjskiej i austrowęgierskiej położony w rozwidleniu dróg z Kozienic do Puław i stacji PKP Bąkowiec
 - Brzustów – Krzyż na miejscu mogiły legionistów 1914 roku. Cmentarz wojenny na odcinku frontu I Brygady. W 1933 r. w czasie budowy mauzoleum ekshumowano z niego ciała legionistów;
 - Molendy I – mały cmentarz żołnierzy poległych na początku wojny;
 - Molendy II – cmentarz na skraju wsi przy wylocie do Garbatki, ogrodzony kamiennym murem, kształtem zbliżonym do trójkąta. Wzdłuż jego boków znajdują się masowe groby armii rosyjskiej i austrowęgierskiej oraz groby pojedyncze. Cmentarz obecnie zrekonstruowany.
- Miejsca pamięci narodowej związane z wydarzeniami II wojny światowej
 - Garbatka Letnisko: cmentarz komunalny – mogiły zbiorowe żołnierzy września 1939 r., płyta nagrobkowa; pomnik pomordowanych w Katyniu; pomnik pomordowanych w Oświęcimiu; mogiła zbiorowa mieszkańców Molend poległych w 1943 r.; mogiła nieznanymi żołnierzy poległych w 1939 r.;
 - Garbatka Letnisko: pomnik KBW przy dworcu PKP;
 - Garbatka Letnisko: ul. Kolejowa – Pomnik Ku Czcii Ofiar Oświęcimia;
 - Garbatka Letnisko: przy stacji PKP – Pomnik Ku Czcii Poległych Żołnierzy GL;
 - Garbatka Letnisko: tablica pamiątkowa przy Szkole Podstawowej im. Partyzantów Ziemi Kozienickiej;
 - Garbatka Letnisko: Pomnik mjr Romana Bielawskiego – skraj lasu przy ul. Plażowej;
 - Żytkowice: Pomnik upamiętniający bitwę oddziałów GL i A1;
 - Molendy: Pomnik upamiętniający bitwę partyzancką oddziałów AK.

3.5.2. Ochrona prawna wartości kulturowych

Obiekty wpisane do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

- Mauzoleum Legionistów w Żytkowicach: Nr dec.402/A/89, data wpisu 1989-04-03;
- Tartak w Molendach z XIX w. (skład jednolity transmisja pasowa z kołem zamachowym; budynek tartaku o ścianach ryglowych, szalowanych deskami pionowymi, dach dwuspadowy), data wpisu 1984 -12- 28:
- *Willa Nadleśnictwa w Garbatce Letnisko przy ul. Zofii Sztobryn: wybudowana została w 1926 roku jako siedziba nadleśniczego. Jest to jedna z najokazalszych, drewnianych willi Garbatki. W swojej zasadniczej części, jest dużym, piętrowym budynkiem na planie krzyża. Nietuzinkowa architektura, usytuowanie na zboczu wzniesienia oraz otoczenie licznych drzew, czyni z willi wdzięczny obiekt do fotografowania. Szczególnie godne uwagi są finezyjnie wykonane, okienne detale architektoniczne a także bogato zdobione kominy. Do końca 1972 roku, budynek był siedzibą Nadleśnictwa Zwoleń. Nr wpisu 131/2011 z dnia 11.02.2011 r.*

Obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków

Specyficznym elementem krajobrazu kulturowego Garbatki Letnisko są domy typu willowego wybudowane w zdecydowanej większości w okresie międzywojennym. Są to zazwyczaj budowle drewniane, dla których charakterystyczne są pięknie wykonane ganki, werandy i tarasy. Na wielu garbackich willach występuje typowy dla budownictwa letniskowego motyw słońca z promieniami.

Na podstawie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami każda gmina prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, która stanowi podstawę do sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami. Na obszarze objętym zmianą studium nr 2 znajdują się dwa obiekty ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków, uznane za zabytki o najwyższym znaczeniu dla gminy Garbatka Letnisko:

Willa słoneczna w Garbatce Letnisko przy ul. Kolejowej 18

Wybudowana została krótko po I wojnie światowej przez Augusta Rutke. Obecnie jest to drewniany budynek na planie litery L, z krótszym ramieniem piętrowym. Przed wojną, willę zdobił obszerny, drewniany ganek, podtrzymujący obwiedziony balustradą taras górnej kondygnacji. W tym okresie, w willi znajdował się pensjonat i kawiarnia. Z powodu rosnących na posesji drzew jest ona dobrze widoczna jedynie zimą, co zdecydowanie utrudnia ocenę stanu budynku.

Studnia o obudowie drewnianej wykonanej w stylu "zakopiańskim" w Garbatce Letnisko przy ul. Zofii Sztobryn

Studnia wybudowana została ok. 1912r. i stanowi od powstania własność Nadleśnictwa Kozienice. Unikatuowa na skalę powiatu obudowa studni od początku stanowi niezwykle cenny i niepowtarzalny budynek o konstrukcji drewnianej wykonany w stylu "zakopiańskim", kryty gontem. Niestety z powodu tragicznego stanu zachowania obiekt grozi zawaleniem w przeciągu kilkunastu miesięcy. Wymagane natychmiastowe prace renowacyjne.

Stanowiska archeologiczne

- Bąkowiec: st. I - osada kultury łużyckiej - wczesna epoka żelaza, ślad osadnictwa - późne średniowiecze;
- Bąkowiec: st. II - ślad osadnictwa - epoka kamienia, osada kultury łużyckiej - wczesna epoka żelaza, ślad osadnictwa - nowożytność;
- Bąkowiec: st. III - osada? - wczesna epoka żelaza;
- Bąkowiec: st. IV - ślad osadnictwa - epoka żelaza;
- Bąkowiec: st. V - osada? - nowożytność;
- Bąkowiec: st. VI - ślad osadnictwa - nowożytność;
- Bąkowiec PGR: st. I - osada kultury łużyckiej - wczesna epoka żelaza;
- Garbatka Poduchowna: st. 1 - ślad osadnictwa - koniec średniowiecza/nowożytność XV-XVI w;
- Garbatka Poduchowna: st.2 - ślad osadnictwa - koniec średniowiecza - nowożytność XV-XVII w;
- Garbatka Poduchowna: st.3 - ślad osadnictwa - epoka kamienia-epoka brązu, ślad osadnictwa - nowożytność XV-XVII w.;
- Molendy: st. 1 - ślad osadnictwa - paleolit schyłkowy - mezolit;
- Garbatka Zbyszyn: st. 1 - ślad osadnictwa-nowożytność XVI-XVIII w.;
- Garbatka Zbyszyn: st. 2 - ślad osadnictwa-nowożytność XVIII-XIX w.

Podstawowe materiały wejściowe do „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka Letnisko”

- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju – Polska 2000 Plus: Hipoteza tom I; Hipoteza tom II; Hipoteza tom III; 1995 r.; Prof. Jerzy Kołodziejcki i inni- Warszawa, 1995 rok;
- Wstępna koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Część I; Część II; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Warszawa, listopad 1995 rok;
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju: Strategiczne problemy rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Makroregionu Stołecznego; Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - Biuro Rozwoju Regionalnego z siedzibą w Warszawie - 1997 rok;
- Studium zagospodarowania przestrzennego województwa radomskiego: Wojewoda Radomski - 1996 rok;
- Studium zagospodarowania przestrzennego województwa radomskiego: Informacje o ponadlokalnych uwarunkowaniach, celach i kierunkach polityki dla obszaru gminy Garbatka Letnisko - Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Radomiu;
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego miejscowości Garbatka Letnisko. Uchwała Nr III/15/93 Rady Gminy z dnia 14.04.1993 roku;
- Miejscowy plan ogólny zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka Letnisko: Uchwała Nr IV/91/88 GRN z dnia 29.09.1988 roku;
- Zmiany w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka Letnisko: Uchwała Nr VI/24/94 Rady Gminy z 28.11.1994 roku;
- Kozienicki Park Krajobrazowy - waloryzacja przyrodnicza i weryfikacja granic - gmina Garbatka Letnisko, wersja skrócona. Pionki sierpień 1998 rok;
- Roczniki statystyczne WUS i materiały źródłowe WUS;
- Ochrona przyrody i krajobrazu w planowaniu przestrzennym gmin, E. Gacka-Grześkiewicz i inni W-wa 1994 r.;
- Problematyka przyrodnicza w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy - pod red. M. Teisseyre- Sierpińskiej, W-wa 1997r.;
- Geografia regionalna Polski- J. Kondracki 1998 r.;
- Opracowanie fizjograficzne dla planu zagospodarowania przestrzennego zespołu gmin: Pionki, Garbatka Letnisko, Gniewoszków, Sieciechów- Geoprojekt W-wa 1978 r.;
- Raport o stanie środowiska w woj. radomskim 1996 r- PIOS, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, 1997 r.;
- Wojewódzki program ochrony środowiska do 2000 r. - Wydział Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu, 1996 r.;
- Polityka ekologiczna Państwa - Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa 1992 r.;
- Program wykonawczy do polityki ekologicznej Państwa do 2000 r- Rada Ministrów 1994 r
- Ocena stanu i program kształtowania i ochrony środowiska naturalnego w woj. radomskim do 1990 r. oraz kierunki działań do 2010 r. - Wojewoda Radomski, 1987 r.;
- Charakterystyka stanu środowiska przyrodniczego oraz kierunki działalności ochronnej w gminie Garbatka Letnisko - Zarząd Kozienickiego Parku Krajobrazowego, Pionki 1992 r.;
- Ekologiczna Garbatka - J. Wojszko, Radomska Ekologia nr 1998 r.;

- Koncepcja zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska w gminie wiejskiej Garbatka Letnisko - T. Molenda, Garbatka Letnisko 1996 r., SGGW Wydział Melioracji i Inżynierii Środowiska Warszawa;
- Realizacja strategii ekorozwoju w gminie Garbatka Letnisko z uwzględnieniem procesów edukacyjnych - T. Molenda, Garbatka Letnisko 1997 r.;
- Materiały informacyjno - pragmatyczne do realizowania w gm. Garbatka Letnisko strategicznego celu pn: „Wysoki poziom ukształtowanej świadomości lokalnego społeczeństwa w zakresie trwałego oraz zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska” - Urząd Gminy Garbatka Letnisko 25 marca 1998 r.;
- Inwentaryzacja złóż surowców mineralnych z uwzględnieniem elementów ochrony środowiska- Z. Masternak, Kielce, 1996 r.;
- Ocena wpływu eksploatacji złoża piasków budowlanych „Bogucin” na środowisko naturalne, miejscowość Babki, gm. Garbatka Letnisko, woj. radomskie - Przedsiębiorstwo Geologiczne w Kielcach, 1995 r.;
- Ocena wpływu na środowisko eksploatacji złoża piasków kwarcowych „Żytkowice” - W. Kowalewska, Warszawa 1996 r.;
- Program małej retencji dla woj. radomskiego - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Radomiu, 1996 r.;
- Studium wstępne w zakresie zwiększania małej retencji na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną (obszar projektowany) - E. Stanke, M. Chabiera, Radom 1996 r.;
- Ochrona oddziaływania na środowisko zbiornika wodnego „Krępiec” w woj. radomskim - M. Grzyb i inni, Warszawa 1997 r.;
- Ocena stopnia zagrożenia wód podziemnych w woj. radomskim i projekt sieci monitoringu zwykłych wód podziemnych - Pęczkowska, Łódź 1994 r.;
- Koncepcja programowo - przestrzenna rozwiązania gospodarki ściekowej na obszarze gm. Garbatka Letnisko - „EKO-EFEKT” Sp z o. o. NTOS i GW oraz Banku Ochrony Środowiska S.A., Warszawa 1996 r.;
- Projekt techniczny biologicznej oczyszczalni ścieków dla szkoły podstawowej w Bogucinie gm. Garbatka Letnisko - H. Jankowski, Kielce 1996 r.;
- Ocena oddziaływania na środowisko obiektów gospodarki ściekowej na obszarze gminy Garbatka Letnisko - „EKO EFEKT” Sp z o. o. NFOŚ i GW oraz BOŚr. S.A. - Warszawa 1997r.;
- Koncepcja programowo - przestrzenna rozwiązania gospodarki ściekowej na obszarze gm. Garbatka Letnisko, część JU - kanalizacja deszczowa - „EKO-EFEKT” Sp. z o. o. NFOŚ i GW oraz BOŚr. S.A. - Warszawa 1997 r.;
- Dokumentacja określająca warunki hydrogeologiczne dla ukształtowania stref ochronnych zbiornika wód podziemnych w utworach czwartorzędowych GZWP 222 - Dolina Środkowej Wisły - „POLGEOL” Zakład w Warszawie, Łodzi, Lublinie 1996 r.;
- Projekt strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dla wodociągu wiejskiego w miejscowości Garbatka Letnisko Podlas - Pracownia Geologii, Geotechniki i Inżynierii Środowiska, Warszawa 1996 r J. Radomski;
- Kompleksowy program gospodarki odpadami w gminie Garbatka Letnisko, woj. radomskie- H. Piotrowska, B. Litwin, Warszawa 1997 r.;

- Ocena oddziaływania na środowisko stacji ładowania samochodów gazem propan - butan zlokalizowanej w miejscowości Garbatka Letnisko, etap-lokalizacja stacji - M. Ziętek, Radom 1997 r.;
- Ocena oddziaływania na środowisko w zakresie emisji hałasu dla modernizowanego tartaku, „ZT TRAK” Sp. c w Garbatce Długiej - W. Odrzywołek, Warszawa 1997 r.;
- Ocena oddziaływania na środowisko dla projektowanej hali hodowli drobiu zlokalizowanej we wsi Brzustów – Żytkowice - Zakład Ochrony Środowiska i Usług Inżynieryjnych „EKOTERMA”, 1998 r.;
- Waloryzacja przyrodnicza woj. radomskiego, gmina Garbatka Letnisko - M. Kurowski 1998 r.;
- Przyrodnicze uwarunkowania ekorozwoju - K. Krzętowska, Radomska Ekologia Nr 1997r.;
- Granica polno - leśna. gm. Garbatka Letnisko - 1994 r., Blicharz;
- Plan urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Zwoleń obręb Lipsko i Zwoleń na lata 1993 - 2002- BULiGL w Radomiu;
- Plan urządzania gospodarstwa leśnego Nadleśnictwa Zwoleń obręb Garbatka na lata 1991-2000 - BULiGL w Radomiu;
- Program ochrony przyrody i wartości kulturowych w nadleśnictwie Zwoleń, obręb Garbatka i Zwoleń - BULiGL Radom, 1998 r.;
- Program ochrony przyrody i wartości kulturowych w nadleśnictwie Zwoleń, aneks do planu urządzenia lasu nadleśnictwa Zwoleń na okres: obręb Garbatka 1.01.1991-31.12.200 r, obręb Zwoleń: 1.01.1993-31.12.2002 r, BULiGL w Radomiu;
- Projekt zasad hodowliano - ochronnych dla LKP - „Lasy Puszczy Kozienickiej”-1995 r.;
- Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”, monografia przyrodniczo – leśna - praca zbiorowa pod redakcją R. Zielonego, wyd. SGGW W-wa 1997 r.;
- Inwentaryzacja florystyczna wraz z zaleceniami ochronnymi obszaru Nadleśnictwa i obr. Zwoleń - Z. Głowacki, J. Krechowski, 1997 r.;
- Uproszczony plan urządzenia lasów nie stanowiących własności Skarbu Państwa należących do indywidualnych właścicieli na okres od 01.01.1995 do 31. 12. 2004 r. dla poszczególnych wsi gm. Garbatka Letnisko - „TAKSATOR” Sp. c. W- wa 1994 r.;
- Informacje z Urzędu Gminy Garbatka Letnisko;
- Informacje od Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Radomiu;
- Informacje z Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Wojewódzkiego w Radomiu;
- Program potrzeb melioracyjnych woj. radomskiego - Biuro Projektów Wodnych Melioracji w Kielcach, 1978 r.;
- Informacje z Woj. Zarz. Melioracji i Urządzeń Wodnych w Radomiu;

[Podstawowe materiały wejściowe do opracowania zmiany nr 3 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko”

- *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, przyjęta uchwałą Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r.;*
- *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, przyjętego przez Sejmik Województwa Mazowieckiego w dniu 7 lipca 2014 r.;*
- *Strategia Rozwoju Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2013-2020.*¹

WÓJT GMINY GARBATKA-LETNISKO

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GARBATKA-LETNISKO

- zapis ujednolicony -

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Studium 1998 rok

Podstawowy zespół autorski:

główny projektant: mgr inż. arch. Elżbieta Mazurkiewicz-Pietruczenia
uprawnienia urbanistyczne Nr 1125/90

projektanci: mgr Marta Chałubińska
uprawnienia urbanistyczne Nr 1185/91

mgr Kazimiera Denkiewicz
uprawnienia urbanistyczne Nr 27/88

Opracowanie wykonano na podstawie UMOWY O DZIEŁO zawartej w dniu 29.01.1998 roku, w trybie ustawy o zamówieniach publicznych /art.13 pkt 3, Du.U.Nr76, poz.344 z dnia 10.06.1994 roku z późniejszymi zmianami/. Prawa autorskie zastrzeżone: Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.Nr 24 poz.83).

Zmiana nr 2 studium 2012 rok

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko, przyjętego Uchwałą Nr XV/11/12 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 02.02.2012 r. została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą.

Podstawowy zespół autorski:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04 – 390 Warszawa
ul. gen. Ludwika Kickiego 26B/10
tel.22 870 42 62, fax: 870 42 62
e-mail: budplan@vp.pl

główny projektant: mgr inż. Anna Bereś
członek WOIU z siedzibą w Warszawie – WA 355

autorzy: mgr Natalia Pawlik
mgr inż. Magdalena Smoczyńska

Zmiana nr 3 studium 2015 rok

Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko, przyjętego Uchwałą Nr Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą oraz przypisem []¹.

Podstawowy zespół autorski:

BUDPLAN Sp. z o.o.
04 – 327 Warszawa
ul. Kordeckiego 20
tel. 22 870 42 62, fax: 870 42 62
e-mail: kontakt@budplan.net

główny projektant:

mgr inż. Anna Bereś

autorzy:

inż. Agnieszka Szaniawska
inż. Adam Potapowicz
mgr inż. Magdalena Smoczyńska
inż. Anna Januszko
inż. Monika Nasiłowska

Zmiana nr 4 studium 2016 rok

Zmiana wprowadzona na skutek Zarządzenia Zastępczego Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko (znak LEX-IV.742.7.2016) została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą, czerwonym kolorem czcionki oraz przypisem []².

Zmiana nr 5 studium 2019 rok

Zmiana nr 5 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko dla działki nr ewd. 51 położonej w Anelinie i części działki nr ewid. 248/30 położonej w Brzustowie, przyjęta Uchwałą Nr .../.../... Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 2019 r. została w niniejszym tekście wyróżniona kursywą, czerwonym kolorem czcionki oraz przypisem []³.

Podstawowy zespół autorski:

U&K STUDIO Anna Wasilewska
ul. Zwoleńska 66/1
26-600 Radom

główny projektant:

mgr Paulina Jamka

zespół:

inż. Bogusław Ciastek
mgr Anna Traczyk-Serewiś

SPIS TREŚCI

I. PODSTAWOWE SZANSE I PROBLEMY ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ	66
1. W ZAKRESIE POLITYKI PRZESTRZENNEJ PAŃSTWA NA OBSZARZE WOJEWÓDZTWA	67
2. W ZAKRESIE POWIĄZAŃ ZEWNĘTRZNYCH	67
3. W ZAKRESIE SFERY SPOŁECZNEJ	80
4. W ZAKRESIE SFERY GOSPODARCZEJ	92
5. W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	98
6. W ZAKRESIE SFERY EKOLOGICZNEJ	100
7. W ZAKRESIE SFERY KULTUROWEJ	101
II. PODSTAWOWE CELE ROZWOJU GMINY	103
1. STRATEGICZNE CELE ROZWOJU GMINY OKREŚLONE W „STRATEGII EKOROZWOJU GMINY GARBATKA LETNISKO”	121
2. PODSTAWOWE CELE POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ ROZWOJU	122
III. KIERUNKI I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY	124
1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY	124
2. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE I WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ Z TYTUŁU PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH (DELEGACJE USTAWOWE)	127
2.1 OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ	127
2.2 OBSZARY I OBIEKTY PLANOWANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ PRAWNĄ	131
3. LOKALNE WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE	132
3.1 LOKALNE WARTOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	132
3.2 ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE	133
4. OBSZARY ZABUDOWANE I WSKAZANE DO ZABUDOWY	135
4.1 WIODĄCE FUNKCJE JEDNOSTEK OSADNICZYCH ORAZ OBSZARY ZABUDOWANE I WSKAZANE DO ZABUDOWY	135
4.1.1 GARBATKA-LETNISKO: SIEDZIBA GMINY	135
4.1.2 POZOSTAŁE SOŁECTWA GMINY	136

4.2	PODSTAWOWE ZADANIA DLA REALIZACJI FUNKCJI OBSŁUGI LUDNOŚCI I PONADLOKALNEJ FUNKCJI WYPOCZYNKOWEJ (CELÓW PUBLICZNYCH)	137
4.3	OBSZARY, NA KTÓRYCH ROZMIESZCZONE BĘDĄ INWESTYCJE CELU PUBLICZNEGO	139
5.	KIERUNKI ROZWOJU I ZADANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI ORAZ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	139
5.1	KIERUNKI ROZWOJU KOMUNIKACJI ORAZ ZADANIA DLA REALIZACJI PONADLOKALNYCH I LOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH	139
5.2	KIERUNKI ROZWOJU PODSTAWOWYCH SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ ORAZ ZADANIA DLA REALIZACJI CELÓW PUBLICZNYCH	143
6.	OBSZARY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	147
7.	TERENY SYSTEMU PRZYRODNICZEGO	148
8.	POLITYKA KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY (ZASADY UŻYTKOWANIA, ZAGOSPODAROWYWANIA I ZABUDOWY TERENÓW)	150
8.1	POLITYKA KSZTAŁTOWANIA STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY	150
8.2	POLITYKA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA OBSZARÓW ZABUDOWANYCH I WSKAZANYCH DO ZABUDOWY	151
8.2.1	REJONY SKONCENTROWANEJ ZABUDOWY KUBATUROWEJ – OBSZARY ZABUDOWANE I WSKAZANE DO ZABUDOWY	152
8.2.2	TERENY KONCENTRACJI ZAINWESTOWANIA O CHARAKTERZE TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWYM	157
8.2.3	[TERENY EKSPLOATACJI ZŁÓŻ]³	157
8.3	POLITYKA GOSPODAROWANIA W OBSZARACH ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ	160
8.4	POLITYKA GOSPODAROWANIA W TERENACH SYSTEMU PRZYRODNICZEGO	161
8.4.1	GŁÓWNE KIERUNKI POLITYKI W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA W OBSZARZE GMINY	161
8.4.2	POLITYKA GOSPODAROWANIA W TERENACH WYZNACZONEGO SYSTEMU PRZYRODNICZEGO GMINY	162
8.4.3	POLITYKA GOSPODAROWANIA W TERENACH SYSTEMU PRZYRODNICZEGO OBJĘTYCH OCHRONĄ I PRZEWIDZIANYCH DO OBJĘCIA OCHRONĄ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH (OBSZAR WĘZŁOWY O ZNACZENIU KRAJOWYM)	164
8.5	OBSZARY NARAŻONE NA NIEBEZPIECZEŃSTWO POWODZI I OSUWANIA SIĘ MAS ZIEMNYCH	169
8.5	[OBIEKTY LUB OBSZARY, DLA KTÓRYCH WYZNACZA SIĘ W ZŁOŻU KOPALINY FILARY OCHRONNE]³	169
IV.	<u>OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA SPORZĄDZENIEM MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO</u>	170

V. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM 172

I. PODSTAWOWE SZANSE I PROBLEMY ROZWOJU GMINY WYNIKAJĄCE Z UWARUNKOWAŃ

Podstawowe problemy i szanse rozwoju gminy rozpoznane w ramach oceny stanu zagospodarowania przestrzennego oraz uwarunkowań rozwoju dla podstawowych funkcji stanowią:

1. W zakresie polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa

Szanse

- Przyjęta w „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” wiodąca zasada równoważenia rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem ochrony wartości przyrodniczych (ekorozwój). Koresponduje to bezpośrednio z uchwaloną w 1995 roku przez Radę Gminy Garbatka Letnisko „Strategią ekorozwoju gminy Garbatka Letnisko”
- Wskazywany i przyjmowany w polityce państwa wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich (zwiększanie udziału funkcji pozarolniczych) ze wspieraniem modernizacji i budowy infrastruktury technicznej oraz gałęzi z otoczenia rolnictwa w tym m.in. wypoczynku, turystyki, agroturystyki, co szczególnie może mieć znaczenie dla obszaru gminy Garbatka Letnisko;
- Przyjęty priorytet dla zachowania i ochrony obszarów najcenniejszych przyrodniczo stanowiących elementy krajowej sieci ekologicznej. Elementem sieci ekologicznej o znaczeniu krajowym jest Puszcza Kozienicka wskazywana m.in. jako „obszar strategicznej ochrony ekologicznej”;
- Utworzenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej” dla równoważenia ochrony, gospodarki leśnej i funkcji wypoczynkowej;

Problemy (ograniczenia)

- Wprowadzenie do krajowego układu komunikacyjnego tzw. „drogi pierścieniowej wokół Warszawy” w randze planowanej trasy ekspresowej z nowym przebiegiem w obszarze województwa radomskiego przez obszary Puszczy Kozienickiej na odcinku Radom-Kozienice-nowy most na Wiśle- Siedlce. Pozostaje to w kolizji z wysokimi walorami Puszczy Kozienickiej objętej ochroną prawną jako Kozienicki Park Krajobrazowy;
- Problemy adaptacyjne obszarów wiejskich do wielofunkcyjnego rozwoju i gospodarki rynkowej (rozdrobniona struktura gospodarstw rolnych, tradycyjne kierunki produkcji rolniczej, problemy organizacji zbytu produktów rolnych) wymagające odpowiednich instrumentów polityki państwa;

2. W zakresie powiązań zewnętrznych

Szanse wynikające z położenia gminy:

- Szczególna ponadlokalna funkcja Garbatki Letnisko jako ośrodka wypoczynkowego wynikająca z położenia na obrzeżu Puszczy Kozienickiej oraz wyróżniających walorów

mikroklimatu (nasycenie powietrza leśnymi olejkami eterycznymi, duża ilość cisz, korzystne warunki solarne, wilgotnościowe, wietrzne). Lasy zajmujące połowę powierzchni gminy zwaloryzowane zostały jako „lasy szczególnie atrakcyjne pod względem wypoczynkowym i krajobrazowym”;

- Blisko stuletnie tradycje Garbatki jako „miejscowości letniskowej” (letnie pobyty dla leczenia „słabych na płuca, nerwy oraz przepracowanych za pomocą czystego i suchego powietrza pełnego leśnych aromatów”)
- Dostępność komunikacyjna gminy drogowa i kolejowa (drogi krajowe regionalne, drogi wojewódzkie, linia kolejowa Radom-Pionki-Garbatka Letnisko-Dęblin);
- Utrwalone powiązania społeczno-gospodarcze gminy z ośrodkami ponadlokalnymi (położone w bezpośrednim sąsiedztwie m. Kozienice -projektowany ośrodek powiatowy z przestrzennym zasięgiem obsługi obejmującym m.in. obszar gminy; położone w odległości ok. 40 km ćwierćmilionowe miasto Radom ze zdelimitowaną strefą zurbanizowaną, której wschodnie ogniwo stanowi Garbatka Letnisko z funkcją zaplecza wypoczynkowego);

Problemy (ograniczenia)

- Brak w obszarze gminy wystarczającej bazy turystyczno-wypoczynkowej o zróżnicowanym standardzie.

3. W zakresie sfery społecznej

Szanse

- wykształcony gminny ośrodek usługowy, z elementami usług ponadlokalnych, zapewniający ludności gminy dobrą dostępność do podstawowych usług w zakresie ochrony zdrowia, szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego, kultury, sportu, administracji samorządowej i specjalnej;
- Istniejące zasoby mieszkaniowe, mieszkaniowo-wypoczynkowe (charakterystyczna zabudowa pensjonatowa) oraz ogólnodostępne zainwestowanie o charakterze wypoczynkowym (Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji, ośrodki kolonijne) jako baza dalszego rozwoju funkcji wypoczynkowej gminy;

Problemy (ograniczenia)

- Tendencja zmniejszania się liczby ludności stale zamieszkującej w gminie oraz średnio korzystne podstawowe procesy demograficzne (niski przyrost naturalny ludności, mało korzystne wskaźniki struktury płci i wieku);
- Poziom bezrobocia przekraczający tzw. „bezpieczną 10 % stopę bezrobocia” (problem ten dotyczy większości gmin w województwie i kraju);
- Potrzeba podnoszenia standardów obsługi ludności gminy i ludności przebywającej czasowo w celach turystyczno-wypoczynkowych poprzez modernizację, rozbudowę lub budowę nowych obiektów użyteczności publicznej (obiekty oświaty, sportu, handlu, administracji itp.) oraz ogólnodostępnych obiektów turystyczno-wypoczynkowych;

4. W zakresie sfery gospodarczej

Szanse

- Rozwinięty przemysł produkcji materiałów budowlanych o znaczeniu ponadlokalnym oparty na udokumentowanych zasobach surowców mineralnych oraz przerobu drewna i żywicy oparty o zaplecze surowcowe Puszczy Kozienickiej;
- Ukształtowane strefy koncentracji pozarolniczej działalności produkcyjnej „Żytkowice” w rejonie Brzustowa i Bogucina w zachodniej części gminy oraz strefa z udziałem zakładów produkcyjno-usługowych w centralnej, wschodniej i północnej części miejscowości gminnej (m.in. zakłady chemicznego przerobu żywicy, zakłady drzewne, piekarnie, przetwórstwo rolne);
- Rozwinięte szkolnictwo ponadpodstawowe ukierunkowane na kształcenie kadr w zakresie obróbki drewna;
- W produkcji rolniczej początki rozwijających się, obok tradycyjnych, upraw krzewów jagodowych, upraw pod folią, funkcjonujące stawy rybne itp. Koncentracja kompleksów gleb o najwyższej w skali gminy przydatności do produkcji rolniczej w rejonie środkowo-południowej części gminy;

Problemy (ograniczenia)

- Procesy upadłościowe niektórych zakładów (Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie, przekształcenia GS i innych jednostek spółdzielczych) powodujące zmniejszanie miejsc pracy w obszarze gminy i utrzymywanie się bezrobocia;
- Średnie i słabe warunki do produkcji rolniczej (gleby klasy V i VI stanowią aż 72 % użytków rolnych, występując w przewadze w zachodniej części gminy oraz niektórych wschodnich rejonach gminy);

5. W zakresie infrastruktury technicznej

Szanse

- Dobre i bardzo dobre wyposażenie gminy w podstawowe elementy infrastruktury technicznej wynikające z wysokiej aktywności ekonomicznej gminy (średnia wydatków inwestycyjnych za lata 1991-1997 wyniosła 37,7 %), a między innymi:
 - wysoki stopień zwodociągowania gminy (ok.98 % gospodarstw domowych) oraz duże rezerwy komunalnych ujęć wody (60-70 % maksymalnej wydajności wg pozwolenia wodno-prawnego) w zatwierdzonych zasobach wód. Określony został (jako jeden z pierwszych i nielicznych w województwie) teren ochrony pośredniej zewnętrzny obszaru zasilania gminnego ujęcia wody;
 - oddana do użytku (w 1997 roku) hydro-biologiczna gminna oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu (max. przepustowość 740 m³/d) i początki realizacji kanalizacji sanitarnej (13.261 km sieci Bąkowiec-Garbatka Dziewiątka-Garbatka Letnisko) oraz funkcjonujące inne rozwiązania w zakresie gospodarki ściekowej (zakładowe pola rozsączkowe, oczyszczalnie przyzagrodowe w Bogucinie, wywóz ścieków, oddana do użytku biologiczna oczyszczalnia ścieków przy Szkole Podstawowej w Bogucinie);

- dobry stopień gazyfikacji gminy (42 km gazociągów wiejskich oraz ulicznych w Garbatce Letnisko) umożliwiające zaopatrzenie w gaz przewodowy 75 % gospodarstw domowych gminy;
- jeden z najwyższych w województwie stopień telefonizacji gminy (blisko 100 %);
- funkcjonujące w Garbatce Zbyszyn gminne składowisko odpadów komunalnych o powierzchni 3.4 ha oraz wdrażanie kompleksowego programu gospodarki odpadami (m.in. selektywna zbiórka surowców wtórnych);
- Dostępność komunikacyjna gminy oraz rozwinięta sieć dróg w gminie z czytelnym układem drogowo-ulicznym w miejscowości gminnej;

Problemy (ograniczenia)

- Niedoinwestowanie sieci dróg, potrzeba modernizacji dróg krajowych i wojewódzkich oraz sukcesywne utwardzanie dróg gminnych (problem w skali kraju i województwa);
- Brak bezkolizyjnych rozwiązań (skrzyżowań) układu kolejowego i drogowego w Garbatce Letnisko;
- Kończenie zaawansowanych realizacji systemów kanalizacji sanitarnej, deszczowej i gazowej.
- Potrzeba realizacji programu „małej retencji” i programu „zwiększania lesistości gminy”;

6. W zakresie sfery ekologicznej

Szanse wynikające z zasobów środowiska naturalnego dla rozwoju funkcji wypoczynkowych:

- Możliwość rozwoju w Garbatce Letnisko funkcji uzdrowisko – klimatyczno – rekreacyjnej z uwagi na między innymi:
 - występowanie kompleksu leśnego Puszczy Kozienickiej (drzewostany w przewadze sosnowe z udziałem m.in. jodły, dębu, modrzewia, lipy, klonu, brzozy, świerka, grabu). W skali kraju rejon ten został zwaloryzowany jako II kategoria atrakcyjności turystycznej (w skali III stopniowej), a lasy określone jako szczególnie atrakcyjne pod względem wypoczynkowym i krajobrazowym;
 - korzystny mikroklimat uwarunkowany występowaniem dużych powierzchni leśnych, charakteryzujący się łagodnością, nasyceniem powietrza leśnymi olejkami eterycznymi o właściwościach bakteriobójczych, dużą ilością ciszy, wyrównanymi temperaturami powietrza, dobrymi warunkami nasłonecznienia itp;
 - atrakcyjność krajobrazową związaną między innymi z urozmaiconą rzeźbą terenu: ciągi wzgórz wydmych często poprzecinanych dolinami meandrujących rzek tworzącymi przełomy oraz garby powstałe przez cięcie wysoczyzny dolinkami;
 - dużą lesistość gminy (ok. 50 % przy średniej wojewódzkiej 22 %) i planowane zalesienie około 500 ha gruntów nieprzydatnych do produkcji rolniczej (gminny program zwiększania lesistości);
 - bogactwo i cenna bioróżnorodność ekosystemów leśnych. Bioróżnorodność lasów cechuje m.in. występowanie zasięgów jodły, buka, świerka, jawora, cisa, modrzewia polskiego, duża różnorodność siedlisk, znaczny stopień naturalności drzewostanu, występowanie starodrzewu, bogactwo flory roślin naczyniowych, obecność gatunków rzadkich, wymierających i innych chronionych ptaków, płazów, gadów i ssaków (często wpisanych do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin i Zwierząt);

- objęcie szczególnymi formami ochrony prawnej terenów cennych przyrodniczo, głównie leśnych, w tym formy ochrony przyrody: Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną, rezerwat krajobrazowy „Krępiec”, Obszar Natura 2000 Ostoja Kozienicka PLB140013, cztery użytki ekologiczne, 13 pomników przyrody, stanowiska roślin chronionych oraz formy ochrony lasów: lasy szczególnie chronione, Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”;
- projektowane objęcie formą ochrony przyrody Natura 2000 Puszcza Kozienicka PLH140035;
- poprawiający się stan środowiska w wyniku realizacji programów m.in. kompleksowej gospodarki odpadami, gazyfikacji, porządkowania gospodarki ściekowej, małej retencji, zwiększania lesistości gminy;

Szanse wynikające z zasobów środowiska dla rozwoju gospodarczego gminy

- Udokumentowane złoża surowców mineralnych (kruszywo) o znaczeniu ponadlokalnym eksploatowane na skalę przemysłową przez zakłady produkcyjne w Brzustowie i Bogucinie (strefa produkcyjna „Żytkowice” w zachodniej części gminy). Wskazane również tereny do lokalnej eksploatacji dla zaspokojenia potrzeb lokalnych;
- Występowanie zasobnego w wodę dobrej jakości, o dogodnych warunkach eksploatacji Głównego Zbiornika Wód Podziemnych wieku czwartorzędowego, także trzeciorzędowego i kredowego. Wynoszące 60-70 % rezerwy zasobowe wód ujęcia gminnego w Garbatce Podlas;
- Ukształtowanie terenu, rzeźba i klimat niestwarzające utrudnień w lokalizacji inwestycji budownictwa mieszkaniowego, usługowego, wypoczynkowego jak również dla organizacji produkcji rolniczej;
- Dogodne warunki środowiskowe do rekreacji w skali ponadlokalnej i lokalnej.

Problemy (ograniczenia)

- Ograniczenia dla lokalizacji i funkcjonowania inwestycji wynikające z norm określonych dla terenów cennych przyrodniczo objętych ochroną prawną i planowanych do objęcia ochroną prawną;
- Ograniczenia wynikające ze szczególnej ochrony GZWP „Dolina Środkowej Wisły” związane z budową geologiczną niezabezpieczającą poziomów wodonośnych przed możliwością skażenia wód podziemnych;
- Negatywny wpływ na warunki aerosanitarne obiektów przemysłowych uciążliwych dla środowiska położonych poza obszarem gminy (np. Elektrownia „Kozienice”, Zakłady „Pronit” w Pionkach - problem ponadlokalny);
- Przekroczony w niewielkim stopniu, dopuszczalny poziom hałasu (badania -1996 rok).
- Obniżenie poziomu wód podziemnych w wyniku eksploatacji przemysłowej surowców mineralnych w obszarze gminy (2 kopalnie piasku, osuszenie terenów leśnych w minionych suchych latach i w efekcie przeprowadzonych melioracji leśnych) oraz poza obszarem gminy w wyniku bardzo dużego poboru wód podziemnych dla celów przemysłowych i komunalnych w położonych w bezpośrednim sąsiedztwie Pionkach (problem ponadlokalny);
- Degradacja lasów otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego (II stopień uszkodzeń przemysłowych) w wyniku m.in. zanieczyszczenia powietrza, obniżania się zwierciadła wód

podziemnych, wylesień związanych z eksploatacją kruszywa na skalę przemysłową (problem ponadlokalny);

- Lokalne zanieczyszczenia gleb i wód podziemnych w wyniku nieuporządkowanej do końca gospodarki ściekowej oraz niewłaściwie stosowanej chemizacji rolnictwa.

7. W zakresie sfery kulturowej

Szanse

- Ukształtowana historycznie tożsamość i przywiązywanie dużej wagi społeczności oraz władzy lokalnej do ochrony bogatego dziedzictwa kulturowego gminy. Otaczanie szczególną troską cmentarzy wojennych z okresu I i II wojny światowej, miejsc pamięci narodowej, obiektów zabytkowej architektury.

II. PODSTAWOWE CELE ROZWOJU GMINY

1. Strategiczne cele rozwoju gminy określone w „Strategii ekorozwoju gminy Garbatka Letnisko”

Podstawowe cele rozwoju gminy określone zostały w „Strategii ekorozwoju gminy Garbatka Letnisko” stanowiącej długookresowy plan strategiczny o charakterze społeczno-gospodarczym - Uchwała Nr V/29/95 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 28 lipca 1995 roku (autor: mgr inż. Tadeusz Molenda - wieloletni Wójt gminy Garbatka Letnisko).

Dla osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy przyjęte zostały przez Radę Gminy Garbatka Letnisko cztery cele strategiczne uzupełnione sześcioma celami operacyjnymi dla osiągnięcia których określone zostały pięćdziesiąt cztery zadania strategiczne.

Cele strategiczne

- „Ukształtowanie wysokiego poziomu świadomości społeczeństwa lokalnego w zakresie trwałego i zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska”;
- „Osiągnięcie przez miejscowość Garbatka Letnisko statusu miejscowości klimatyczno-uzdrowskiej”;
- „Stworzenie infrastruktury komunalnej gminy, szerokiego zakresu i wysokiego poziomu usług oraz dobrej komunikacji (telekomunikacja) -kołem zamachowym rozwoju gminy”;
- „Rozwinięcie przemysłu turystycznego jako wiodącego w gminie”;

Cele operacyjne

- „Wysoki poziom świadomości społeczeństwa lokalnego jako podstawowy element zrównoważonego i trwałego rozwoju gminy”;
- „Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego do promocji Garbatki Letnisko, celem uzyskania statusu miejscowości klimatyczno-uzdrowskiej”;
- zwiększenie stanu leśistości gminy i ochrona ilości oraz jakości wód w głębinnych i powierzchniowych, drogą do stabilizacji procesów ekologicznych”;
- „Utrzymanie czystości, odbioru i zagospodarowania surowców wtórnych oraz odpadów niebezpiecznych dla środowiska - stałą odpowiedzialnością organów gminy”;
- „Nadanie priorytetów w działalności inwestycyjnej gminy w zakresie ochrony środowiska, telekomunikacji, zaopatrzenia wsi w wodę i poprawy dróg i ulic”;
- „Wykorzystanie walorów rekreacyjnych do tworzenia warunków stymulujących rozwój przemysłu i biznesu turystycznego”;

Nadrzędny cel Strategii Gminy Garbatka Letnisko na lata 2005-2012:

”Gmina Garbatka Letnisko jako gmina letniskowo - turystyczna z rozwiniętym zapleczem handlowo - usługowo - przemysłowym”

Strategia Rozwoju Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2005-2012 za swój nadrzędny cel obiera dalszą poprawę warunków życia mieszkańców oraz tworzenie zaplecza turystyczno - rekreacyjno - wypoczynkowego. Należy przy tym zachować zalety oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz wykorzystać dotychczasową różnorodność gospodarczą i kulturową. Gmina Garbatka Letnisko dąży do zrównoważonego i trwałego rozwoju funkcji letniskowo – turystycznej z rozwiniętym zapleczem handlowo - usługowym i przemysłowym przy zachowaniu obecnego charakteru miejscowości.

***[Misja Strategii Rozwoju Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2013-2020:
„Gmina Garbatka-Letnisko jako gmina atrakcyjna turystycznie,
przyjazna mieszkańcom i inwestorom”***

Podstawowym celem opracowanego dokumentu jest wykreowanie Gminy Garbatka-Letnisko jako nowoczesnego i atrakcyjnego ośrodka turystycznego, przyciągającego zarówno wczasowiczów jak i inwestorów, zapewniającego wysoki standard i jakość życia mieszkańcom. Należy dążyć do pełnego wykorzystania zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych oraz społecznych gminy, aby stworzyć miejsce cechujące się dobrą dostępnością komunikacyjną, rozwiniętym zapleczem handlowo-usługowym oraz infrastrukturą turystyczno-rekreacyjną. Gmina Garbatka-Letnisko pozostaje otwarta na nowe inwestycje oraz partycypację mieszkańców we wspólnym budowaniu atrakcyjnego wizerunku miejscowości.]¹

2. Podstawowe cele polityki przestrzennego zagospodarowania gminy wynikające z uwarunkowań rozwoju

Cel strategiczny

- Dążenie do efektywnego rozwoju społeczno-gospodarczego i harmonijnego rozwoju funkcjonalno-przestrzennego w oparciu o możliwości jakie stwarza położenie gminy jak również istniejące i planowane zagospodarowanie uwzględniające racjonalne kształtowanie przestrzeni oraz korzystanie z bogatych zasobów środowiska naturalnego zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Cele operacyjne

- Układ osadniczy
 - Stymulowanie skoncentrowanego, wielofunkcyjnego rozwoju miejscowości gminnej Garbatka Letnisko oraz rozwój pozostałych jednostek osadniczych;
- Podstawowe systemy infrastruktury technicznej
- Komunikacja
 - Zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy i poprawa bezpieczeństwa ruchu;
 - Podniesienie standardu obsługi poszczególnych obszarów funkcjonalnych w zakresie komunikacji;
 - Zapewnienie prawidłowego kierunku rozwoju systemu komunikacji lokalnej;

- Łączność
 - Zwiększenie możliwości przepływu informacji, dalszy rozwój systemów łączności, w tym telekomunikacji, celem wykorzystania tworzonej bazy informacyjnej o gminie (w tym o powiązaniach zewnętrznych, wspólnych interesach publicznych lokalnych, ponadlokalnych) dla marketingu terytorialnego gminy kształtującego jej pozytywny „image” oraz niezależnego jej zaistnienia w ogólnokrajowym systemie informacji przestrzennej i turystycznej;
- Elektroenergetyka
 - Poprawą pewności zasilania w energię elektryczną i utrzymanie właściwego stanu technicznego sieci elektrycznej;
 - Stworzenie warunków dla pełnego zaopatrzenia gminy w gaz przewodowy;
 - Działania w kierunku poprawy funkcjonowania systemu zaopatrzenia gminy w ciepło oraz w zakresie zwiększenia bezawaryjności istniejącego systemu sieci i urządzeń;
- Gospodarka wodno-ściekowa
 - Zapewnienie współdziałania systemów gospodarki wodno-ściekowej;
 - Poprawa warunków retencjonowania wody;
- Gospodarka odpadami
 - Utrzymanie czystości i porządku w obszarze gminy;
- Zasoby środowiska naturalnego
 - Dbłość o środowisko naturalne, racjonalne wykorzystywanie, kształtowanie oraz ochrona zasobów biotycznych i abiotycznych środowiska prowadzące do „życia w harmonii z przyrodą” (podstawowa zasada polityki ekologicznej państwa);
 - Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej o najlepszych w skali gminy warunkach do produkcji rolniczej;
 - Promocja rozwoju produkcji „zdrowej żywności”;

III. KIERUNKI I ZASADY POLITYKI PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY

1. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA GMINY

Obszar gminy Garbatka Letnisko cechuje bardzo czytelna struktura funkcjonalno-przestrzenna z wyraźnie wyodrębniającym się kompleksem terenów cennych przyrodniczo stanowiących elementy krajowego i lokalnego systemu obszarów chronionych, terenami łąk i pól uprawnych wykorzystywanych dla prowadzenia gospodarki rolnej oraz ukształtowaną siecią drobnych jednostek osadniczych („ulicówek”) opartych o geometryczny system komunikacyjny stanowiący jednocześnie podstawę przebiegu pozostałych systemów infrastruktury technicznej. Elementem centralnym spinającym całość jest miejscowość gminna dominująca w rozwoju ilościowym nad pozostałymi jednostkami osadniczymi, znajdująca się na etapie przechodzenia z rozwoju ilościowego na rozwój jakościowy. Określone cele rozwoju i planowane zadania realizacyjne służyć mają „jakościowemu” rozwojowi prawidłowo ukształtowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Istotnymi elementami struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy są i będą:

- Sieć osadnicza i podstawowe systemy infrastruktury technicznej, wśród których elementami wiążącymi są przede wszystkim:

Miejscowość gminna **Garbatka Letnisko** jako lokalny ośrodek rozwoju i obsługi ludności z ukształtowaną ponadlokalną funkcją wypoczynkową. Szczególne walory przyrodnicze, mikroklimatu, tradycje miejscowości „letniskowej” oraz zainwestowanie rekreacyjne i infrastrukturalne (wodociągi, telekomunikacja, gazociągi, sieć kanalizacji sanitarnej współdziałająca z oczyszczalnią ścieków w Bąkowie) dają podstawy do ubiegania się w przyszłości o uzyskanie statusu miejscowości klimatyczno-uzdrowiskowej.

Istniejące zainwestowanie miejscowości gminnej uwarunkowane zostało położeniem na obrzeżu Puszczy Kozienickiej oraz „wzdłuż” linii kolejowej Radom-Dęblin. Linia kolejowa dzieli Garbatkę Letnisko na długości ok. 3 km na część północną „opartą” o kompleks leśny Puszczy Kozienickiej z zainwestowaniem w przewadze wypoczynkowym i wypoczynkowo-mieszkaniowym (ośrodek sportu i rekreacji, enklawa leśna z charakterystyczną zabudową mieszkaniowo-wypoczynkową, niektóre obiekty obsługi ludności). Zainwestowanie na południe od linii kolejowej obejmuje, równolegle układające się wzdłuż kolei: tereny usługowe z podstawowymi obiektami i instytucjami gminnego ośrodka usługowego; tereny zabudowy jednorodzinnej z wzrastającym udziałem placówek usługowo-handlowych; tereny zabudowy zagrodowej; obszary działalności usługowo-produkcyjnej w zachodniej części (SUTR, GS, stacje paliw - benzynowa i na paliwo gazowe) oraz wschodniej części miejscowości (zakłady usługowo-przetwórcze, stacja wodociągowa).

Elementem „rozpoczynającym” nowy kierunek inwestowania (tereny rozwojowe) jest skoncentrowana zabudowa jednorodzinna zrealizowana wg ustaleń miejscowego planu szczegółowego przy ul. Kruczkowskiego (prostopadle do linii kolejowej w kierunku południowym).

Miejscowość gminna Garbatka Letnisko z liczbą ludności 3400 osób skupia 60% ludności gminy. Pozostałe osiem sołectw pod względem liczby ludności kształtują się w wielkościach: Bąkowiec - 450 M, Garbatka Długa - 380 M, Brzustów - 320, Ponikwa – 300 M, Bogucin - 290 M, Molendy - 240 M, Garbatka Zbyczyn - 215 M, Anielin - 115 M. Cechuje je w przewadze prawidłowo ukształtowana zabudowa wzdłuż dróg.

Podstawowy istniejący układ komunikacyjny zapewniający powiązania zewnętrzne poprzez drogi krajowe regionalne oraz linię kolejową z: sąsiednimi ośrodkami gminnymi, sąsiednimi ośrodkami ponadlokalnymi, sąsiednimi ośrodkami wojewódzkimi oraz stolicą kraju.

Drogi wojewódzkie i gminne wiążą ośrodek gminny z pozostałymi sołectwami gminy.

Wszystkie sołectwa gminy wyposażone są w sieć wodociągową z wyjątkiem niewielkiej części Garbatki Zbyczyn. Sieć gazowa doprowadzona jest do Garbatki Letnisko, Bogucina, Ponikwy i Molend i na obrzeże wsi Brzustów. Sieć kanalizacyjna prowadzona jest od oddanej do użytku gminnej oczyszczalni ścieków w Bąkowcu przez wieś Bąkowiec do miejscowości gminnej (odcinek zrealizowany). Centrala automatyczna w Garbatce Letnisko na 1000 NN wykorzystana jest w 90%, a wskaźnik liczby abonentów na 1000 M jest najwyższy wśród gmin wiejskich województwa. W obszarze gminy w Garbatce Zbyczyn funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych.

- Wielofunkcyjne strefy produkcyjno-usługowe, które stanowią;

Strefa produkcyjna „Żytkowice” na styku obrębów Bogucin-Brzustów w zachodniej części gminy.

W strefie funkcjonują między innymi:

- Przedsiębiorstwo Produkcji Prefabrykatów i Usług w Bogucinie z kopalnią „Bogucin”;
- Zakłady Silikatowe „Żytkowice” z kopalnią „Żytkowice”;
- Baza PKP w Żytowicach;
- Zakład Karny;
- Cztery bocznice kolejowe.

Lokalizacja tak ukształtowanego zgrupowania przemysłowego uwarunkowana była m.in: występowaniem surowców mineralnych do produkcji materiałów budowlanych; dostępnością komunikacyjną (linia kolejowa, bocznice); występowaniem gleb nieprzydatnych do produkcji rolniczej, co stanowi przesłanki do dalszej adaptacji zgrupowania w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Zakłady produkcyjne związane z przerobem i przecieraniem drewna, których rozwój uwarunkowany był głównie zapleczem surowcowym Puszczy Kozienickiej, a przede wszystkim: Zakłady Chemicznego Przerobu Żywicy „Mazowia” s.c.w północnej części miejscowości gminnej; Zakłady Przemysłu Drzewnego s.c w Garbatce Letnisko; Przedsiębiorstwo P.H.U „TRAK-BIS” w Garbatce Podlas; Przedsiębiorstwo P.H.U „ZT-TRAK” w Garbatce Podlas; Warsztaty Szkolno-Produkcyjne przy Zespole Szkół Drzewnych w Garbatce Letnisko; Przedsiębiorstwo P.U.H „DREWLAND” w Molendach; Zakład Usługowy „TARTAK” w Ponikwie oraz liczne drobne zakłady stolarskie i meblarskie. W miejscowości gminnej zlokalizowane są również inne zakłady produkcyjno-usługowe (np. piekarnia, przetwórstwo mięsno-spożywcze, wytwórnia wód gazowanych, obiekty gospodarki komunalnej).

- Obszary rolniczej przestrzeni produkcyjnej

obejmujące zwarte rejony użytków rolnych w południowej i południowo - wschodniej części gminy oraz enklawy w zachodniej części gminy (Bogucin, Brzustów, Anielin).

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy charakteryzuje się średnimi i słabymi warunkami do produkcji rolniczej, co potwierdza m.in. udział w użytkach rolnych poszczególnych klas gleb wynoszący odpowiednio: kl. III-2 %; kl. IV - 26 %; klasy V-VI - 72 %.

W rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyróżniają się przede wszystkim:

- kompleksy gleb o „najwyższej” w gminie przydatności do produkcji rolniczej (żytni bardzo dobry, żytni dobry, zbożowo-pastewny mocny, w części żytni słaby) występujące w zwartych rejonach południowej i środkowej części gminy szczególnie wskazane do zachowania w użytkowaniu rolniczym;
- kompleksy gleb o średniej i niskiej przydatności do produkcji rolniczej (żytni bardzo słaby z udziałem żytniego słabego) położone w przewadze w zachodniej części gminy oraz w rozproszeniu na pozostałych obszarach gminy. Gleby tych kompleksów wskazywane są w większości do sukcesywnego zalesiania zgodnie z opracowanym „programem granicy polno-leśnej”.

Położone w rejonach istniejącego zainwestowania lub miejscach atrakcyjnych krajobrazowo postuluje się przeznaczać do zainwestowania przede wszystkim na cele turystyczno-wypoczynkowe ogólnodostępne (zagospodarowanie turystyczne w powiązaniu z małą retencją doliny Strugi Polickiej) oraz indywidualne np. budownictwo letniskowe (Garbatka Letnisko, Molendy, Brzustów, Garbatka Długa, Garbatka Zbyszyn);

- Obszary Puszczy Kozienickiej

obejmujące północne i południowo-zachodnie tereny gminy (połowa ogólnej powierzchni gminy) stanowiące o ponadlokalnej funkcji wypoczynkowej Garbatki Letnisko i warunkujące możliwości dalszego rozwoju tej funkcji - II kategoria atrakcyjności turystycznej w skali kraju.

Obszary Puszczy Kozienickiej wyróżniają się między innymi:

- występowaniem w obszarze gminy lasów atrakcyjnych pod względem wypoczynku położonych na północ od miejscowości Garbatka Letnisko - oddziały 166-155, 152-147, 141-133, 129-126 oraz poza granicami administracyjnymi gminy - oddziały 28, 58, 37, 36, 27, 26, 91, 43, 42, z których część stanowią lasy masowego wypoczynku (krajobrazowe) w oddziałach 156, 155, 147, 148-133, 121-129;
- charakterystycznym dla gminy mikroklimatem z cechami niewielkich wahań temperatur, korzystnych warunków solarnych i wilgotnościowych;
- różnorodnością biologiczną środowiska przyrodniczego (zróżnicowany skład i wiek drzewostanu, ponad 200 gatunków ptaków, około 600 gatunków roślin naczyniowych, wśród których 41 chronionych);
- dużą atrakcyjnością krajobrazową z charakterystycznymi wzniesieniami wydmowymi (garbami) np. Góry Karierskie, Krzpcowa Góra, Bożomęcka Góra, Krzeszowska Góra, Stokowa Góra itd;
- zainwestowaniem w infrastrukturę turystyczną, które w obszarze gminy stanowi m.in. zabudowa pensjonatowa w północnej części miejscowości Garbatki Letnisko, ośrodki kolonijne, gminny ośrodek sportu i rekreacji, szlaki turystyczne piesze wyznaczone i

oznakowane (niebieski, zielony, czarny), indywidualne budownictwo letniskowe (Molendy), wyznaczone miejsca postoju i wypoczynku.

2. OBSZARY I OBIEKTY OBJĘTE I WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ Z TYTUŁU PRZEPISÓW SZCZEGÓLNYCH (delegacje ustawowe)

2.1 Obszary i obiekty objęte ochroną

- Ochrona prawna wartości kulturowych (ustawa o ochronie dóbr kultury i muzeach)

Obiekty wpisane do Centralnego Rejestru Zabytków:

- Mauzoleum Legionistów w Żytkowicach: Nr dec.402/A/89, data wpisu 1989-04-03 (Mauzoleum Ku Czcii Poległych Legionistów pod Laskami w 1914 r. walczących pod dowództwem Józefa Piłsudskiego);
- Tartak w Molendach z XIX w. (skład jednolity transmisja pasowa z kołem zamachowym; budynek tartaku o ścianach ryglowych, szalowanych deskami pionowymi, dach dwuspadowy): Nr dec.278/A/84, data wpisu 1984-12-28;
- Willa Nadleśnictwa w Garbatce Letnisko, Nr wpisu 131/2011 z dnia 11.02.2011 r.

Obiekty zlokalizowane na obszarze zmiany studium nr 2, ujęte w Gminnej Ewidencji Zabytków (ustawa z 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- *Willi słoneczna w Garbatce Letnisko*
- *Studnia o obudowie drewnianej wykonanej w stylu "zakopiańskim" w Garbatce Letnisko*

Studium ustala zasady ochrony zasobów dziedzictwa i krajobrazu kulturowego:

- *zasadę harmonijnego wkomponowania nowej zabudowy w istniejący krajobraz kulturowo – przyrodniczy,*
 - *zasadę maksymalnej ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno – kulturowej,*
 - *zasadę utrzymania istniejącej zabudowy o wartości historyczno – kulturowej, w należyтым stanie technicznym, z dopuszczeniem zmiany funkcji obiektu i podniesieniem standardu wyposażenia techniczno – użytkowego, z zastrzeżeniami dotyczącymi zachowania w maksymalnym stopniu, a tam gdzie jest to możliwe, odtworzenia historycznej kompozycji obiektu (wysokość, kształt, układ eksponowanych elewacji, kształt dachu, rozmieszczenie, wielkość i proporcje otworów), zewnętrznego detalu architektonicznego, a także dostosowania nowej funkcji i nowego programu użytkowego do specyfiki obiektu,*
 - *zasadę zachowania historycznych relacji przestrzennych i obiektów wspomagających (np. zabudowa gospodarcza) oraz zieleni towarzyszącej w obrębie działek, na których są zlokalizowane.*
- Ochrona lasów (ustawa o lasach)
 - Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej”:

Zarządzenie Nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 grudnia 1994 r w sprawie Leśnego Kompleksu Promocyjnego z późniejszymi zmianami i Zarządzenie Nr 28 DGLP z dnia 11 sierpnia 1995 r.

LKP obejmuje obręby 3 nadleśnictw: Zwoleń - obręby Garbatka (północna część gminy) i Zwoleń o pow. 10 229 ha; Radom - obręb Jedlnia o pow. 4783 ha; Kozienice - obręby Kozienice, Pionki, Zagożdżon o pow. 14 960 ha. Utworzenie LKP stanowi element realizacji programu polityki zrównoważonego rozwoju gospodarki leśnej propagującej proekologiczne technologie oraz równoważenie ochrony, gospodarki leśnej i funkcji wypoczynkowych Puszczy Kozienickiej;

- Lasy szczególnie chronione (lasy ochronne):

Zarządzenie Nr 80 MOSZNiL z dnia 1 października 1993 roku w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w Zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Zwoleń - obręb Garbatka Letnisko oraz Zarządzenie Nr 16 MOSZNiL z dnia 30.03.1993 r w sprawie uznania za ochronne lasów stanowiących własność Skarbu Państwa, będących w Zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Zwoleń - obręb Małomierzycze (obecnie Lipsko), Zwoleń.

Lasy wodochronne związane z terenami podmokłymi i obszarami źródliskowymi rzek i ujęć wód występują w licznych powierzchniach północnej i południowo-zachodniej części gminy; Lasy uszkodzone przez przemysł (II strefa uszkodzenia przemysłowego) z uszkodzonymi drzewostanami (25 % ubytku liści oraz zniekształcenia koron) występują na znacznych obszarach północnej części gminy; Lasy glebochronne występują we wschodniej części gminy w rejonie Bąkowca; Lasy pozostałe: lasy w obszarze gminy zajmują łącznie 3665 ha tj. 49,5 % ogólnej powierzchni gminy;

- Ochrona obszarów cennych przyrodniczo (ustawa o ochronie przyrody)
 - Rezerwat przyrody „Krepiec” - krajobrazowy o powierzchni 278,96 ha położony w obszarze gminy Garbatka Letnisko (północna część miejscowości gminnej) i gminy Kozienice: Zarządzenie MOŚZNiL z dnia 12 września 1994 roku w sprawie uznania za rezerwat przyrody - MP Nr 51, poz. 435.
 - *Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną utworzony Uchwałą Nr XV/70/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28.06.1983 r. z późn. zm., obecnie w powiększonym zasięgu terytorialnym Rozporządzeniem Nr Rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 stycznia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 11, poz. 107 z 29.01.2001 r. z późn. zm. Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 41, poz. 937 z 14.02.2002 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 58 z 16.03.2004 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 208, poz. 5581 z 19.08.2004 r. i Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75, poz. 1980 z dnia 4.04.2005 r.) w celu zachowania lokalnego krajobrazu przyrodniczo-geograficznego oraz naturalnych obszarów lasów Puszczy Kozienickiej z bogatą roślinnością zielną i ciekawym ukształtowaniem terenu. Park wraz z otuliną w całości obejmuje teren gminy Garbatka-Letnisko, z czego powierzchnia Parku zajmuje 2 767,62 ha (37,4% pow. gminy) a jego otulina 4 633,38 ha (62,6% pow. gminy). [Obszary objęte zmianą nr 5 studium w całości znajdują się w obrębie otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego.]³*
 - *Obszar Natura 2000 Ostoja Kozienicka PLB140013: Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000, Dz.U. 20007 r. Nr 179, poz. 1275.*

[Obszary objęte zmianą nr 5 studium w całości znajdują się w obszarze Natura 2000 Ostoja Kozienicka PLB140013]³

- Użytki ekologiczne (ochrona indywidualna): Rozporządzenie Nr 63 Wojewody Radomskiego z dnia 6 września 1996 roku w sprawie uznania za użytki ekologiczne - Dz. Urz. Województwa Radomskiego Nr 21/96 poz.219. Uznane użytki ekologiczne występują w obrębie Garbatka i są to:
 - bagno o powierzchni 0.89 ha, oddział 21 c;
 - bagno o powierzchni 0.32 ha, oddział 20 f;
 - zbiornik wodny przeciwpożarowy zarośnięty szuwarami o pow. 0.46 ha, oddział 19 b;
 - bagno otoczone wydmyami o pow. 1.8 ha, oddział 9f i IOa;
- *Pomniki przyrody (ochrona indywidualna) Rozporządzenie Nr 65 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 r. w sprawie pomników przyrody położonych na terenie powiatu kozienickiego, Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 194, poz. 7026. Drzewa uznane za pomniki przyrody na terenie gminy to: Wiąz szypułkowy w Garbatce Zbyszyn; Dąb szypułkowy w Garbatce Letnisko; Wiąz szypułkowy w Garbatce Długiej; Lipa drobnolistna w Garbatce Długiej; Wiąz szypułkowy w Bąkowcu; Dąb szypułkowy w Garbatce Letnisko; Dąb szypułkowy w Garbatce Letnisko; Dąb bezszypułkowy w Garbatce Letnisko; Dąb szypułkowy - pododdział 147c; Jałowiec pospolity w Bogucinie; Dąb szypułkowy - pododdział 147a; Dąb szypułkowy - pododdział 147c; Dąb szypułkowy - pododdział 26g;*
- Ochrona obszarów związanych z zaopatrzeniem w wodę (ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska, prawo wodne)
 - Główny Zbiornik Wód Podziemnych Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły”: Decyzja Ministra OŚNiL Nr GK/Kdh/013/6030/97 z dnia 15 grudnia 1997 roku. Określone strefy ochrony szczególnej GZWP Nr 222 stanowią:

Strefa ochrony szczególnej „A 2”- występuje w północno-wschodniej części gminy (około 1/5 obszaru gminy) w obrębie GZWP 222. Obszar zagrożony zanieczyszczeniami z powierzchni terenu (czas przesączania wody 0-5 lat). Naturalność wody dobra, miejscami niska. Możliwość budowy ujęć komunalnych i ujęć dla pojedynczych odbiorców z zachowaniem zakazów i nakazów określonych w decyzji;

Strefa ochrony szczególnej „A 3” - stanowi obszar występujący poza granicami GZWP 222 obejmujący środkową część gminy z miejscowościami: Garbatka Podlas, Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyszyn, Garbatka Długa, Molendy, Bogucin. Są to tereny słabo izolowane o średnich i dużych przewodnościach. Niska naturalna jakość wody. Możliwość budowy ujęć komunalnych i ujęć dla pojedynczych odbiorców ograniczona niską naturalną jakością wody. Zachowanie zakazów i nakazów określonych w decyzji;

Strefa ochrony szczególnej „C” - stanowi obszar zabudowy mieszkaniowej miejscowości gminnej. Obszar zagrożony zanieczyszczeniami (czas przesączania 0-5

lat). Jakość wody dobra. Niewskazana budowa nowych ujęć wody z powodu utrudnionych działań ochronnych;

„Ochrona Kozienickiego Parku Krajobrazowego” - obejmuje obszar leśny o dobrej jakości wody. Naturalne zagrożenie wód podziemnych - różne.

- Gminne ujęcie wody w Garbatce Podlas:
Strefa ochrony bezpośredniej: Decyzja Wojewody Radomskiego Nr OSKP.III-W-6210/13/97 z dnia 30 maja 1997 roku;
Teren ochrony pośredniej zewnętrzny: Decyzja Wojewody Radomskiego Nr OSKP.III-W-7622/1/97 z dnia 21 stycznia 1998 roku. Obejmuje obszar zasilania ujęcia.
- Obszary udokumentowanych złóż surowców mineralnych (ustawa - prawo geologiczne i górnicze)
 - ~~— [Złoże „Żytkowice” (piaski kwarcowe) o zasobach ok. 770 tys. ton (stan 31.12.1996 r.) eksploatowane na skalę przemysłową. Powierzchnia terenu górniczego – ok. 107 ha, obszaru górniczego – 92 ha;]³~~
 - Złoże „Bogucin-Babki” (piaski budowlane) o zasobach ok. 950 tys. ton, eksploatowane do celów przemysłowych (ok. 7 tys. ton rocznie). Powierzchnia obszaru górniczego - ok. 7,3 ha, powierzchnia udokumentowanego złoża – 8,6 ha;
 - Złoże „Bąkowiec - Czarnolas A”- torfy o zasobach pozabilansowych ok. 477 tys. m. Surowiec stanowią torfy trzcinowo-drzewne i drzewne o niewielkiej miąższości: 0,64 – 1,22 m; popielność: 10,5 – 33,9; stopień rozkładu: 38,0 – 50,0;
 - Złoże „Bąkowiec - Czarnolas B” - torfy o zasobach pozabilansowych ok. 320 tys. m³. Cechy jak w złożu „A”. Powierzchnie obu złóż - 1500 ha;
 - ~~[złoże kruszywa naturalnego "Anielówka" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,998 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 23,79 tys. ton ;~~
 - ~~złoże kruszywa naturalnego "Brzustów" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,643, o zasobach geologicznych bilansowych - 117,43 tys. ton;~~
 - ~~złoże piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice" - powierzchnia udokumentowanego złoża 33,385 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 2 284,81 tys. m³;~~
 - ~~złoże piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice 1" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,940 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 160,84 tys. m³;~~
 - ~~złoże piasków kwarcytowych do produkcji cegły silikatowej "Żytkowice 2" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,788 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 17,14 tys. m³;~~
 - ~~złoże kruszywa naturalnego "Żytkowice 3" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,990 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 158,35 tys. ton;~~
 - ~~złoże kruszywa naturalnego "Żytkowice 4" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,909 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 316,88 tys. ton;~~
 - ~~złoże kruszywa naturalnego "Żytkowice 5" - powierzchnia udokumentowanego złoża 1,996 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 307,44 tys. ton;~~

– *złóże kruszywa naturalnego "Anielin 1" powierzchnia udokumentowana złoża 11,24 ha, o zasobach geologicznych bilansowych - 1 178, 272 tys. ton.]³*

- Ochrona gruntów rolnych i leśnych (ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych)
 - Grunty rolne o najwyższej przydatności rolniczej: gleby klas I - III. Zmiana przeznaczenia zwartego obszaru przekraczającego 0,5 ha wymaga uzyskania zgody *ministra właściwego do spraw rozwoju wsi* w trybie sporządzenia planu miejscowego;
 - Grunty rolne wytworzone z gleb pochodzenia organicznego: gleby torfowe i murszowe. Zmiana przeznaczenia tych gleb klasy V i VI wymaga uzyskania zgody w trybie sporządzenia planu miejscowego;
 - Grunty leśne stanowiące własność Skarbu Państwa: Zmiana przeznaczenia wymaga uzyskania zgody *ministra właściwego do spraw środowiska* w trybie sporządzenia planu miejscowego;
 - Pozostałe grunty leśne: Zmiana przeznaczenia wymaga uzyskania zgody Wojewody w trybie sporządzenia planu miejscowego;

2.2 Obszary i obiekty planowane do objęcia ochroną prawną

Projektowany Obszar Natura 2000

Obszar Natura 2000 Puszcza Kozienicka PLH140035 projektowany w celu ochrony siedlisk leśnych i nieleśnych Puszczy Kozienickiej stanowiący jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów puszczańskich w Polsce. O jego randze świadczy przede wszystkim wysoka różnorodność biologiczna mierzona na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Występuje w jej obrębie szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych zagrożonych wymarciem w skali kraju i kontynentu.

Projektowane użytki ekologiczne:

Uroczysko „Kresy” nad Strugą Policką - głęboko wcięta dolina rzeczna z olesem, miejscami zabagniona z trzciną i pozostałościami dawnych stawów. Teren źródliskowy, miejsce bytowania krzyżówki, zimorodka, samotnika, remiza, licznych płazów i wążek;

Stawy rybne w Bąkowcu w znacznej części porośnięte roślinnością szuwarową z miejscami lęgowymi wielu rzadkich gatunków ptaków: wąsatka, krakwa, rycyk, krwawodziób, łąbądź niemy oraz miejscami żerowania i odpoczynku wielu gatunków przelotowych: bataliona, sieweczki rzecznej i obrożnej, kszyka, samotnika i innych;

Projektowane pomniki przyrody:

Lipa drobnolistna w Kolonii Bąkowiec; Wiąz szypułkowy w Garbatce Dziewiątce; Dąb bezszypułkowy w Ponikwie; Lipa drobnolistna w Brzustowie; Klon pospolity w Brzustowie; Jawor w Molendach; Lipa drobnolistna w Anielinie; Klon pospolity w Anielinie; Lipa drobnolistna w Bąkowcu, Lipa drobnolistna przy drodze (własność Urząd Gminy); Klon pospolity w Molendach.

3. LOKALNE WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO ORAZ ZAGROŻENIA ŚRODOWISKOWE

3.1 Lokalne wartości środowiska przyrodniczego

Zasoby abiotyczne

- Rzeźba terenu, geomorfologia:

Znaczna część terenu gminy to zdenudowana wysoczyzna polodowcowa zaliczana do mezoregionów Równiny Kozienickiej i Równiny Radomskiej. Północno-wschodnia część gminy jest fragmentem Doliny Środkowej Wisły (taras zalewowy akumulacyjny). Rzeźba Równiny Radomskiej i Kozienickiej urozmaicona jest często podłużnymi, także półkolistymi wydhami o wysokości względnej kilku metrów, zwanych „garbami”. Wysoczyznę porożcinana jest głęboko wrzynającymi się dolinami rzek, które tworzą przełomy (Brzeźniczka, Krępiec). Rzeźba terenu nie wpływa ograniczająco na rozwój osadnictwa i innych funkcji.

- Budowa geologiczna, surowce mineralne:

Na powierzchni gminy występują utwory czwartorzędowe różnego pochodzenia, osiągając miąższość 40m. Najliczniejszymi są osady rzeczno-lodowcowe i rzeczne tarasów akumulacyjnych wykształcone w postaci piasków z przewarstwieniami żwirów i pospółek. Gliny zwałowe występują fragmentarycznie. W dolinach rzecznych Brzeźniczki, Krypianki, Zwolanki i Strugi Polickiej występują piaski i żwiry rzeczne tarasów zalewowych. W rejonie Bąkowca na tarasie zalewowym Wisły i w bezodpływowych zagłębieniach okolic Anielina występują osady organiczne: namuły i torfy.

- Wody podziemne:

Główny Zbiornik Wód Podziemnych „Dolina Środkowej Wisły” Nr 222 wieku czwartorzędowego obejmuje północno-wschodnie obszary gminy. Ten zasobny i wydajny poziom wodonośny eksploatowany jest przez ujęcie gminne w Garbatce Podlas oraz studnie w zachodniej części gminy. Dla GZWP Nr 222 opracowano i zatwierdzono dokumentację hydrogeologiczną wraz ze strefami ochronnymi. Trzeciorzędowy poziom wodonośny nie tworzy jednolitego poziomu. Ujmowany jest przez kilka studni na terenie gminy. Główny Zbiornik Wód Podziemnych „Niecka Radomska” Nr 405 wieku kredowego nie posiada opracowanej i zatwierdzonej dokumentacji hydrogeologicznej. Obszar całej gminy jest w zasięgu tego GZWP. Posiada niewielkie znaczenie użytkowe, korzysta z niego tylko 1 studnia wiercona.

- Wody powierzchniowe:

Sieć hydrograficzna jest słabo rozwinięta. Pod wodami stojącymi, płynącymi i rowami melioracyjnymi znajduje się 268 ha, z których około 160 ha stanowią zbiorniki sztuczne (stawy hodowlane w Bąkowcu). Głównymi rzekami są: Brzeźniczka z Krępcem, dolny odcinek Zwolanki oraz Kanał Gniewoszowsko-Kozienicki (uregulowana i zmeliorowana rzeka Łacha). Rzeki płyną wąwozami (Brzeźniczka, Krępiec, Struga Policka), obszary źródłkowe niektórych zostały zmeliorowane (Brzeźniczka, Struga Policka).

[Obszar objęty opracowaniem zmiany nr 5 studium znajdują się w obrębie dwóch zlewni: położony w Brzustowie w zasięgu zlewni Krypianki (RW2000172512489) oraz Zagożdżonki bez

kanatu Gniewoszowska-Kozienickiego (RW20001725129), położony w Anielinie w zasięgu zlewni Krypianki (RW2000172512489).j³

- **Klimat:**

Bardzo korzystne warunki klimatyczne są efektem działania dwu czynników: połowa powierzchni gminy to las wpływający stymulująco na klimat; znaczne powierzchnie wysoczyzny zbudowane są z utworów przepuszczalnych. Swoisty mikroklimat jest wyróżniającym istotnym walorem dla rozwoju rekreacji pobytowej i wędrowniej oraz lecznictwa klimatycznego.

Zasoby biotyczne

- **Lasy:**

Lasy zajmują około 49 % powierzchni gminy, z czego 27 % to lasy niepaństwowe. Puszcza Kozienicka charakteryzuje się występowaniem wszystkich typów siedlisk, przy czym największy udział mają siedliska żyzne. Dominującym gatunkiem jest sosna (84 % powierzchni). Przez teren Puszczy przebiegają granice zasięgów buka, jodły, jawora, modrzewia polskiego, cisa i świerka. Najlepiej zachowane, najcenniejsze drzewostany objęte zostały ochroną rezerwatową. Lasy państwowe (północna i południowo-zachodnia część gminy) stanowią Leśny Kompleks Promocyjny (1 z 10 w kraju) „Lasy Puszczy Kozienickiej”, lasy leżące w północnej części gminy stanowią obszar otuliny Kozienickiego Parku Krajobrazowego. Na terenie gminy Garbatka Letnisko występują lasy szczególnie chronione: wodochronne, glebochronne i uszkodzone przez przemysł oraz znajdują się następujące obiekty chronione: rezerwat krajobrazowy „Krępiec”, cztery użytki ekologiczne, cztery pomniki przyrody.

- **Zadrzewienia**

W obszarze gminy występują wszystkie typy zadrzewień. Ich powierzchnia jest niewielka (32 ha). Zadrzewienia przyzagrodowe wymagają pielęgnacji i uzupełnień szczególnie w gatunki rodzime i ozdobne. Mało jest stosunkowo zadrzewień przydrożnych i przywodnych. Niewystarczająca jest zieleń izolacyjna przy kolei.

3.2 Zagrożenia środowiskowe

Zagrożenia dla środowiska wynikają z działalności człowieka, przy czym określona działalność człowieka może wpływać negatywnie na jeden lub wiele komponentów środowiska. I tak:

- zagrożenie dla warunków aerosanitarnych związane jest przede wszystkim z dużą emisją pyłów i gazów przez zakłady leżące poza obszarem gminy Garbatka Letnisko (elektrownia „Kozienice” w Świerżach Górnych, Zakłady Azotowe w Puławach). Udział lokalnych źródeł emisji zanieczyszczeń jest niewielki i zmniejszający się m.in. dzięki postępującej gazyfikacji gminy;
- klimat akustyczny miejscowości gminnej kształtowany jest głównie przez komunikację samochodową i kolejową. Przekroczenie norm dopuszczalnego równoważnego poziomu hałasu w dzień wynika m.in. z przebiegu tras przelotowych (dróg krajowych i wojewódzkich) przez tereny zabudowane i niewielkich zadrzewień przydrożnych i przyzagrodowych. Przy trakcie kolejowym zieleń izolacyjna prawie nie występuje;

- niedostateczne jest naturalne zabezpieczenie wód podziemnych przed możliwością ich skażenia, szczególnie w obrębie doliny rzeki Wisły, gdzie poziom wód podziemnych znajduje się płytko i brak jest izolacji w postaci lasu czy też utworów nieprzepuszczalnych;
- gospodarka ściekowa, komunalna i przemysłowa (niepełna kanalizacja wsi zwodociągowanych, zrzuty ścieków bezpośrednio do gruntu, nieszczelne szamba, brak przemysłowych systemów oczyszczania ścieków, chemizacja rolnictwa, infiltracja do warstwy wodonośnej emitowanych pyłów i gazów przez zakłady spoza terenu gminy) to przyczyny II klasy czystości wód podziemnych;
- eksploatacja przemysłowa piasku przez dwie kopalnie, nadmierny pobór wód podziemnych przez przemysł wodochłonny Pionek stwarzają możliwości dalszego obniżania się wód podziemnych;
- zagrożenia ze strony eksploatacji przemysłowej i lokalnej dotyczą niszczenia rzeźby terenu (deformacja, rozcinanie wydm) wylesienia nowych powierzchni, odwodnienia terenów kopalni i przyległych, zanieczyszczenia wód podziemnych;
- zagrożenia dla lasów związane są ze znaczną emisją pyłów i gazów przez zakłady przemysłowe zlokalizowane na terenie gminy i poza jej obszarem, emisją metali ciężkich przez samochody, obniżeniem poziomu wód gruntowych przez eksploatację dla celów komunalnych i przemysłowych przez duże miasta (Radom, Pionki, Kozienice), odwadniające melioracje oraz z zagrożeniami abiotycznymi (długotrwałe susze hydrologiczne, klęski huragnowe, pożary itp.). Znaczne powierzchnie Puszczy Kozienickiej znajdują się w II strefie zagrożenia przemysłowego, są lasami uszkodzonymi przez przemysł (ponad 25 procentowy ubytek liści oraz zniekształceń koron).

Obiekty uciążliwe dla Środowiska (Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 roku w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji):

- Obiekty szczególnie szkodliwe dla środowiska: Kopalnie w Żytkowicach;
- Obiekty mogące pogorszyć stan środowiska: Gazociąg wysokoprężny i średnioprężny; Zakłady „Mazowia” w Garbatce Letnisko; Fermy drobiu w Garbatce Letnisko i Żytkowicach; Linie kolejowe Radom-Dęblin i Kozienice-Wysokie Koło; Urządzenia przeładunkowe w Żytkowicach; Stacja paliw w Garbatce Letnisko; Drogi krajowe i wojewódzkie; Tartaki w Garbatce Długiej i Ponikwie; Oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu; Składowisko odpadów komunalnych w Garbatce Zbyszyn; Kanał Gniewoszowsko-Kozienicki; Stawy w Bąkowcu; Regulacje rzek i urządzenia przeciwpowodziowe; Ośrodki wypoczynkowe i pola campingowe w Garbatce Letnisko;

Nadzwyczajne zagrożenia środowiska:

Prawdopodobieństwo nadzwyczajnego zagrożenia środowiska (n.z.ś.) wiąże się z możliwością awarii w obiektach przemysłowych, tranzytowym transporcie drogowym i kolejowym substancji toksycznych i niebezpiecznych. Z obiektów stacjonarnych zagrożenie może stanowić stacja paliw w Garbatce Letnisko

4. OBSZARY ZABUDOWANE I WSKAZANE DO ZABUDOWY

4.1 Wiodące funkcje jednostek osadniczych oraz obszary zabudowane i wskazane do zabudowy

4.1.1 Garbatka-Letnisko: siedziba Gminy

Funkcje lokalne: główny gminny ośrodek administracyjno-usługowy wyposażony we wszystkie podstawowe instytucje i placówki obsługi ludności z zakresu: administracji samorządowej i „specjalnej”(Urząd Gminy, bank, poczta, straż pożarna, policja), ochrony zdrowia (ośrodek zdrowia, apteka), szkolnictwa podstawowego i ponadpodstawowego (Zespół Szkół Drzewnych), kultury, sportu i rekreacji (Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji), gospodarki komunalnej, obsługi rolnictwa, handlu gastronomii i usług. Uzupełnienie zabudowy usługowej, stanowi zabudowa mieszkaniowo-wypoczynkowa, mieszkaniowo-usługowa, produkcyjno-usługowa.

Funkcje ponadlokalne: rozwinięta funkcja wypoczynkowa. Potencjalne warunki dla uzyskania statusu miejscowości klimatyczno-uzdrowiskowej.

Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy w miejscowości gminnej i obszarze gminy obejmują tereny o wiodących funkcjach. Są to: tereny usługowe; tereny usługowo-mieszkaniowe; tereny mieszkaniowo-usługowe; wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe; tereny ośrodków wczasowych, kolonii; tereny ogólnodostępnej bazy turystyczno-wypoczynkowej; tereny ośrodków sportu i rekreacji; tereny zabudowy letniskowo-mieszkaniowej, pensjonatowej; tereny zabudowy letniskowej;

W poszczególnych jednostkach osadniczych wskazane zostały:

GARBATKA LETNISKO

- Tereny usługowe;
- Tereny usługowo-mieszkaniowe, w tym tereny i obiekty gospodarki komunalnej, cmentarzy;
- Tereny zieleni izolacyjnej;
- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;
- Tereny koncentracji różnorodnego zagospodarowania wypoczynkowo-rekreacyjnego, w tym:
 - Tereny ośrodków wczasowych, kolonii itp.;
 - Tereny ogólnodostępnej bazy turystyczno-wypoczynkowej

- Tereny ośrodków sportu i rekreacji;
- Tereny zabudowy letniskowo-mieszkaniowej, pensjonatowej;

Na obszarze objętym zmianą studium nr 2 wyodrębniono tereny o odmiennym sposobie zagospodarowania:

- Tereny administracyjno-usługowe, usługowe **U**
- Tereny usługowo-mieszkaniowe **UM**
- Tereny mieszkaniowo-usługowe **MU**, **[1.MU]**¹
- Tereny usług turystyki, usług sportu i rekreacji **UT,US**
- Tereny lasów **ZL**

4.1.2 Pozostałe sołectwa gminy

Sołectwa o funkcjach rolniczych i potencjalnych możliwościach rozwoju funkcji wypoczynkowych;

Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

GARBATKA DZIEWIĄTKA (ZBYCZYN)

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Tereny koncentracji różnorodnego zagospodarowania wypoczynkowo-rekreacyjnego, w tym:
- Tereny budownictwa mieszkaniowego letniskowego;

GARBATKA DŁUGA

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Tereny budownictwa letniskowego (indywidualnego);

MOLENDY

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Tereny budownictwa letniskowego (indywidualnego);
- Tereny ośrodków sportu i rekreacji;
- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;

ANIELIN

- Tereny mieszkaniowo-usługowe z możliwością lokalizacji indywidualnej zabudowy letniskowej;
- *[Tereny eksploatacji złóż]³.*

Sołectwa o funkcjach produkcyjnych, rolniczych z udziałem zabudowy letniskowej;

Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy:

BOGUCIN

- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe;

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;

BRZUSTÓW

- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe;
- Tereny mieszkaniowo-usługowe z możliwością lokalizacji indywidualnej zabudowy letniskowej;
- Tereny budownictwa letniskowego (indywidualnego);
- *[Tereny eksploatacji złóż.]³*

Jednostki osadnicze o funkcjach rolniczych;

Obszary zabudowane i wskazane do zabudowy

BAKOWIEC

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;

PONIKWA

- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;

4.2 Podstawowe zadania dla realizacji funkcji obsługi ludności i ponadlokalnej funkcji wypoczynkowej (celów publicznych)

Postulowane założenia lokalizacyjne (numery zadań odpowiadają numerom określonym w opracowaniu graficznym - zał. Nr 2).

Stymulowanie rozwoju ponadlokalnej funkcji wypoczynkowej Garbatki Letnisko oraz funkcji gminnego ośrodka administracyjno-usługowego wymaga sukcesywnej realizacji zadań obejmujących między innymi:

1. Docelowa budowa w Garbatce Północ wielofunkcyjnego ośrodka wczasowego o wysokim standardzie z szeroką gamą usług z zakresu kultury i rozrywki (zadanie strategiczne);
2. Utworzenie na bazie Stadniny Koni w Kozienicach ośrodka hipoterapii (w rejonie ul. Partyzantów);
3. Utworzenie ośrodka rehabilitacji (fizykoterapii itp.) poprzez przystosowanie części pomieszczeń w budynku apteki komunalnej;
4. Rozwój Gminnego Ośrodka Sportu i Rekreacji i podnoszenie standardu oferowanych usług (np. wypożyczalnia sprzętu wodnego, kawiarnie, restauracje, plaża) oraz wzbogacanie w zakresie ogólnodostępnych form wypoczynku, w tym sportowo-rekreacyjne zagospodarowywanie terenów leśnych Kozienickiego Parku Krajobrazowego (miejsca postoju, miejsca wypoczynku, ścieżki rowerowe, miejsca biwakowania itp.);
5. Organizacja (wytyczenie, oznakowanie, uzupełnianie infrastruktury towarzyszącej) tras rowerowych, krajobrazowych, przyrodniczych, historycznych, rodzinnych, wyczynowych,

- tranzytowych z wykorzystaniem szlaków drogowych, szlaków terenowych, wytyczonych szlaków turystycznych;
6. Odbudowa trasy turystycznej kolejki wąskotorowej;
 7. Utworzenie młodzieżowego centrum rozrywki zorganizowanego wokół kolejki stacji wąskotorowej;
 8. Docelowa budowa zespołu administracyjno-usługowego dla administracji samorządowej oraz administracji specjalnych (zadanie strategiczne);
 9. Budowa obiektów z przeznaczeniem dla różnych służb administracji specjalnych (o funkcjach terenochłonnych np. garaże, wiaty, pola manewrowe, ćwiczeń) - alternatywa: zagospodarowanie terenu na lokalne cele sportowe;
 10. Zagospodarowanie terenu na lokalne cele sportowo - rekreacyjne;
 11. Zagospodarowanie terenów gospodarki komunalnej - np. rozbudowa targowiska;
 12. Utworzenie schroniska dla ludzi bezdomnych, samotnych, wymagających opieki - alternatywne wykorzystanie obiektu i terenu OSP;
 13. Budowa obiektu szkolnego dla zespołu szkół ponadpodstawowych (ewentualnie gimnazjum w nowej organizacji szkolnictwa) z internatem, pod kątem wykorzystywania tych obiektów w okresie wakacji letnich i zimowych jako bazy noclegowej dla celów wypoczynkowych;
 14. Budowa kompleksu sportowego z halą sportową, krytym basenem, siłownią, boiskami do gier zespołowych, kortami tenisowymi itp.;
 15. Założenie ogrodu botanicznego z izbą dydaktyczną obrazującą bogactwo i różnorodność Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
 16. Budowa ośrodka kultury z pomieszczeniami klubowymi, biblioteką, czytelnią, księgarnią, informacją turystyczną itp. (lokalizacje alternatywne: w sąsiedztwie nowego obiektu szkolnego; przy kompleksie sportowym; na bazie obecnego obiektu OSP);
 17. Docelowa budowa ośrodka leczenia klimatycznego np. prewentorium, sanatorium dla osób -dzieci, dorosłych- dotkniętych chorobami układu oddechowego (zadanie strategiczne);
 18. Budowa drogi dojazdowej do projektowanego ośrodka leczenia klimatycznego - sanatorium (alternatywy: droga wzdłuż trasy kolejki wąskotorowej; dojazd od drogi krajowej Nr 723);
 19. Budowa pensjonatu myśliwskiego wraz z obiektami towarzyszącymi (alternatywa lub uzupełniająco - zabudowa mieszkaniowa, letniskowa dla leśników);
 20. Budowa strzelnicy gminnej (las w rejonie ul. Chłodnej);
 21. Budowa mostu z jazem na rzece Brzeźniczce (przełom zbiornika „Budowa”);
 22. Modernizacja zbiorników wodnych (realizacja programu małej retencji) pod kątem wykorzystania dla celów rekreacyjnych;
 23. Docelowa realizacja ośrodka wypoczynkowo-rekreacyjnego w Garbatce Zbyczyn: baza turystyczno-wypoczynkowa np. pensjonaty, zabudowa letniskowa, pola biwakowe, parkingi, ścieżki rowerowe i ciągi spacerowe, plaże (zadanie strategiczne), w tym:
 24. Budowa odcinka drogi (przedłużenie) gminnej Nr 3424 006 do drogi wojewódzkiej Nr 34 537;
 25. Utrzymanie dotychczasowego odcinka drogi w Garbatce Zbyczyn jako drogi lokalnej (ulicy) o charakterze turystyczno-krajobrazowym;
 26. Budowa drogi gminnej Garbatka Letnisko - Garbatka Zbyczyn śladem ulicy Przemysłowej do połączenia z drogami wojewódzkimi Nr 34 533 i Nr 34 534; '
 27. Modernizacja zbiorników wodnych „Majorat” i „Micek” pod kątem wykorzystania dla rekreacji;

28. Budowa mostu z jazem w Garbatce Zbyczyn łączącego tereny istniejącej zabudowy oraz przyszłe tereny rekreacyjno-wypoczynkowe położone po przeciwległych terenach rzeki Policzanki (Strugi Polickiej);
29. Realizacja programu małej retencji (budowa nowych zbiorników na rzece Policzance);
30. Opracowanie założeń do kompleksowego zagospodarowania terenów dla celów turystyczno-wypoczynkowych w rejonie miejscowości Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyczyn, Garbatka Długa;

4.3 Obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego

Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Określa się, że inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym służące zaspokojeniu potrzeb przede wszystkim mieszkańców gminy Garbatka-Letnisko mogą być lokalizowane na podstawie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji lokalizacyjnych podejmowanych zgodnie z procedurą określoną w aktualnych przepisach prawa, a w tym:

- *na terenach zabudowanych i wskazanych do zabudowy, na terenach obiektów i urządzeń infrastruktury technicznej oraz na terenach otwartych w formie:*
 - *obiektów usług publicznych, o ile prowadzona w nich działalność nie powoduje znacznego oddziaływania na środowisko,*
 - *urządzeń infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zgodnie z przyjętymi programami rozwiązań tych urządzeń,*
 - *terenów usług sportu i rekreacji,*
 - *terenów zieleni urządzonej,*
 - *inne cele publiczne określone na zasadzie przepisów odrębnych.*

Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Lista inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym i związane z nimi obszary wynikają z jednej strony z przyjętych programów rządowych, wojewódzkich, ofert inwestorów, a z drugiej propozycji samorządu lokalnego wyrażonych w dokumentach określających i kształtujących politykę rozwoju gminy.

„Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego” nie określa zadań ponadlokalnych dotyczących bezpośrednio gminy Garbatka-Letnisko, które realizują cele publiczne.

5. KIERUNKI ROZWOJU I ZADANIA W ZAKRESIE KOMUNIKACJI ORAZ INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

5.1 Kierunki rozwoju komunikacji oraz zadania dla realizacji ponadlokalnych i lokalnych celów publicznych

Podstawowy istniejący układ komunikacyjny drogowo-kolejowy gminy stanowią:

Układ kolejowy

- Linia kolejowa I rzędna zelektryfikowana Radom-Pionki-Garbatka Letnisko-Dęblin;
- Bąkowiec - Wysokie Koło (bocznica nieczynna - do celów specjalnych);

Układ drogowy

- Drogi krajowe regionalne:
 - Nr 723 Warszawa – Kozienice - Garbatka Letnisko – Zwolen – Lipsko - Tarnobrzeg;
 - Nr 738 Kozienice – Bąkowiec - Góra Puławska;
 - Nr 822 Bąkowiec – Dęblin - Kock;
- Drogi wojewódzkie
 - Nr 34 422 Garbatka Letnisko – Ponikwa – Laski - Pionki
 - Nr 34 531 Bogucin -Brzustów
 - Nr 34 532 Garbatka Letnisko - Molendy
 - Nr 34 533 Garbatka Letnisko - Bąkowiec
 - Nr 34 534 Garbatka Nowa - Garbatka Dziewiątka - Bąkowiec
 - Nr 34 537 Garbatka Letnisko - Czarnolas
 - Nr 34 599 Stacja PKP Bąkowiec - Sieciechów
- Drogi gminne: jedenaście odcinków dróg gminnych określonych numerami od 3424 001 do 3424 011 zapewniające prawidłową obsługę wewnętrznego obszaru gminy;
- Drogi rolnicze (z Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych) zapewniające dojazdy do pól;
- Układ drogowo-uliczny miejscowości gminnej tworzony przez ponad 60 ulic wydzielonych, z których funkcje ulic zbiorczych pełnią:
 - ul. Kochanowskiego w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34533 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej;
 - ul. Partyzantów w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34532 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej;
 - ul. Kolejowa w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 34532 z funkcją ulicy zbiorczej obszarowej;
 - ul. Targowa z funkcją ulicy zbiorczej osiedlowej
 - ulice lokalne pozostałe (około 60 - w znaczącej części nieutwardzone).

Układ drogowy na obszarze zmiany studium nr 2

Reforma administracyjna Polski wprowadzona w 1999 r. zmieniła układ dróg krajowych i wojewódzkich na obszarze całego kraju. Tym samym układ drogowy w gminie Garbatka-Letnisko kształtuje się następująco:

Drogi krajowe:

- *nr 79 Warszawa – Tarnobrzeg*

Drogi wojewódzkie:

- *nr 691 Pionki – Laski – Garbatka Podlas*
- *nr 738 Nowe Słowiki – granica województwa*
- *nr 782 Stacja PKP Bąkowiec – Bąkowiec – Garbatka Podlas*
- *nr 822 Bąkowiec – Opactwo*

Drogi powiatowe:

- *Nr 34 531 Bogucin – Brzustów*
- *Nr 34 532 Molendy – Garbatka*
- *Nr 34 534 Grudek Poduchowny – Bąkowiec*
- *Nr 34 537 Garbatka – Czarnolas*
- *Nr 34 599 PKP Bąkowiec – Sieciechów*

Drogi gminne

Na obszarze objętym zmianą studium nr 2 zlokalizowana jest droga powiatowa nr 34 532 Molendy – Garbatka w ciągu ulicy Partyzantów i ulicy Kolejowej.

[Układ drogowy na obszarze zmiany studium nr 3

Na obszarze objętym zmianą studium nr 3 zlokalizowana jest droga powiatowa nr 34 537 Garbatka – Czarnolas w ciągu ulicy Czarnoleskiej.]¹

Podstawowy istniejący układ drogowo-kolejowy zapewnia dostępność komunikacyjną i obsługę gminy. Konieczne uzupełnienia wynikają przede wszystkim z potrzeby poprawy bezpieczeństwa ruchu oraz podniesienia standardów obsługi poszczególnych obszarów funkcjonalnych, w tym planowanych do zagospodarowania i zainwestowania. Są to zadania:

Zadania planowane o charakterze ponadlokalnym:

Drogi krajowe regionalne

- Modernizacja drogi krajowej regionalnej Nr 723 (Warszawa-Tarnobrzeg), w tym realizacja bezkolizyjnego:
 - włączenia projektowanego przedłużenia ul. Kolejowej (w randze drogi wojewódzkiej);
 - przejścia drogi krajowej nad linią kolejową;
 - skrzyżowania z drogą wojewódzką Nr 34 533 (ul. Kochanowskiego) i projektowanym odcinkiem drogi wojewódzkiej Nr 34422 (korekta przebiegu - alternatywa);
- Modernizacja drogi krajowej regionalnej Nr 738 (Kozienice – Bąkowiec - Góra Puławska);
- Modernizacja drogi krajowej regionalnej Nr 822 (Bąkowiec - Kock);

Drogi wojewódzkie

- Modernizacja i poprawa stanu technicznego dróg wojewódzkich, a w szczególności odcinki dróg:
 - Nr 34533 Garbatka Letnisko - Bąkowiec;
 - Nr 34 537 Garbatka Letnisko-Czarnolas;
 - Nr 34534 Gródek-Bąkowiec;
 - Nr 34532 Molendy-Garbatka Letnisko;
 - Nr 34422 Garbatka Letnisko – Ponikwa – Laski (z alternatywnym rozważeniem budowy jej przedłużenia w kierunku Pionek i dalej aż do Radomia);
 - Nr 34531 Bogucin - Brzustów;
 - Nr 34599 Stacja PKP Bąkowiec - Sieciechów;
- Budowa w Garbatce Letnisko przedłużenia ul Kolejowej (w randze drogi wojewódzkiej) wzdłuż torów kolejowych na wschód (zadanie Gminy - wykupić teren) do drogi gminnej Nr 3424002 oraz na zachód do drogi krajowej regionalnej Nr 723;
- Budowa w Garbatce Letnisko odcinka drogi w (randze drogi wojewódzkiej) śladem ul. Chłodnej w kierunku Molend wzdłuż trasy przebiegu istniejących i projektowanych ciągów infrastruktury technicznej (gazociągu, wodociągu, projektowanego kanału sanitarnego, linii elektrycznej średniego napięcia);

- Obniżenie do rangi drogi gminnej drogi wojewódzkiej Nr 34532 na odcinku od ul. Kolejowej przez ul. Partyzantów, na rzecz projektowanego odcinka drogi biegnącej od granicy sołectwa Molendy, śladem ul Chłodnej, wzdłuż torów kolejowych do drogi gminnej Nr 3424002;
- Podniesienie rangi drogi gminnej nr 3424002 do drogi wojewódzkiej, na odcinku od ul. Kochanowskiego do połączenia z projektowanym przedłużeniem ul. Kolejowej;
- Rozważenie nie wprowadzania do krajowego układu komunikacyjnego tzw. „drogi pierścieniowej wokół Warszawy” w randze planowanej trasy ekspresowej z nowym przebiegiem w obszarze województwa radomskiego (w tym gminy Garbatka Letnisko) na odcinku Radom – Kozienice - nowy most na Wiśle-Siedlce jako pozostającej w kolizji z wysokimi walorami środowiska przyrodniczego Puszczy Kozienickiej. Zgodnie ze złożonymi uwagami Wojewody Radomskiego ww. planowana trasa może być poprowadzona śladem istniejącej trasy Nr 44 (w randze planowanej ekspresowej) z „odejściem na Siedlce” w Puławach, bez uszczerbku dla sprawnego systemu komunikacyjnego, a z poszanowaniem ustanowionego Leśnego Kompleksu Promocyjnego oraz systemu przyrodniczego (ESOCH) o znaczeniu krajowym;

Zadania planowane o charakterze lokalnym

- Sukcesywne utwardzanie dróg gminnych;
- Budowa odcinka drogi gminnej (przedłużenie) [~~Nr 3424006 do drogi wojewódzkiej Nr 34537~~ jako drogi klasy dojazdowej KD]¹;
- Budowa drogi gminnej Garbatka Letnisko - Garbatka Zbyszyn śladem ulicy Przemysłowej do połączenia z drogami wojewódzkimi Nr 34533 i Nr 34534;
- Budowa odcinka drogi gminnej prowadzącej do gminnego składowiska odpadów;
- Docelowa rozbudowa podstawowego układu komunikacji w miejscowości gminnej. Utrzymanie rezerwy terenu (pas szerokości 12-15 m) dla umożliwienia budowy ulic w tym:
 - przedłużenia ul. Kruczkowskiego i ul. ppł. Wł. Molendy „Graba” do drogi gminnej Nr 3424009;
 - ulicy „bez nazwy” z włączeniem od ul. Kochanowskiego (rejon między ul. 3 Maja i ul. Sosnową) wzdłuż granic własności do drogi gminnej Nr 3424009;
 - ulicy prowadzonej od ul. „bez nazwy” wzdłuż linii energetycznej z odchyleniem i przejściem ul. Modrzewiową lub ul. Cisową do połączenia z drogą wojewódzką Nr 34537;
 - ulicy stanowiącej przedłużenie ul. Paderewskiego do wysokości cmentarza, dalej odchylenie kierunku (na równoległy do ul. Kochanowskiego) z włączeniem do ul. Kruczkowskiego;
 - Budowa drogi dojazdowej do projektowanego ośrodka leczenia klimatycznego;
 - Realizacja uzupełniających, wydzielonych systemów komunikacji rowerowej w Garbatce Letnisko;
 - Budowa bezkolizyjnego przejścia dla pieszych użytkowników w rejonie dworca PKP w Garbatce Letnisko (kładka lub tunel);

Zalecana szerokość w liniach rozgraniczenia dróg:

- Droga krajowa regionalna Nr 723 - 30 m;

- Drogi krajowe regionalne Nr 738 i 822 - 20 m;
- Drogi wojewódzkie: 15 m;
- Drogi gminne: 12-15 m *[nie dotyczy obszaru objętego zmianą studium nr 3]¹*;
- Ulice zbiorcze w Garbatce Letnisko: 15 m;
- Ulice lokalne w Garbatce letnisko: 10-15m;
- *[na obszarze zmiany studium nr 3 nowe drogi gminne: 10-15 m.]¹*

5.2 Kierunki rozwoju podstawowych systemów infrastruktury technicznej oraz zadania dla realizacji celów publicznych

Łączność

Istniejące podstawowe systemy łączności zapewniają bieżąco blisko 100 % potrzeb mieszkańców i są to:

- centrala automatyczna o pojemności 1000 NN w Garbatce Letnisko;
- kabel światłowodowy relacji Kozienice – Zwoleń – Lipsko;
- kabel światłowodowy relacji Garbatka Letnisko – Sieciechów – Gniewoszków;

Konieczność rozbudowy systemów łączności wiąże się z potrzebą zapewnienia wysokich standardów obsługi ludności oraz z planowanym rozwojem ponadlokalnej funkcji wypoczynkowej Garbatki Letnisko i obejmuje:

Zadania planowane

- Sukcesywna (w miarę potrzeby) rozbudowa sieci rozdzielczej i sieci telefonicznej abonenckiej;
- Montaż abonenckiej centrali telefonicznej w Urzędzie Gminy umożliwiającej min. przesyłanie informacji do mieszkańców gminy (zadanie zrealizowane w 1998 r.);
- Docelowe powiększenie pojemności centrali automatycznej do 2000 NN;
- Budowa bazy informacji przestrzennej i turystycznej w gminie;

Elektroenergetyka

Istniejące obiekty elektroenergetyki pokrywają w 100 % zapotrzebowanie w zakresie energii elektrycznej i są to:

- Linia energetyczna przesyłowa 110 kV relacji Pionki Kozienice;
- Stacje transformatorowe 15/0,4 kV pokrywające zapotrzebowanie mocy odbiorców bytowo-komunalnych i zakładów produkcyjnych;
- Linie średniego napięcia wraz ze stacjami SN/n.n i linie niskiego napięcia doprowadzające energię do wszystkich gospodarstw domowych i odbiorców;

Konieczność modernizacji wynika z potrzeby zapewnienia właściwego stanu technicznego sieci i obejmuje:

Zadania planowane w zakresie linii 15 kV

- Przebudowa punktu węzłowego na działce przy zbiegu ulic Kochanowskiego i Zwoleńskiej;
- Wymiana linii magistralnych 15 kV na przewody izolowane PAS ze względu na przebiegające linie przez tereny Kozienickiego Parku Krajobrazowego:
 - linia SN Pionki-Garbatka Letnisko na odcinku Żytkowice - Garbatka Letnisko;
 - linia SN Słowiki na odcinku Słowiki - Garbatka Letnisko;
 - linia SN Garbatka Letnisko na odcinku bramka Wola Klasztorna - bramka Tartak;

W zakresie linii niskiego napięcia

- Kolonia Bąkowiec; Garbatka Letnisko Kochanowskiego I i II; Garbatka Kościół; Garbatka Letnisko Partyzantów I; wymiana przewodów na izolowane i zabudowa złącz licznikowych na zewnątrz budynku;
- Garbatka Podlas: wymiana przewodów na izolowane i zabudowa złącz licznikowych na zewnątrz budynku oraz wybudowanie stacji transformatorowej i odcinka linii SN;
- Remonty bieżące (prowadzone i planowane): wymiana przewodów na izolowane i zabudowa złącz licznikowych na zewnątrz budynku w Garbatce Letnisko w linii n.n. przebiegającej przy ul. Piaskowej, Zdrowotnej; sukcesywna wymiana przewodów gołych na izolowane w części północnej Garbatki Letnisko podyktowana dużą awaryjnością związaną z silnym zadrzewieniem tego terenu;
- Oświetlenie miejsc publicznych, ulic, placów i dróg znajdujących się na obszarze gminy (zadanie własne gminy - Prawo energetyczne);

Zaopatrzenie w gaz

Istniejące źródła zaopatrzenia w gaz umożliwiają zaopatrzenie w gaz przewodowy około 75% gospodarstw domowych oraz części instytucji użyteczności publicznej i są to:

- gazociąg wysokoprężny relacji „Radom - Kozienice”;
- stacja redukcyjno-pomiarowa w Bogucinie;
- rurociągi gazowe wiejskie i uliczne w Garbatce Letnisko (ok.42 km) obejmujące miejscowości: Garbatka Letnisko, Bogucin, Ponikwa, Molendy;

Docelowa gazyfikacja obszaru gminy jest możliwa poprzez rozbudowę sieci dystrybucyjnej średniego ciśnienia zasilanej z istniejącej stacji redukcyjno-pomiarowej w Bogucinie.

Zadania planowane

- Opracowanie uzupełniającego programu gazyfikacji gminy;
- Doprowadzenie gazociągów średniego ciśnienia do miejscowości Bąkowiec, Garbatka Dziewiątka, Garbatka Zbyszyn, Anielin;

Zaopatrzenie w ciepło

Istniejące źródła zaopatrzenia w ciepło stanowią:

- kotłownie lokalne w obiektach użyteczności publicznej (ok. 17 obiektów);
- indywidualne źródła ciepła obejmujące ok. 90 % gospodarstw domowych;

Zaopatrzenie w ciepło w obszarach rozwoju jednostek osadniczych, turystyczno-wypoczynkowych oraz produkcyjnych winno mieć charakter multimedialny (gaz płynny, olej opałowy, energia elektryczna) z eliminowaniem w ogrzewaniu paliw węglowych i węglopochodnych.

Zadania planowane

- Opracowanie projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło (realizacja ustawy Prawo energetyczne -Dz.U. Nr 54 poz. 348 z 4 czerwca 1997 roku)
- Sukcesywna zamiana czynnika grzewczego z węglowego i koksowego na gazowe, olejowe, elektryczne w obiektach użyteczności publicznej i indywidualnych gospodarstwach domowych (aktualne warunki dostawy gazu określają możliwości przeznaczania gazu do celów grzewczych dla 42 % odbiorców).

Gospodarka wodna

Zaopatrzenie w wodę

Istniejąca sieć wodociągowa obejmuje 98 % gospodarstw domowych w gminie. Podstawowe źródła zaopatrzenia w wodę stanowią:

- gminne ujęcie wody w Garbatce Podlas o wydajności 121 nrVh z rezerwą ok. 60 - 70 %;
- sieć rozdzielcza wodociągowa we wszystkich sołectwach gminy;
- ujęcia lokalne - zakładowe, studnie wiercone indywidualnych użytkowników;

Docelowe działania w zakresie zaopatrzenia w wodę obejmują przede wszystkim działania techniczne (obsługa) w zakresie funkcjonowania istniejącego systemu i są to:

Zadania planowane

- Zwodociągowanie gospodarstw (ok. 2 %) będących poza zasięgiem istniejącego systemu, z wyłączeniem zabudowy rozproszonej;
- Modernizacja systemu regulacji ciśnienia w sieci wodociągowej;
- Budowa nowego awaryjnego odwiertu studni głębinowej w Garbatce Podlas dla potrzeb gminnej stacji wodociągowej oraz odmulenie studni Nr 1;
- Działania techniczne w zakresie funkcjonowania systemu
- zaopatrzenia w wodę (opomiarowanie, bieżąca konserwacja urządzeń)

Mała retencja i melioracje

Istniejące warunki retencyjne gminy i retencja sztuczna, melioracje to przede wszystkim:

- duży udział istniejących dobrych warunków naturalnych środowiska w gromadzeniu wody: lasy (połowa powierzchni gminy), tereny podmokłe (dolina Wisły ze starorzeczem i obniżeniem jeziornym wypełnionym torfem, dolina Strugi Polickiej) torfowiska i oczka wodne na terenach leśnych (cztery użytki ekologiczne), rzeki i rowy melioracyjne;
- występowanie 11 zbiorników wodnych małej retencji o łącznej powierzchni 162,5 ha o różnym przeznaczeniu i różnym stanie technicznym;
- przeprowadzone zadania melioracyjne: melioracje szczegółowe w rejonie Molend i w dolinie Wisły, melioracje podstawowe, uregulowanie rzeki Krypianki (brak aspektu ekologicznego w działaniach melioracyjnych);

Podstawowe kierunki w zakresie poprawy stosunków wodnych gminy to przede wszystkim realizacje z zakresu małej retencji obejmujące m.in.:

Zadania planowane

- Modernizacja siedmiu zbiorników istniejących (pięć obiektów na Brzezniczce, jeden na Krępcu, jeden na Strudze Polickiej) oraz budowa ośmiu zbiorników na Strudze Polickiej, trzech zbiorników na Brzezniczce i trzech na Krypiance;
- Odtworzenie akwenów wodnych wraz z budową piętrzeń na stawach w Molendach (2 urządzenia), Krępcu (1 urządzenie) i w Garbatce Zbyczyn (2 urządzenia, w tym 1 w układzie mostowo-komunikacyjnym);
- Zasilenie zbiorników wodnych „Polanka” wodami z dawnych źródeł rzeki Brzeźniczki, usytuowanych przed melioracjami u podnóża Góry Stokowej pod Anielinem;
- Wdrożenie (szczegółowego) gminnego programu małej retencji z uwzględnieniem „Programu małej retencji woj. radomskiego” (WZMIUW w Radomiu) oraz „Studium wstępnego w zakresie zwiększenia małej retencji na terenie Kozienickiego Parku Krajobrazowego wraz z otuliną” (RDLP w Radomiu) obejmującego między innymi wyżej wymienione zadania;
- Budowa systemów melioracyjnych polegających na poprawie stosunków wodnych z uwzględnieniem zasad ekologii;
- Przeprowadzenie prac melioracyjnych w rejonie Bogucina;
- Poprawa stanu technicznego budowli piętrzących na Brzezniczce w Garbatce Letnisko i realizacja urządzenia piętrzącego w układzie mostowo-komunikacyjnym na zbiorniku „Budowa”;

Gospodarka ściekowa

Istniejące systemy gospodarki ściekowej stanowią:

- gminna hydro-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Bąkowcu o przepustowości 180 m³/d;
- kolektory sanitarne o długości 11,485 km w Bąkowcu, Garbatce Dziewiątce i Garbatce Letnisko (długość sieci z przykanalikami - 13, 261 km);
- oczyszczalnie przyzagrodowe w Bogucinie;

Odprowadzenie i unieszkodliwianie ścieków następować będzie poprzez realizację systemu kanalizacji sanitarnej do gminnej hydro-biologicznej oczyszczalni ścieków w Bąkowcu (oddanej do użytku w 1998r).

Zadania planowane

- Kontynuacja budowy systemu kanalizacyjnego i realizacja sieci kanalizacyjnej w Garbatce Letnisko oraz miejscowościach posiadających sieć wodociągową;
- Realizacja systemu kanalizacji deszczowej równoległe z budową kanalizacji sanitarnej w miejscowości gminnej (ul. Kochanowskiego, ul. Lewandowicz wraz z przyłączami): długość kolektorów - 4100 m, długość systemu - 7120 m;
- Budowa przemysłowej oczyszczalni ścieków poprodukcyjnych dla Zakładu Chemicznego Przerobu Żywicy „Mazowia” w Garbatce Letnisko;
- Docelowa rozbudowa gminnej oczyszczalni ścieków w Bąkowcu do średniej przepustowości 560 m³/d i maksymalnej (w okresie letnim) 740 m³/d i

zagospodarowanie zielenią średnią i wysoką terenów przy oczyszczalni; (alternatywa - budowa oczyszczalni ścieków w Molendach);

- Zainstalowanie gruntowo-korzeniowej oczyszczalni ścieków bądź zastosowanie systemu hydro-botanicznego oczyszczania wód dopływających do zbiornika „Polanka” i „Budowa”;

Gospodarka odpadami

Istniejący system gospodarki odpadami stałymi komunalnymi to:

- gminne składowisko odpadów komunalnych w Garbatce Zbyszyn spełniające wymogi ochrony środowiska (przewidywany okres eksploatacji - 2034 rok);
- realizacja kompleksowego programu gospodarki odpadami (bezpieczne deponowanie odpadów, częściowa selekcja i odzysk surowców wtórnych);
- ustanowione prawo lokalne w zakresie zasad utrzymania czystości i porządku w gminie;

Opracowany i wdrażany „Kompleksowy program gospodarki odpadami w gminie” uwzględnia wytyczne przez Unię Europejską strategiczne kierunki działań przede wszystkim w zakresie selekcji i segregacji odpadów oraz zagospodarowania surowców wtórnych. Przyjęta strategia gospodarki odpadami pozwala przedłużyć na wiele lat dyspozycyjność istniejącego gminnego składowiska odpadów komunalnych.

Zadania planowane

- Dokończenie realizacji wysypiska gminnego w Garbatce Zbyszyn (m.in. dokończenie budowy drogi dojazdowej, doprowadzenie energii elektrycznej - „siły”, doposażanie obiektu w zadane wiaty do segregacji odpadów itp) oraz uzupełnienie zielenią średnią i wysoką terenu wokół wysypiska;
- Kontynuacja i rozwój systemu gospodarki odpadami, w tym selekcji i utylizacji odpadów;
- Przygotowanie projektu technicznego oraz realizacja składowiska surowców wtórnych w Garbatce Zbyszyn;
- Likwidacja dzikich wysypisk na terenie gminy;

6. OBSZARY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Rolniczą przestrzeń produkcyjną gminy tworzy 2700 ha (37 % powierzchni gminy) w 95 % znajdujących się w sektorze indywidualnym (2576 ha). Obszary rolnicze budują w przewadze gleby wytworzone z piasków gliniastych luźnych przedstawiając średnią i niską przydatność dla rolnictwa. Poszczególne czynniki środowiska takie jak gleby, agroklimat, warunki wodne, rzeźba terenu są średnio-korzystne i składają się na syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 50 w skali 100 punktowej przy średnim wojewódzkim 62,8.

Udziały poszczególnych kompleksów rolniczej przydatności gleb do produkcji rolniczej w skali gminy układają się w wielkościach:

- kompleksy o najlepszych, w skali gminy, warunkach do produkcji rolniczej: kompleks żytni bardzo dobry, kompleks żytni dobry, kompleks zbożowo-pastewny mocny - razem 20 % użytków rolnych;

- kompleksy o średnich, w skali gminy, warunkach do produkcji rolniczej: kompleks żytni słaby, kompleks zbożowo-pastewny słaby - razem 47 % użytków rolnych;
- kompleksy o słabych, w skali gminy, warunkach do produkcji rolniczej: kompleks żytni bardzo słaby - 33 % użytków rolnych;

W kierunkach zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej wyróżniono:

- Tereny (strefy) o wiodących funkcjach rolniczych obejmujące najlepsze i średnie, w skali gminy, kompleksy rolniczej przydatności gleb dla rolnictwa, z potencjalnymi możliwościami rozwoju:
 - wysokointensywnej produkcji rolniczej w rejonach najlepszych gleb (środkowo-południowa część gminy);
 - średniointensywnej produkcji rolniczej na większości pozostałych obszarach gminy;
 - różnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej (rolnictwo średniointensywne) przede wszystkim w obszarach określonego systemu przyrodniczego (obszar doliny Strugi Polickiej, rejony gleb pochodzenia organicznego w Molendach).
- Tereny do rezygnacji z funkcji rolniczych w obszarach o najniższej w skali gminy, przydatności rolniczej gleb. Są to rejony gminy o glebach naj słabszych (marginalnych), których podstawowe kierunki zagospodarowywania stanowić będą:
 - rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowych na terenach gleb naj słabszych położonych w rejonach istniejącego zainwestowania lub miejscach atrakcyjnych przyrodniczo wskazywanych do dalszego różnorodnego zagospodarowania wypoczynkowo-rekreacyjnego o charakterze ogólnodostępnym i indywidualnym w rejonach miejscowości Garbatka Letnisko i Garbatka Zbyszyn oraz zagospodarowania o charakterze indywidualnym w rejonach miejscowości Molendy, Garbatka Długa, Brzustów, Anielin;
 - zalesianie (sukcesywne) zgodnie z opracowanym gminnym programem „granicy polno-leśnej” stanowiącym element składowy „wojewódzkiego programu zwiększania lesistości”. Gminny program zwiększania lesistości obejmuje około 500 ha gruntów położonych w przewadze w zachodniej części gminy (zwarte rejony) oraz w rozproszeniu na pozostałych obszarach gminy.

Planowane dolesienia w poszczególnych sołectwach kształtują się w wielkościach;

Bogucin	176,58 ha,	w tym w I kolejności 108,80 ha
Brzustów	104,78 ha,	55,85 ha
Bąkowiec	75,64 ha,	30,22 ha
Anielin	44,76 ha,	37,12 ha
Garbatka Długa	42,93 ha,	42,93 ha
Molendy	25,84ha,	22,67 ha
Ponikwa	22,62ha,	22,62 ha

7. TERENY SYSTEMU PRZYRODNICZEGO

Koncepcja krajowej sieci ekologicznej „ECONET-POLSKA” określiła spójny przestrzennie system obszarów, których walory przyrodnicze mają najwyższą rangę międzynarodową i krajową. W obszarze województwa radomskiego wskazane zostały jako elementy sieci krajowej: dolina Wisły, Zwoleńki i Pilicy - znaczenie międzynarodowe; obszar Puszczy Kozienickiej i Lasy Przysusko Szydłowieckie - znaczenie krajowe.

Podstawowe funkcje systemu przyrodniczego (sieci ekologicznej) to przede wszystkim:

- klimatyczna (mikroklimat, warunki aerosanitarne)
- hydrologiczna (wpływ na stosunki wilgotnościowe)
- ekologiczna (bioróżnorodność świata roślin i zwierząt)
- krajobrazowo-estetyczna (doznania estetyczne)

Waloryzacja środowiska przyrodniczego gminy na podstawie analizy poszczególnych jego komponentów z uwzględnieniem koncepcji krajowej sieci ekologicznej stanowiła o określeniu systemu przyrodniczego w obszarze gminy wskazanego do zachowania jego struktury, oszczędnego wykorzystywania zasobów abiotycznych i biotycznych oraz ochrony obszarów najcenniejszych.

Tereny systemu przyrodniczego

- Obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym: fragment systemu doliny Wisły wkraczający od północnego wschodu na teren gminy Garbatka Letnisko. Jest to taras akumulacyjny wyniesiony 8-13 m nad poziom wody Wisły oraz taras akumulacyjny zalewowy na wysokości 116 - 120 m npm tj 3-8 m nad poziom wody w Wiśle. W obrębie tarasu zalewowego znajdują się obniżenia będące śladami starorzeczy - stale podmokłe z roślinnością torfowiskową. Ponadto bogatą sieć hydrograficzną tworzą stawy w Bąkowcu o powierzchni ponad 150 ha, odcinki dolne rzek Struga Policka i Zwołanka oraz gęsta sieć rowów melioracyjnych z Kanałem Kozienicko-Gniewoszowskim. Stawy w Bąkowcu w dużej części porośnięte są roślinnością szuwarową (trzcina, pałka, sit), a na brzegu krzewiastymi wierzbami otaczającymi łąki wilgotne (miejsca lęgowe rzadkich gatunków ptaków: wąsatki, rycyka, krzakwy; miejsca żerowania i odpoczynku gatunków przelotnych). Stanowi to bardzo wartościowe elementy biotyczne i abiotyczne przesądzające o ogromnych walorach ekologicznych, przewidziane do objęcia ochroną w formie użytku ekologicznego.
- Obszar węzłowy Puszczy Kozienickiej o znaczeniu krajowym to element wielkoprzestrzenny w ramach Leśnego Kompleksu Promocyjnego, pokrywający się z granicą przewidzianego do powiększenia Kozienickiego Parku Krajobrazowego (w granicach gminy Garbatka Letnisko). Obszar ten obejmuje duży zwarty kompleks leśny z zachowaną pewną liczbą fitocenoz o charakterze naturalnym i półnaturalnym, głównie borów i borów mieszanych. Na uwagę zasługuje występowanie boru jodłowego na północnych granicach zasięgu.
Ten największy kompleks leśny w środkowej Polsce z cechami staropuszczańskimi jest obszarem o wybitnych walorach krajobrazowo-przyrodniczych w skali kraju i województwa. Z uwagi na dużą rolę tego terenu, położonego w widłach Radomki i Wisły,

dla ochrony przyrody i celów wypoczynkowych, w 1983 roku ustanowiony został Kozienicki Park Krajobrazowy, a w 1994 roku jeden z siedmiu (obecnie jeden z dziesięciu) w kraju Leśny Kompleks Promocyjny.

Poza niewątpliwymi wartościami ekologicznymi, obszar węzłowy Puszczy Kozienickiej charakteryzuje się niepowtarzalnymi walorami krajobrazowymi. Składają się na nie: bogactwo geomorfologicznych form (kilometrami ciągnące się wały wydmy, zmieniające kierunek, rozgałęziające się, wąwozy z rzekami, przełomy potoków przez wydmy, strome zbocza erozyjno - denudacyjne będące wynikiem silnej erozji rzecznej), zróżnicowane pokrycie terenu (las, łąki, pola uprawne, znaczne powierzchnie stawów hodowlanych, tereny osadnicze). Na fragmencie węzła o znaczeniu krajowym pokrywającym 3/4 powierzchni gminy (z wyjątkiem południowo-wschodniej części) znajduje się rezerwat przyrody o charakterze krajobrazowym, cztery użytki ekologiczne, dziewięć pomników przyrody.

Utworzenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Puszczy Kozienickiej”, dokładniejsze i wszechstronniejsze poznanie walorów ekologicznych Kozienickiego Parku Krajobrazowego było przesłanką do podjęcia starań o poszerzenie obszaru KPK - Uchwała Nr IW17/98 Rady Gminy Garbatka Letnisko z dnia 18 czerwca 1998 roku w sprawie zmiany granic Kozienickiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny na terenie gminy Garbatka Letnisko. Tym samym powierzchnia całej gminy Garbatka Letnisko stanie się obszarem chronionym: północna jej część jako przyszły Kozienicki Park Krajobrazowy, południowa - jako otulina KPK.

- dolina Strugi Polickiej (Policzanki) o znaczeniu lokalnym posiada cenne walory przyrodnicze, których wartość można ocenić jako o znaczeniu lokalnym. Składają się na nią: rzeka meandrująca wśród pól, miejscami głęboko wcięta z towarzyszącymi podcięciami erozyjnymi (prawy brzeg Strugi w południowej części gminy) tereny podmokłe z roślinnością szuwarowo-torfowiskową (trzcina), porośnięte stawy „Majorat” i „Micek”, zadrzewienia olchowe towarzyszące rzece i na obrzeżach zbiorników wodnych oraz gatunki lęgowe ptaków: krzyżówki, samotnika, zimorodka, remiza, a także liczne płazy i ważki. Fragment doliny przewidziany jest do objęcia ochroną prawną jako użytek ekologiczny.

Dolina Strugi Polickiej pełni funkcje korytarza ekologicznego łączącego dwa fragmenty obszaru Puszczy Kozienickiej o znaczeniu krajowym z planowanymi terenami różnorodnego zagospodarowania wypoczynkowo-rekreacyjnego oraz potencjalnymi warunkami sprzyjającymi rozwojowi różnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej.

8. POLITYKA KSZTAŁTOWANIA PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA GMINY (zasady użytkowania, zagospodarowywania i zabudowy terenów)

8.1 Polityka kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Główną zasadą w wyborze kierunku polityki przestrzennej gminy Garbatka Letnisko jest wykorzystanie możliwości i kontynuacja trendów rozwojowych przy założeniu kumulacji środków w rejonach skoncentrowanej zabudowy kubaturowej oraz zainwestowania o charakterze turystyczno-wypoczynkowym (np. głównie zadania strategiczne oraz pozostałe inwestycje) dla maksymalizacji efektów tj. zysku gminy.

W proponowanym kierunku polityki przestrzennej opartym o istniejące trendy rozwojowe przyjmuje się dalszy dominujący rozwój miejscowości gminnej jako głównego elementu węzłowego spinającego całość struktury gminy w funkcjonalno-przestrzennym powiązaniu z terenami sąsiednich sołectw i zakłada się między innymi:

- **południowo-wschodni kierunek rozwoju** terytorialnego Garbatki Letnisko (słabe gleby) oraz doinwestowanie w obiekty i tereny usługowe oraz usługowo-administracyjne jak również o charakterze kulturalno-rozrywkowym, turystyczno-wypoczynkowym, sportowo-rekreacyjnym;
- **utworzenie na jej dwóch biegunach: północnym** (Puszcza Kozienicka z terenami prawnie chronionymi oraz istniejącym i planowanym zagospodarowaniem turystyczno-wypoczynkowym, w tym lecznictwa klimatycznego) **i południowym** (piękne, urozmaicone krajobrazowo, a dotychczas nie wykorzystane tereny Garbatki Zbyszyn i doliny rzeki Policzanki) ogólnodostępnych terenów turystyczno-wypoczynkowych o różnym charakterze, które poprzez turystyczno-wypoczynkowe oraz sportowo-rekreacyjne i usługowe zagospodarowanie Garbatki Letnisko oraz sprawnie działający układ komunikacji lokalnej i ponadlokalnej łączyłyby się w jedną funkcjonalną całość;
- wykorzystywanie kompleksów glebowo-rolniczych o najwyższej, w skali gminy, przydatności dla rolnictwa do prowadzenia wysokotowarowej, przynoszącej zysk, produkcji rolniczej głównie w środkowej i południowej części gminy;
- włączenie zwartych terenów leśnych gminy wchodzących w skład systemu przyrodniczego o znaczeniu międzynarodowym i krajowym w obszar Kozienickiego Parku Krajobrazowego oraz utrzymanie i eksponowanie elementów tworzących lokalny system przyrodniczy;

8.2 Polityka przestrzennego zagospodarowania obszarów zabudowanych i wskazanych do zabudowy

Gospodarka terenami to między innymi prawidłowe pod względem przestrzennym zagospodarowywanie całości terenów zabudowanych i wskazanych do zabudowy pod różne funkcje. Dotyczy to zarówno terenów stanowiących własność prywatną oraz terenów we władaniu sektora publicznego. W gospodarce rynkowej większość decyzji inwestycyjnych skutkująca budową, rozbudową i przebudową (modernizacją) „zainwestowania urbanistycznego” jest podejmowanych przez prywatne podmioty rynku nieruchomości. Dla skuteczności gminy w prowadzeniu polityki przestrzennej wskazane byłoby gromadzenie zasobów gruntów komunalnych z przeznaczeniem pod konkretne funkcje.

Drugim istotnym elementem polityki przestrzennej przeważnie pomijanym i niedocenianym jest kształtowanie architektury krajobrazu. Jest to problem szczególnie istotny dla miejscowości Garbatka Letnisko oraz terenów turystyczno-wypoczynkowych, gdzie krajobraz o charakterze

naturalnym (przyjaznym) przenika się z krajobrazem zurbanizowanym, a gdzie turysta i wczasowicz szuka wartości estetycznych. Bardzo ważna dla przybysza „z zewnątrz” jest prawidłowo ukształtowana panorama miejscowości, czy sylwety zespołów zabudowy, które ogląda pierwszy raz jadąc np. główną drogą. Interesujące połączenia kompozycyjne zespołów urbanistycznych z grupami zieleni powinny stanowić elementy identyfikujące daną przestrzeń, kształtujące charakterystyczny obraz gminy.

Zespoły wewnątrz architektoniczno-krajobrazowych, jak np. ciągi usługowe, place, przestrzenie i ciągi spacerowe w zieleni urządzonej prawidłowo ukształtowane, z odpowiednio rozmieszczonymi dominantami architektonicznymi, kubaturowymi, w tym również o charakterze naturalnym, tworzyć powinny niezapomniane ciągi czasoprzestrzenne, w których człowiek dobrze się czuje, do których chętnie wraca i z którymi się identyfikuje. Stąd celowe byłoby szczegółowe przeanalizowanie wartości wskazanych przykładowo panoram i sylwet oraz zespołów architektoniczno-krajobrazowych z głównych ciągów i punktów widokowych oraz wykorzystanie wniosków w polityce lokalizacyjnej dla eksponowania istniejących i potencjalnych wartości tkwiących w krajobrazie, a tym samym kształtowanie pozytywnego i charakterystycznego wizerunku gminy.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy Garbatka Letnisko wyróżnione zostały obszary zabudowane i wskazane do zabudowy według określonych wiodących funkcji w zgodności z przyjętymi celami strategicznymi rozwoju gminy i określono:

Rejony skoncentrowanej zabudowy kubaturowej, w tym:

- Tereny usługowe;
- *Tereny administracyjno-usługowe, usługowe U;*
- Tereny usługowo-mieszkaniowe, w tym tereny i obiekty gospodarki komunalnej, cmentarzy;
- *Tereny usługowo-mieszkaniowe UM;*
- Tereny mieszkaniowo-usługowe;
- *Tereny mieszkaniowo-usługowe MU, [1.MU]¹;*
- Wielofunkcyjne tereny produkcyjno-usługowe z możliwością lokalizacji zabudowy mieszkaniowej;
- Rejony koncentracji zagospodarowania o charakterze turystyczno-wypoczynkowym w tym:
 - Tereny ogólnodostępnej bazy turystyczno-wypoczynkowej;
 - *Tereny usług turystyki, usług sportu i rekreacji UT,US;*
 - Tereny ośrodków wczasowych, kolonii itp.;
 - Tereny ośrodków sportu i rekreacji;
 - Tereny zabudowy letniskowej;
 - Tereny zabudowy letniskowo-mieszkaniowej, pensjonatowej;

[Tereny eksploatacji złóż]³

8.2.1 Rejony skoncentrowanej zabudowy kubaturowej – obszary zabudowane i wskazane do zabudowy

W polityce gospodarowania obszarami zabudowanymi i wskazanymi do zabudowy o wiodących funkcjach usługowych, usługowo-mieszkaniowych, mieszkaniowo-usługowych oraz wielofunkcyjnych terenach produkcyjno-usługowych przyjmuje się główne zasady zagospodarowywania, zabudowy oraz użytkowania terenów obejmujące między innymi:

Dla terenów usługowych:

- Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji usługowej terenów;
- W terenach (działkach) zabudowanych adaptowanie, porządkowanie, odtwarzanie zainwestowania, budowa nowych obiektów usługowych, w tym budynków użyteczności publicznej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W terenach (działkach) niezabudowanych, lokalizowanie nowych obiektów usługowych, w tym budynków użyteczności publicznej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W działaniach lokalizacyjnych i realizacyjnych nie wprowadzanie obcych architektonicznie form budownictwa, lecz współczesne wykorzystanie elementów budownictwa rodzimego;
- Zagospodarowywanie terenu, przy nowych realizacjach lub modernizacjach, umożliwiające powstawanie koniecznych miejsc parkingowych stosownie do rodzaju usług;
- Zachowanie i ochrona istniejącej zieleni (drzewostanu) przy podejmowaniu działalności realizacyjnej oraz powiększanie i wzbogacanie zieleni urządzonej poprzez nowe nasadzenia, tworzenie zielonych ciągów pieszych, ciągów zieleni izolacyjnej itp. z uwagi na m.in. ponadlokalną wypoczynkową funkcję Garbatki Letnisko;
- Kształtowanie przestrzeni publicznych z uwzględnieniem możliwości korzystania z nich przez osoby niepełnosprawne;
- Powiększanie w miarę możliwości gminnego (komunalnego) zasobu gruntów pod kątem wykorzystania dla rozwoju funkcji usługowej;
- Sporządzanie, dla obszarów obecnie niezabudowanych a wskazanych pod zabudowę usługową, położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami;
- dla terenu o funkcji administracyjno-usługowej, usługowej U:
 - maksymalna wysokość zabudowy 12 m, z dachami płaskimi lub wielospadowymi o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, krytymi materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki,
 - wprowadzenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach zagospodarowanych wyznaczonej istniejącą zabudową, o ile nie naruszone zostały przepisy odrębne,
 - zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne w rozumieniu przepisów odrębnych,
 - co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną,
 - ustala się zasadę urządzenia w obrębie każdej działki generującej ruch samochodowy niezbędnych stanowisk parkingowych.

Dla terenów usługowo-mieszkaniowych

- Utrzymanie i utrwalanie usługowo-mieszkaniowego charakteru terenów;
- W terenach (działkach) zabudowanych, adaptowanie, porządkowanie, odtwarzanie zainwestowania, budowa nowych obiektów o charakterze usługowym, usługowo-mieszkaniowym oraz mieszkaniowym w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W terenach (działkach) niezabudowanych, lokalizowanie nowych obiektów usługowych, usługowo-mieszkaniowych, budynków mieszkalnych, domów jednorodzinnych, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Pełne wyposażenie terenu w podstawowe elementy układu komunikacyjnego oraz pozostałe systemy infrastruktury technicznej;
- Wprowadzanie, w miarę możliwości funkcji usługowej w parterach budynków wzdłuż istniejących ciągów ulic, przede wszystkim w miejscowości gminnej Garbatka Letnisko;
- Nawiązywanie charakterem architektury i gabarytem nowych obiektów do charakteru otaczającej, istniejącej zabudowy oraz krajobrazu;
- Zachowywanie obiektów (i terenów) o wartościach kulturowo-historycznych;
- Nawiązywanie w lokalizacji i uzupełnianiu nową zabudową do istniejącej linii zabudowy, gabarytów i charakteru zabudowy w sąsiedztwie oraz uwzględnianie warunków wynikających z występowania obszarów chronionych z tytułu przepisów szczególnych;
- Sporządzanie, dla obszarów obecnie niezabudowanych a wskazanych pod zabudowę usługowo-mieszkaniową położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami (dla zapewnienia obsługi komunikacyjnej obszarów);
- *Dla terenu o funkcji usługowo-mieszkaniowej UM:*
 - *maksymalna wysokość zabudowy 12 m, z dachami płaskimi lub wielospadowymi o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, krytymi materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki,*
 - *wprowadzenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach zagospodarowanych wyznaczonej istniejącą zabudową, o ile nie naruszone zostały przepisy odrębne,*
 - *zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne w rozumieniu przepisów odrębnych,*
 - *co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną.*

Dla terenów mieszkaniowo-usługowych

- Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji mieszkaniowej z uzupełniającą funkcją usługową i usługowo - produkcyjną;

- W terenach (działkach) zabudowanych, adaptowanie, porządkowanie, odtwarzanie zainwestowania, budowa nowych domów mieszkalnych, domów jednorodzinnych, budynków o charakterze usługowym i usługowo-produkcyjnym oraz domów mieszkalnych i innych budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W terenach (działkach) niezabudowanych, lokalizowanie nowych domów mieszkalnych, budynków jednorodzinnych, budynków o charakterze usługowym i usługowo-produkcyjnym oraz domów mieszkalnych i innych budynków wchodzących w skład gospodarstw rolnych, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Przestrzeganie zachowywania ewentualnych stref uciążliwości w granicach własności (działki);
- Lokalizowanie w terenach (działkach) niezabudowanych oraz adaptowanie, w obrębie terenów mieszkaniowo-usługowych obiektów o charakterze mieszkaniowo-lotniskowym i lotniskowym z uwagi na wypoczynkową funkcję gminy;
- Nawiązywanie w lokalizacjach i uzupełnianiu nową zabudową do istniejącej linii zabudowy, gabarytów i charakteru otaczającej zabudowy oraz uwzględnianie warunków wynikających z występowania obszarów chronionych na podstawie przepisów szczególnych;
- Przyjęcie 2,5 kondygnacji jako maksymalnej wysokości budynków mieszkalnych;
- Pełne wyposażenie terenów w podstawowe elementy układu komunikacyjnego oraz pozostałe urządzenia infrastruktury technicznej;
- Zachowywanie istniejących zadrzewień, w tym przyzagrodowych oraz wprowadzanie nowych zadrzewień przyzagrodowych oraz wzdłuż ciągów komunikacyjnych z uwzględnieniem gatunków rodzimych i odpornych na zanieczyszczenia;
- Sporządzanie dla obszarów obecnie niezabudowanych, a wskazanych pod zabudowę mieszkaniowo-usługową położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami (dla zapewnienia obsługi komunikacyjnej obszarów);
- *Dla terenu o funkcji mieszkaniowo-usługowej MU:*
 - *maksymalna wysokość zabudowy 12 m, z dachami płaskimi lub wielospadowymi o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, krytymi materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki,*
 - *wprowadzenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach zagospodarowanych wyznaczonej istniejącą zabudową, o ile nie naruszone zostały przepisy odrębne,*
 - *zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne w rozumieniu przepisów odrębnych,*
 - *co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną.*

[Dla terenów mieszkaniowo-usługowych oznaczonych 1.MU]

- *podstawowe kierunki przeznaczenia:*

- *zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,*
 - *zabudowa usługowa w zakresie usług nie stwarzających zagrożenia zdrowia ludzi, nie obniżających estetyki otoczenia i nie pogarszających jakości zamieszkania z zakazem realizacji usług w zakresie: logistyki i spedycji.*
- *dopuszczalne kierunki przeznaczenia:*
 - *zabudowa zagrodowa w zakresie jej utrzymania,*
 - *zielen ogólnodostępna-urządzona z możliwością lokalizowania urządzeń sportowo rekreacyjnych, placów zabaw, itp.*
 - *uzupełniający układ komunikacyjny,*
 - *obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej.*
- *zalecane standardy kształtowania zabudowy i zasad zagospodarowania terenu dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, zabudowy usługowej w zakresie usług nieucieżliwych oraz usług społecznych :*
 - *dostosowanie formy nowych budowanych bądź przebudowywanych budynków do charakteru zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie, z wyłączeniem obiektów dysharmonizujących z otoczeniem,*
 - *należy dążyć do wykształcenia jednolitego charakteru architektonicznego poszczególnych i rejonów wsi,*
 - *utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy, nadbudowy, odbudowy i przebudowy,*
 - *wysokość budynków do 12 m,*
 - *dachy dla budynków mieszkaniowych i usługowych dwu i wielospadowe o kącie nachylenia połaci dachowych 25°-45° w nawiązaniu odpowiednio do gabarytów dachów zabudowy zlokalizowanej w najbliższym sąsiedztwie,*
 - *postulowana minimalna powierzchnia nowo wydzielonej działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej 800 m², w zabudowie usługowej 1000 m²,*
 - *minimalna powierzchnia zabudowy - 30% działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, 40% działki budowlanej w zabudowie usługowej, 50% działki budowlanej w zabudowie zagrodowej,*
 - *minimalna powierzchnia biologicznie czynna – 50% działki budowlanej w zabudowie mieszkaniowej jednorodzinnej, 25% działki budowlanej w zabudowie usługowej, 20% działki budowlanej w zabudowie zagrodowej,*
 - *ustala się zasadę urządzenia w obrębie każdej działki generującej ruch samochodowy niezbędnych miejsc parkingowych,*
 - *tereny zaplecza technicznego obiektów handlowych należy odizolować wizualnie od zabudowy mieszkaniowej,*
 - *zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, z wyjątkiem: urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przedsięwzięć, dla których ocena oddziaływania na środowisko wykazała brak negatywnego wpływu na środowisko lub dla których nie stwierdzono konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.]¹*

Dla wielofunkcyjnych terenów produkcyjno - usługowych

- *Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji produkcyjnej wskazanych terenów;*

- Utrzymanie wielofunkcyjnego, produkcyjno-usługowego, charakteru ukształtowanej strefy produkcyjnej „Żytkowice” na styku obrębów Bogucin-Brzustów, w tym kontynuowanie wydobywania udokumentowanych złóż kruszywa „Żytkowice” i „Bogucin” na skalę przemysłową. Dopuszczenie możliwości eksploatacji na potrzeby lokalne złóż kruszywa w rejonach Bogucina, Ponikwy, Garbatki Nowej i Garbatki Zbyszyn po uprzednim udokumentowaniu i uzyskaniu koncesji;
- Wykonywanie określonych kierunków rekultywacji po zakończeniu eksploatacji złóż niezależnie od skali wydobywania;
- W terenach (działkach) zabudowanych, adaptowanie, porządkowanie, odtwarzanie zainwestowania, produkcyjno-usługowego, budowa nowych obiektów o funkcji produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, usługowej, z dopuszczeniem funkcji mieszkaniowej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W terenach (działkach) niezabudowanych, lokalizowanie nowych obiektów o funkcji produkcyjno-usługowej, usługowej, z dopuszczeniem mieszkaniowej, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Ograniczenie lokalizacji obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska z uwagi na ponadlokalną turystyczno-wypoczynkową funkcję gminy;
- Zachowywanie w istniejącej i realizowanej w przyszłości działalności produkcyjno-usługowej, ewentualnych stref uciążliwości (określonych przez odpowiednie służby) w granicach własności (działki);
- Sporządzanie, dla obszarów obecnie niezabudowanych a wskazanych pod zabudowę produkcyjno-usługową, położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami (dla zapewnienia obsługi komunikacyjnej obszarów);
- Zachowanie istniejącej zieleni (drzewostanu) przy podejmowaniu działalności realizacyjnej oraz powiększanie i wzbogacanie zieleni poprzez nowe nasadzenia, izolowanie obiektów zielenią wysoką z wykorzystaniem gatunków rodzimych oraz odpornych na zanieczyszczenia produkcyjne itp. z uwagi na m.in. ponadlokalną wypoczynkową funkcję Garbatki Letnisko;
- Pełne wyposażanie w podstawowe elementy układu komunikacyjnego oraz pozostałe urządzenia infrastruktury technicznej;

8.2.2 Tereny koncentracji zainwestowania o charakterze turystyczno-wypoczynkowym

W polityce gospodarowania obszarami zainwestowanymi oraz wskazanymi do zainwestowania o charakterze turystyczno-wypoczynkowego wyróżniono tereny:

O charakterze wypoczynkowo-turystycznym (w przewadze) ogólnodostępnym, w tym:

- Tereny ogólnodostępnej bazy turystyczno-wypoczynkowej;
- Tereny ośrodków wczasowych, kolonii;
- Tereny ośrodków sportu i rekreacji;
- *Tereny usług turystyki, usług sportu i rekreacji UT, US;*

Podstawowe zasady zagospodarowywania i użytkowania terenów stanowią:

- Utrzymanie i utrwalanie wiodącej funkcji turystyczno-wypoczynkowej terenów;
- W terenach (działkach) zabudowanych, adaptowanie, odtwarzanie, porządkowanie istniejącego zainwestowania bazy turystyczno-wypoczynkowej, poszerzanie zakresu i podnoszenie standardu istniejących ogólnodostępnych form wypoczynku (baza noclegowa, gastronomiczna, sportowo-rekreacyjna), w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Sukcesywne zagospodarowywanie turystyczno-wypoczynkowe nowych terenów, a między innymi: budowa bazy noclegowej, usługowej, sportowo-rekreacyjnej, wypoczynkowej, o zróżnicowanym standardzie, w tym budowa ośrodka leczenia klimatycznego;
- Sukcesywne turystyczne zagospodarowywanie terenów Kozienickiego Parku Krajobrazowego i otuliny parku, a między innymi: ścieżki przyrodnicze, ścieżki rowerowe, trasa turystyczna kolejki wąskotorowej, miejsca postoju, miejsca wypoczynku, miejsca biwakowania;
- Pełne wyposażanie terenów w podstawowe elementy układu komunikacyjnego oraz pozostałe urządzenia infrastruktury technicznej;
- Zachowywanie, ochrona i wzbogacanie istniejącej zieleni, drzewostanu oraz kształtowanie nowych terenów zielonych, kształtowanie elementów ekspozycji i głównych punktów widokowych;
- Sporządzanie dla obszarów obecnie niezainwestowanych, a wskazanych pod zainwestowanie o charakterze turystyczno-wypoczynkowym położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami (dla zapewnienia obsługi komunikacyjnej obszarów);
- *Dla terenu usług turystyki, usług sportu i rekreacji UT,US:*
 - *zagospodarowania terenu poprzez lokalizację kubaturowych i terenowych obiektów służących uprawianiu sportu, rekreacji, wypoczynkowi i turystyce; obiektów związanych z usługami hotelarstwa, gastronomii, zdrowia; a także obiektów związanych z usługami kultury i usługami oświaty,*
 - *maksymalna wysokość zabudowy 12 m, z dachami płaskimi lub wielospadowymi o kącie nachylenia połaci dachowych do 45°, krytymi materiałami nawiązującymi charakterem do tradycyjnej dachówki,*
 - *wprowadzenie nieprzekraczalnej linii zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego na terenach zagospodarowanych wyznaczonej istniejącą zabudową, o ile nie naruszone zostały przepisy odrębne,*
 - *zakaz lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko jest obligatoryjne w rozumieniu przepisów odrębnych,*
 - *co najmniej 20% powierzchni poszczególnych działek powinna stanowić powierzchnię biologicznie czynną,*
 - *ustala się zasadę urządzenia w obrębie każdej działki generującej ruch samochodowy niezbędnych stanowisk parkingowych.*

O charakterze wypoczynkowo-turystycznym (w przewadze) indywidualnym, w tym:

- Tereny budownictwa letniskowego indywidualnego
- Tereny zabudowy letniskowo-mieszkaniowej o charakterze pensjonatowym;

Podstawowe zasady zagospodarowywania i użytkowania terenów stanowią:

- Utrzymanie i utrwalanie letniskowo-mieszkaniowego charakteru terenów;
- W terenach (działkach) zabudowanych adaptowanie, odtwarzanie zainwestowania oraz budowa nowych obiektów o funkcji wypoczynkowo-mieszkaniowej, w tym o charakterze pensjonatowym, letniskowym, mieszkaniowym, w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- W terenach (działkach) niezabudowanych, a wskazanych pod zabudowę letniskową i letniskowo-mieszkaniową lokalizowanie nowych obiektów o funkcji wypoczynkowo-mieszkaniowej, w tym o charakterze pensjonatowym, letniskowym, mieszkaniowym w oparciu o aktualnie obowiązujące przepisy szczególne lub gminne;
- Zachowanie, w terenach zabudowy wypoczynkowo-mieszkaniowej o charakterze pensjonatowym, istniejącego drzewostanu oraz powierzchni działek w miarę możliwości nie mniejszej niż 2000 m²;
- Lokalizowanie obiektów i urządzeń usługowych służących tworzeniu bazy obsługi ruchu turystyczno-wypoczynkowego;
- Pełne wyposażanie terenu w podstawowe elementy układu komunikacyjnego oraz pozostałe urządzenia infrastruktury technicznej;
- Zachowywanie, ochrona i wzbogacanie istniejącej zieleni (drzewostanu) oraz wprowadzanie nowych nasadzeń z wykorzystaniem gatunków rodzimych;
- Sporządzanie, dla terenów wskazanych do zainwestowania położonych poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych, opracowań szczegółowych zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami;

[8.2.3 Tereny eksploatacji złóż

Dla terenów eksploatacji złóż ustala się:

- *funkcja zagospodarowania: obiekty służące działalności związanej z eksploatacją złóż, z wyłączeniem wód, wraz z obiektami towarzyszącymi;*
- *minimalny udział procentowy powierzchni biologicznie czynnej w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej - 90 %;*
- *maksymalny wskaźnik powierzchni zabudowy w odniesieniu do powierzchni działki budowlanej - 10 %;*
- *maksymalna wysokość zabudowy - 10 m (przy czym nie dotyczy wież, masztów, urządzeń infrastruktury technicznej),*
- *podstawową funkcją zagospodarowania - eksploatacja zdefiniowana, jako: obiekty służące działalności związanej z eksploatacją złóż, z wyłączeniem wód, wraz z obiektami towarzyszącymi;*
- *zasady zagospodarowania terenu i obszarów górniczych - zgodnie z postanowieniami odpowiedniej koncesji na eksploatację złóż, wydanej na podstawie przepisów odrębnych;*
- *eksploatacja złóż surowców mineralnych nie może powodować poza terenem eksploatacji złóż przekroczenia standardów jakości powietrza i hałasu ;*
- *preferowany kierunek rekultywacji - leśny.]³*

8.3 Polityka gospodarowania w obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W polityce gospodarowania obszarami rolniczej przestrzeni produkcyjnej jako główne zasady i kierunki zagospodarowania przyjmuje się:

- Utrzymanie i utrwalanie w terenach rolniczej przestrzeni produkcyjnej wiodącej funkcji produkcji rolniczej, w tym produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny szczególnie w obszarach o potencjalnych możliwościach do prowadzenia produkcji wysokotowarowej (np. uprawy krzewów owocowych i jagodowych);
- Ochronę przed zmianą użytkowania zwartych kompleksów o najlepszych i średnich w skali gminy warunkach naturalnych do produkcji rolniczej;
- Ochronę występujących wewnątrz kompleksów rolnych różnych podmokłości, torfowisk, źródeł itp.;
- Promocję różnorodnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej (np. gospodarstwa ekologiczne) przede wszystkim w określonych terenach systemu przyrodniczego oraz na pozostałych obszarach rolniczej przestrzeni produkcyjnej z uwagi na położenie gminy w projektowanej otulinie Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
- Poprawę wartości użytkowej gruntów między innymi zwiększanie retencji, działania melioracyjne, właściwe zabiegi agrotechniczne (dostosowanie roślin do możliwości kompleksów glebowo-rolniczych, wapnowanie, nawożenie, itp);
- Regulację granicy polno-leśnej poprzez zalesianie gruntów rolnych nieprzydatnych i mało przydatnych do produkcji rolniczej szczególnie w zachodniej części gminy (w oparciu o program granicy polno-leśnej);
- Wzbogacanie krajobrazu obszarów rolniczej przestrzeni poprzez wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych z uwzględnianiem gatunków rodzimych;
- Lokalizowanie i realizowanie obiektów niezmieniających charakteru gruntów rolnych takich jak:
 - budynków mieszkalnych oraz innych budynków i urządzeń wchodzących w skład gospodarstw rolnych i służących wyłącznie produkcji rolniczej oraz przetwórstwu rolno-spożywczemu;
 - budynków i urządzeń służących bezpośrednio do produkcji rolniczej uznanej za dział specjalny (budynki gospodarcze; szklarnie, tunele; kotłownie do ogrzewania obiektów produkcyjnych; obiekty przeznaczone do produkcji drobiu rzeźnego, niosek i zwierząt futerkowych; obiekty do produkcji grzybów i grzybni; magazyny paszowe, chłodnie, przechowalnie; deszczownie, urządzenia melioracyjne; urządzenia do wykorzystywania na cele produkcyjne naturalnych źródeł energii - wiatru, biogazu, słońca, spadku wód;);
 - dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych;
 - urządzeń melioracji wodnych, przeciwpowodziowych i przeciwpożarowych, zaopatrzenia rolnictwa w wodę, urządzeń kanalizacji, utylizacji ścieków i odpadów dla potrzeb rolnictwa i mieszkańców wsi;
 - pracowniczych ogrodów działkowych;
 - ogrodów botanicznych;

- Dopuszczenie lokalizacji, w granicach pasa drogowego, obiektów podstawowego uzbrojenia terenu m.in. drogi publiczne, linie energetyczne, linie telekomunikacyjne, sieci kanalizacyjne, gazociągowe, wodociągowe wraz z obiektami towarzyszącymi związanymi z ich eksploatacją;
- Dopuszczenie wytyczania i prowadzenia szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych itp. oraz organizowania miejsc postoju i wypoczynku zgodnie z przyjętą koncepcją rozwoju funkcji turystyczno-wypoczynkowej gminy;
- Ograniczenie lokalizacji, w obszarach stref ochrony szczególnej GZWP, bezściółkowych ferm chowu zwierząt oraz mogilników środków ochrony roślin;

8.4 Polityka gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego

Głównym celem w kształtowaniu kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy była zasada zrównoważonego rozwoju. Ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska, pod pojęciem tym określa rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu równoważenia szans dostępu do środowiska ludzi współcześnie żyjących jak i przyszłych pokoleń, następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych. Podstawową przyjętą zasadą jest zapewnienie w gminie Garbatka Letnisko równowagi przyrodniczej, racjonalna gospodarka zasobami środowiska i ochrona walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz walorów klimatyczno-zdrowotnych. Warunki przyrodnicze gminy rozpatrywano w kontekście powiązań przyrodniczo-przestrzennych z szerszym zapleczem otaczających gmin oraz z uwzględnieniem pozycji systemu przyrodniczego w krajowej sieci ekologicznej „ECONET - POLSKA”. Propozycja zagospodarowania obszarów gminy uwzględnia i jest zgodna z dyspozycjami przyrodniczymi, a dotyczy to zwłaszcza określenia obszarów zainwestowania w usługi turystyczno-rekreacyjne, lecznictwa klimatycznego jak również terenów usługowo-mieszkaniowych czy usługowo-produkcyjnych.

8.4.1 Główne kierunki polityki w zakresie ochrony i kształtowania środowiska w obszarze gminy

Dla prowadzenia polityki dotyczącej ochrony i kształtowania środowiska w gminie za szczególnie istotne kierunki działań przyjmuje się:

- Respektowanie w rozwoju przestrzennym zasad użytkowania określonego systemu przyrodniczego gminy, ze zwróceniem uwagi na walory i zasoby gminy objęte ochroną prawną i przewidziane do ochrony;
- Przekształcenia przestrzenne i funkcjonalne, zmiany i nowe realizacje w zagospodarowaniu terenu i infrastrukturze prowadzące do ograniczenia zagrożeń dla środowiska i poprawy warunków sanitarno-zdrowotnych;
- Poprawę warunków higieny atmosfery poprzez między innymi: modernizację systemów ciepłowniczych w obiektach użyteczności publicznej oraz wykorzystanie gazu dla celów grzewczych w indywidualnych gospodarstwach domowych; poprawę klimatu akustycznego miejscowości gminnej w wyniku modernizacji układu komunikacyjnego, w tym realizację zieleni izolacyjnej wzdłuż linii kolejowej i zieleni żywopłotowej na najruchliwszych odcinkach tras;

- Ograniczenie przekształceń istniejącej zabudowy mieszkaniowo-usługowej na cele mogące pogorszyć stan środowiska;
- Ograniczanie negatywnego wpływu istniejących obiektów produkcyjnych na środowisko;
- Wprowadzanie zadrzewień i urządzenie zieleni zwartej na obszarach ograniczonego użytkowania (po ich ustaleniu) wokół gminnego składowiska odpadów komunalnych i oczyszczalni ścieków;
- Wzmocnienie funkcji hydrologicznej, krajobrazowej i klimatycznej rzek Zwolanki, Strugi Polickiej i Kanału Gniewoszowsko-Kozienickiego (zanieczyszczone wpływają na teren gminy), poprawa ich czystości oraz utrzymanie czystości pozostałych cieków co najmniej na dotychczasowym poziomie poprzez między innymi: dokończenie kanalizacji gminy i likwidację szamb; likwidację zagrożenia powodziowego na Strudze Polickiej; wprowadzanie zadrzewień i zakrzewień w formie ażurowej wzdłuż cieków, oczek wodnych i w terenach źródliskowych;
- Ochronę wód podziemnych przede wszystkim poprzez: przestrzeganie w działalności gospodarczej zakazów, nakazów, i zaleceń określonych w dokumentacji hydrogeologicznej dla obszaru GZWP Nr 222 „Dolina Środkowej Wisły” oraz wyznaczonych stref ochrony szczególnej A2, A3, C i Ochrony Kozienickiego Parku Krajobrazowego;
- przestrzeganie zasad i zakazów gospodarowania określonych w decyzjach Wojewody Radomskiego dla strefy ochrony bezpośredniej i terenu ochrony pośredniej zewnętrznej gminnego ujęcia wody w Garbatce Podlas;
- likwidację źródeł zagrożeń jakości wód podziemnych w drodze dalszego porządkowania gospodarki wodno-ściekowej gospodarstw domowych, obiektów użyteczności publicznej, produkcyjnych i rolniczych;
- Ochronę ilościową wód między innymi poprzez: opomiarowanie wszystkich użytkowników wodociągów oraz stosowanie obiegu zamkniętych w zakładach produkcyjnych; zwiększanie retencyjności środowiska przyrodniczego (zalesienia, zadrzewienia, urządzanie terenów zielonych o różnych funkcjach w miejscowości gminnej) oraz realizowanie programu małej retencji; stosowanie systemów melioracyjnych z możliwością działania dwustronnego nawadniająco-odwadniającego;
- Ochronę powierzchni ziemi między innymi poprzez wykonywanie określonych kierunków rekultywacji terenów eksploatacji złóż oraz respektowanie prawnej ochrony użytków rolnych i racjonalnego ich użytkowania (wapnowanie, nawożenie);

8.4.2 Polityka gospodarowania w terenach wyznaczonego systemu przyrodniczego gminy

W polityce gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego przyjmuje się podstawowe kierunki i zasady użytkowania:

Dla wszystkich terenów budujących sieć ekologiczną

- Zapewnienie powiązań i wartości ekologicznej istniejących obszarów węzłowych, rangi krajowej - Puszczy Kozienickiej i rangi międzynarodowej - doliny Wisły;
- Zapewnienie powiązań między elementami systemu w postaci korytarza lokalnego doliny Strugi Polickiej;

- Zachowanie lokalnych sięgaczy i punktów ekologicznych;
- Zwiększanie potencjału obszarów węzłowych oraz wspomagających poprzez: zwiększanie lesistości; objęcie ochroną prawną nowych obiektów i terenów; zadrzewianie nieużytków i działów wodnych itp.;
- Odtwarzanie lub wzbogacenie wartości ekologicznych, które uległy degradacji oraz powstrzymywanie procesu degradacji poprzez: systematyczną rekultywację terenów poeksploatacyjnych (Żytkowice, Bogucin) i zalesianie wyrobisk; rekultywację dzikich wyrobisk; likwidację dzikich wysypisk śmieci; poprawę czystości rzek; realizację programu małej retencji (modernizacja siedmiu istniejących zbiorników i budowa ośmiu akwenów, odtwarzanie zbiorników z budową piętrzeń); zwiększenie naturalnych zdolności retencyjnych (realizacja gminnego programu zalesień obejmującego zwiększenie powierzchni lasów o około 500 ha oraz opracowanie i realizacja programu zadrzewień); zwiększanie powierzchni zieleni urządzonej (realizacja ogrodu botanicznego, uzupełnianie pasa zieleni wzdłuż torów kolejowych, przede wszystkim w miejscowości gminnej); uwzględnianie zasad ekologii w działaniach melioracyjnych na terenach rolnych (systemy nawadniająco-odwadniające); zachowanie stosunków wodnych na obszarach leśnych; nieregulowanie rzek;
- Stosowanie form architektonicznych, struktury zabudowy i sposobu zagospodarowania umożliwiających swobodny przepływ powietrza i migrację gatunków, a między innymi ; szczególne traktowanie wszelkiego rodzaju dolin, jako odgrywających wyjątkowo dużą rolę w przewietrzaniu terenu uwzględniające niezawężanie ich światła, nie zmniejszanie ich drożności przez obiekty kubaturowe lub zwartą gęstą roślinność oraz niestosowanie przegród stanowiących zaporę dla przepływającego powietrza; lokalizowanie obiektów kubaturowych poza terenem dolin, stosowanie ażurowych ogrodzeń w terenach przydolinnych; stosowanie odpowiednio dużych przepustów pod drogami dla ułatwienia migracji gatunków;
- Ograniczenie lokalizacji inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i mogących pogorszyć stan środowiska;

Dla obszaru węzłowego o znaczeniu międzynarodowym (system doliny rzeki Wisły)

- Zachowanie wartości ekologicznej elementów biotycznych i abiotycznych: starorzecza i zagłębienie jeziorne z roślinnością szuwarowo-torfowiskową, tarasy z fragmentami lasów, bogata sieć hydrologiczna (stawy rybne, rowy melioracyjne, rzeki) z ostojami i miejscami lęgowymi ptaków, liczne i bogate zadrzewienia;
- Wzbogacanie wartości ekologicznych poprzez: zalesianie nieużytków (rekultywacja terenów przesuszonych); poprawę czystości rzek Zwolanki i Strugi Polickiej;
- Ustanowienie ochrony prawnej dla fragmentów najcenniejszych przyrodniczo (projektowane ustanowienie użytku ekologicznego terenów stawów w Bąkowcu);
- Ograniczenie eksploatacji kopalin, lokalizacji wysypisk śmieci, racjonalne stosowanie środków chemicznych w rolnictwie;

Dla obszaru korytarza ekologicznego o znaczeniu lokalnym (korytarz rzeki Strugi Polickiej)

- Zachowanie bioróżnorodności terenu (meandrująca w głęboko wciętym korycie rzeka, miejscami rozszerzająca się dolina z terenami podmokłymi, torfowiskami i zbiorowiskami

szuwarowo-torfowiskowymi, zarośnięte stawy, zadrzewienia olchowe, miejsca łęgowe i gniazdowania awifauny, mozaika pól i drobnych powierzchni leśnych, urozmaicona rzeźba terenu);

- Zachowanie drożności korytarza doliny Strugi Polickiej, jako szczególnie istotnego z punktu widzenia przewietrzania terenu (kierunek doliny zgodny z kierunkiem najczęściej wiejących wiatrów) poprzez: niezawężanie światła doliny zwartymi obiektami kubaturowymi; niedopuszczanie do zmniejszania drożności doliny przez gęste i zwarte zalesienia; zachowywanie dużych prześwitów przy realizacji elementów układu komunikacyjnego umożliwiających migrację żywych organizmów;
- Zachowanie mozaikowości i malowniczości krajobrazu naturalnego poprzez: nieregulowanie koryta meandrującej rzeki; odtwarzanie zarośniętych zbiorników wodnych; zaniechanie melioracji osuszających;
- Wzbogacanie wartości ekologicznych poprzez: stosowanie zadrzewień ażurowych w dolinie rzeki Strugi Polickiej oraz zadrzewianie zboczy wciętych dolinek; zwiększanie powierzchni leśnych na terenach wysoczyznowych; zwiększanie retencji obszaru;
- Ustanowienie ochrony prawnej dla najcenniejszych przyrodniczo fragmentów (planowane ustanowienie użytku ekologicznego dla uroczyska „Kresy”);
- Turystyczno - wypoczynkowe ogólnodostępne zagospodarowywanie wyznaczonych terenów uwarunkowane walorami krajobrazowo-przyrodniczymi obejmujące m.in. modernizację zbiorników wodnych „Majorat” i „Micek”, plaże, pola biwakowe, campingi, pensjonaty, zabudowę letniskową, parkingi, ścieżki rowerowe, ciągi spacerowe, budowę nowych zbiorników małej retencji oraz mostu z jazem łączącego tereny po przeciwnych stronach rzeki Strugi Polickiej;
- Promowanie różnorodnych form rolnictwa ekologicznego i produkcji integrowanej na terenach rolnych w obrębie wyznaczonego korytarza ekologicznego Strugi Polickiej;

8.4.3 Polityka gospodarowania w terenach systemu przyrodniczego objętych ochroną i przewidzianych do objęcia ochroną na podstawie przepisów szczególnych (obszar węzłowy o znaczeniu krajowym)

Leśny Kompleks Promocyjny „Lasy Puszczy Kozienickiej” (Zarządzenie Nr 30 DGLP z dnia 19.12.1994 r.)

Głównym kierunkiem gospodarki leśnej prowadzonej w obrębie LKP jest zasada trwałego i zrównoważonego rozwoju, co oznacza wzrost funkcji ochronnych bez uszczuplania znaczenia funkcji użytkowych („Plan urządzania gospodarstwa leśnego na lata 1991-2002 obręb Garbatka” i „Plan urządzania gospodarstwa leśnego na lata 1993-2002 obręb Lipsko i Zwoleń” uwzględniające „Wytyczne dotyczące doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych” - Zarządzenie DGLP Nr 11 z 14-02-1990 r. oraz „Zasady hodowlano-ochronne”).

Podstawowe przyjęte zasady trwałej zrównoważonej gospodarki leśnej stanowią:

- Zachowanie całej naturalnej zmienności przyrody leśnej i funkcjonowanie ekosystemów leśnych w stanie zbliżonym do naturalnego z uwzględnieniem kierunków ewolucji w przyrodzie przez:

- utrzymanie w stanie zbliżonym do naturalnego i odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych (brzezi cieków i zbiorników poza obszarami lasów i łąk powinny być zalesiane lub obsadzone drzewami i krzewami dla ograniczenia dopływu zanieczyszczeń, erozji oraz wzmocnienia ich skarp - Brzeźniczka, Krępiec);
- dbałość o zachowanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych zbiorowisk jako ostoi rzadkich gatunków roślin i zwierząt regulatorów wilgotności siedlisk i klimatu lokalnego (dotyczy lasów wzdłuż Krępcy);
- pozostawienie w stanie nienaruszonym śródleśnych nieużytków dla ochrony pełnej różnorodności przyrodniczej (bagna, trzęsawiska, moczary, torfowiska, remizy, wrzosowiska, wydmy z ich florą i fauną);
- dbanie o stałe utrzymanie roślinności drzewiastej w lasach ochronnych;
- Restytucja metodami hodowli i ochrony lasu zbiorowisk przyrodniczych zdegradowanych i zniekształconych w celu: szybszego tempa przywracania zgodności biocenozy z biotopem; dostosowania sposobów zagospodarowania lasów wodochronnych do potrzeb maksymalizacji funkcji przez nie pełnionych; preferowania naturalnego odnowienia lasu;
- Ochrona i zachowanie różnorodności biologicznej oraz bogactwa genetycznego zbiorowisk dziko żyjących roślin, zwierząt i mikroorganizmów przez:
 - popieranie mechanizmów samoregulacji;
 - zwiększanie udziału starych drzew w lasach oraz związanych z nimi roślin i zwierząt;
 - zachowanie w stanie naturalnym różnych typów biocenoz oraz biotopów leśnych i nieleśnych;
 - kształtowanie stref ekotonowych (20 - 30 m pasy ochronne roślinności zielnej, krzewów, niskich drzew i luźnego górnego piętra wzdłuż pól, cieków wodnych, szerokich dróg i linii kolejowych przebiegających przez lasy) w cięciach na obrzeżach lasów;
- Zwiększanie korzystnego wpływu lasu na środowisko przyrodnicze oraz harmonizowanie społecznego i gospodarczego rozwoju przez racjonalne użytkowanie i odnawianie zasobów leśnych bez umniejszania produkcyjnej zasobności lasów poprzez:
 - zagospodarowywanie lasów w sposób zapewniający maksymalizację korzystnego ich wpływu na klimat, wodę, glebę, warunki życia i zdrowie człowieka oraz równowagę przyrodniczą;
 - stałe utrzymywanie zapasu produkcyjnego w lasach na poziomie zapewniającym odnawianie i kumulację zasobów;

Lasy ochronne (Zarządzenia MOŚNiL Nr 80 z dnia 1.X.1993 r i Nr 16 z dnia 30.III.1993 r.)

Podstawowe zasady gospodarowania:

- Zapewnienie pełnienia przez lasy ochronne celów, dla których zostały wydzielone, a przede wszystkim:
 - zachowanie trwałości lasów;
 - indywidualne sposoby zagospodarowywania;
 - ochrona poszczególnych drzewostanów;
 - ograniczenie udostępniania turystycznego;

Lasy pozostałe (niepaństwowe)

Podstawowe zasady gospodarowania (Uprozczone plany urządzania lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, a należących do indywidualnych właścicieli dla poszczególnych wsi - 1995 rok):

- Powszechna ochrona lasów polegająca na podnoszeniu naturalnej odporności lasów poprzez m.in:
 - zabiegi profilaktyczne i ochrona przeciwko szkodnikom, pożarom;
 - gospodarowanie zwierzyną w lasach w sposób nie zagrażający trwałości lasów;
 - przebudowa drzewostanów na bardziej odporne na zanieczyszczenia z uwzględnieniem zgodności drzewostanu z siedliskiem;
 - preferowanie stosowania biologicznych metod ochrony lasów;
- Trwałość utrzymania lasów i ciągłość ich użytkowania poprzez:
 - zachowanie w stanie zbliżonym do naturalnego powierzchni leśnych;
 - zachowanie w lasach roślinności leśnej oraz naturalnych bagien, łąk, torfowisk, oczek wodnych;
 - ponowne wprowadzenie roślinności leśnej w lasach w okresie do 2 lat od usunięcia drzewostanu;
 - pozyskiwanie drewna w granicach nie przekraczających możliwości produkcyjnych lasów;
 - zmiana użytkowania leśnego na innych rodzaj użytkowania tylko w uzasadnionych przypadkach;
- Powiększanie zasobów leśnych (regulacja granicy polno-leśnej) poprzez zalesianie:
 - nieużytków, gruntów rolnych nieprzydatnych dla rolnictwa;
 - gruntów położonych przy źródłiskach rzek, na wododziałach, wzdłuż brzegów rzek i na obrzeżach zbiorników wodnych; wydmy i pól piasków przewianych; terenów poeksploatacyjnych;

Kozienicki Park Krajobrazowy wraz z otuliną (Uchwała Nr XV/70/83 WRN w Radomiu z dnia 28.06. 1983r. z późn. zm., w powiększonym zasięgu terytorialnym Rozporządzeniem Nr 38 Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 stycznia 2001 r. (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 11, poz. 107 z 29.01.2001 r. z późn. zm. Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 41, poz. 937 z 14.02.2002 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 58 z 16.03.2004 r., Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 208, poz. 5581 z 19.08.2004 r. i Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 75, poz. 1980 z dnia 4.04.2005 r.).

Park wraz z otuliną w całości obejmuje teren gminy Garbatka-Letnisko, z czego powierzchnia Parku zajmuje 2 767,62 ha (37,4% pow. gminy) a jego otulina 4 633,38 ha (62,6% pow. gminy).

Na terenie Parku obowiązują zakazy i nakazy mające wpływ na zagospodarowanie terenu, w szczególności:

- *zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska*
- *zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia*

bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

- *zakaz pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;*
- *zakaz wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwoświsiskowym lub budowa, odbudowa, utrzymaniem, remontem lub naprawa urządzeń wodnych;*
- *zakaz dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;*
- *zakaz budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej;*
- *zakaz likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno błotnych;*
- *zakaz utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych*
- *zakaz organizowania rajdów motorowych i samochodowych;*
- *zakaz używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.*

Otulinę utworzono w celu zabezpieczenia Parku przed zniekształceniem oraz stworzenia warunków do rozwoju turystyki i wypoczynku wokół Parku. W skład otuliny wchodzi przede wszystkim obszary leśne, tereny osiedleńcze i agrocenozy.

Na obszarze otuliny zabrania się:

- *wprowadzania zmian stosunków wodnych mogących negatywnie wpłynąć na środowisko przyrodnicze,*
- *likwidowania oczek wodnych, starorzeczy oraz przekształcania terenów podmokłych,*
- *biwakowania poza miejscami wyznaczonymi,*
- *organizowania rajdów motorowych i samochodowych,*
- *likwidowania istniejących zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych,*
- *niszczenia gleb, wydobywania skał, minerałów, torfu oraz poboru kruszywa naturalnego i innych kopalin na cele przemysłowe, za wyjątkiem poboru kruszywa na obszarach położonych m.in. w gminie Garbatka Letnisko: obszarze ograniczonym od wschodu drogą Bogucic-Brzustów-Anielówka, od południa zabudowaniami wsi Anielówka i od zachodu granicą gminy, od północy linią kolejową Radom-Dęblin oraz obszarze ograniczonym od wschodu i północy granicą Lasów Państwowych obrębu Garbatka do oddziału 162i, a następnie drogą gruntową do wsi Bogucic, od zachodu drogą asfaltową Bogucic-Brzustów do torów kolejowych, na południu linią kolejową Radom-Dęblin,*
- *wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczania wód i gleb oraz powietrza poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,*
- *wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających naturalną rzeźbę terenu,*
- *lokalizowania budownictwa letniskowego oraz inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska poza miejscami do tego wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,*
- *budowy i modernizacji przemysłowych linii energetycznych, ciepłowniczych i innych mediów technicznych bez opinii Dyrektora Parku,*
- *organizowania na terenach leśnych masowych imprez bez uzgodnienia z Dyrektorem Parku.*

Rezerwat przyrody krajobrazowy (częściowy) „Krępiec” (Zarządzenie MOŚZNIL z dnia 12.IX.1994r. - MP Nr 51, poz.435)

Podstawowe zasady gospodarowania:

- Zachowanie wartości ekologicznych i krajobrazowych obszaru oraz prowadzenie działalności rezerwatowej w zgodności z przepisami;
- Uwzględnianie podstawowych wymogów z zakresu przebudowy drzewostanów i dążenie do utrzymania stabilnych wielowarstwowych drzewostanów mieszanych;
- Rozwijanie funkcji rekreacyjno-turystycznej i przystosowanie zagospodarowania rezerwatu polegające między innymi na:
 - ograniczeniu do określonych terenów zagospodarowania rekreacyjnego masowego tj. rejonu rzeki Brzeźniczki ze zbiornikami wodnymi; ograniczeniu udostępnienia turystycznego pozostałej części rezerwatu do wyznaczonych tras pieszych i rowerowych;
 - odbudowie kolejki wąskotorowej dla funkcji turystycznej;
- Przestrzeganie uchwalonych zakazów dotyczących między innymi:
 - budowy lub rozbudowy obiektów i urządzeń z wyjątkiem służących celom rezerwatu oraz prowadzenia gospodarstwa leśnego;
 - prowadzenia działalności przemysłowej, rolniczej, hodowlanej lub handlowej;
 - budowy lub rozbudowy obiektów budowlanych, linii komunikacyjnych, urządzeń lub instalacji;
 - zmiany stosunków wodnych;
 - ruchu pojazdów poza drogami publicznymi z wyjątkiem pojazdów służb leśnych, ochrony środowiska, ochrony przyrody oraz dojazdu do ośrodka wypoczynkowego;

Natura 2000 Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Ostoja Kozienicka (PLB 140013) (Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000). Obejmuje obszar o powierzchni 68301,2 ha położony w województwie mazowieckim, w tym 7359,6 ha na terenie gminy Garbatka-Letnisko. Utworzony ze względu na występowanie co najmniej 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, tj.: bąk, bączek, bocian czarny, bocian biały, trzmielozad, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, kropiatka, zielonka, derkacza, żurawia, batalion, mewa czarnogłowa, rybitwa rzeczna, rybitwa czarna, lelek, zimorodek, kraska, dzięcioł zielonosiwy, dzięcioł średni, lerka, świergotek polny, jarzębatka, muchołówka mała, gąsiorek, ortolan. 7 gatunków ptaków wpisane jest do Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Ogólnie stwierdzono występowanie tu ponad 200 gatunków ptaków, w tym 147 lęgowych. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej C6 - gatunki zagrożone w państwach Unii Europejskiej tj.: bączek, bocian czarny, kraska, lelek. Stosunkowo wysoką liczebność (C7) osiągają: bąk, bocian biały, rybitwa czarna. Zgodnie z Dyrektywą „ptasią” na obszarze OSO ochroną objęte są zarówno ptaki występujące w stanie dzikim, jak i miejsca lęgowe, miejsca przebywania i miejsca ich zatrzymania się. „Ostoya Kozienicka” obejmuje znaczną część kompleksu leśnego Puszczy Kozienickiej wraz z obszarami tarasów denudacyjnych, poprzedzielanych licznymi wałami oraz zagłębieniami, często silnie zabagnionymi. Oprócz terenów leśnych tworzą ją tereny pól uprawnych, łąk i pastwisk. Występują tu również interesujące połączenia torfowisk wysokich i niskich.

Wśród zagrożeń dla danego obszaru wymienia się zabudowywanie obszarów dotąd niezabudowanych i silną presję turystyczną związaną z rekreacją.

Do czasu opracowania planu ochrony obszaru Natura 2000 obowiązują wyłącznie zakazy i nakazy wynikające z przepisów ustawy o ochronie przyrody.

Natura 2000 Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Puszcza Kozienicka PLH140035 – Shadow List. Projektowany obszar w celu ochrony siedlisk leśnych i nieleśnych Puszczy Kozienickiej stanowiący jeden z najcenniejszych pod względem przyrodniczym kompleksów puszczańskich w Polsce. O jego randze świadczy przede wszystkim wysoka różnorodność biologiczna mierzona na wszystkich poziomach: genetycznym, gatunkowym i ekosystemowym. Występuje w jej obrębie szereg siedlisk przyrodniczych oraz gatunków chronionych zagrożonych wymarciem w skali kraju i kontynentu.

Użytki ekologiczne (Rozporządzenie Wojewody Radomskiego z dnia 6.IX. 1996 r. - Dz.Urz.Woj.Rad. Nr 21 poz.219)

Podstawowe zasady gospodarowania:

- Zachowanie dotychczasowej formy użytkowania (nieosuszanie, niezalesianie, nielikwidowanie);
- Ochrona przed antropopresją.

Pomniki przyrody ożywionej (Rozporządzenie Nr 65 Wojewody Mazowieckiego z dnia 24 października 2008 r. , Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 194, poz. 7026)

Zgodnie z Rozporządzeniem ochrona drzew w granicach lokalizacji obejmuje zasięg korony i systemu korzeniowego nie mniejszy niż w promieniu 15 metrów od zewnętrznej krawędzi pnia drzewa.

8.5 Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych

Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi

Na obszarze zmiany studium nr 2 nie występują potencjalne zagrożenia powodziowe.

[Na obszarze zmiany studium nr 3 nie występują potencjalne zagrożenia powodziowe.]¹

Obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych

Na obszarze zmiany studium nr 2 nie występują obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych.

[Na obszarze zmiany studium nr 3 nie występują obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych.]¹

[Na obszarze zmiany studium nr 5 nie występują obszary narażone na osuwanie się mas ziemnych.]³

8.6 [Obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

[Dla złóż Żytkowice 3, Żytkowice 4, Żytkowice 5 i Anielin 1 nie określa się obiektów lub obszarów, dla których wyznacza się w złożu filar ochronny. Nie wyznaczono również takich filarów w odpowiednich koncesjach czy planach zagospodarowania złoża.]³

IV. OBSZARY WSKAZANE DO OBJĘCIA SPORZĄDZENIEM MIEJSCOWYCH PLANÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Obszary, dla których sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe wynikają:

- ze względu na istniejące uwarunkowania;
- ze względu na przepisy szczególne;

Dla obszaru gminy Garbatka Letnisko sporządzanie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego winno obejmować:

- Ze względu na istniejące uwarunkowania:
 - Obszary przewidywanych zadań określonych jako strategiczne (zadania oznaczone na załączniku graficznym numerami 1, 8, 17, 23) dla realizacji celów publicznych i strategicznych celów rozwoju gminy;
 - Obszary przewidywanych pozostałych zadań (programów) dla realizacji ponadlokalnych oraz lokalnych celów publicznych (z udziałem finansów publicznych), z wyjątkiem zadań związanych z budową urządzeń infrastruktury technicznej w granicach pasa drogowego;
 - Obszary wskazane pod zabudowę (dla różnych funkcji) położone poza zasięgiem bezpośredniej obsługi ciągów komunikacyjnych;
 - Podstawowym celem sporządzania opracowań planistycznych winno być określenie form i warunków inwestowania dla określonych funkcji oraz zapewnienie prawidłowej obsługi komunikacyjnej obszarów. Delimitację granic obszaru i zakresu opracowania w zależności od potrzeb określi każdorazowo Rada Gminy w drodze Uchwały.
- Ze względu na przepisy szczególne
 - Obszary określonych terenów górniczych w związku z wydobywaniem kopalin. Jeżeli nie przewiduje się ujemnych wpływów na środowisko można odstąpić od sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu górniczego utworzonego w związku z wydobywaniem kopalin pospolitych (art.53 Prawa geologicznego i górniczego);
Obszary gruntów rolnych i leśnych w przypadkach: zmiany przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zwartych obszarów przekraczających; 0,5 ha III klasy bonitacyjnej; gleb pochodzenia organicznego: zmiany przeznaczenia gruntów leśnych.

Wytyczne do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego:

- *dążenie do nasycenia zabudowy budownictwem z materiałów lokalnych, tradycyjnych, wtapiających się w otoczenie,*
- *dbałość o realizację zielonego otoczenia, pod małą architekturą włącznie,*
- *określenie zasad i zakazów w zakresie umieszczania szyldów i reklam,*
- *rewaloryzacja obiektów zabytkowych zgodnie z wytycznymi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków,*
- *obowiązek uwzględnienia przy określaniu linii zabudowy zlokalizowanej przy terenach leśnych, odległości zgodnych z przepisami odrębnymi, poprzez pozostawienie pasa wolnego od zabudowy od granicy lasu,*
- *obowiązek uszczegółowienia zapisów w zakresie dopuszczalnego przeznaczenia, ze szczególnym uwzględnieniem funkcji usługowych.*

V. UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ORAZ SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM

Rada Gminy Garbatka-Letnisko Uchwałą Rady Gminy Garbatka-Letnisko XXX/7/10 z dnia 04 lutego 2010r. w sprawie sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Garbatka Letnisko” uchwalonego uchwałą Nr V/33/98 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 29 grudnia 1998r. dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Spacerowa, Krasickiego, Partyzantów, Kolejowa uznała potrzebę aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko w granicach określonych w uchwale. Zmianą objęty został obszar miejscowości Garbatka-Letnisko ograniczony ulicami: Spacerowa, Krasickiego, Partyzantów, Kolejowa.

Zasadność zmiany nr 2 studium wynika z podjęcia przez Radę Gminy Garbatka-Letnisko Uchwały Nr XXX/8/10 z dnia 04 lutego 2010r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic Spacerowa, Krasickiego, Partyzantów, Kolejowa, której przedmiotem jest w szczególności przeznaczenie terenów objętych planem dla realizacji obiektów związanych z turystyką, wypoczynkiem, sportem i rekreacją, sztuką, kulturą, nauką i dydaktyką, ochroną zdrowia oraz dla realizacji infrastruktury technicznej, w tym uwzględnienie terenów leśnych jako lasy kluczowe dla tożsamości lokalnej społeczności.

Przyjęte w zmianie studium nr 2 rozwiązania związane z gospodarowaniem przestrzenią posiadają przede wszystkim zadania wiążące się z lokalizacją obiektów o przeznaczeniu związanym ze sportem i rekreacją, turystyką, kulturą, usługami publicznymi.

Uznaje się, że generalnym celem polityki rozwojowej gminy jest cel uniwersalny, przyjęty w strategii rozwoju gminy Garbatka-Letnisko: **"Gmina Garbatka Letnisko jako gmina letniskowo - turystyczna z rozwiniętym zapleczem handlowo - usługowo - przemysłowym"**, także i poprzez realizację polityki przestrzennej w zakresie:

- uzyskiwania coraz to wyższej sprawności funkcjonowania struktur przestrzennych poprzez przekształcanie, a co najmniej korektę układu komunikacyjnego, podnoszenie stopnia wyposażenia w infrastrukturę techniczną terenów i zainwestowania kubaturowego;
- wykorzystania położenia i funkcji gminy w strukturze osadniczej kraju, różnorodnych jej związków zewnętrznych oraz terytorialnych warunków jej rozwoju dla podnoszenia atrakcyjności jako obszaru korzystnego do inwestowania i koncentracji funkcji usługowych oraz rekreacyjnych;
- wzmacnianie zjawisk kulturalnych na wysokim poziomie, poprzez utrzymanie i rozwijanie zróżnicowanych wydarzeń artystycznych,
- przeciwdziałanie degradacji walorów gminy w zakresie środowiska przyrodniczego, dziedzictwa kulturowego.

Zasadnicze elementy zaktualizowane w studium:

- w zakresie przeznaczenia terenów – zmiany przeznaczenia związane są z postępującym zainwestowaniem oraz zapotrzebowaniem na nowe inwestycje w zakresie sportu i rekreacji, usług turystyki, dydaktyki, a także usług publicznych,

- w zakresie aktualizacji studium objętej zmianą nr 2 zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. wraz z aktami wykonawczymi.

[Rada Gminy Garbatka-Letnisko Uchwałą Rady Gminy Garbatka-Letnisko Nr XXXVII/24/14 z dnia 22 maja 2014r. w sprawie sporządzenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Garbatka Letnisko” uchwalonego uchwałą Nr XV/11/912 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 2 grudnia 2012r. dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Kruczkowskiego i Czarnoleska, zmienionej uchwałą Nr X/59/15 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 17 listopada 2015 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko, dla obszaru położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Kruczkowskiego i Czarnoleska uznała potrzebę aktualizacji studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko w granicach określonych w uchwale. Zmianą objęty został obszar miejscowości Garbatka-Letnisko ograniczony ulicami: Czarnoleska, Kochanowskiego, Kruczkowskiego oraz ulicą projektowaną.

Zasadność zmiany nr 3 studium wynika z podjęcia przez Radę Gminy Garbatka-Letnisko Uchwały Nr XXXVII/25/14 z dnia 22 maja 2014r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Kruczkowskiego i Czarnoleska, zmienionej Uchwałą Nr X/62/15 Rady Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 17 listopada 2015 r. zmieniającą uchwałę w sprawie przystąpienia do sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru położonego w miejscowości Garbatka-Letnisko w rejonie ulic: Kruczkowskiego i Czarnoleska, której przedmiotem jest w szczególności przeznaczenie terenów objętych planem pod przyszły rozwój zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej oraz towarzyszących jej usług.

Polityka przestrzenna, którą nakreśla studium, jest ważnym elementem rozwoju gminy. Główny cel strategii rozwoju gminy Garbatka-Letnisko został sformułowany jako: **„Gmina Garbatka-Letnisko jako gmina atrakcyjna turystycznie, przyjazna mieszkańcom i inwestorom”**. Realizacji przyjętych kierunków działań mają służyć cele strategiczne:

- rozwój aktywności gospodarczej gminy ze szczególnym uwzględnieniem działalności turystycznej, ale również przy wsparciu pozarolniczej działalności produkcyjnej oraz efektywnej promocji gminy;
- budowa i rozwój infrastruktury technicznej na obszarze gminy, mającej na celu zwiększenie dostępności komunikacyjnej gminy oraz rozbudowę sieci kanalizacyjnej i gazowej;
- podniesienie standardu i jakości świadczonych usług społecznych na obszarze gminy poprzez inwestycje w edukację, kulturę i rozrywkę oraz wzrost jakości świadczonych usług publicznych;
- ochrona przyrodniczych i kulturowych zasobów gminy poprzez podjęcie działań technicznych i prawnych na rzecz ochrony środowiska oraz dziedzictwa kulturowego.

Zasadnicze elementy zaktualizowane w studium:

- w zakresie przeznaczenia terenów – zmiany przeznaczenia związane są z postępującym zainwestowaniem i zapotrzebowaniem na kolejne tereny mieszkaniowe, a co za tym idzie również obszary rozwoju zaplecza usługowego obsługującego mieszkańców
- w zakresie aktualizacji studium objętej zmianą nr 3 zgodnie z wymogami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. wraz z aktami wykonawczymi.]¹

[Rada Gminy Garbatka-Letnisko podjęła Uchwałę z dnia 23 lutego 2018 r. Nr XXXII/8/18 w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany nr 5 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko dla działki nr ewid. 51 położonej w Anielinie i części działki nr ewid. 248/30 położonej w Brzustowie.

W przypadku obszarów objętych zmianą celem opracowania jest ujawnienie w studium złoża kruszywa naturalnego o nazwie "Żytkowice 5" w miejscowości Brzustów oraz umożliwienie wydobywania kruszywa naturalnego ze złoża o nazwie "Anielin 1". W aktualnym stanie prawnym prowadzenie działalności wydobywczej z drugiego z ww. złóż nie jest możliwe. W związku z powyższym za zasadne uznano przystąpienie do niniejszej zmiany, która zgodnie art. 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym dokonuje się w takim samym trybie, w jakim zostało uchwalone. W ramach przedmiotowej procedury opracowano zarówno ujednolicony tekst studium, jak i rysunek w części uwarunkowań i kierunków. Zmianą objęte zostały wyznaczone w dokumentacji teren planowanego wydobywania wraz z otoczeniem o powierzchni 46,3 ha w miejscowości Anielin oraz złoża wraz z otoczeniem o powierzchni 38,8 ha w miejscowości Brzustów.

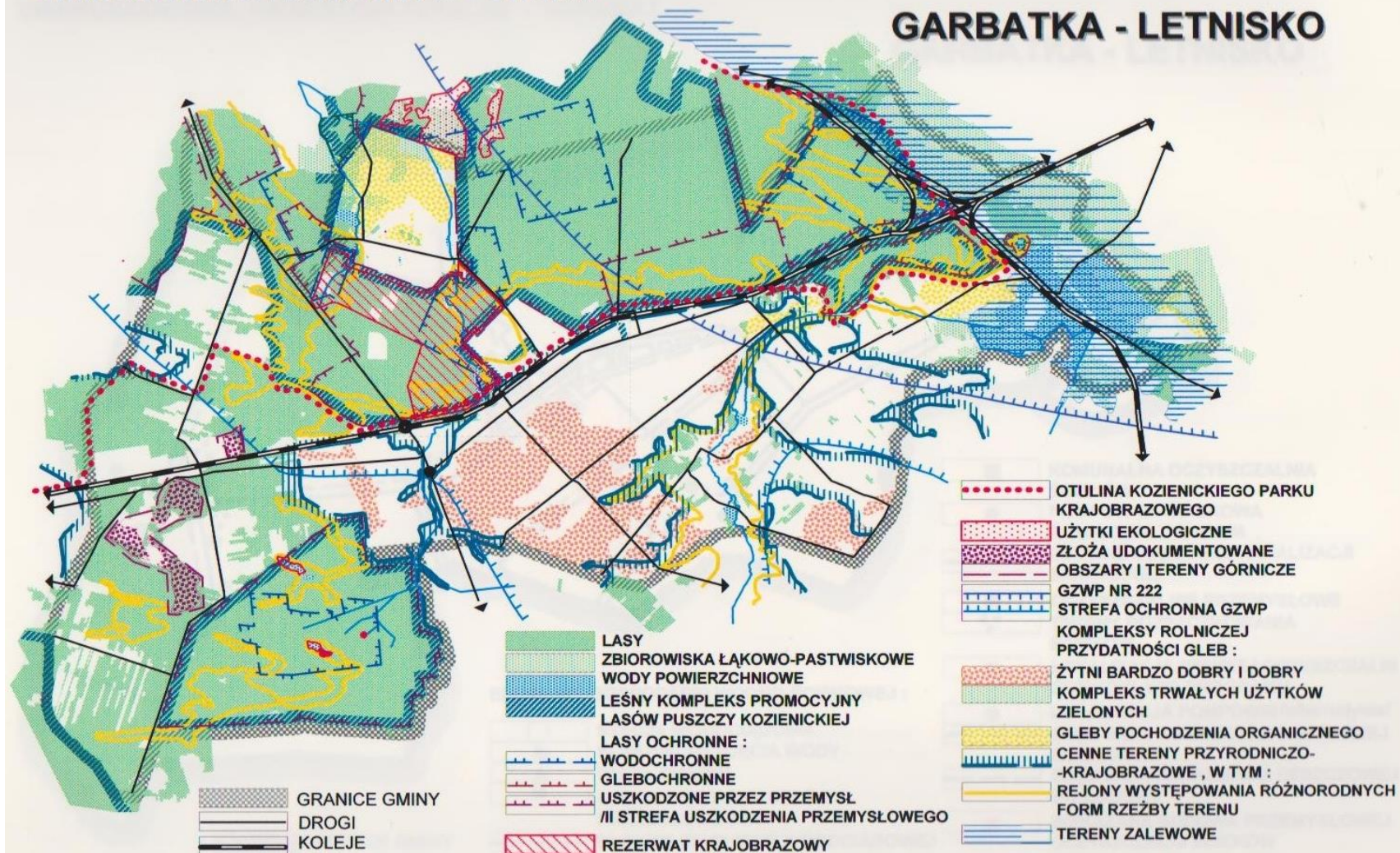
W ramach przedmiotowej zmiany wyznaczono tereny eksploatacji złóż pokrywające się z udokumentowanym złożem w miejscowości Brzustów oraz miejscowości Anielin. Wyznaczono dla nich odpowiednio parametry zabudowy i zagospodarowania terenu.

Ustalenia graficzne jak i tekstowe dla otoczenia tak wyznaczonych terenów eksploatacji złóż pozostają bez zmian w stosunku do studium zmienianego. Stanowią tereny systemu przyrodniczego - tereny ekologicznego systemu obszarów chronionych o znaczeniu międzynarodowym i krajowym.

Ujednolicając rysunek kierunków i uwarunkowań oraz tekst uwzględniono również zmiany studium, które zostały wprowadzone Zarządzeniem Zastępczego Wojewody Mazowieckiego z dnia 23 czerwca 2016 r. w sprawie wprowadzenia obszarów udokumentowanych złóż kopalin do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Garbatka-Letnisko (znak LEX-IV.742.7.2016).]³

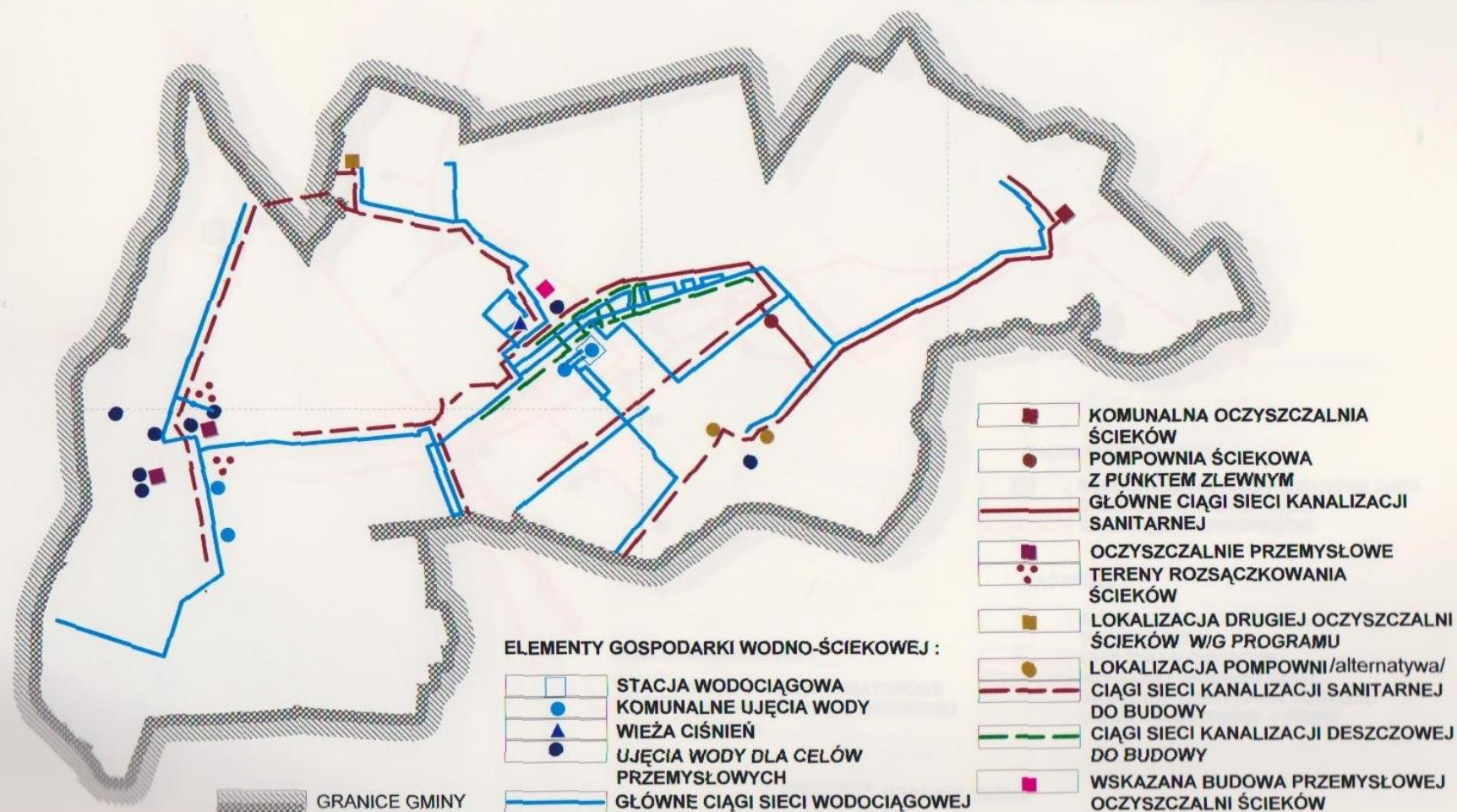
**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
UWARUNKOWANIA PRZYRODNICZE - SCHEMAT**

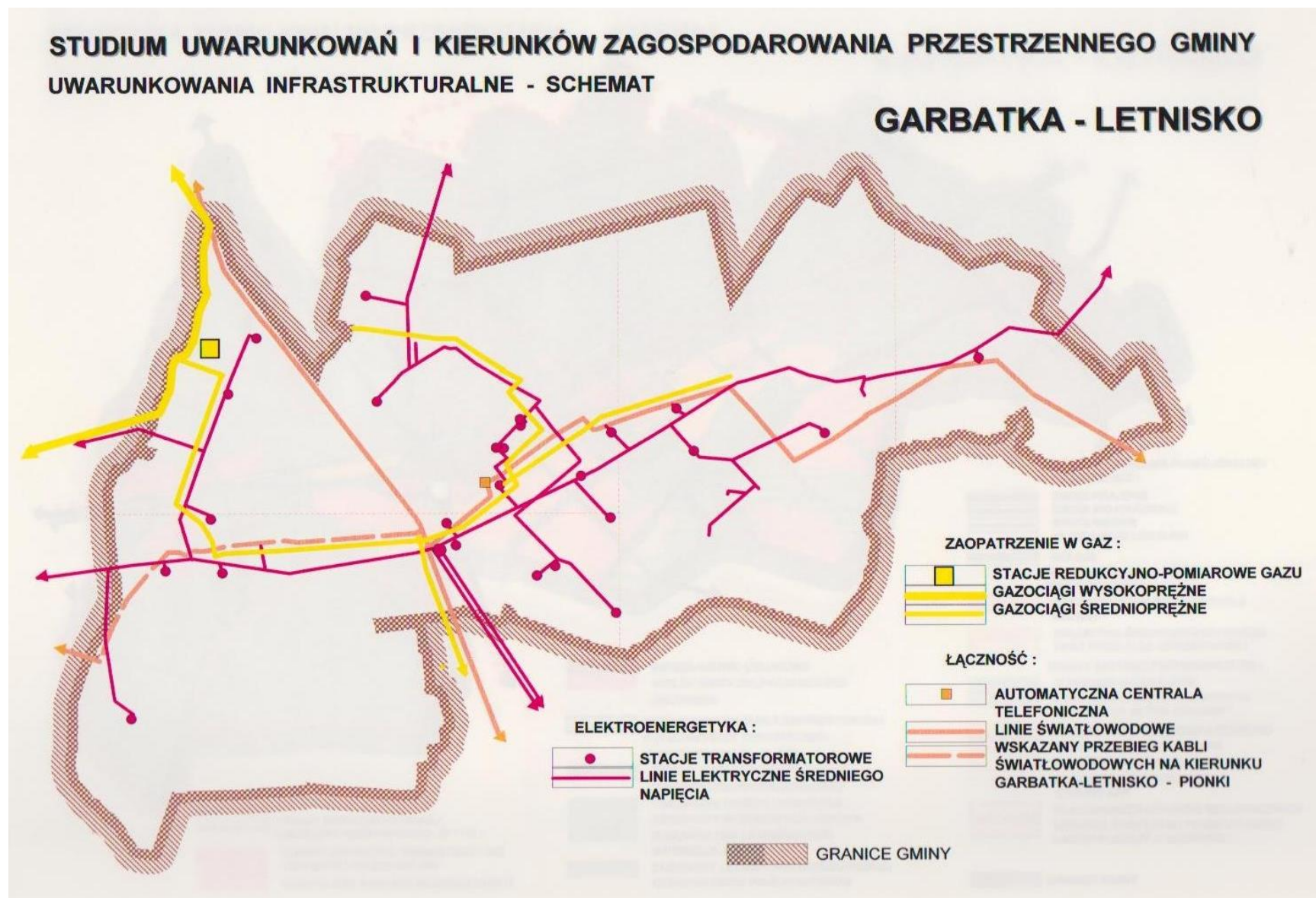
GARBATKA - LETNISKO

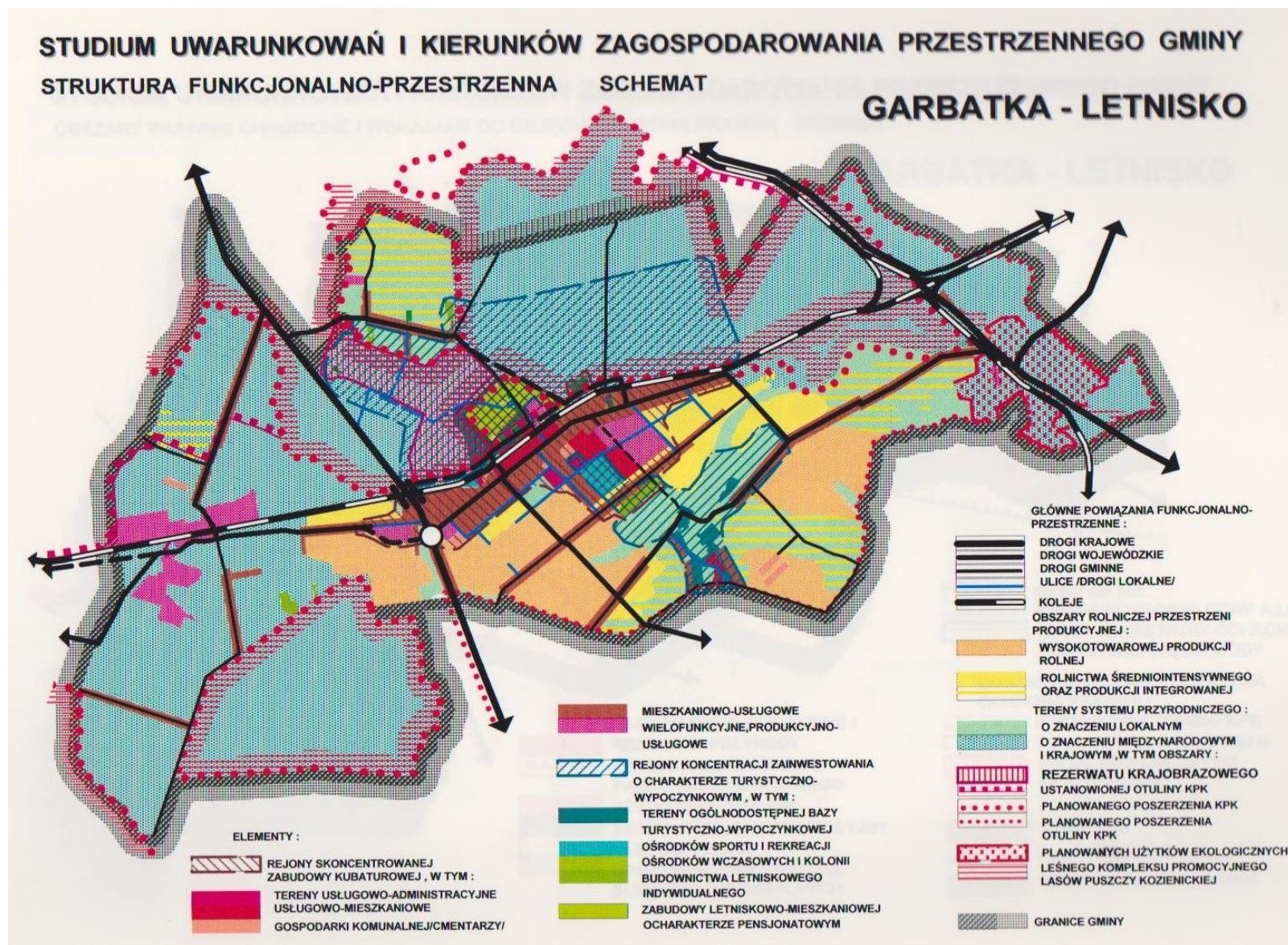

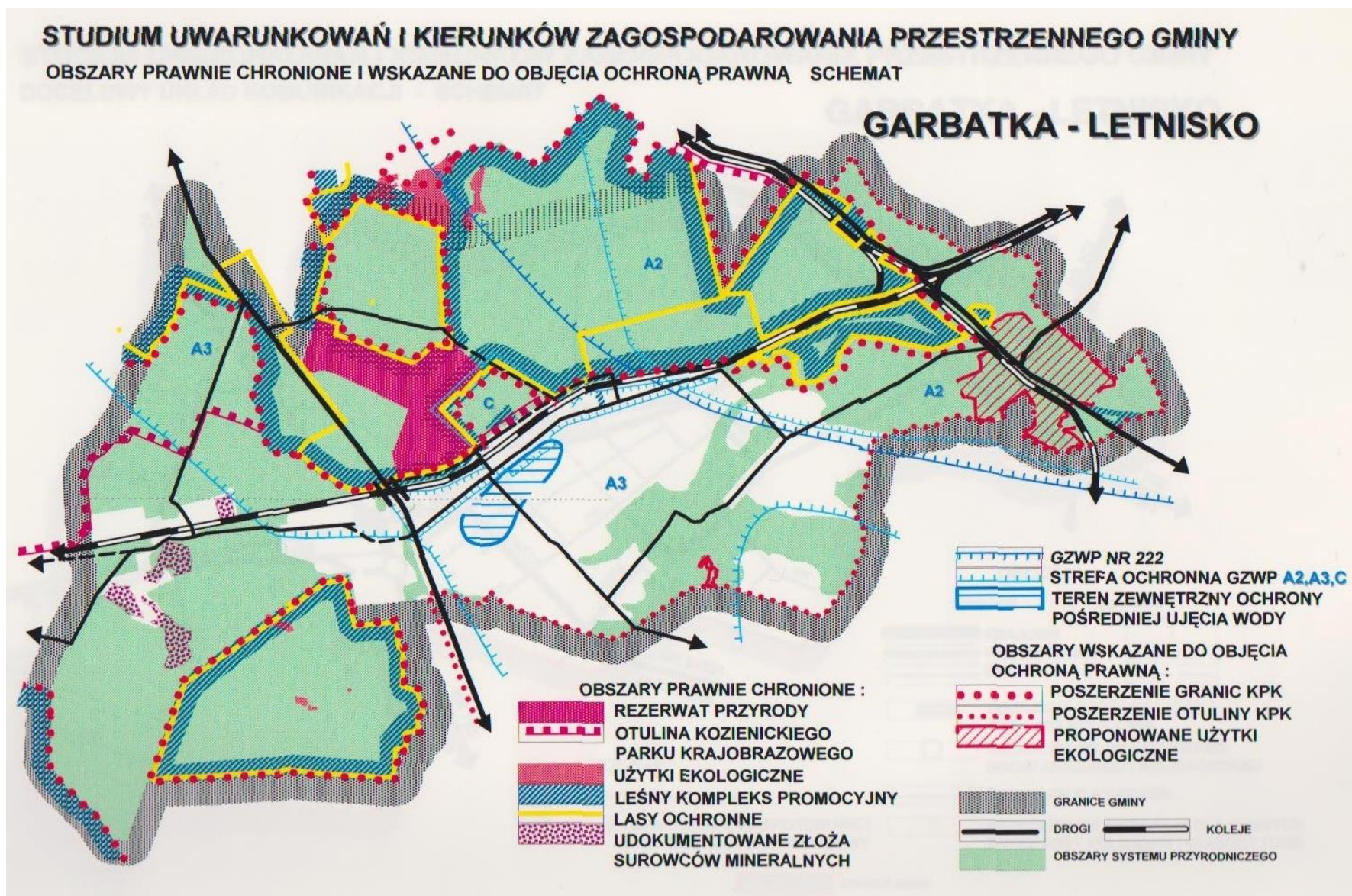
STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY UWARUNKOWANIA INFRASTRUKTURALNE - SCHEMAT

GARBATKA - LETNISKO

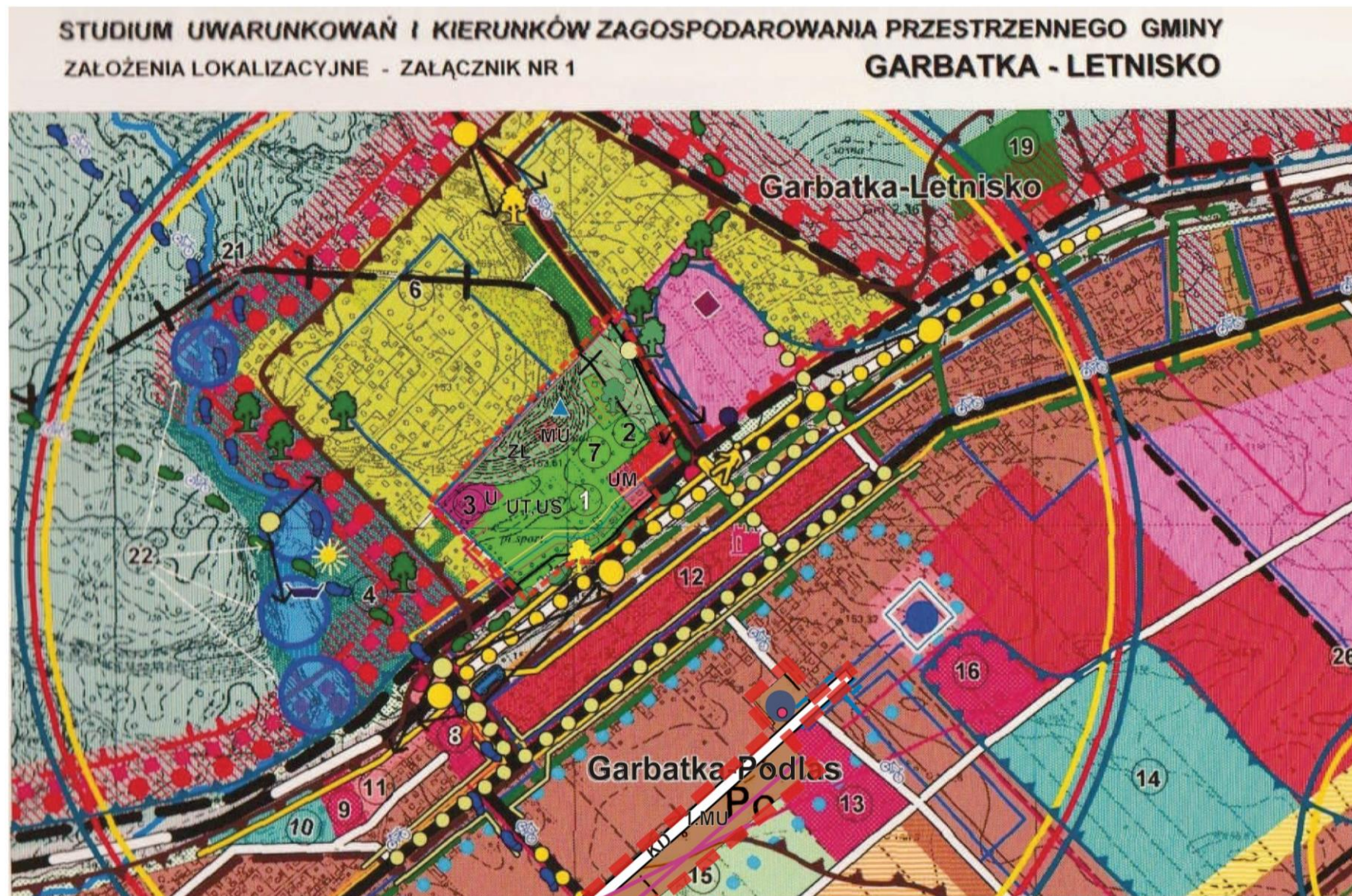

**STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY
ZAŁOŻENIA LOKALIZACYJNE - ZAŁĄCZNIK NR 2
GARBATKA - LETNISKO**

